

Κ. Μ. ΣΑΜΙΟΥ

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

τῶν

Ἑλληνικῶν Δασῶν

ΤΥΠΟΙΣ — ΣΠ. ΚΟΥΣΟΥΛΙΝΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ

1906

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

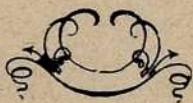
ΑΘΗΝΩΝ

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ
ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΑΣΩΝ

ΗΤΟΙ
ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΑΥΤΩΝ
ΜΕΤΡΑ ΕΠΙΒΑΛΛΟΜΕΝΑ ΠΡΟΣ ΑΠΟΤΡΟΠΗΝ ΤΑΥΤΗΣ
ΚΑΙ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΝ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΗΜΩΝ
ΚΑΙ
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ ΜΕΤΑ ΜΙΑΝ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ
ΥΠΟ
Κ. Μ. ΣΑΜΙΟΥ

*Τμηματάρχου τῶν δασῶν Α' τάξεως καὶ Καθηγητοῦ τῆς Δασολογίας
ἐν τῷ Μετσοβίῳ Πολυτεχνείῳ.*

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΚΟΥΣΟΥΛΙΝΟΥ
Παρά τῇ πλατείᾳ Ἀγίων Θεοδώρων

1906

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΑΣΟΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑ

Εἰς τοὺς φιλοπάτριδας
Ἑλλήνας Πολιτεῦτάς
Εὐελπιστῶν

Ἀνατίθσιν

Ὁ γράψας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

Εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ μελετήσωσι σχετικὰ συγγράμματα, ἐκτεταμένως διαλαμβάνοντα περὶ τῶν ἐν τῇ παρούσῃ μελέτῃ ζητημάτων, συνιστῶμεν, μεταξὺ τῆς πληθύος τῶν τοιούτων, τὰ κατωτέρω τοιαῦτα, ὡς τὰ σπουδαιότερα καὶ νεώτερα.

G. Huffel. Economie forestière.....	1904
Endres. Forstpolitik.....	1905
W. Schulz. Forstwirtschaft Handbuch der Gesetzgebung von Preussen.....	1903
Schwappach. Handbuch der Forstgeschichte	
Helferich. Forstwirtschaft in Schönbergs Handbuch der Politischen Oeconomie ..	
Ganghofer. Forstgesetz von Bayern	1880
Lehr. Forstpolitik.....	
J. P. Βλάχος Στατιστικὴ τῆς ἐν Ἑλλάδι κτηνο- νοτροφίας	1887
Fankhauser jun. Die volkswirtschaftliche und forstliche Bedeutung der Ziege	1887
Leonce Limelette. Codes rural, forestier etc	1889

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίς
Προλεγόμενα	3— 5

Μέρος Α'.

Τὰ αἷτια τῆς καταστροφῆς τῶν δασῶν	6— 9
Α'. Αἷτια προερχόμενα ἐξ ἐλλείψεως διωργανω- μένης διαχειρίσεως	9
Ἀχανόνιστοι ὑλοτομῖαι	9—1 8
Β'. Αἷτια προερχόμενα ἐξ ἐλλείψεως ὠργανω- μένης διοικήσεως τῶν δασῶν	
Παράνομοι ὑλοτομῖαι	18— 21
IV. Αἷτια προερχόμενα ἐκ τῆς ταῦτοχρόνου ἐλ- λείψεως διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν δασῶν	21
1) Καταπατήσεις δημοσίων δασῶν	21— 25
2) Ἐκχερώσεις δασῶν	26— 28
3) Ποιμνοδοσκίη	28— 29
α') Τρόποι τῆς ἐξασκήσεως τῆς ἐλευ- θέρας κτηνοτροφίας	29— 34
β') Εἶδος τῶν ἐκτρεφόμενων ζώων	35— 41
4) Αἱ πυρκαϊαὶ τῶν δασῶν	41— 43
α') Ἀπροσεξία ἢ ἀμέλεια τῶν ποι- μένων καὶ χωρικῶν	43— 44
β') Ἀπροσεξία ἢ ἀμέλεια τῶν κυνη- γῶν καὶ διαθετῶν	44— 45
γ') Ἀπροσεξία καὶ κακόβουλος ἐ- νέργεια τῶν θαμνευόντων τοῦς ἀγρούς των	45

δ') Κκαόβουλος ἐνέργεια ἐκχερωτῶν καὶ ποιμένων.....	56— 47
ε') Φυσικὰ φαινόμενα.....	48— 48
Δ'. Αἷτια προσερχόμενα ἐκ φυσικῶν φαινομένων, ἀσθενειῶν ἢ ζώων.....	50— 53
Λόγοι δι' οὓς μέχρι σήμερον δὲν ἐλήφθη ἡ δέουσα περὶ δασῶν μέριμνα.....	53— 54
Πολιτικὴ ἱστορία τῆς χώρας.....	54— 64
Πολίτευτα.....	64— 55
Σμικρότης δικτιθεμένων μέσων.....	65— 66
Ἐπικρατοῦσιν βιωτικῇ καὶ κοινωνικῇ συνθῆκῃ.....	66— 69
Ἀνάπτυξις τοῦ λαοῦ.....	70
Διερρύθμισις τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας...	70— 74

Μέρος Β'.

Τὰ πρὸς διάσωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν δασῶν ἡμῶν ληπτέα μέτρα.....	75— 76
--	--------

Κεφάλαιον Α'.

Τί εἶνε τὰ δάση ὑπὸ δημοσιονομικὴν καὶ πολι- τειακὴν ἐποψιν.....	
1ον) Τὰ δάση ὡς ἀντικείμενον οἰκονομικῆς διαχειρίσεως.....	77— 86
2ον) Ὅροι διαχειρίσεως δασῶν, πρὸς συντή- ρησιν καὶ προαγωγὴν τῶν.....	37— 9†
3ον) Τίς ὁ ἀρμοδιώτερος ἰδιοκτῆτης τῶν δασῶν.....	

Κεφάλαιον Β'.

Διοργάνωσις διοικητικῆς καὶ διαχειριστικῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν.....	105—111
--	---------

1ον) Προπαρασκευὴ ἀνωτέρω ἢ διχειριστι- κοῦ προσωπικοῦ	111—118
2ον) Τρόποι προπαρασκευῆς κατωτέρου ἢ ἀ- στυνομικοῦ προσωπικοῦ	118—124
3ον) Διοργανώσεις τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας . .	123—217
Α'. Κεντρικὴ ὑπηρεσία	127—133
Γενικὴ Διεύθυνσις	133—134
Συμβούλιον δασῶν	134—136
Β'. Ἐξωτερικὴ ὑπηρεσία	
1ον) Ἐξελεγκτικὴ ὑπηρεσία ἢ ἐπιθεω- ρήσεις	136—137
2ον) Διχειριστικὴ ὑπηρεσία ἢ δασάρχαι . .	137—146
3ον) Ἀστυνομικὴ ὑπηρεσία ἢ ἀρχιφύλα- κες δασῶν καὶ δασοφύλακες	146—155
4ον) Ἐξέτασις τοῦ δυνατοῦ τῆς ὀργα- νώσεως ὑπηρεσίας δασῶν ὑπὸ οἰκονομι- κὴν ἔποψιν	155—156
α) Τίνα δεδομένα πείθουσι περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς δαπάνης ταύτης	156—163
β) Ποία ἡ ὅλική δαπάνη καὶ ποία ἡ ἐτήσια αὐξήσεις αὐτῆς	163—166
γ) Ποία ἡ οἰκονομικὴ δικαιολόγησις τῆς δαπάνης ;	166—182
5ον) Προσωρινὰ μέτρα	182—187

Κεφάλαιον Γ'.

Μέτρα πρὸς προστασίαν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν δασῶν	187—189
1ον) Μέτρα διχειριστικά	189—203
2ον) Ἀστυνομικὰ καὶ ποινικὰ δικτάξεις . .	203—205

2ον) Γενικά μέτρα πρὸς ἐπίτασιν τῆς δασικῆς παραγωγῆς.....	205—206
α) Σχολικὴ διαπαιδαγώγησις τοῦ λαοῦ.....	206—208
β) Τεχνικὴ διαπαιδαγώγησις τοῦ λαοῦ.....	208—212
γ) Γενικώτερα μέτρα πρὸς ἐπέκτασιν τῆς δασι- κῆς βλαστήσεως.....	212—216

Κεφάλαιον Δ'.

Σχέσις μεταξὺ τῆς ὀργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας καὶ τῆς μειώσεως τῆς ἐτησίως φθορᾶς τῶν δασῶν.....	216—217
1ον) Ἀκανόνιστοι ὕλοτομῆαι.....	217—218
2ον) Παράνομοι ὕλοτομῆαι.....	218—221
3ον) Καταπατήσεις, ἐκχερσώσεις κλ.....	222—225
4ον) Καταστροφὰὶ ἐκ φυσικῶν φαινομένων, ἐξ ἀσθενειῶν κτλ.....	225—227

Μέρος Γ'.

Τὸ μέλλον τῶν δασῶν ἡμῶν.....	229
-------------------------------	-----

Κεφάλαιον Α'.

Ὅποῖον τὸ μετὰ εἰκοσιπενταετίαν μέλλον τῶν δασῶν ἡμῶν, ὑπὸ τὴν σημερινὴν διοίκησιν καὶ διευχέρειαν.....	230—238
Ως πρὸς τὴν ἔποψιν τῶν ἐσόδων.....	238
Ως πρὸς τὴν ἐπίδρασιν τῶν δασῶν ἐπὶ τῆς κα- νομῆς τῶν ὑδάτων.....	238
Ως πρὸς τὸ κλίμα.....	239
Ως πρὸς τὴν προστασίαν τῆς χώρας.....	240
Ως πρὸς τὴν ὑγιείαν.....	241
Ως πρὸς τὸν πολιτισμὸν ἐν γένει.....	242

Κεφάλαιον Β'.

Σελίς

Ὅποῖον τὸ μέλλον τῶν δασῶν τῆς Ἑλλάδος μετὰ εἰκοσιπενταετῇ ἐφαρμογῇν συστήμα- τος διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως αὐτῶν. . .	244
1ον) Τὰ ἐκ τῶν δασῶν δημόσια ἐσοδα μετὰ 25 ἔτη ἀπὸ τῆς ὀργάνωσεως τῆς ὑπηρεσίας.	246
2ον) Ὅποία θὰ εἶνε ἡ ἔκτασις τῶν δασῶν ἡμῶν, μετὰ 25 ἔτη.	256
3ον) Ὅποία θὰ εἶνε ἡ κατάστασις ἐν γένει καὶ ἡ ἀξία τῶν δασῶν ἡμῶν, μετὰ 25 ἔτη. . . .	257
5ον) Ὅποῦθι θὰ εἶνε αἱ ἐπὶ τῆς χώρας καθόλου γενικαὶ ἐπιδράσεις τῶν δασῶν, μετὰ 25 ἔτη	259
Ἐπίλογος	263

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

Ἐνεκεν τοῦ ἐσπευσμένου τῆς ἐκτυπώσεως τῆς παρούσης ἡμῶν μελέτης καὶ διὰ λόγους, οὐχὶ ἀσχετοὺς πρὸς τὴν παρ' ἡμῖν τυπογραφίαν, πρεισέφρυσαν ἐν τῷ κειμένῳ ἱκανὰ τυπογραφικὰ λάθη, ἐξ ὧν σημειοῦμεν ἐν τῷ κατωτέρῳ πίνακι μόνον τὰ ἀλλοιοῦντα ὑποσδήποτε τὴν ἔννοιαν. Τὰ λοιπὰ ἀνάγονται εἰς τὴν ὀρθογραφίαν κυρίως τῶν λέξεων, ὧν πολλὰί ὡς : λεπτομερείαις, βλακηνιδίων, πάσαν, πρένος, ἄρα, ἔψησιν, ὑποληφθέντα, οἶωνεῖ, καταννοηθῇ, ὄρεσίβιοι, εἶνε, τιμιώτης, προσδοκωμένων, ἀδιδασκίτος, διδασκαλείας, δρᾶσιν, ἀναπωλήσωμεν, ἀδιαλείπτως, ἀναδασοῦνται, ὄργανωμένης, διοργανωμένην, νὰ ὑποβάλλωνται, ταχεῖαν, μηχανεῖα, προτιμώτερον, ἀνατεθειμέναι, ν' ἀποτελεῖται, ἐλῶν, θὰ περιβάλλομεν, ἀπανταχοῦ, περιορισθῇτε, συμβάλλη, ἀδιάληπτον, ἐπιβάλλονται, στερρότερον, μέχρις οὗ συμπληρωθεῖ, προαχθεῖ, ἔπηξαν, κληθρὸν, ἐσυστήθη, ὑποληφθῶσιν, ἐνωμοτάρχαι, ὀροθετηθέντα, παρωκεανίων, ὑποληφθέντα, ἐπιβάλλεται, ζημία, ἐγκαταστημένου, ἄμα, αἰφνιδίου, ἀγριμίων, ἀποξηραθῶσι, ἐκμηδένησιν, καὶ τινες ἄλλαι, φέρονται εἰς τινὰ μέρη τυπωμέναι, ὡς ἀνωτέρω, ἀντὶ νὰ γράφωνται ὡς ἐξῆς.

Ἦτοι : βλακηνιδίων, πάσαν, πρένος, ἄρα, ἔψησιν, ὑποληφθέντα, οἶωνεῖ, καταννοηθῇ, ὄρεσίβιοι, τιμιώτης, προσδοκωμένων, ἀδιδασκίτος, διδασκαλείας, δρᾶσιν, ἀναπωλήσωμεν, ἀδιαλείπτως, ἀναδασοῦνται, ὄργανωμένης, διοργανωμένην, νὰ ὑποβάλλωνται, ταχεῖαν, μηχανεῖα, προτιμώτερον, ἀνατεθειμέναι, ν' ἀποτελεῖται, ἐλῶν, θὰ περιβάλλομεν, ἀπανταχοῦ, περιορισθῇτε, συμβάλλη, ἀδιάλει-

πτον, ἐπιβάλλωνται, στερρώτερον, μέχρις οὗ συμπληρωθῇ, προαχθῇ, ἔπηξαν, κλήθρην, συνεστήθη, ὑπολειφθῶσιν, ἐνω-
μοτάρχαι, Ὁροθετηθέντα, παρωκεανείων, ὑπολειφθέντα, ἐπιβάλλεται ζημία, ἐγκατεστημένου, ἄμα, αἰφνεδίου, ἀγρι-
μίων, ἀποξηρανθῶσι, ἐκμηδένεσιν.

Σελίς 5	στίχος 6	Ἀντί	ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς	Γράφε, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς
			δασικῆς ἡμῶν πα- ραγωγῆς	βελτιώσεως τῆς δα- σικῆς παραγωγῆς.
» 7	» 10	»	βελτίωσιν τῶν λη- πτέων κ.τ.λ.	» βελτίωσιν τῶν λη- πτέων κ.τ.λ.
» 36	» 26	»	κτονοτροφίας	» κτηνοτροφίας
» 44	» 6	»	Ἡ ἀπροσελία	» Ἡ ἀπροσεξία
» 44	» 8	»	Οἱ ἐντὸς ὧν δασῶν	» Οἱ ἐντὸς τῶν δασῶν
» 47	» 25	»	καὶ πολλοὶ πυρκαϊαί	» καὶ πολλαὶ πυρκαϊαί
» 59	» 3	»	Π. Βαλσαμάκη	» Π. Βαλσαμάκη
» 76	» 11	»	ὕπηρεσίας	» ὑπηρεσίας
» 78	» 8	»	ὥς ἡμετέρα	» ὥς ἡ ἡμετέρα
» 104	» 14	»	ἐν Πρωσσίᾳ κατὰ τὸ 1870 καὶ 1881	» ἐν Πρωσσίᾳ ἀπὸ τοῦ 1811 καὶ κατὰ τὸ 1870 καὶ 1881
» 104	» 25	»	ἐξασκοῦν ἐν	» ἐξασκοῦσιν ἐν
» 104	» 25	»	συνδιοκτησίαις	» συνδιοκτησίαις
» 106	» 12	»	μέτρων ἐπιτηρῶσι	» μέτρων ἐπιτηρῶσι
» 113	» 14	»	διαλόγου	» δασολόγου
» 126	» 20	»	χρόνον	» χρόνου
» 134	» 14	»	κατ' ἀρχὰς	» κατ' ἀρχὰς
» 151	» 18	»	περιφέρειάν των ταύ- ταύτην, γεννᾶται ἐν αὐτοῖς καὶ μὲ ποῖον κτλ.	» περιφέρειάν των ταύ- την γεννᾶται ἐν αὐ- τοῖς, καὶ μὲ ποῖον κτλ.
» 154	» 21	»	καὶ κατὰ δραχ. 20— 24 χιλ.	» καὶ αὐξανόμενη κατὰ δραχ. 20—24 χιλ.
» 176	» 1	»	δι' ἄλλο ἐξοδα	» δι' ἄλλα ἐξοδα

» 169	Εἰς τὸν 1ον »	ἄρα ἡ Ἑλλὰς καὶ ἀ-	ἄρα ἡ Ἑλλὰς καὶ
	μετὰ τὸν πί-	πολύτως σχετικῶς	ἀπολύτως καὶ σχε-
	νακα στίχον		τικῶς
» 172	» 4 »	κλίμακος	» κλίματος
» 173	» 18 καὶ 19 »	τῶν σῶν	» τῶν θασῶν
» 176	» 2 »	ξυλείας	» ξυλείας
» 179	» 11 »	ὕλοτομούμενον ποσόν	» ὕλοτομούμενον ὅλι-
			κὸν ἐκ τῶν θατῶν
			ἡμῶν ποσόν
» 182	» 8 »	θανῶν	» θασῶν
» 193	» 30 »	360,000,000 στρ.	» 360,400,000 φραγκ.
			χρυσ.
» 203	» 24 »	ἀνατάξεων	» διατάξεων
» 214	» 18 »	ἀποδημοσιονομικῆς	» ἀπὸ δημοσιονομικῆς
» 221	» 23 »	ἐννοεῖται ὅτι. ὅτι	» ἐννοεῖται ὅτι, ὅ,τι
» 223	» 18 »	νὰ διάξωσι	» νὰ διδάξωσι

AKAΔHMIA

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Συνηθίσαμεν ἤδη πάντες ν' ἀναγινώσκωμεν ὡς φυσικὴν σχεδὸν ἐπωδὸν εἰς πᾶν περὶ δασῶν γραφόμενον, ὅτι τὰ δάση ἡμῶν καταστρέφονται ὀσημέραι, καὶ ὅτι δέον νὰ ληφθῶσι ταχέως τὰ κατάλληλα πρὸς διάσωσιν αὐτῶν μέτρα. Οὐδεὶς ὁμως ἐποδηγέτησε μέχρι τοῦδε τὴν κοινὴν γνώμην περὶ τῶν πραγματικῶν αἰτίων τῆς καταστροφῆς τῶν δασῶν ἡμῶν, οὐδὲ περὶ τῶν μέσων πρὸς ἀναστολὴν τῆς καταστροφῆς ταύτης, καθὼς καὶ περὶ τῶν μέσων πρὸς επέκτασιν τῆς δασικῆς βλαστήσεως τῆς χώρας· ἀλλὰ πᾶς τις γράφων περὶ δασῶν, ἀναλόγως τῶν γνώσεών του ἢ τῆς καταστροφῆς, ἣν ἔχει ὑπ' ὄψιν του, προτείνει ἐκάστοτε καὶ διάφορα ἐμπειρικά ἢ μὴ μέσα, ἐπιτιθέμενος συνήθως καὶ δικαίως ἢ ἀδίκως κατὰ τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν διοίκησιν τῶν δασῶν. Οὐ μόνον δὲ ἄγνοια τελεία περὶ πάντων τούτων βασιλεύει παρὰ τε τοῖς πολλοῖς καθὼς καὶ παρὰ τοῖς ἰδύνουσι τὰς τύχας τῆς πατρίδος ἡμῶν ἐν γένει, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ὑπάρχει ἐσχηματισμένη καὶ ἰδέα περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἑλλην. δασικῆς φύσεως, ὅποιον τοῦτέστι μέλλον ἐπιφυλάσσεται διὰ τὰ δάση ἡμῶν, ἂν μὴ ληφθῶσι ~~φυσικά~~ διὰ ταῦτα μέτρα καὶ ὅποιον ἂφ' ἐτέρου θὰ ἦτο τοῦτο, ἐν ᾗ περιπτώσει διὰ τῶν προσηκόντων μέτρων ἤθελε κατορθωθεῖ, ὅπως τὰ δάση ἡμῶν, ὁ μέγιστος

οὗτος τῶν πλουτολογικῶν τῆς χώρας παραγόντων, ἀφ' ἑνὸς μὲν τεθῶσιν ὑπὸ διοίκησιν ὀργανωμένην, συμφῶνως πρὸς τὰ μέσα καὶ τὰς ἀνάγκας ἡμῶν καὶ διαχειριζομένην ταῦτα συμφῶνως πρὸς τοὺς ἐπιστημονικοὺς κανόνας τοὺς διέποντας ἀπανταχοῦ σχεδὸν τοῦ κόσμου τὴν διαχειρίσιν τῶν δασῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ γείνη ἡ δέουσα πρὸς ἐπέκτασιν αὐτῶν ἐνέργεια.

Φρονῶν ἀκριβῶς ὅτι, ἡ ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδιῶν λήψις τῶν καταλλήλων μέτρων, τότε μόνον δύναται νὰ γείνη πρεπόντως, διὰ καὶ ἐκ μέρους αὐτῶν καὶ ὑπὸ τοῦ κοινοῦ ἔχῃσι κατανοηθεῖ ἀφ' ἑνὸς τὰ αἷτια τῆς σημερινῆς καταστάσεως καὶ τῆς παρακολουθούσης αὐτὴν καταστροφῆς, ἀφ' ἑτέρου δέ, διὰ τὴν σχηματισθῆ παρὰ παντὸς ἐνδιαφερομένου διὰ τὴν πρόοδον τῆς πατρίδος ἡμῶν, ὀρθὴ γνώμη περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν ὑπὸ τῶν ἀρμοδιῶν διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς δασικῆς διοικήσεως προτεινομένων μέτρων, φρονῶν, λέγω, ταῦτα πάντα, προέβην εἰς τὴν ἐκπόνησιν τοῦ παρόντος.

Τὸ ἔργον τοῦτο κατὰ μὲν τὸ πρῶτον αὐτοῦ μέρος δὲν εἶνε ἢ πιστὴ ἀπεικόνισις τῆς ἐπικρατούσης καταστάσεως, ἐκ τῆς καταγνώσεως τῆς ὁποίας δύναται πᾶς τις νὰ ἐκτιμήσῃ καὶ τὸ ὀρθὸν καὶ ἀποτελεσματικὸν ἢ μὴ τῶν προτεινομένων ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει μέτρων, τὸ δὲ τρίτον μέρος ἀποτελεῖ μίαν εἰκόνα τοῦ μέλλοντος, οὐχὶ φαντασιώδη, ὥς θὰ ὑπέθετέ τις, ἀλλ' εἰκόνα, προβλεπομένην μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας ἐν πάσαις αὐτῆς ταῖς λεπτομερεῖαις, εἰκόνα, ἐξ ἧς προσδοκῶμεν, ὅτι θέλουσι πεισθεῖ πάντες καὶ ὅχι μόνον οἱ ἐξ αἰσθήματος φίλοι τῆς δασικῆς βλαστήσεως, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ τὰ πάντα ἀναλύοντες καὶ ἐμπο-

ρικῶς ὑπολογίζοντες, ὅτι ἐκ τῆς δασικῆς ἀποκαταστάσεως τῆς πατρίδος ἡμῶν ἐξαρτᾶται ἐν πολλοῖς καὶ ἡ ὕλική ἐνήμερία τῶν κατοίκων καθὼς καὶ τοῦ δημοσίου ταμείου καὶ ὅτι, πᾶσα δαπάνη γενομένη ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ διακανονισμοῦ τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν καὶ συνεπῶς ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς δασικῆς ἡμῶν παραγωγῆς, εἶνε δαπάνη καὶ ἑξοχὴν παραγωγική, δαπάνη ὑποστηρίζουσα τὴν παραγωγὴν τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην, δαπάνη τέλος, ἣν δεόν νὰ ὑποσιῶμεν ἀγογγύστως, πρὸς ἐπίτευξιν ὅσον ἔνεστι τάχιον καὶ ἐφ' ὅσον ἀκόμη εἶνε καιρὸς πρὸς τοῦτο, τοῦ σκοπιμωτέρου τῶν ἔργων διὰ τὸ μέλλον τῆς πατρίδος ἡμῶν. Μετὰ πάροdon δεκαετηρίδων τυχῶν ἔτι, ἄνευ σκοπίμου ὑπὲρ τῶν δασῶν μερίμνης καὶ ὑπὸ τοὺς σημερινούς ὄρους, οὐ μόνον αἱ ἀπαιτηθησόμεναι δαπάναι πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ θέλουσι δεκαπλασιασθεῖ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῶν θὰ εἶνε ἀμφίβολον καὶ αἱ ζημίαι, ἃς θὰ ὑποσπῇ ὁλόκληρον τὸ ἔθνος ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης, θὰ εἶνε ἐν πολλοῖς ἀνεπανόρθωτοι.

Ἡ φιλοπατρία οὐδένα Ἑλληνα ἐγκατέλειπε, τοὺς δ' ἰδύοντας διέκρινε πάντοτε ἀγνὴ τοιαύτη. Εἶδε τὰ γραφόμενά μου νὰ ἐπιρρώσωσι ταύτην καὶ τὴν ποδηγετήσωσι εἰς τὴν προσδοκωμένην σκοπίμον ἐνέργειαν.

* Ἀθῆναι, Μάρτιος 1906.

Ὁ γράψας
Κ. Μ. ΣΑΜΙΟΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΟΗΝΕΝ

ΜΕΡΟΣ 1^{ΟΝ}

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΗΜΩΝ

“Οτι τὰ δάση ἡμῶν ὑπὸ τὴν σημερινὴν διοίκησιν οὐ μόνον δὲν βελτιοῦνται, ὡς ἔδει νὰ γίνεταί, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν πολλαπλῶν αἰτιῶν, ὑφίστανται ἐτησίως ὑπερβάλλουσαν φθοράν, μειοῦσαν τὴν τε ἑκτασιν καὶ τὸ ποῖον αὐτῶν καὶ συνεπῶς ὑφίστανται, ὡς λέγομεν, καταστροφὴν δυσεπανόρθωτον, εἶνε ὅσπουχῶς ἀλήθεια παγκοίνως γνωστὴ καὶ ἀντιληπτή. Τὰ αἷτια ὅμως τῆς καταστροφῆς τῶν δασῶν ἡμῶν, καὶ ἡ ἐκ τῆς καταγνώσεως αὐτῶν σχηματιζομένη πεποιθήσις περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν πρὸς διάσωσιν καὶ βελτίωσιν τῶν ληπτέων μέτρων, ἂν καὶ ἐν πολλοῖς γνωστὰ, δὲν εἶνε ὅμως οὔτε ἐν ταῖς λεπτομερίαις τῶν ἀλλ’ οὔτε καὶ κατὰ τὴν σημασίαν ἐκάστου γνωστὰ παρ’ ὅλων. Διὰ τοῦτο φρονῶ, ὅτι πρὸς κατανόησιν τῆς ἀποτελεσματικότητος τῆς ἀρμοζούσης θεραπείας τοῦ μεγάλου τούτου κακοῦ, ὅπερ ὑφίστάμεθα, τῆς ἐτησίας μειώσεως ὀηλονότι τοῦ δασικοῦ πλούτου τῆς χώρας ἡμῶν, πρὸ παντὸς δέον νὰ προταχθῇ ἀνάλυσις τῶν αἰτιῶν αὐτῆς.

Τὰ αἷτια τῆς παρατηρουμένης φθορᾶς τῶν δασῶν ἡμῶν εἶνε πολλαπλᾶ, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ἀλλ’ ἡ λεπτομερὴς αὐτῶν ἀνάλυσις ἀποδεικνύει, ὅτι κύριαι ἀφορ-

μαί πάντων, εἶνε ἡ ἑλλειψὶς διοργανωμένης διοικήσεως (ἀστυνομίας) καὶ διαχειρίσεως τῶν δασῶν ἡμῶν, ἐνεργούσαι ὅτε μὲν μεμονωμένως, ὅτε δὲ καὶ ἀπὸ κοινοῦ, ὅπως ἐπέληθ' τὸ καταστρεπτικὸν ἀποτέλεσμα. Πλὴν τῶν ἀφορμῶν τούτων συμβάλλουσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον εἰς τὴν παρατηρουμένην καταστροφὴν καὶ κοινωνικαί τινες συνθῆκαι, ἐπικρατοῦσαι ἔτι παρ' ἡμῖν καθὼς καὶ τὰ ἀπανταχοῦ ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τῶν δασῶν ἐπιδρῶντα φυσικὰ φαινόμενα, αἱ ἀσθένειαι τοῦτέστιν, αἱ ἐκ τῶν ἀγριμύων βλάβαι κτλ. κτλ. Ἡ ἐπιβλαβὴς ὁμως ἐπίδρασις πάντων τούτων, ὡς ἐν τοῖς κατωτέρω θὰ ἰδῶμεν, θὰ ἐμειοῦτο κατὰ πολὺ καὶ εἰς περιστάσεις τινὰς θὰ ἐξηλείφετο καὶ ἐντελῶς, ἂν ἤγοντο αἱ δύο κύριαι ἀφορμαί, ἥτοι ἡ ἑλλειψὶς διοργανωμένης διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν δασῶν ἡμῶν.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω πάντα τὰ αἷτια τῆς καταστροφῆς τῶν δασῶν ἡμῶν δύνανται νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὰς ἐξῆς κατηγορίας, ἥτοι :

Α'. Εἰς αἷτια προερχόμενα κυρίως μόνον ἐξ ἐλλείψεως διαχειρίσεως τῶν δασῶν ἡμῶν. Τοιαῦτα εἶνε αἱ ἀκανόνιστοι ὕλοτομαὶ κυρίως.

Β'. Εἰς αἷτια προερχόμενα κυρίως μόνον ἐξ ἐλλείψεως ὁργανωμένης διοικήσεως τῶν δασῶν. (ἀστυνομίας) Τοιαῦτα εἶνε αἱ παράνομοι ὕλοτομαὶ κυρίως καὶ ἐν γένει αἱ παράνομοι χρησιμοποιήσεις δασικῶν προσόντων.

Γ'. Εἰς αἷτια προερχόμενα κυρίως ἐκ τῆς ἐλλείψεως διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν δασῶν, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐπικρατούσων τινῶν ἐπιτοπίων συνθηκῶν ἀπὸ κοινοῦ ἐνεργουσῶν. Τοιαῦτα δὲ εἶνε 1) αἱ καταπατήσεις τῶν δημοσίων δασῶν παρ' ἰδιωτῶν, 2) αἱ ἐκχερσώσεις δασῶν,

3) ἡ ποιμνιοβοσκή ἐν γένει, ὡς παρ' ἡμῖν αὕτη ἐνεργεῖται καὶ 4) αἱ πυρκαϊαὶ τῶν δασῶν καὶ

Δ'. Εἰς αἷτια προερχόμενα ἐκ φυσικῶν φαινομένων, οἷον ἀνέμου, χιόνος, κεραυνῶν κτλ., ἢ ἐξ ἀσθενειῶν, ἢ ὑπὸ ἐντόμων ἢ ἀγριμῶν.

Ἐρχόμεθα ἤδη εἰς τὴν λεπτομερεῆ ἐκάστου τῶν ἀνωτέρω αἰτίων ἀνάλυσιν, καὶ δὴ.

Αον. Αἷτια προερχόμενα κυρίως μόνον ἐξ ἐλλείψεως διοργανωμένης διαχειρίσεως τῶν δασῶν.

Ἐκ τῶν διαφορῶν αἰτίων τῶν ἐπιφερόντων φθορὰν εἰς τὰ δάση ἡμῶν, ἐν κυρίως μόνον δύναται ν' ἀναχθῇ εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην· ἥτοι :

Αἱ ἀκανόνιστοι ὕλοτομιαί.

Λέγων ἀκανονίστους ὕλοτομίας, ἐννοῶ κυρίως πᾶσαν ἐν τοῖς δάσεσιν ἡμῶν γενομένην ὕλοτομίαν ὑπὸ τὰς ἐπικρατούσας συνθήκας. Ὀνομάζω δὲ τὰς ὕλοτομίας πᾶσας ἀκανονίστους, καθότι ἡ σημερινὴ ὑπηρεσία τῶν δασῶν πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, ἀδυνατεῖ νὰ προσδιορίσῃ ἐπακριβῶς τὰ ὕλοτομητέα δένδρα, τὸ ποσὸν αὐτῶν ἐν γένει, καθὼς καὶ τὸ ἐκ τῆς ὕλοτομίας προελευσόμενον ποσὸν ξυλείας, ἀνθράκων κτλ. ἀδυνατεῖ δὲ νὰ ἐπιβάλλῃ καὶ τὸν ἀρμόζοντα ἐκάστοτε τρόπον ὕλοτομίας. Συνέπεια τῆς ἀτελείας ταύτης τῆς ὑπηρεσίας εἶνε, ὅτι, ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει προδιαγεγραμμένον σχέδιον (διαχειριστικὸν σχέδιον) καθορίζον ἐπακριβῶς καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τεχνικῶν παρατηρήσεων τὸ ποσὸν τῆς ἐν ἐκάστῳ δάσει παραγομένης ὕλο-

τομητέας ξυλείας και τὸν χρόνον καθ' ὃν συμφέρει αὕτη νὰ ὑλοτομηθῇ, εἴτε διὰ λόγους ἐμπορικοὺς, εἴτε διὰ διαχειριστικοὺς τοιοῦτους, οὐδὲ νὰ ἐπιτηρήσῃ διαρκῶς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑλοτομίας ἐν τῷ δάσει καὶ προσδιορίσῃ τὴν σειρὰν καὶ τὸν τρόπον αὐτῆς, ἡ ὑλοτομία γίνεται κατὰ τὸ συμφέρον τοῦ ὑλοτομοῦντος καὶ οὐχὶ τοῦ δάσους.

Κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν σύστημα, τὸ ἀπὸ τοῦ 1899 κυρίως ἐφαρμοζόμενον, συντάσσονται ἐτησίως παρὰ τῶν οἰκείων δασαρχῶν οἱ λεγόμενοι πίνακες ὑλοτομίας, πρόχειρα τοῦτέστι διαχειριστικὰ σχέδια, δι' ὧν καθορίζεται τὸ δάσος καὶ ἡ θέσις ἐν ᾗ ἐπιτρέπεται ἐκάστοτε ἡ ὑλοτομία, καθὼς καὶ ὁ χρόνος καθ' ὃν ἐπιτρέπεται αὕτη καὶ τὸ ποσὸν καὶ τὸ εἶδος αὐτῆς. Καὶ εἶνε μὲν πάντα ταῦτα βεβαίως καλὰ, σχετικῶς πρὸς τὴν προηγηθεῖσαν ἀταξίαν, ἀλλὰ καλὰ σχετικὰ, καθότι ἐλλεῖπει ἡ ἐπιστημονικὴ βάσις, ὡς προεῖπον, ὁ καθορισμὸς τοῦτέστιν ἐν λεπτομερεία τῶν ὑλοτομητέων δένδρων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐτησίας ἐκάστου δάσους παραγωγῆς καὶ ἡ ἀκριβὴς ἐκτέλεσις τοιοῦτου σχεδίου. Συνέπεια τῆς ἐλλείψεως ταύτης εἶνε, ὅτι πᾶς λαμβάνων ἄδειαν νὰ ὑλοτομήσῃ ἐν δάσει τινὶ οἰονόησθε εἶδος καὶ ποσὸν ξυλείας, μεταβαίνει εἰς τὸ δάσος, ἐκλέγει αὐτὸς τὸ δένδρον τὸ καλλήτερον καὶ εὐκλώτερον δυνάμενον νὰ παρέξῃ αὐτῷ τὸ εἶδος τῆς ξυλείας, ὅπερ ἐπιθυμεῖ· ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς τὸν ἀναγκάζει νὰ κατεργασθῇ ὅλην τὴν χρησιμοποίησιμον ξυλείαν τοῦ δένδρου, ἐκλέγει ἐκ τούτου μόνον τὸ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ χρήσιμον τεμάχιον, ἐγκαταλείπων τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ δένδρου ἀχρησιμοποίητα. Ἐκ τοῦ οὕτως ἐνεργουμένου τρόπου τῆς ὑλοτομίας, ἐννεεῖται εὐκόλως, ὅποια φθαρὰ ἐπέρχεται εἰς τὰ δάση ἡμῶν.

Πρὸς κατεργασίαν τοῦτέστι καὶ παραγωγὴν εἰσυδῆποτε ποσοῦ κατεργασμένης ξυλείας, πρῶτον μὲν ὑλοτομεῖται ἀκατέργαστος τοιαύτη, πολὺ μεγαλειτέρας ποσότητος τῆς πράγματι ἀπαιτουμένης, δεύτερον δὲ γίνεται διαρκῶς διαλογὴ ἐν ἐκάστῳ δάσει τοῦ ἀρίστου ὑπάρχοντος ὕλικου καὶ ἐναπομένει πάντοτε εἰς τὸ δάσος τὸ χειρότερον.

Πρὸς καλητέραν κατανόησιν τῶν ἐπερχομένων φθοροποιῶν διὰ τὰ δάση ἀποτελεσμάτων ἐκ τῶν ἀνωτέρω αἰτίων, θεωρῶ ἀπαραίτητον ν' ἀναφέρω τὰ ἐξῆς παραδείγματα.

Τοὺς παρ' ἡμῖν ὑλοτόμους δύναται τις νὰ ὑπαγάγῃ εἰς δύο κυρίως κατηγορίας. Εἰς τοὺς πρὸς ἐμπορίαν δηλονότι ὑλοτομοῦντας, τοὺς καὶ συστηματικούς ὑλοτόμους καὶ εἰς τοὺς πρὸς ἰδίαν χρῆσιν, πρὸς θεραπείαν τῶν ἰδίων τοῦτέστιν ἀναγκῶν ὑλοτομοῦντας χωρικούς. Ἐκάτερος τῶν ὡς ἄνω ὑλοτόμων, ὑλοτομεῖ συνήθως πρὸς ἓνα ὠρισμένον σκοπόν, ὁ μὲν τακτικός ὑλοτόμος πρὸς παρασκευὴν ὠρισμένου εἶδους ξυλείας, σανίδων λ. χ. δοκῶν, κορμῶν, (κοινῶς κουτσούρων) πρὸς περαιτέρω κατεργασίαν εἰσυδῆποτε εἶδους ξυλείας, δογῶν πρὸς κατασκευὴν βυτίων, στρωτήρων σιδηροδρόμων κτλ. Ὁ δὲ χωρικός πρὸς ἀποκτησιν τῆς διὰ τὴν ἐπισκευὴν τῇ ἀνίδρυσιν τῆς οἰκίας τοῦ ἀπαιτουμένης ξυλείας. Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν τῶν ὑλοτόμων ὑπάγονται καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ μικροῦλοτόμοι, οἱ ὠρισμένα σκεύη οἰκιακῆς χρήσεως, ἡ ἐργαλεῖα γεωργικά, ἡ μικροβιομηχανικὰ κατασκευάζοντες, ὡς λ. χ. σκαφίδια, βυτία, κανάτια, πινάκια (κλειδοπίνακα), δοχεῖα οἴνου (τσότρες, τσίτσες), στυλεοὺς (στυλάρια), μέρη ὑφαντικῶν ἱστῶν (ἀργαλειῶν) κλ. κλ. Ὅλοι ὁμῶς οἱ προρρηθέντες ὑλοτόμοι, ἐκ συνηθείας, ἐπιδίδονται εἰς ἓν καὶ μόνον εἶδος ξυλείας καὶ αὐτοῦ ἐπιδιώκουσι τὴν ὑλο-

τομίαν. Οὕτω δὲ συμβαίνει, ὥστε ὁ ὑλοτόμος ὁ ὑλοτομῶν δοκοὺς, ὑλοτομεῖ μόνον δένδρα δυνάμενα νὰ παρέξωσιν ὠρισμένων διαστάσεων (μήκους, πλάτους καὶ πάχους) δοκοὺς καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀφίνει πᾶν ἄλλο δένδρον, ἔστω καὶ καταλληλότερον πρὸς ὑλοτομίαν, ἀφίνει δὲ καὶ ἐκ παντὸς ὑλοτομουμένου δένδρου ἀχρησιμοποίητον τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅπερ δὲν δύναται νὰ κατεργασθῇ εἰς δοκόν. Τὸ αὐτὸ πράττει ὁ ὑλοτομῶν σανίδας, κατεργαζόμενος μόνον τοὺς χονδρούς κορμούς καὶ μόνον τὰ μέρη αὐτῶν τὰ ἀποδίδοντα σανίδας. Οὕτω δὲ ἐργάζονται καὶ πάντες οἱ ἄλλοι, ὅλοι δὲ ἀπὸ κοινοῦ, κατὰ τὴν ὑλοτομίαν, ἐπιδιώκουσιν, ἀφ' οὗ δὲν προδεικνύονται αὐτοῖς οἱ ὑλοτομητέοι κορμοί, τὴν διαλογὴν τοῦ ἀρίστου ἐν τῷ πρὸς ὑλοτομίαν δάσει ὑλικοῦ. Εὐκόλως ἐννοεῖ τις, ὅτι ὑπὸ τοιοῦτους ὅρους ἢ ἐκ τῆς ἀκανονίστως ἐνεργουμένης ὑλοτομίας φθορὰ τοῦ δάσους ἔγκειται κυρίως μὲν εἰς τὴν σπάτάλην τοῦ ξυλωδούς ὑλικοῦ, τὴν ἐξ αὐτῆς προερχομένην, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον καὶ εἰς τὴν ἀφαίρεσιν πάντοτε τοῦ καλητέρου ὑλικοῦ τοῦ δάσους, πράγμα, ὅπερ ὅσημέραι ἐπιφέρει τὴν μείωσιν τῆς ἀξίας τῶν δασῶν ἡμῶν.

Ἐτι μεγαλειότεραι εἶνε αἱ φθοραὶ αὗται, ὡς αἱς πρόκειται περὶ μικροῦλοτόμων ἐπιδιωκόντων τὴν κατεργασίαν ἀντικειμένων οἰκιακῆς χρήσεως ἢ ἐργαλείων. Πρὸς ὑλοτομίαν λ. χ. ξυλείας πρὸς κατεργασίαν βυτίων ἢ πινακίων ἢ σκαφιδίων, λαμβάνει ὁ ὑλοτόμος (*) ἄδειαν διὰ

(*) Τὸ τοιοῦτον ἀπηγορεύθη μὲν ἤδη διοικητικῶς, ἐπιβαλλομένης εἰς τοὺς ὑλοτόμους τῆς λήψεως ἁδείας ὑλοτομίας δι' ὀλοκλήρους κορμούς καὶ οὐχὶ διὰ κατεργασμένα εἶδη, οἷον δόγας κτλ. Λόγω τῆς ἀνεπαρκούς ἐπιτηρήσεως ὅμως καὶ τῶν κακῶν συνηθειῶν, ἐξασκεῖται καὶ ἤδη πρὸς τῶν ὑλοτόμων, χρησιμοποιοῦντων τὴν ληφθεῖσαν ἄδειαν

ἑκατὸν δόγας ἢ ἰσάριθμα πινάκια ἢ σκαφίδια καὶ μεταβαίνων εἰς τὸ δάσος ἄρχεται τῆς ὑλοτομίας τοῦ εὐθυτέρου καὶ ἐν γένει καλητέρου δένδρου, τοῦ παρουσιάζοντος ἐν γένει τὰ προσόντα τοῦ εὐσχίστου, ἂν δὲ μετὰ τὴν ὑλοτομίαν ἀποδειχθῇ ὁ ὑλοτομηθεὶς κορμὸς ὡς δύσχιστος, καίτοι καταλληλότερος πρὸς ἄλλην χρῆσιν, ἐγκαταλείπεται παρὰ τοῦ ὑλοτόμου ἀχρησιμοποίητος καὶ ὑλοτομεῖται ἄλλος, μέχρις ὅτου εὑρεθῇ ὁ κατάλληλος εὐσχιστος κορμὸς, ὁ δυνάμενος νὰ παρέξῃ τὴν αἰτουμένην ξυλείαν. Ἐκ τούτου φαντάζεται εὐκόλως πᾶς τις, ὅποια φθορὰ ἐπέρχεται ἑκατονταπλασίας πολλάκις καὶ πλεονεξυλείας χρησίμου, πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ἀπαιτουμένης τοιαύτης.

Εἰς τοὺς διερχομένους ἐκ δασῶν ἐνθα ἐξασκεῖται τοιαύτη ὑλοτομία παρουσιάζονται συνηθέστατα θλιβεραὶ εἰκόνες τοιαύτης φθορᾶς.

Εἰς τὰς ὡς ἀνωτέρω ἐκ τῆς ἀκανονίστου ὑλοτομίας προερχομένας φθορὰς δεόν νὰ συγκαταλεχθῶσι καὶ αἱ ἐκ τῶν ἀκανονίστως ἐνεργουμένων ἀνθρακοποιίας καὶ ἀσβεστοποιίας τοιαῦται, καθὼς καὶ αἱ ἐπερχόμεναι ἐκ τῆς ἀκανονίστου συλλογῆς διαφόρων δασικῶν προϊόντων, εἶον ρητίνης, βαλανηδίων καὶ κηκκιδίων, δασικῶν σπερμάτων, καστάνων, κερατίων, δαφνοφύλλου, ἀνθέων φιλλύρας, καὶ θάμνων καὶ ξηραδίων κτλ. ἀνηκόντων ἐν γένει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν καυσόξυλων.

Ἡ ἀκανόνιστος ὑλοτομία ξυλείας πρὸς παρασκευὴν ἀνθράκων καὶ ἡ ἀκανόνιστος ὑλοτομία ξυλωδῶν ἐν γένει

ὑλοτομίας διὰ δύο ἢ τρεῖς κορμούς, μόνον διὰ τοὺς ἀποδειχθέντας ἀρίστους τοιοῦτους, κατόπιν διαλογῆς ἐκ διαφόρων δένδρων ὑλοτομηθέντων.

φυτῶν πρὸς καύσιν τῶν ἀσβεστοκαμίνων, δὲν ἐπιφέρουσι μὲν κυρίως μεγάλην φθοράν ποσοτικὴν εἰς τὰ δάση, ἀλλὰ ποιοτικὴν τοιαύτην, καθότι διὰ τε τοὺς ἄνθρακας καθὼς καὶ διὰ τὴν ἀσβεστον, ὑλοτομοῦνται πολλάκις, λόγῳ ἐλ-
λείψεως καὶ πάλιν διαχειριστικοῦ σχεδίου, καθορίζοντος ἐπ' ἀκριβῶς τὸ ὑλοτομητέον μέρος τοῦ δάσους, ὑλοτο-
μοῦνται, λέγω, ἢ δένδρα καταλληλότερα εἰς ἄλλην χρη-
σιμοποίησιν ἢ δένδρα πολὺ νεαρὰ ἐπὶ προφανεῖ κατα-
στροφῇ τοῦ μέλλοντος τοῦ δάσους. Ποσοτικῶς ἐπέρχεται
φθορά εἰς τὰ δάση ἡμῶν καὶ ἐκ τῶν δασικῶν τούτων
πρεπόντων, κυρίως λόγῳ τῆς ἀτελείας τῶν πρὸς παρα-
σκευὴν τῶν ἀνθράκων καὶ τῆς ἀσβέστου ἐφαρμοζομένων
μεθόδων, ἀλλ', ὡς προεῖπομεν, εἶνε δευτερευούσης σημα-
σίας ἀπέναντι τῆς ποιοτικῆς φθορᾶς, ἣν ἐπιφέρει ἡ
κατασκευὴ τῶν.

Ἐκ δὲ τῆς ἀκανονίστου συλλογῆς πάντων τῶν ἄλλων
προρρηθέντων πρεπόντων, ἥτοι ρητίνης, βαλανιδίων, κη-
κιδίων, δασικῶν σπερμάτων, καστάνων, κερατίων (χα-
ρουπιῶν) δαφνοφύλλων, ἀνθέων φιλλύρας, θάμνων κτλ.
κτλ. καὶ καυσοξύλων ἰδίᾳ, προέρχεται ἐπίσης ποσοτικὴ
καὶ ποιοτικὴ μείωσις τῆς ἀξίας τῶν δασῶν ἡμῶν καὶ συ-
νεπὼς οὐ σμικρὰ φθορά.

Ἡ συλλογὴ τῶν διαφόρων καρπῶν λ. χ. ἥτοι τῶν βα-
λανιδίων κλπ. γίνεται συνήθως προώρως καὶ διὰ τρόπου
τοιούτου (ραβδίσματος), ὥστε ἐπέρχεται πλήρης κατα-
στροφὴ τοῦ δένδρου. οὕτως συλλέγεται ὁ καρπός, κατα-
στρεφόμενων ὅλων τῶν νεαρῶν αὐτοῦ κλώνων διὰ τοῦ
ραβδίσματος, οὕτως ὥστε νὰ μὴ δύναται πλέον νὰ καρπο-
φορήσῃ ἢ μετὰ πάροδον δύο ἢ τριῶν ἐτῶν, συγκαταστρέ-
φεται δὲ ἐκ τῆς ἀπροσεξίας ἢ καὶ ἀπὸ σκοποῦ ὑπὸ τῶν

συλλεκτῶν πᾶσα νεαρὰ βλάστησις, ἦτοι τὰ νεόφυτα, ἐπὶ προφανεῖ ζημίᾳ τῆς ἀναπαραγωγῆς τοῦ δάσους. Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ κατὰ τὴν συλλογὴν τῶν λοιπῶν προϊόντων. Διὰ τὸ δαφνόφυλλον λ.χ. ἀφαιροῦνται ὅλα τὰ φύλλα καὶ ξηραίνεται τὸ δένδρον ἢ καὶ καταρρίπτεται διὰ τοῦ πελέκεως πρὸς συλλογὴν τῶν φύλλων του. Ὀλιγωτέραν φθορὰν ὑφίστανται αἱ καστανεαὶ καὶ αἱ κηκιδοφόροι δρυς.

Τί νὰ εἰπῶμεν ὁμῶς περὶ τῆς ἀκανονίστου συλλογῆς τῶν καυσοξύλων καὶ τῆς ρητίνης. Ὡς ἐκ τοῦ ἀδυνάτου τοῦ καθορισμοῦ τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ ποιοῦ τῶν ἐν ἐκάστῳ δάσει συλλεκτέων καυσοξύλων καὶ ὡς ἐκ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Νόμου περὶ τὴν συλλογὴν αὐτῶν, εἶνε φοβερὰ ἡ ἐτησίως γινομένη φθορὰ ἐκ τῆς κακῆς ταύτης συλλογῆς. Τὴν φθορὰν δὲ ταύτην καθιστᾷ ἐτι σημαντικωτέραν, τὸ μέγα ποσὸν τῶν καυσοξύλων, τὸ παρὰ τῶν χωρικῶν καταναλισκόμενον καὶ λόγῳ τῆς ὀρεινότητος τῆς χώρας καὶ λόγῳ τοῦ κακοῦ συστήματος τῆς θερμάνσεως (τζάκι), ὅπερ μεταχειρίζονται οἱ χωρικοὶ πληθυσμοὶ καὶ δι' οὗ καταναλίσκεται δύναται τις γὰρ εἶπῃ τὸ δεκαπλάσιον τοῦ ποσοῦ τῆς ξυλείας, ἣν θὰ κατηνάλισκον μεταχειριζόμενοι οἰονδήποτε εἶδος θερμᾶστρας.

Ἡ ἐκ τῆς ἀκανονίστου συλλογῆς τῆς ρητίνης ἐπερχομένη φθορὰ εἶνε ἐτι μεγαλητέρα. Ἐλλείπει τοῦ ἀπαιτουμένου διαχειριστικοῦ προσωπικοῦ δι' οὗ θὰ ἐδιδάσκετο ὁ καλλίτερος τῆς ρητινοσυλλογῆς τρόπος, ἐφαρμόζεται μέθοδος, οὗ μόνον ταχέως τὰ ρητινοφόρα δένδρα ἐξαντλοῦσα, καὶ τὴν ποιότητα τῆς ξυλείας καταστρέφουσα. καὶ προορίζουσα τὰ ρητινευόμενα δένδρα ἀποκλειστικῶς διὰ καυσοξύλα, ἀλλὰ καὶ τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποιὸν τῆς συλλεγομένης ρητίνης οὐσιωδῶς μειοῦσα.

Διὰ τὰς τελευταίας ταύτας φθοράς, τὰς ἐκ τῆς ἑλλείψεως κυρίως διαχειρίσεως τῶν δασῶν προερχομένας, ἐπενεργοῦσιν ὡς αἷτια καὶ ἡ ἑλλειψὶς ἐπαρκοῦς δασικῆς ἀστυνομίας (ὀργανωμένης διοικήσεως) καὶ τινες ἐπικρατοῦσαι τοπικαὶ συνθήκαι ἢ συνήθειαι, ὡς λ. χ. ἡ θέρμανσις διὰ τζακίων, ὡς προείπομεν.

Πρὸς καταφανεστέραν ἤδη ἀπόδειξιν καὶ δι' ἀριθμῶν τῶν ἐκ τῶν ἀνωτέρω αἰτίων ἐτησίως ἐπερχομένων φθορῶν εἰς τὰ δάση ἡμῶν, παραθέτομεν τὸν κατωτέρω πίνακα.

Κατὰ τοὺς ἐτησίως δημοσιευομένους στατιστικούς πίνακας, τοὺς ἐμφαίνοντας τὰ ποσὰ τῆς διὰ διαφόρους χρήσεις ὑλοτομουμένης ξυλείας καὶ τῶν κατασκευαζομένων καὶ συλλεγομένων δασικῶν προϊόντων, ὑλοτομοῦνται ἐτησίως καὶ κατὰ μέσον ὅρον :

- 1) *Ξυλείας χορησίμου* 70.000 περίπου κ. μ. ἀντιπροσωπεύοντα ἀξίαν ἐμπορικὴν 4.200.000 δρχ. ὡς ἐγγίστα.
- 2) Κατασκευάζονται ἄνθρακες 16.500.000 δκ. ἀντιπροσωπεύοντες ἀξίαν ἐμπορ. 1.650.000 δρχ. ὡς ἐγγίστα.
- 3) Κατασκευάζεται ἄσβεστος 760.000 στατῆρες, καταναλίσκουσα 400.000.000 δκ. καυσίμου ὕλης περίπου, ἀξίας 500.000 δρχ. περίπου.
- 4) Συλλέγονται περὶ τὸ 1.000.000 δκ. δεψικῶν οὐσιῶν (πρινοφλοιός, πευκοφλοιός, δεψικὸς ροῦς κτλ.), ἀξίας περίπου ἐμπορικῆς 100.000 δρχ.
- 5) Συλλέγονται περὶ τὰ 4.000.000 δκ. ρητίνης ἀξίας περὶ τὸ 1.000.000 δρχ.
- 6) Συλλέγονται περὶ τὰ 7.500.000 δκ. βαλανοκηκιδία ἀξίας περίπου 1.875.000 δρχ.
- 7) Συλλέγονται καυσόξυλα 750.000 ζύγια (ἐν ζύγιον = 100 δκ.) ἀξίας 2.250.000 δρχ. περίπου καὶ τέλος

8) Υλοτομεῖται ξυλεία ἀτελῆς 2.100 κυβ. μέτρ. ἀξίας 126.000 δρχ. περίπου καὶ

9) Συλλέγονται ἀτελῆ καυσόξυλα 3.000.000 ζύγια διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν χωρικῶν, ἀξίας 3.000.000 δραχμῶν τοῦλάχιστον.

Ἄν ἤδη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τούτων, ὑπολογίσωμεν κατὰ τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα τὴν φθοράν, ἣν ὑφίστανται ἐτησίως τὰ δάση ἡμῶν, καὶ ἂν τὴν φθοράν ταύτην ὑπολογίσωμεν εἰς τὸ ἐλάχιστον αὐτῆς ὅριον, ἥτοι κατὰ μέσον ὅρον εἰς σπατάλην ἐπὶ πλέον ἑνὸς 20 % τῆς ἀπαιτουμένης ξυλείας διὰ τὴν παραγωγὴν τῶν διαφόρων εἰδῶν ξυλείας, ἀνθράκων καὶ ἀσθέστου, ἢ εἰς ποιοτικὴν φθοράν ἑνὸς 20 % ἐπὶ πλέον χρησίμου ξυλείας, καὶ εἰς 20 % μόνον τὴν ἐλάττωσιν τῶν λοιπῶν δασικῶν προϊόντων ἐκ τῆς κακῆς κατασκευῆς ἢ συλλογῆς αὐτῶν, ἔχομεν ἐπὶ ὀλικῆς ἐμπορικῆς ἀξίας 15 ἑκατομ. δρχ. περίπου διὰ τὰ νομίμως ὑλοτομούμενα, συλλεγόμενα ἢ κατασκευαζόμενα δασικά προϊόντα, ἐτησίαν φθοράν προσγινομένην εἰς τὰ δάση ἡμῶν, ἐξ ἀσκόπου καταστροφῆς κεφαλαίου καὶ προσόδων, ἀντιπροσωπεύουσιν τοῦλάχιστον 3.000.000 δρχ.

Δὲν ἐπιμένω περισσότερον εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, καίτοι φρονῶ, ὅτι ἡ προσγινομένη ζημία αὕτη εἶνε πολὺ ὑπερτέρα, δυναμένη ἀφόβως νὰ ὑπολογισθῇ καὶ εἰς τὸ διπλάσιον ἀκόμη τοῦ ποσοῦ τούτου, καθότι, ὡς προεῖπον, δὲν εἶνε μονομερὴς ἀλλὰ ταῦτοχρόνως καὶ σπατάλη καὶ ποιοτικὴ φθορὰ τῶν δασῶν. Καὶ τριῶν ἑκατομμυρίων δρχ. ὅμως ἐτησίᾳ φθορὰ εἶνε ἤδη κολοσσιαία καὶ οὐσιωδῶς ἐπιβλαβὴς διὰ τὸ μέλλον τῶν δασῶν ἡμῶν.

Ἐρχομαι ἤδη εἰς τὴν ἐξέτασιν ἐτέρας κατηγορίας αἰτίων ἐπιβλαβῶν, ἥτοι,

**Βον Αἵτια προερχόμενα κυρίως μόνον ἐξ ἐλλεί-
ψεως διοργανωμένης διοικήσεως τῶν
δασῶν, ἤτοι δασικῆς ἀστυνομίας
ἢ δασονομικοῦ προσωπικοῦ.**

Καὶ εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην τῶν διὰ τὰ δάση ἡμῶν
φθοροποιῶν αἰτίων, ἐν καὶ μόνον κυρίως δύναται ν' ἀνα-
χθῇ, ἤτοι,

Αἱ παράνομοι ὑλοτομίαι.

Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον δεόν νὰ συμπεριληφθῶσι πᾶ-
σαι ἐν γένει αἱ χρησιμοποιήσεις οἰουδήποτε δασικοῦ
προϊόντος, ἐναντίον καὶ παρὰ τὰς διατάξεις τῶν κειμένων
Νόμων. Αἱ παρανομίαι αὗται θὰ ἐλεγέτις, ὅτι δὲν συ-
τελοῦσι τόσον εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν δασῶν, ὅσον εἰς
τὴν μείωσιν τῶν ἐκ τῶν δασῶν δημοσίων προσόδων. Οὐχ
ἤττον ὅμως, ὡς κατωτέρω θὰ ἴδωμεν, αἱ παρανομίαι αὗ-
ται εἶνε καὶ ἄλλως διὰ τὰ δάση ἡμῶν φθοροποιαί.

Ὁ κύριος λόγος ὁ προκαλῶν καὶ οὕτως εἰπεῖν ἐνισχύων
τὰς παρανόμους ἐν τοῖς δάσεσι παντοειδεῖς ἐκμεταλλεύ-
σεις εἶνε, ὡς πᾶς τις ἐννοεῖ, ἡ ἐλλειψὶς ἐπαρκoῦς ἀστυ-
νομικοῦ προσωπικοῦ, δυναμένου καὶ νὰ συλλαμβάνη τοὺς
παρανομούντας, κυρίως ἔμως νὰ παρακωλύῃ αὐτοὺς ἀπὸ
τῆς παρανόμου ἐνεργείας των. Γνωρίζομεν πάντες, ὅπο-
σιν περιστολὴν ἐφ' ἀπασῶν τῶν παρανομιῶν ἐπιφέρει ἡ
ιδέα καὶ μόνη ὑπάρξεως διοργανωμένης καὶ ἐπιτηροῦσης
ἀστυνομίας. Οἱ Γερμανοὶ συνειθίζουσι νὰ λέγωσιν, ὅτι
τοιαύτην ιδέαν ἔχει ὁ χωρικὸς πληθυσμὸς περὶ τῆς δασο-
νομικῆς ὑπηρεσίας, ὥστε φαντάζεται ὅπισθεν ἐκάστου
δένδρου καὶ ἑνα δασονόμον κεκρυμμένον καὶ ἐπιτηροῦντα

αγρύπνως πάντα διὰ τοῦ δάσους διερχόμενον. Παρ' ἡμῖν ὅμως, ἡ πεποιθήσις, ἣν ἐσχημάτισεν ὁ χωρικός, ὅτι ἐνενήκοντα καὶ ἐννέα ἐπὶ τοῖς ἑκατόν, δὲν εἶνε δυνατόν ν' ἀνακαλυφθῇ ἡ ἐν τῷ δάσει παράνομος πρᾶξις τοῦ παρὰ τοῦ μόνου δασοφύλακος, τοῦ ἐπιτετραμμένου συνήθως τὴν φύλαξιν τῶν δασῶν ἐνὸς ἢ καὶ δύο δήμων, ὥθει αὐτὸν κυρίως εἰς τὴν διάπραξιν τῆς παρανόμου ὕλοτομίας ἢ παρανόμου καρπώσεως οἰουδῆποτε ἄλλου δασικοῦ προϊόντος, πρὸ πάντων, ὅταν ἡ ξυλεία ἢ τὸ δασικὸν προϊόν, οὗτινος ἔχει ἀνάγκην, δὲν ἀπαιτῇ ἡ ὥρων τινων ἢ ἔστω καὶ μίας ἢ δύο ἡμερῶν ἐργασίαν μόνον.

Δὲν ἀρνοῦμαι, ὅτι εἰς τὰς παρανομίας ταύτας ἐξωθοῦνται οἱ χωρικοὶ καὶ ὑπὸ ἄλλων ἀφορμῶν, τῆς δυσκολείας τοῦτέστι τῆς λήψεως τῆς ἀδείας ὕλοτομίας παρὰ τοῦ ἀρμοδίου Οἰκ. Ἐφόρου ἢ Εἰρηνοδίκου καὶ τῆς ιδέας, ἣν ἔχει ὁ χωρικός, ὅτι τὰ εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ χωρίου του (βοσκήσιμον περιφέρειαν) ἀνήκοντα δάση καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ δάση, ἀποτελοῦσιν ἐν εἶδος ἐλευθέρου ἀγαθοῦ, οὗτινος πᾶς τις δύναται νὰ κάμῃ ἐλευθέρως χρῆσιν. Αἱ δύο ὅμως αὗται δευτερεύουσai ἀφορμαὶ οὐδεμίαν θὰ ἐξήσκουν ἐπιρροήν, ἂν ἄγρύπνος ἀστυνομικὴ φύλαξις παρεκώλυε πάντα ἀπὸ οἰασδῆποτε παρανόμου ἐνεργείας. Διοργανωμένη ὑπηρεσία θὰ ἠδύνατο ἄλλως τε νὰ διευκολύνῃ τὰς ἀνάγκας τῶν χωρικῶν οὕτως, ὥστε παρεχόμενων αὐτοῖς τῶν δευτερευόντων δασικῶν προϊόντων ἢ καὶ τῆς διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν ἀπαιτουμένης ξυλείας κατὰ τρόπον ἀκίνδυνον διὰ τὸ μέλλον τοῦ δάσους, νὰ περιορισθῇ καὶ ἡ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἐκβιάσις τοῦ χωρικοῦ πρὸς διάπραξιν παρανομίας.

Αἱ ἐκ τῶν παρανόμων ὕλοτομιῶν κλ. ζημίαι εἶνε διτταί

διὰ τὰ δάση ἡμῶν. Τὴν πρώτην ζημίαν ὑφίσταται βεβαίως τὸ δημόσιον ταμεῖον, καθότι καὶ εἰς 20 % μόνον ἐπὶ τῶν νομίμως ὑλοτομουμένων κλ. προϊόντων, ἂν ὑπολογίσωμεν τὰς παρανόμους ὑλοτομίας, καίτοι αὗται εἰς τινὰς τοῦλάχιστον ἐπαρχίας ὑπερβαίνουν κατὰ τὰς ἀσφαλεῖς ὑπηρεσιακὰς παρατηρήσεις καὶ τὰ 100 %, καὶ εἰς 20 % μόνον λέγω, ἂν ὑπολογίσωμεν ταύτας, ἔχομεν ἐπὶ 1.800.000 δρχ. κατὰ μέσον ὅρον δημοσίων ἐκ τῶν δασῶν ἐσόδων, ζημίαν ἐτησίαν ἐκ 360.000 δρχ. ἐπὶ δὲ τῆς ἐμπορικῆς ἀξίας τῶν προϊόντων τούτων, ἀνερχομένης εἰς 15.000.000 ἔχομεν δασικά προϊόντα, ἀξίας 3.000.000 τοῦλάχιστον, παρανόμως ὑλοτομούμεγα, κατασκευαζόμενα ἢ συλλεγόμενα.

Πλὴν τῶν ὡς ἄνω ζημιῶν ὅμως, αἱ παράνομοι ὑλοτομῖαι ἐπιφέρουσι κυρίως φθορὰν εἰς τὰ δάση ἡμῶν, ὡς ἐνεργούμεναι ἐν βίᾳ καὶ εἰς τὰ μᾶλλον ἀπόκεντρα μέρη τῶν δασῶν, ἥτοι ὡς ἐπιφέρουσιν καὶ καθ' ἑαυτὰς μεγάλην σπατάλην ὕλικου, καθότι δι' ἐν τεμάχιον ξύλου καταστρέφει ὁ ὑλοτομῶν ἐν ἧ πλείονα δένδρα καὶ διότι ἐκλέγει τὰ εὐχολώτερον ὑλοτομούμενα δένδρα καὶ τὰ καλῆτερα πάντων, ἢ ἀνθρακεύων ἐν κρυπτῷ ὑλοτομεῖ πρὸς τοῦτο δένδρα πρὸς πᾶσαν ἄλλην χρῆσιν καταλληλότερα.

Ἡ ἐκ τῶν παρανόμων ὑλοτομιῶν εἰς τὰ δάση ἐπερχομένη φθορὰ προσμοιάζει, μὲ τὴν ὑπὸ μικροκλεπτῶν καὶ λωποδυτῶν ἐν οἰκίαις καὶ καταστήμασι προσγιγνομένην τοιαύτην. Θραύονται ἐρμάρια καὶ θύραι, καταστρέφονται ἐπιπλα πολύτιμα, σχίζονται σάκκοι, διὰ τὰ κλαπῶσι πολλάκις μικρᾶς ἀξίας ἀντικείμενα.

Τούτων ἕνεκεν, τὰς ζημίας ταύτας δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ ἐκτιμήσωμεν ὡς ἀνερχομένας τοῦλάχιστον εἰς τὸ δι-

πλάσιον τοῦ πράγματι παρανόμως ὑλοτομουμένου ποσοῦ, τοῦτέστιν, ὅτι τὸ μὲν Κράτος ἐκ τῶν παρανόμων ὑλοτομιῶν ὑφίσταται ἐν συνόλῳ ζημίαν 700—800 χιλ. δραχ. τοῦλάχιστον, ἃς τινες θ' ἀπελάμβανε καὶ σήμερον ἔτι, ἂν παρακωλυομένης τῆς παρανόμου καρπώσεως τῶν δασῶν, ἠναγκάζοντο πάντες οἱ χρησιμοποιοῦντες δασικὰ προϊόντα νὰ καταβάλωσι τὰ νόμιμα τέλη, τὰ δὲ δάση ἡμῶν ὑφίστανται ἐκ τούτου ἐτησίως φθορὰν κεφαλαίου, οὗτινος ἡ ἐμπορικὴ ἀξία δύναται νὰ ὑπολογισθῇ ἀπὸ 5 μέχρι 6 ἑκατομ. δραχ.

Ἐξετάσωμεν ἤδη.

Γ'. Τὰ αἷτια τὰ προερχόμενα ἐκ τῆς ταῦτοχρόνου ἐλλείψεως διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν δασῶν ἡμῶν, εἰς τὰ ὅποια ἐπιβοηθητικῶς συμβάλλουσι καὶ τινες ἐπιτόποι συνθήκαι.

Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην δύναται ν' ἀναχθῶσι τὰ ἑξῆς καταστρεπτικὰ αἷτια.

1ον) Αἱ καταπατήσεις τῶν δημοσίων δασῶν παρ' ἰδιωτῶν.

2ον) Αἱ ἐκχερσώσεις τῶν δασῶν.

3ον) Ἡ ποιμνιοβασκίη ἐν γένει, εἴτε παρανόμως ἢ καὶ νομίμως ἐξασκουμένη καὶ

4ον) Αἱ πυρκαϊαὶ τῶν δασῶν.

Ἰδωμεν ἤδη λεπτομερῶς ἐν ἑκαστῶν τούτων καὶ τὰς συνεπείας τῶν. Καὶ δὴ

1ον) Αἱ καταπατήσεις δημοσίων δασῶν παρ' ἰδιωτῶν.

Ἡ παρ' ἡμῖν ἐπικρατοῦσα ἀκαταστασία περὶ τὴν ἀκίνητον ἰδιοκτησίαν τοῦ τε Δημοσίου καὶ τῶν ἰδιωτῶν

καὶ ἡ ἔλλειψις πάσης ἐπιστημονικῆς βάσεως πρὸς ὀριστικὸν διακανονισμόν καὶ ἐξασφάλισιν αὐτῆς, εἶνε πράγματα σχεδὸν πασίγνωστα, καθὼς καὶ ὁ ὢς ἐκ τούτων ἐπιβαλλόμενος σύντονος καταρτισμὸς τοῦ γενικοῦ κτηματολογίου τῆς χώρας. Ἡ ἔλλειψις παρ' ἡμῖν γενικοῦ κτηματολογίου καὶ ἡ μήπω ἐφαρμογή, λόγῳ ἐλλείψεως καὶ πάλιν τοῦ ἀπαιτουμένου εἰδικοῦ προσωπικοῦ, (ἐπιστημονικοῦ) τοῦ εἰδικῶς περὶ τοῦ ἀποτερματισμοῦ καὶ τῆς ὁροθεσίας τῶν δημοσίων καὶ ἰδιοκτητῶν δασῶν μεριμνῶντος Νόμου τοῦ 1888, ἐπιφέρει ὡς φυσικὴν συνέπειαν, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν ἀγνοίαν καὶ τὸν μὴ ἐπακριβῆ καθορισμὸν τῶν ὁρίων τῶν δασῶν ἡμῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ ἀδύνατον τῆς διὰ τῆς νεμίμου ὁδοῦ διεκδικήσεως τῶν πραγματικῶν ὁρίων καὶ τῶν ἐκτάσεων ἐν γένει τῶν δασῶν, ἀπέναντι τῶν διαφορῶν αὐτῶν καταπατητῶν. Ἄν δὲ εἰς τὰς ἐλλείψεις ταύτας προσθέσωμεν καὶ τὸ ἀνεπαρκὲς τῆς ὑφισταμένης δασικῆς ἀστυνομίας, βλέπομεν, ὅτι καὶ τῶν ὅπωςδήποτε γνωστῶν ὁρίων καὶ τῶν δασικῶν ἐν γένει ἐκτάσεων καθίσταται ἀνέφικτος ἡ ἀπὸ τῶν καταπατητῶν προστασία. Οὕτω, ἐλλεῖπει ἐπαρκoὺς διοικητικοῦ προσωπικοῦ (ἀστυνομικοῦ) καὶ διαχειριστικοῦ (ἀνωτέρου ἢ ἐπιστημονικοῦ) τοιοῦτου, καθίσταται ἀκώλυτος ἡ ὑπὸ ἰδιωτῶν ὁσημέραι κατάληψις δημοσίων δασικῶν ἐκτάσεων.

Ὡς ἐπιβοηθητικὴ ἀφορμὴ εἰς τὴν ὁσημέραι ἐνεργουμένην ταύτην κατάληψιν ἔρχεται καὶ ἡ παρ' ἡμῖν ἐπικρατοῦσα νεμολογία, ἡ ἀναγνωρίζουσα καὶ ἐπὶ δημοσίων δασῶν τὸ δικαίωμα τῆς παραγραφῆς ὑπὲρ τοῦ κατέχοντος καὶ νεμομένου συνεχῶς καὶ ὑπὲρ τὴν τριακονταετίαν οἰονδήποτε προῖδον ἑνὸς δάσους, διευκολύνουσα δὲ ἀφ' ἑτέρου, ἐλλεῖπει βασίμων ἐπιχειρημάτων τὴν διὰ

μαρτυρικῶν καταθέσεων ἀπόδειξιν τῆς κατοχῆς ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων. Ὅπόσον εὐκολος καθίσταται ἡ ἐξεύρεσις μαρτύρων ὑπὸ τοῦ ιδιώτου, ἐν συνειδήσει ἢ καὶ ψευδῶς βεβαιούντων τὰ δικαίωματα αὐτοῦ, ὅπόσον δύσκολος τοῦναντίον ἡ ἐκ μέρους τοῦ δημοσίου καὶ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων αὐτοῦ ἐξεύρεσις μαρτύρων, ὅπόσον τυπικῶς διεξάγονται αἱ τριούτου εἵδους δίκαι καὶ ὅπόσον ἐπιπολαίως ἐξετάζονται τὰ ζήτηματα τῶν ὀρίων κτλ. ἐλλείψει εἰδικῶν προσώπων καὶ ἐπιστημονικῆς βάσεως, ἐφ' ἧς νὰ ἐρεῖδεται τὸ Δημόσιον, εἶνε πράγματα πασίγνωστα μὲν, ἐπιφέροντα ὅμως πάντοτε κατὰ τε τῶν δημοσίων συμφερόντων καὶ τοῦ δασικῦ πλούτου τῆς χώρας τὰς ὀλεθρίας αὐτῶν συνέπειας.

Μέχρι πρὸ δεκαετίας ἡ κεντρικὴ ὑπηρεσία τῶν δασῶν ἠδιαφόρει σχεδὸν περὶ τῶν ὁσημέραι γενομένων καταπατήσεων καὶ ἐξηρτᾶτο ἀπὸ τοῦς κατὰ τόπους Οἰκονομικοῦς Ἐφόρους ἢ ἐξακρίβωσις, τοῦ ἀν' ὃ διεκδικῶν δάσος τι ὡς ιδιόκτητον, ἦτο καὶ πραγματικὸς κύριος ἢ κάτοχος αὐτοῦ. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1899 περιωρίσθη κάπως τὸ κακὸν τοῦτο διὰ τοῦ νόμου ΒΧΜΒ, ἐπιβάλλοντος εἰς τοὺς ἀνεγνωρισμένους ιδιοκτήτας τὴν σύνταξιν ἐτησίων πινάκων ὑλοτομίας καὶ τὴν ἐγκρισιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν. Συνεπεῖα δὲ τῆς διατάξεως ταύτης ἐζητήθησαν καὶ ζητοῦνται οἱ τίτλοι τῶν διεκδικούντων ιδιοκτησίαν ἐπὶ δασῶν καὶ ἐπῆλθον τ' ἀποτελέσματα, ἅτινα ἀναφέρομεν εἰς τὸ ὑπὸ τὰ πιεστήρια εὕρισχόμενον εἰδικὸν ἔργον «Τὰ ἰδιόκτητα δάση ἐν Ἑλλάδι».

Ἡ ἐκ τῶν διαρκῶς γινομένων καταπατήσεων προσγινομένη εἰς τὰ δάση ἡμῶν ζημία δὲν δύναται βεβαίως νὰ καθορισθῇ οὔτε κατὰ προσέγγισιν καὶ εἰς χρῆμα, καὶ

κυρίως επιβαρύνει τὸ Δημόσιον. Οὐχ ἤττον διὰ τῆς ὁσμ-
μέραι ἐξαπλουμένης ταύτης μεθόδου τῆς ιδιοποιήσεως
δημοσίων δασῶν κινδυνεύει, εὐ μόνον τὸ Κράτος νὰ στε-
ρηθῇ ἐντὸς βραχυτάτης προθεσμίας δεκαετηρίδων τινῶν,
πάσης ἐπὶ τῶν δασῶν τῆς χώρας ιδιοκτησίας, ἀλλὰ δυ-
στυχῶς καὶ τὰ οὕτω εἰς ιδιωτικὰς χεῖρας περιερχόμενα
δάση ἄγονται ἀσφαλῶς εἰς πλήρη καταστροφὴν, τῶν
ιδιωτῶν εἴτε πράγματι κυρίων, εἴτε κατόχων, εἴτε κατα-
πατητῶν δασῶν, ἐπιδιωκόντων τὴν παντὶ σθένει διὰ τῆς
τελείας καὶ ταχίστης ἀποψιλώσεως αὐτῶν, ἐξυπηρέτησιν
τῶν ἰδίων ὑλικῶν συμφερόντων.

Ἐπραγματεύθημεν ἄλλοτε ἐκτεταμένως περὶ τοῦ ζη-
τήματος τούτου καὶ ἀναλύομεν αὐτὸ λεπτομερέστερον
καὶ ἐν κατωτέρῳ κεφαλαίῳ, ὀφείλομεν ὅμως καὶ ἐν-
ταῦθα νὰ τονίσωμεν, ὅτι ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου καὶ
ὑπὸ νομοθεσίας αὐστηροτέρας κατὰ πολὺ τῆς ἡμετέρας,
τὰ ιδιόκτητα δάση δὲν δύνανται νὰ προαχθῶσι, οὐδὲ
νὰ προστατευθῶσιν ὡς τὰ δημόσια. Ὁ ιδιοκτήτης
πάντοτε θέτει ὡς βάσιν πάσης χρήσεως τοῦ δάσους
τοῦ τὸ ἀταμικὸν ὑλικὸν συμφέρον, ὅταν δὲ τῷ δίδεται
εὐκαιρία, ἕνεκεν ἐμπορικῶν λόγων, νὰ μεταβάλλῃ ταχέως
εἰς χρήμα τὸ ξυλῶδες κεφάλαιον τοῦ δάσους τοῦ, ἀδιαφο-
ρεῖ διὰ τὸ μεμακρυσμένον μέλλον καὶ τοὺς ἀπογόνους τοῦ
καὶ ἀποβλέπει εἰς τὴν ὅσον ἔνεστι ταχυτέραν καὶ πλη-
ρεστέραν τοιαύτην μετατροπὴν. Ὅπου δέ, ὡς παρ' ἡμῖν,
καὶ περιοριστικοὶ νόμοι ἐλλείπουσιν καὶ τὰ κτήματα
συνήθως εἶνε μικρά, οἱ δὲ ιδιοκτῆται οὐχὶ ἀπηλλαγμένοι
ἐντελῶς ὑποχρεώσεων, οἱ ἀνωτέρω λόγοι συμβάλλουσιν
ἐπὶ μᾶλλον εἰς τὴν ταχέαν τῶν ιδιοκτῆτων δασῶν ἀπο-
ψίλωσιν. Παραδείγματα καταφανῆ παρέχουσιν ἡμῖν

πάντα τὰ ἐν Ἑλλάδι ιδιόκτητα δάση, ἰδίᾳ δὲ τὰ ἐν Εὐβοίᾳ. Μέχρι πρὸ εἰκοσαετίας δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ Εὐβοία ἦτο ἐκ τῶν κατ' ἐξοχὴν δασοβριθῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος, ἤρκεσε δὲ ἡ ἐπικερδὴς διάθεσις τῆς ἐκ πεύκης ξυλείας πρὸς ὑποστήριξιν τῶν στοῶν τῶν ἐν Λαυρίῳ μεταλλείων, διὰ νὰ λάβωσι τὴν εἰς Λαύριον ἄγουσαν σχεδὸν πάντα τὰ ἐκ πεύκης Εὐβοϊκὰ δάση, ὑπὸ τὴν μορφὴν πάλων κτλ.

Τὰ αὐτὰ παρατηροῦνται καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ιδιόκτητα δάση, ἰδίᾳ δὲ τὰ πρὸς ἀνθρακοποιίαν κατάλληλα. Οὐδέποτε οἱ ιδιοκτῆται ἀρκοῦνται τῇ ἐρωτῶσι ποῖον ποσὸν ἀνθράκων δύνανται ἐτησίως νὰ κατασκευάσωσιν ἐξ αὐτῶν, ἄνευ φθορᾶς τοῦ κεφαλαίου των. Προσφέρει τιμὴν διὰ τοὺς ἀνθρακας ἡ ἀγορά; αὐτὸ εἶνε τὸ ἐρώτημά των καὶ ἐφ' ὅσον ἔχουσι καταφατικὴν ἀπάντησιν, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ αἰτιοῦσιν ἐγκρίσεις πρὸς κατασκευὴν νέων ποσῶν ἀνθράκων.

Συνέπεια τῶν ἀνωτέρω εἶνε, ὅτι οὐχὶ μόνον τὰ ιδιόκτητα δάση ταχέως καταστρέφονται, ἀλλ' ὅτι καὶ οἱ ἐκάστοτε ἐπιχειροῦντες καταπατήσεις δημοσίων δασῶν, κυρίως ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ἄμετρον αὐτῶν ἐκμετάλλευσιν καὶ τὸ ἐκ ταύτης κέρδος.

Τὰς ἐκ τῶν καταπατήσεων ἐρίων καὶ ἐκτάσεων δημοσίων δασῶν ἐπερχομένας ζημίας δὲν δυνάμεθα βεβαίως νὰ ἐκτιμήσωμεν εἰς ὠρισμένον χρηματικὸν ποσόν, φρονοῦμεν ὅμως, ὅτι ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων καθίσταται καταφανὴς καὶ ἡ ἐκ τούτων ἐπερχομένη ὁσημέραι ζημία εἰς τὰ δάση τῆς χώρας, καὶ ὅτι ἡ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν παρατηρήσεων τῶν τελευταίων ἐτῶν γενεσμένη ἐκτίμησις εἰς 20.000 στρεμμάτων τῶν γινομένων ἐτησίως καταπατήσεων, δὲν ἀπέχει πολὺ τῆς ἀληθείας.

2ον) Αἱ ἐκχερσώσεις τῶν δασῶν.

Μία ἀπὸ τὰς μεγαλητέρας πληγὰς τοῦ δασικοῦ μέλλοντος τῆς χώρας καὶ ἴσως, ἴσως ἡ σπουδαιότερα καὶ ἐπιζημιωτέρα πάσης ἄλλης, εἶνε αἱ ἐκχερσώσεις δημοσίων ἢ ἰδιοκτητῶν δασικῶν ἐκτάσεων.

Ἡ λέξις ἐκχέρσωσις καθιερώθη ἐν τῇ ὑπηρεσιακῇ γλώσσῃ, ὡς σημαίνουσα πᾶσαν ὀριστικὴν ἀποψίλωσιν δασικοῦ ἐδάφους, ἄνευ ἐλπίδος τοὔτέστιν ἀναδασώσεως αὐτοῦ, τοῦλάχιστον διὰ τὸ προσεχὲς μέλλον, καὶ ἐπὶ τῷ κυρίῳ σκοπῷ τῆς χρησιμοποίησεως αὐτοῦ ὡς ἐδάφους γεωργικῶς καλλιεργησίμου, εἴτε καὶ ὡς βοσκησίμου.

Εἴπομεν εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον, ὅποσον ἐπιδρᾷ ἐπὶ παντὸς πολίτου καὶ ὅτῃ τοῦ χωρικοῦ ἡ ἰδέα τῆς ἀνυπαρξίας ἀστυνομικῆς ἐπιτηρώσεως.

Ἄν εἰς τὴν ἑλλειψιν ταύτην προσθέσῃτε καὶ τὰς ἐπικρατούσας δυστυχῶς παρὰ τοῖς χωρικοῖς ἡμῶν πληθυσμοῖς βιωτικὰς οὐκ ἐπὶ ἀνταλλαγῇ, ἀν δὴλονότι προσθέσῃτε, τὸ ὅτι ἀπαξάπαντες οἱ ὀρεσιβιοὶ καὶ συνεπῶς καὶ ἀλσόβιοι ἡμῶν χωρικοὶ σπανίως ἀπολαμβάνουσιν ἀπὸ τῶν περικυκλούμενων αὐτοὺς δασῶν προϊόν τι οἰονδήποτε, δυνάμενον νὰ προσκαμίσῃ εἰς αὐτοὺς δι' ἀνταλλαγῆς ἕτερον προϊόν χρήσιμον εἰς τὰς βιωτικὰς τῶν ἀνάγκας, ἂν συνάμα προσθέσῃτε, ὅτι οἱ χωρικοὶ ἡμῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ (') εἶνε ἀνεπιτήδευτοι πρὸς ὑλοτεμίαν ἐμπορευσίμου ξυλείας ἢ πρὸς

(') Ἀπὸ εἰκοσταετίας ἤρξατο βαθμιαία καὶ ἐπαγγελματικὴ οὕτως εἰπεῖν μόρφωσις τῶν χωρικῶν ὀρεινῶν τινῶν μερῶν, οἷον Εὐρυτανίας, Καρδίτσας, Ἀγρινίου, Φωκίδος, Φθιώτιδος κτλ. εἰς τὴν ὑλοτομίαν καὶ ἀνθρακοποιάν. Τὸ τοιοῦτον ὅμως καὶ σποραδικῶς μόνον ἀπαντᾷ καὶ οὐδεμίαν συστηματικὴν βάσιν ἔχει, δι' αὐτὸ καὶ δὲν παρούσῃσιν ἐστὶ ἀποτελέσματα εὐάρεστα.

κατασκευὴν ἀνθράκων, ὅτι συνεπῶς ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν γειτονικῶν εἰς τὰ χωρία των δασῶν δὲν κερδαίνουσιν ἢ ἐλάχιστα σχετικῶς ποσά, ἅτινα λαμβάνουσι παρὰ τῶν ἐκάστοτε ὑλοτομούντων τὰ δάση ταῦτα, ὡς ἀποζημιώσιν διὰ τὴν βοσκήν τῶν ζώων τῶν ὑλοτόμων ἐπὶ τῆς βοσκησίμου περιφερείας τῶν χωρίων των, ἂν ἐπὶ τέλους σκεφθῇ τις, ὅτι κύριον βιοποριστικὸν ἔργον τῶν χωρικῶν ἡμῶν εἶνε ἡ πρωτογενὴς καλλιέργεια δημητριακῶν ἐν γένει καρπῶν καὶ ἡ νομαδικὴ ποιμνιβοσκή, ἂν σκεφθῇ τις πάντα ταῦτα, λέγω, θὰ ῥῶ, ὅτι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ βιωτικὴ ἀνάγκη, ἀφ' ἑτέρου ἡ ἄγνοια τῆς χρησιμοποίησεως τῶν δασικῶν προϊόντων καὶ τέλος ἡ ἑλλείψις πάσης ἐξασφαλίσεως τῶν δημοσίων δασῶν, ἑλλείπει τῆς ἀπαιτουμένης δασονομικῆς (ἀστυνομίας) δυνάμεως, ὠθοῦσιν ἀπὸ κοινοῦ τοὺς χωρικοὺς ἡμῶν εἰς τὴν ὀσημέραι ἐκχέρσωσιν δημοσίων δασικῶν ἐκτάσεων, εἴτε πρὸς καλλιέργειαν αὐτῶν καὶ πορισμὸν τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς συντήρησιν των γεωργικῶν προϊόντων, σίτου, κριθῆς καὶ ἀραβοσίτου κυρίως, εἴτε πρὸς βόσκησιν τῶν ποιμνίων των.

Γνωρίζουσιν ἀσφαλῶς ἐκ πείρας οἱ χωρικοί, ὅτι αἱ τῶν ὄρεινῶν δασῶν ἐκχερσώσεις, ἔστω καὶ ἐπὶ γονίμων ἐδαφῶν, δὲν δύνανται ἢ ἐπὶ μικρὸν μόνον χρόνον, ἐπὶ δύο ἢ τρία ἔτη δηλ., ἀναλόγως τῆς κλίσεως τοῦ ἐδάφους, νὰ καλλιεργηθῶσι καὶ ὅτι μετὰ ταῦτα ἐκπλυνόμεναι ὑπὸ τῶν ὑετίων ὑδάτων καθίστανται ἄγονοι· τὰ αἷτια ὅμως τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα εἶνε λόγοι ἰσχυρότεροι πρὸς ἐνέργειαν συχνωτέρων ἐκχερσώσεων, καὶ ἀκριβῶς διότι αὗται δὲν παρέχουσιν ἐδάφη διαρκῶς γόνιμα, εὐρύνονται ὀσημέραι, ἀναλόγως τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῶν ἀναγκῶν τῶν ὄρεινῶν χωρικῶν.

Τὴν ἐκ τῶν ἐκχερσώσεων ἐπερχομένην ζημίαν δὲν εἶνε βεβαίως δυνατόν νὰ ὀρίσωμεν ἀσφαλῶς χρηματικῶς, ἐπι-
 μένομεν ὅμως, ὅτι εἶνε μία τῶν μεγαλητέρων εἰς τὰ
 δάση ἡμῶν ἐτησίως προσγιγνομένων τοιούτων, διότι αἱ
 ἐκχερσώσεις ἀφ' ἑνὸς μὲν περιορίζουσιν ὀριστικῶς σχεδὸν
 καὶ καθ' ἑκάστην τὴν ἑκτασιν τῶν δασῶν ἡμῶν, ἀφ' ἑτέρου
 δὲ καταστρέφουσι κυρίως πάντα, τὰ ἐφ' ὅπως ὁποῖοτε γε-
 νίμων ἐδαφῶν φυόμενα δάση, πρὸς ἀπόκτησιν γονίμων
 γεωργικῶν ἐδαφῶν, καὶ ἐπὶ τέλους κατατέμνουσι τὰ δάση
 ἡμῶν εἰς ἀπειρίαν μικροτεμαχίων, μὲ ἀπειρίαν μικρῶν
 καλλιεργουμένων ἐκτάσεων ἐν αὐτοῖς, ἥτοι μὲ ἀπειρίαν
 κέντρων, ἀφ' ὧν αὐταὶ ὁσημέραι εὐρύτερον ἐξαπλοῦνται
 καταλαμβάνουσι τὰ καλλήτερα ἐδάφη. Ἡ ἐκτίμησις καὶ
 τούτων εἰς 20.000 στρεμ. ἐτησίως μοὶ φαίνεται ὡς κα-
 τωτέρα τῆς πραγματικότητος.

Εὐκόλως ἤδη ἐννοεῖ πάς τις ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ὅποιαν
 ποσοτικὴν καὶ ποιοτικὴν φθορὰν ἐπιφέρουσιν αἱ τοιαῦται
 ἐκχερσώσεις εἰς τὰ δάση τῆς χώρας καὶ ὅποιαν συνεπῶς
 ἄμεσον καὶ ἔμμεσον ὠφέλειαν θὰ εἶχεν αὕτη ἐκ τῆς ὅσον
 ἔνεστι τελείας περιστολῆς αὐτῶν.

3ον) ἡ ποιμνιοδοκία.

Ἐν ἐκ τῶν ἀσφαλεστέρων κριτηρίων τῆς βαθμίδος τοῦ
 πολιτισμοῦ, ἐν ἣ εὐρίσκεται οἰαδήποτε χώρα, ἀποτελεῖ
 ἀναντιρρήτως καὶ ἡ κατάστασις τῆς κτηνοτροφίας ἐν αὐτῇ.
 Λέγοντες δὲ κατάστασιν τῆς κτηνοτροφίας δὲν ἐννοοῦμεν
 μόνον τὴν ἐτησίαν παραγωγὴν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν
 κτηνῶν ἐν γένει, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐξασκουμένης
 κτηνοτροφίας, καὶ τὸ εἶδος τῶν ἐκτρεφόμενων ζώων, καὶ

τὸ ποιὸν αὐτῶν. Ἄν ἤδη ἐξετάσωμεν καὶ ὑπὸ τὴν τριπλὴν τοῦ ζητήματος ὄψιν τὴν παρ' ἡμῖν κτηνοτροφίαν, θὰ ἰδῶμεν, ὅτι εὕρισκόμεθα ἀκόμη εἰς ἓν εἶδος πρωτογενοῦς κτηνοτροφικοῦ σταδίου, ἐπιβαλλομένου ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν ἔξεων καὶ τῶν ἐπικρατουσῶν βιωτικῶν συνθηκῶν εἰς τε τοὺς ποιμένας καὶ τοὺς χωρικοὺς πληθυσμοὺς ἐν γένει, μὴ στηριζομένου ὅμως οὐδαμῶς, οὐδὲ ἐπὶ τῆς μελέτης καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν πορισμάτων, ἐφ' ὧν ἐδράζεται τὴν σήμερον ἀπανταχοῦ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἡ κτηνοτροφία, οὐδὲ ἐπὶ τῆς μελέτης τοῦ τόπου καὶ τῆς πλρυτολογικῆς ἐν γένει παραγωγῆς αὐτοῦ.

Συνέπεια τούτων εἶνε, ὅτι ἡ κτηνοτροφία ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐξασκεῖται γενικῶς κατὰ τρόπον μόνον εἰς ἀγρίας χώρας προσάδοντα, ἥτοι διὰ τῆς νομαδικῆς ποιμνιοβοσκῆς, καὶ δεύτερον ἀποβλέπει εἰς τὴν παραγωγὴν ἐκείνων μόνον τῶν εἰδῶν, τὰ ὅποια ἡ ἔξις καὶ αἱ ἐπιτόπιοι συνθήκαι καθιστῶσιν οὐσιαστικῶς ἢ καὶ φαινομενικῶς μόνον χρήσιμα. ἐφ' ὅσον δὲν εἰσάγονται ἢ κάλλιον διδάσκονται οἱ τρόποι τῆς παραγωγῆς ἐπωφελεστέρων εἰδῶν.

Ἄς ἐξετάσωμεν ἤδη ἐκάτερον τούτων καὶ δὴ,

α) Τρόπος ἐξασκίσεως τῆς ἐλευθέρας
κτηνοτροφίας παρ' ἡμῖν.

Γνωστὸν τυγχάνει εἰς πάντα ὁπωσδήποτε ἐνδιαφερόμενον διὰ τὴν πρόοδον τῆς χώρας μας, ὅτι αὕτη καὶ διὰ λόγους πολιτικοὺς, κυρίως ὅμως ὡς ἐκ τῆς φυσικῆς διαπλάσεώς της, ἥτοι τοῦ κατ' ἐξοχὴν ὄρεινου αὐτῆς, ὑπῆρξε πάντοτε, εἶνε δὲ ἔτι καὶ σήμερον, τοῦλάχιστον εἰς τὰ ὄρεινά της μέρη, μάλλον κτηνοτροφικὴ ἢ γεωργικὴ. Ἡ

ἐξάσκησις τῆς γεωργίας προϋποθέτει, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐδάφη κατὰλληλα, ἀφ' ἑτέρου ὅμως συνθήκας βίου ὁμαλωτέρας, δημοσίαν ἀσφάλειαν, ὑπαρξίν μέσων συγκοινωνίας, ὁδῶν τοῦλάχιστον, ἐξασφάλισιν καὶ ἀφθονίαν κεφαλαίων καὶ προστασίαν πολλαπλὴν παρὰ τοῦ Δημοσίου πρὸς εὐδωσίῃ τῆς. Προϋπαρχόντων δὲ τῶν ὄρων τούτων, καθίσταται δυνατὸς καὶ ὁ συνδυασμὸς οὕτως εἰπεῖν τῆς γεωργίας μετὰ τῆς κτηνοτροφίας, καὶ ἡ φιλικὴ πλέον συνεργασία γεωργῶν καὶ κτηνοτρόφων πρὸς ἐπωφελεῖ ἐξάσκησιν ἀμφοτέρων τούτων τῶν γεωργικῶν κλάδων. Ὅπου ὅμως, ὅπως παρ' ἡμῖν, ἐλλεῖπουσιν πάντες οἱ προρρηθέντες ὅροι, ἡ μὲν γεωργία φθίνει ἢ ἐξασκεῖται ἀνεπιτυχῶς, ἡ δὲ κτηνοτροφία ἐξασκεῖται κεχωρισμένως καὶ πολλαχῶς εἰς βάρος τῆς γεωργίας, ἀποτελεῖ δὲ πάντοτε τὴν οἰκονομικὴν βάσιν τῶν ὀρεινῶν πληθυσμῶν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐννέεται εὐκόλως, ὅτι ἀφ' οὗ ἡ πλειονότης τοῦ χωρικοῦ πληθυσμοῦ καὶ δὴ τοῦ ὀρεινοῦ ἐξασκεῖ τὴν κτηνοτροφίαν, ἄνευ οὐδενὸς συνδυασμοῦ πρὸς τὴν γεωργίαν, ἤτοι ἄνευ οὐδεμιᾶς γεωργικῆς παραγωγῆς κτηνοτροφικῶν προϊόντων, ὁ τρόπος τῆς ἐξασκήσεως τῆς κτηνοτροφίας δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ᾔηνε ἄλλος ἢ ὁ διὰ τῆς διαρκοῦς νομαδικῆς βοσκῆς τῶν ποιμνίων ἐπὶ παντὸς ἐδάφους, παρέχοντος ὅπωςδὴποτε καὶ οἷονδὴποτε φυσικὸν κτηνοτροφικὸν προϊόν· τοιαῦτα δὲ ἐδάφη βοσκήσιμα, πλὴν τῶν ἄλλων, εἰσὶ καὶ τὰ δάση καὶ δασικὰ ἐδάφη, καὶ λόγῳ τοῦ ἐπ' αὐτῶν φυομένου χόρτου καὶ λόγῳ τῆς ἐκ τῶν φύλλων τῶν δένδρων καὶ πολλῶν ξυλωδῶν φυτῶν παρεχομένης κτηνοτροφικῆς βοσκῆς. Ἐννέεται δὲ οἷκοθεν, ὅτι ἀφ' οὗ, ὡς προείπομεν, ἡ κτηνοτροφία ἐξασκεῖται κεχωρισμένως ἀπὸ τῆς γεωργίας καὶ ἐπὶ βλάβῃ αὐτῆς, ἐξασκεῖται πολλῶ

μαλλον και τελείως κεχωρισμένως από της δασοκομίας και επί ἔτι μείζονι αὐτῆς βλάβῃ. Μὲ ἄλλους λόγους, ὡς ἐκ τῆς ἑλλείψεως παρ' ἡμῖν ἐπιστημονικῆς διαχειρίσεως τῶν δασῶν, διὰ τῆς ὁποίας σὺν τοῖς ἄλλοις θὰ καθωρίζοντο καὶ αἱ βοσκήσιμοι δασικαὶ ἐκτάσεις καὶ ὁ χρόνος καθ' ὃν θὰ ἠδύναντο νὰ βοσκηθῶσιν αὐται καὶ τὸ εἶδος καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ζώων, ἅτινα θὰ ἠδύναντο νὰ βοσκήσωσιν ἐπ' αὐτῶν ἄνευ βλάβης, ἡ βοσκὴ τῶν ζώων καὶ δὴ τῶν ἐπιβλαβεστέρων, τελεῖται ἐλευθέρως ἐν παντὶ δάσει καὶ κατὰ τρόπον, ὡς θὰ εἴπωμεν κατωτέρω, καταστρεπτικώτατον.

Εἰς τοῦτο συντελεῖ καὶ ἡ ἑλλειψὶς κανονικῆς διοικήσεως (ἀστυνομίας) τῶν δασῶν ἡμῶν, συνέπεια τῆς ὁποίας εἶνε ἡ ἀνεπαρκὴς φύλαξις τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπὸ τῆς βοσκῆς ἀπαγορευομένων ἐκτάσεων.

Πλὴν ὅμως τῶν ἀνωτέρω, τῶν ἀφορώντων κυρίως τὴν μικροκτηνοτροφίαν, ἔχομεν καὶ ἄλλο μεγαλήτερον τοῦτο κακόν, τὴν συστηματικὴν νομαδικὴν κτηνοτροφίαν. Οἱ καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα ἐγκατεσπαρμένοι βλαχοποιμένες, οἱ Καραγκούνῃδες τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ Βλάχοι τῆς Θεσσαλίας, οἱ ἐκτρέφοντες ποίμνια αἰγοπροβάτων πολλῶν χιλιάδων, δὲν εἶνε ἡ νομάδες κυρίως, περιάγοντες τὰ ποίμνια αὐτῶν πολλάκις ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἄλλο τῆς χώρας, διὰ μέσου τῶν δασῶν αὐτῆς κυρίως, πρὸς ἐξεύρεσιν τῆς ἀπαιτουμένης βοσκῆς. Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ χειμερινὰ καὶ ἰδίως τὰ θερινὰ λειβάδια, δὲν εἶνε ἡ δασικαὶ ἐκτάσεις τὸ πλεῖστον, ὅπου διὰ τῆς ἐξασκουμένης ἀκανονίστου βοσκῆς ἐπέρχεται, ἂν μὴ πλήρης καταστροφή, ἀσφαλῶς ὅμως ἐπιβράδυνσις καὶ στρέβλωσις τελεία τῆς δασικῆς βλαστήσεως.

Ειδικώτερον, τὰ ἐκ τοῦ τρόπου τούτου τῆς ἐξασκήσεως τῆς κτηνοτροφίας παρ' ἡμῖν ἐπερχόμενα κακὰ εἰς τὴν δασικὴν βλάστησιν τῆς χώρας εἶνε τὰ ἑξῆς :

1ον) Παρακωλύεται ἡ ἀναδάσωσις τῶν δι' οἰανδήποτε αἰτίαν ἀποφιλωθέντων δασῶν, καθότι διὰ τῆς βοσκῆς τῶν αἰγοπροβάτων ἰδίᾳ, καταστρέφεται πᾶσα νεαρὰ βλάστησις, ἀφ' οὗ σχεδὸν πάντα τὰ δασικά φυτὰ ἐν τῇ νεαρᾷ τῶν ἡλικίᾳ κατατρώγονται ἢ καταπατῶνται ὑπὸ τῶν διερχόμενων κτηνῶν.

2ον) Παρακωλύεται ἡ ἀνανέωσις, εἴτε τῶν δι' ὕλοτομίας ἀραιουμένων δασῶν, εἴτε ὅπωςδήποτε ἡ βλάστησις νεαρῶν δασικῶν φυτῶν ὑπὸ τὰ γηραιὰ τσιαῦτα. Οὕτω δὲ ἐκλιπούσης πάσης διαδόχου βλαστήσεως, καθίσταται προβληματικὴ καὶ ἡ ὕλοτομία τῶν γηραιῶν καὶ ὕλοτομητέων κορμῶν.

3ον) Ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως παντὸς γεωργικοῦ κτηνοτροφικοῦ προϊόντος, ἀναγκάζονται οἱ ποιμένες κατὰ μὲν τὰς χειμερινὰς τοῦ ἔτους ὥρας νὰ τρέφωσι τὰ ποίμνια τῶν αἰγοπροβάτων διὰ κλώνων ἐλάτης, ἐπιδιώκοντες ἐννοεῖται τοὺς τῶν νεαρῶν δένδρων, χάριν τῆς τρυφερότητος αὐτῶν, κατὰ δὲ τὸ θέρος, ὅταν σπανίζει ὁ χόρτος, διὰ κλώνων διαφόρων πλατυφύλλων δένδρων καὶ ἰδίᾳ δρυός, ἀποκόπτοντες πρὸς τοῦτο τὰς κορυφὰς τῶν νεαρωτέρων δένδρων. Πᾶς περιηγηθεὶς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἰδίως τὰ δασοβριθῆ αὐτῆς μέρη, θὰ ἀντελήφθῃ ἀναμφιβόλως τὸ μέγεθος τῆς εἰς τὰ δάση ἡμῶν ἐπερχομένης καταστροφῆς ἐκ τοῦ οὕτω ἐξασκουμένου τρόπου τῆς κτηνοτροφίας, τοῦ ὑπὸ τὸ κοινὸν ὄνομα «κλάρισμα» γνωστοῦ. Ἐκατοντάδες στρεμμάτων πολλάκις ἐν ἀναδάσώσει εὕρισκόμενων καὶ ὑπὸ συμπύκνων νεαρῶν δρυῶν καλυπτομένων, καταστρέφονται ἐν μιᾷ καὶ

μόνον ἡμέρα ὑπὸ τῶν ποιμένων διὰ τοῦ κλαρίσματος, πρὸς βόσκησιν τῶν δι' αὐτῶν διερχομένων ποιμνίων.

4ον) Ἐπέρχεται ἡ παρατηρουμένη στρέβλωσις πάντων τῶν δασικῶν ἡμῶν φυτῶν, καθότι καὶ ἂν δὲν καταστραφῶσι τελείως τὰ νεαρά φυτά, οὐχ ἥττον τῶν πλείστων αὐτῶν καταστρέφεται ἡ κορυφή (ἐπάκριος ὀφθαλμός) καὶ συνεπῶς τὸ μέσον τῆς εὐθυτενοῦς καθ' ὕψος ἀναπτύξεως τῶν, ἐπιβραδυνομένης οὐσιωδῶς τῆς ἐν γένει ἀναπτύξεως καὶ ἀλλοιουμένης καὶ τῆς ὅλης τοῦ φυτοῦ μορφῆς. Φυτὰ λ. χ. ὡς ἡ πεύκη, ἡ πρῖνος, ἡ δρύς, μεταβάλλονται ἀπὸ δένδρων εἰς θάμνους σχεδόν. Οὕτω δὲ ἀπαντῶνται ἐκτάσεις δασικαὶ χιλιάδων στρεμμάτων κεκαλυμμένα ὑπὸ πρίνων καὶ δρυῶν θαμνωδῶν (ρουπάκια), διὰ τὰς ὁποίας ἐπικρατεῖ ἡ σφαλερὰ γνώμη, ὅτι φύσει εἶνε θαμνοφυεῖς ἐν ᾧ ἡ μόνη ἀληθὴς τῆς καταστάσεως ταύτης ἀφορμὴ εἶνε ἡ ἐπὶ τῶν ἐκτάσεων τούτων ἐνεργοῦμένη ποιμνιοβοσκή.

5ον) Ἐπέρχεται ἡ ἔτι μεγαλειτέρα καταστροφή τοῦ ἐν ταῖς δάσεσι ἐπικαλύμματος τοῦ ἐδάφους ἡ συγκαταστρέφουσα τὴν παραγωγικότητα αὐτοῦ. Εἶνε γνωστόν, ὅτι ἡ δασοκομία ὡς βάσιν πάσης ἐργασίας τῆς ἔχει τὴν ὅσον ἔνεστι ταχύτεραν προστασίαν τοῦ ἐδάφους, δι' ἀναπτύξεως συνηρεφῶν, ὅπως λέγομεν, συστάδων, τοῦτέστι δασῶν πυκνῶν, οὕτως ὥστε αἱ κόμαι τῶν ἀποτελούντων ταῦτα δένδρων συνεφαπτόμεναι ν' ἀποτελῶσιν εἶδος σκιαδὸς καλυπτούσης τὸ ἐῶδες καὶ προστατευούσης αὐτὸ ἀφ' ἐνὸς ἀπὸ τῆς ἀμέσου ἡλιακῆς ἀκτινοβολίας καὶ τῆς συνεποῦς ἀποξηράνσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ παρεμποδίζουσης καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἀνάπτυξιν θαμνωδῶν φυτῶν καὶ ζιζανίων. Ὑπὸ τὴν σκέπην ταύτην ἐπισωρεύονται ἀφ' ἐνὸς τὰ πίπτοντα φύλλα τῶν δένδρων, ἀναπτύσσονται ἀφ' ἑτέρου χόρτος ἢ

καὶ βρύα ἐπὶ τῶν ὑγροτέρων τοιούτων καὶ οὕτω, παρασκευάζεται καὶ τὸ δεύτερον ἄμεσον ἐπικάλυμμα τοῦ ἐδάφους, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει πρὸς προστασίαν αὐτοῦ καὶ συγκράτησιν τῆς καταπιπτούσης βροχῆς καὶ τῶν ὑδρομετεώρων ἐν γένει, συνάμα δὲ παρέχει διὰ τῆς βαθμιαίας ἀποσυνθέσεως τῶν ἐπ' αὐτοῦ φυομένων ἢ καταπιπτόντων φυτῶν καὶ φυτικῶν οὐσιῶν ἐν γένει, τὰ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ δάσους ἀπαιτούμενα λιπάσματα. Τὸ ἐπικάλυμμα τοῦτο, ἄνευ τοῦ ὁποίου δὲν δύναται κατὰ τ' ἀνωτέρω νὰ νοηθῇ ἡ ὑπαρξίς καὶ ἀνάπτυξις δάσους, τὸ ἐπικάλυμμα τοῦτο λέγω, δὲν δύναται νὰ συνυπάρξῃ μετὰ τῆς βοσκῆς καὶ δὴ τῆς βοσκῆς αἰγοπροβάτων, καθότι αὕτη καὶ τὴν ἐπιτέλεσιν τῆς συνηρεφείας τοῦ δάσους παρακωλύει, διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν νεαρῶν δασικῶν φυτῶν, καὶ τὸ ἄμεσον ἐπικάλυμμα τοῦ δασικοῦ ἐδάφους καταστρέφει, διὰ τῆς βοσκῆς τοῦ χόρτου καὶ τῶν πεπτωκότων φύλλων, διὰ τῆς καταπατήσεως τῶν βρύων καὶ τοῦ χόρτου καὶ τῆς ἀπογυμνώσεώς του ἐν γένει, ἀπὸ παντὸς φυτικοῦ ἀμέσου ἐπικαλύμματος.

Μετὰ πάντα τὰνωτέρω ἐννοεῖται εὐκόλως, ἂφ' ἑνὸς ὁποῖαν ἐπιβράδυνσιν ἐπιφέρει ἡ ἐντὸς τῶν δασῶν βοσκὴ εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς δασικῆς βλαστήσεως, τὴν ὁποῖαν ἔστιν ὅτε καὶ τελείως παρακωλύει, ὁποῖαν δὲ ἂφ' ἑτέρου ποιοτικὴν ζημίαν εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν δασικῶν δένδρων προξενεῖ, ἂφ' οὗ στρεβλώνει ἢ καὶ θαμνοποιεῖ ταῦτα.

Ἐρχόμεθα εἰς τὴν εξέτασιν ἤδη τοῦ 6^{ου} ζητήματος.

6) Εἶδος τῶν ἐκτρεφομένων ζώων.

Ἄν ὁ τρόπος τῆς παρ' ἡμῖν ἐξασκήσεως τῆς κτηνοτροφίας, ὡς προεῖπον, εἶναι βλαβερώτατος διὰ τὴν δασι-

κὴν τῆς χώρας βλάστησιν, τὸ εἶδος τῶν ἐκτρεφόμενων ζώων καθιστᾷ τοῦτον ἔτι μᾶλλον ἐπιβλαβή. Εἶπομεν ἄνωτέρω, ὅτι ὁ κύριος τρόπος τῆς ἐξασκήσεως τῆς κτηνοτροφίας παρ' ἡμῖν εἶνε ἡ νομαδική τῶν ποιμνίων βοσκή, ἄνευ οὐδενὸς συνδυασμοῦ πρὸς τὴν γεωργικὴν παραγωγὴν κτηνοτροφικῶν προϊόντων.

Συνέπεια τοῦ τρόπου τούτου τῆς ποιμνιοβοσκῆς εἶνε, ὅτι αὕτη περιορίζεται παρ' ἡμῖν κυρίως εἰς τὴν παραγωγὴν μικρῶν ζώων, ἥτοι αἰγῶν καὶ προβάτων, εὐκολώτερον πρὸς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς βοσκῆς προσαρμοζομένων, ἀκριβῶς δὲ τὰ νομαδικὰ ποίμνια τῶν αἰγοπροβάτων εἶνε οἱ καταστροφεῖς, ὡς προείπομεν, τῶν δασῶν ἡμῶν. Οἱ ἀριθμοὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐκτρεφόμενων αἰγοπροβάτων κατὰ τὰς γνωστὰς στατιστικὰς ^(*) παρατηρήσεις εἶνε διὰ τὸ ἔτος 1899.

Πρόβατα 4.568.151

Αἰγες 3.339.430

Βοες καὶ Βούβαλοι 408.744

Καὶ οἱ μὲν βόες ἐκτρέφονται κυρίως κατὰ τὴν αὐτὴν στατιστικὴν εἰς τὰ πεδινὰ μέρη καὶ ἰδίως ἐν Θεσσαλίᾳ, (πεδινῇ) ὅπου χρησιμεύουσιν ὡς ἀροτῆρες, ἐκ τῆς μελέτης ὅμως τοῦ πίνακος τῆς κατανομῆς τῶν αἰγοπροβάτων, ἔπεται, ὅτι ὁ μέγιστος ἀριθμὸς αὐτῶν ἐκτρέφεται ἀκριβῶς εἰς τὰ δασοβριθέστερα ἢ ὀρεινότερα μέρη.

	πρόβατα	αἰγες
Οὕτως ἡ Αἰτωλοακαρνανία ἐκτρέφει	405.080	360.023
ἡ Φθιώτις	363.735	268.064
ἡ Ἀκαρνανία	265.967	235.727
ἡ Εὐβοία	188.670	223.017

(*) Στατιστικὴ τῆς ἐν Ἑλλάδι κτηνοτροφίας ὑπὸ I. X. Βλάση ὑπολογ. τοῦ πυροβολικοῦ.

Ἐν γένει δὲ ἡ μὲν πεδινότερα Θεσσαλία			
ἐκτρέφει	1.310.023	προβάτων καὶ μόνον	530.852 αἰγῶν
Ἐν ᾧ ἡ Στερεὰ Ἑλλάς			
ἐκτρέφει	1.240.243	» καὶ	1.168.240 »
καὶ ἡ Πελοπόννησος			
ὄρεινὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ,			
ἐκτρέφει	4.619.281	» καὶ	1.241.776 αἰγῶν,

Ἄρα ἡ Στερεὰ καὶ ἡ Πελοπόννησος μόναι ἐκτρέφουσι περὶ τὰ 5 καὶ ἥμισυ ἑκατομμύρια αἰγοπροβάτων, ἐξ ὧν τὸ ἥμισυ σχεδὸν ἀποτελεῖται ἐξ αἰγῶν. Κατὰ τὴν αὐτὴν στατιστικὴν ἐν σχέσει μὲν πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν, ἀναλογοῦσιν ἐν Θεσσαλίᾳ 108 πρόβατα καὶ 44 αἰγες, ἐν Πελοποννήσῳ 74 πρόβατα καὶ 57 αἰγες, ἐν τῇ Στερεᾷ 53 πρόβατα καὶ 54 αἰγες καὶ ἐν ταῖς νήσοις 35 πρόβατα καὶ 38 αἰγες κατὰ □ χιλιομ. ἦτοι κατὰ μέσον ὄρον ἀναλογοῦσι 70 πρόβατα καὶ 51 αἰγες κατὰ □ χιλιομ. ἐν ἀπάσῃ τῇ χώρᾳ. Ἐν σχέσει δὲ πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων ἀναλογοῦσι δι' ὅλην τὴν χώραν 188 πρόβατα καὶ 137 αἰγες ἀνὰ 100 κατοίκους, ἐν ᾧ εἰς τὰς μετὰ τὴν Ἑλλάδα πλουσιωτέρας εἰς αἰγοπαραγωγὴν χώρας ὅποια εἶνε ἡ Ἰσπανία, ἡ Νορβηγία καὶ ἡ Ἰταλία ἀναλογοῦσι διὰ μὲν τὴν Ἰσπανίαν 23, διὰ τὴν Νορβηγίαν 18 καὶ διὰ τὴν Ἰταλίαν 8 μόνον αἰγες ἀνὰ 100 κατοίκους ⁽¹⁾. Ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ἀνωτέρω στατιστικῶν παρατηρήσεων ⁽²⁾ πρὸς τοὺς πίνακας τῆς διεθνοῦς κτηνοτροφίας, συνάγεται, ὅτι ἡ κυριώτερα κτηνοτροφία ἐν Ἑλλάδι, ὡς προείπομεν, εἶνε ἡ κτηνοτροφία τῶν αἰγῶν

(¹) Die volkswirtschaftliche u. forstliche Bedeutung der Ziege. Fankhauser.

(²) Στατιστ. κτηνοτροφ. Βλάνθη, σελ. 44.

καὶ τῶν προβάτων. Ἄξιον δὲ ἰδιαιτέρας προσοχῆς εἶνε, ὅτι ὡς πρὸς τὰς αἰγας ἔρχεται ἡ Ἑλλὰς πρώτη πασῶν τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ἅτε ἐκτρέφουσα πλέον τοῦ $\frac{1}{10}$ τοῦ ὀλικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν Εὐρώπῃ ὑπαρχουσῶν αἰγῶν.

Μετὰ τὰς ἀνωτέρω στατιστικὰς παρατηρήσεις ἐξετάσωμεν εἰδικώτερον, ποῖαι αἱ ἐκ τῶν αἰγοπροβάτων εἰς τὰ δάση ἡμῶν ἐπερχόμεναι ζημίαι.

Ὡς ἐκ τοῦ εἵδους τῆς ἐξασκουμένης κτηνοτροφίας, (νομαδικῆ) καταστρέφουσιν τὰ διὰ τῶν δασῶν καὶ ἰδίως τὰ διὰ τῶν ἐν ἀναδασώσει εὕρισκομένων δασῶν διερχόμενα ποίμνια, διὰ τῆς καταπατήσεως καὶ μόνης, τὸ πλεῖστον τῶν νεαρῶν δασικῶν φυτῶν. Παρ' ἡμῖν ἐπικρατεῖ ἡ ἐσφαλμένη γνώμη, ὅτι τὰ πρόβατα δὲν γίνονται πρόξενα βλάβης βόσκοντα ἐντὸς δασῶν. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι τὸ πρόβατον πρόξενεῖ ὀλιγωτέραν ζημίαν τῆς αἰγός, καθότι ἀποστέργει τινὰ τῶν δασικῶν φυτῶν, ἀφ' ἑτέρου ὅμως, τὸ πρόβατον καταπατεῖ καὶ καταστρέφει διὰ τοῦ τρόπου τούτου πάντα τὰ δασικά φυτά, πολὺ περισσότερον τῆς αἰγός. Τὸ πρόβατον ἀποστέργει κυρίως τὴν πεύκην μόνον, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἀπὸ τῆς ἡλικίας τῶν δύο ἐτῶν καὶ ἄνω, καθότι ὡς ἰδίαις ὅμμασι ἀντελήφθη, ἐν κεκαυμένοις δάσεσι δοκιμάζει καὶ τὰς ἀρτιφυεῖς πεύκας, πρὸ πάντων, ὅταν φέρωσιν ἔτι τὰς κοτυληδόνας αὐτῶν, ἥτοι σχεδὸν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πρώτου ἔτους τῆς ἡλικίας των, καταπατεῖ ὅμως ὡς προετίπον ταύτας εἰς μέγιστον βαθμὸν μέχρι τῆς ἡλικίας 3—4 ἐτῶν. Πάντα τὰ λοιπὰ δασικά φυτά τόσοι ἢ ἐλάττη, ὡς καὶ πάντα τὰ πλατύφυλλα καὶ ἰδιά αἱ ὀρυς κατατρώγονται καὶ ὑπὸ τῶν προβάτων.

Ὁ φοβερὸς ὅμως τῶν δασῶν καταστροφεὺς εἶνε ἡ αἰξ.

Ἡ βόσκησις αὐτῆς εἰς δασοβριθῆ μέρη, ἄνευ ὠρισμένων προφυλακτικῶν μέτρων, καθιστᾷ ἀπολύτως ἀδύνατον τὴν δασικὴν βλάστησιν καὶ ἐπιφέρει ἀσφαλῶς θάττον ἢ βράδιον τὴν καταστροφὴν αὐτῆς.

Μὴ νομίση τις, ὅτι διὰ τῶν λεγομένων μου συνιστῶ τὴν τελείαν ἐξόντωσιν τῆς αἰγός, ὅπως κατορθωθῇ ἡ πρόοδος τῆς δασικῆς βλαστήσεως. Τὸ τοιοῦτον θὰ ἦτο ἀληθὴς παραλογισμός, ὅταν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὰς ἐπικρατοῦσας παρ' ἡμῖν συνθήκας καὶ ἔξεις, τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλίμα τῆς χώρας, καθὼς ἀκόμη καὶ τὴν διὰ τοὺς χωρικοὺς πληθυσμοὺς οἰκονομικὴν σημασίαν τῆς αἰγός. Θὰ ἴδωμεν ἐν ἄλλῳ κεφαλαίῳ, ὅποια μέτρα περιοριστικὰ τῶν ἐκ τῆς αἰγός εἰς τὰ δάση ἡμῶν προσγιγνομένων ζημιῶν δυνάμεθα νὰ λάβωμεν. Ἐνταῦθα πρέκειται μόνον περὶ τῆς ὑποδείξεως τῶν πραγματικῶν ἐκ τῆς αἰγοβοσκῆς ἐπερχομένων ζημιῶν εἰς τὴν δασικὴν βλάστησιν.

Ἡ αἰξ ζῆμιοι δὲ τῶς τὴν δασικὴν βλάστησιν τῆς χώρας, διὰ τε τῆς καταστροφῆς τοῦ ἐπικαλύμματος τῶν δασικῶν ἐδαφῶν καὶ διὰ τῆς βλάβης τῶν νεαρῶν δένδρων, μέχρις ἡλικίας ποικιλλούσης μεταξὺ 10—20 ἐτῶν, ὅποτε καὶ μόνον ταῦτα δύνανται νὰ διαφύγῃ τοὺς δδόντας τῆς, ἐὰν κατὰ τύχην περισωθῶσιν ἀπὸ τούτων μέχρι τῆς ἡλικίας ταύτης καὶ δὲν ἀναχαιτισθῶσιν ἐν τῇ αὐξήσει των. Τὰ πλεῖστα τῶν δένδρων παραμένουσι καχεκτικὰ καὶ συνεπῶς πάντοτε εἰς τὴν ἐκ τῆς αἰγοβοσκῆς φθορὰν ὑποκείμενα, ὡς τὰ παρ' ἡμῖν ἐκ ὄρους, πρίνου κτλ. δάση, τὰ κοινῶς ρουπάκια καλούμενα, ἅμα ἐν τῇ νεαρᾷ των ἡλικίᾳ βλαβῶσιν ὑπὸ τῆς αἰγός.

Εἰδικῶς ἡ αἰξ ἐπιζητοῦσα κατὰ προτίμησιν τοὺς τρυφε-

ρούς βλαστούς καὶ τὰ φύλλα τῶν ξυλωδῶν φυτῶν, ὡς ἐκ τῆς προτιμήσεώς της πρὸς τανινούχους τροφάς, ἔχουσα τὴν ιδιότητα νὰ ἀνορθῶται ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν καὶ καταφθάνῃ τοὺς μέχρις ὕψους ἑνὸς καὶ ἡμίσεως μέτρου ὑπάρχοντας βλαστούς, νὰ καταρρίπτῃ δὲ ὀρθομένη ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν της διὰ τῶν ἐμπροσθίων τοιούτων πάντα εὐλύγιστον ἔτι κορμὸν δένδρου καὶ νὰ κατατρώγῃ τὰ ἐπ' αὐτοῦ φύλλα, οὔσα δὲ ἐκ φύσεως καὶ ἐκλεκτικὴ περὶ τὴν τροφήν, ἤτοι προτιμῶσα πάντοτε τὰ τρυφερώτερα φυτὰ καὶ τέλος μὴ ἀποστέργουσα οὐδὲν τούτων, καταστρέφει ριζικῶς σχεδὸν πᾶσαν νεαρὰν δασικὴν βλάστησιν, παρακωλύει δὲ ἐν τῇ ἀναπτύξει της καὶ πᾶσαν ὁπωσδήποτε προηγμένην τοιαύτην.

Ἐπικρατεῖ συνήθως παρ' ἡμῖν ἡ ἐσφαλμένη γνώμη, ὅτι καὶ αἱ αἶγες δὲν κατατρώγουσι τὰ ἐκ πεύκης δάση. Ἐξ ἰδίας ὁμως ἀντιλήψεως δύναμαι κατηγορηματικῶς νὰ βεβαιώσω, ὅτι ἡ αἶξ κατατρώγει καὶ τὴν πεύκην, οὐ μόνον ἐν νεοφύτῳ καταστάσει, ἀλλὰ καὶ ἐν μεγαλειτέρᾳ ἡλικίᾳ, παρ' ὅλον τὸ δύσγευστον τοῦ φυλλώματός της, καταρρίπτουσα τοὺς νεαροὺς κορμούς ἢ καὶ ἀναρριχομένη ἐπ' αὐτῶν.

Τὸ περίεργον εἶνε, ὅτι ἡ αἶξ, ὡς ἂν ἐγνώριζεν, ὅτι διὰ τῆς καταστροφῆς τοῦ ἐπακρίου ὀφθαλμοῦ τῶν δένδρων, μεταβάλλονται ταῦτα εἰς θαμνώδη τοιαῦτα, κατάλληλα μόνον πρὸς βοσκήν, ἐπιδιώκει ἀκριβῶς τοὺς ὀφθαλμούς τούτους. Τοιαύτη δὲ εἶνε ἡ ἀναχαίτισις καὶ ἡ ἐπιβράδυνσις τῆς αὐξήσεως, ἣν ἐπιφέρει εἰς τὰ οὕτω ἀποδακνώμενα παρ' αὐτῆς φυτὰ, ὥστε κατὰ γενεμένους ἀκριβεῖς ὑπολογισμούς, παρετηρήθη, ὅτι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐδάφους καὶ διὰ τοῦ αὐτοῦ εἴδους καὶ ἴσης ἡλικίας δασικὰ φυτὰ ὑπῆρξε

διαφορὰ αὐξήσεως κατ' ὄγκον, μεταξὺ τῶν ὑπ' αἰγῶν ἀπο-
δηχθέντων (ἀπεκόπη ὁ ἐπάχριος ὀφθαλμός) καὶ τῶν μὴ
βλαβέντων, ὡς 1 πρὸς 100.

Μεγίστην ἐπίσης βλάβην, ἰδίᾳ εἰς τοὺς νεαροὺς κορμούς
καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη, ὅπου βόσκουσιν αἰγες
ἐλευθέρως κατὰ τὸν χειμῶνα, ἐπιφέρουσιν αὐται διὰ τῆς
ἀποφλοιώσεως, τῶν νεαρῶν ἰδίᾳ κορμῶν, καὶ χάριν τοῦ
νεαροῦ φλοιοῦ, ὃν μασσῶσι καὶ χάριν τοῦ ὑπὸ τὸν φλοιδὸν
βιβλικοῦ λεγομένου στρώματος, τοῦ περιέχοντος συνή-
θως διαφόρους ὀργανικὰς οὐσίας, ὅςιν ζάκχαρον, ἄμυλον,
τανίνην κτλ. καὶ ὅπερ εὐχαρίστως ἀποδάκνουσι.

Περὶ τὸν νὰ εἴπω, ὅτι τὰ οὕτω ἀποφλοιούμενα δένδρα
καταστρέφονται τελείως καὶ ἀποξηραίνονται.

Μετὰ τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, τὰ ὅποια, ὡς ἐκ τῆς
σπουδαιότητος τῆς ἐκ τῆς κτηνοτροφίας ἐπερχομένης εἰς
τὰ δάση ἡμῶν βλάβης, ἐξεθέσαμεν καὶ ἐκτενέστερον
κάπως, ἐννοεῖ πᾶς τις εὐκόλως, ὅτι συστηματικὴ μέριμνα
περὶ προαγωγῆς τῶν δασῶν ἡμῶν καὶ ἰδίᾳ περὶ προστα-
σίας αὐτῶν, οὐδὲ νὰ ληφθῇ, οὐδ' ὅπως ὀλίποτε νὰ πραγμα-
τοποιηθῇ δύναται, ἄνευ προηγουμένου διακανονισμοῦ τῆς
παρ' ἡμῖν κτηνοτροφίας, εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως, ὡς
θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, διὰ τῆς ὀργανώσεως τοῦτέστι δια-
χειριστικῆς καὶ διοικητικῆς δασικῆς ὑπηρεσίας.

Καὶ ἡ ἐκ τῆς κτηνοτροφίας ζημίᾳ δὲν δύναται βεβαίως
νὰ ὑπολογισθῇ εἰς χρήμα ἀκριβῶς, ἀρκεῖ μόνον νὰ γνωρί-
ζωμεν, ὅτι ὑπὸ τοὺς σήμερον ἰσχύοντας παρ' ἡμῖν κτηνο-
τροφικοὺς ὅρους, ἀποκλείεται πᾶσα ἐλπὶς μέλλοντος διὰ
τὰ δάση ἡμῶν, τούναντίον δὲ μετ' ἀσφαλείας δύναται νὰ
προρρηθῇ, ὅτι ἐκ τῆς καταστάσεως ἐπέρχεται ἐτησίως καὶ
μείωσις τῶν δασοσκεπῶν ἐκτάσεων καὶ ποσοτικὴ καὶ

ποιοτική ζημία μεγίστη εἰς τὴν δασικὴν βλάβησιν τῆς χώρας. Τὴν δασικὴν ἐπιφάνειαν τὴν εἰς τὴν ἐκ τῆς ἀκα-
νονίστου βοσκῆς φθορὰν ἐτησίως ὑποκύπτουσιν δυνάμεθα
ἀσφαλῶς νὰ ὑπολογίσωμεν εἰς ἑκατοντάκις χίλια στρέμ-
ματα ἐτησίως, ὑπολογίζοντες, ὅτι αὕτη προσβάλλει καὶ
ἀναχαιτίζει τὴν δασικὴν βλάβησιν τοῦ ἡμίσεως τοῦ λά-
χιστον τῶν δι' αἰονοθήποτε λόγον ἀποφιλουμένων δασικῶν
ἐκτάσεων.

Εἰς τὴν σειρὰν τῶν εἰς τὰ δάση ἡμῶν ἐπερχομένων
ἐτησίως ζημιῶν ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἀστυνομικῆς ἐπιτηρή-
σεως καὶ διαχειρίσεως αὐτῶν καὶ ἐκ τῆς ἐπικρατήσεως
καὶ κακῶν τινῶν συνηθειῶν, ἀνάγονται τέλος καὶ

1ον) Αἱ πυρκαϊαὶ τῶν δασῶν.

Αἱ ἐκ τῶν πυρκαϊῶν ἐπερχόμεναι εἰς τὰ δάση ἡμῶν
ζημίαι δύνανται νὰ καταταχθῶσιν εἰς δύο κατηγορίας.

α) Εἰς ζημίας κυρίας ἢ ἀμέσους προερχομένας ἐκ τῆς
διαφοροτρόπου καταστροφῆς ὑπὸ τοῦ πυρὸς τῶν διαφόρων
δασικῶν ὕλῶν, οἷον ξυλείας, θάμνων, καρπῶν, φύλλων,
θηραμάτων κλ. κλ.

β) Εἰς ζημίας δευτερευούσας ἢ ἐμμέσους, προερχομένας
ὅχι μόνον διότι ἐκ τῆς καταστροφῆς τῶν πυρποληθέντων
δασῶν ἐκλείπουν καὶ πάντα τὰ ἐξ αὐτῶν ἔμμεσα ὠφελή-
ματα διὰ πᾶσαν χώραν, ἀλλὰ διότι ἡ ἀποφύλωσις ἐκτά-
σεώς τινος καλυπτομένης ὑπὸ δάσους ἐπιφέρει καὶ ἄλλας
ζημίας, ὅποσαι εἶνε ἡ καταστροφή τοῦ ἐδάφους, ἡ γένεσις
χειμάρρων, ἡ ἐκπλυνσις τοῦ ἐδάφους, ἡ ἐντὸς τῶν καέν-
των μερῶν γένεσις ἐντόμων ἢ μικροβίων, μεταδιδόμενων
εἰς παρακείμενα ὑγιῆ δάση καὶ καταστρεφόντων αὐτά, ἡ

δαπάνη ἢ ἐπερχομένη διὰ τὴν ἐμφύτευσιν καὶ ἐν γένει ἀναδάσωσιν τῶν καταστραφέντων μερῶν κλ. κλ.

Αἱ ζημίαι αὗται διὰ τὴν χώραν ἡμῶν ἔχουσι πολὺ μεγαλητέραν σημασίαν καὶ εἶνε οὕτως εἰπεῖν ἐπιβλαβέστεραι καὶ καταστρεπτικώτεραι ἢ ἀλλαχοῦ, τὸ μὲν, διότι τὰ πλεῖστα τῶν δασῶν ἡμῶν εἶνε ἐπὶ ὀρεινῶν μερῶν, καὶ καταστρεφομένων τῶν ἐπ' αὐτῶν δασῶν, τὰ ἐδάφη ταῦτα εὐκολώτερον ἐκπλύνονται καὶ καθίστανται βραχὴ καὶ ἀνεπιτήδεια πρὸς πᾶσαν καλλιέργειαν ἢ δάσωσιν, τὸ δέ, διότι ἐλλείπει κανονικῆς διαχειρίσεως καὶ διοικήσεως (ἀστυνομίας) τῶν δασῶν, ἢ ἀναδάσωσης τῶν διὰ τοῦ πυρὸς καταστραφέντων δασῶν ἀτελῶς μόνον καὶ σπανίως ἢ καὶ οὐδὲν ἔπιτυγχάνεται.

Κατὰ τὰς στατιστικὰς πληροφορίας τῆς τελευταίας δεκαετίας, ἐτησίως ἐπισυμβαίνουνσι παρ' ἡμῖν κατὰ μέσον ὅρον 140—150 πυρκαϊαὶ δασῶν, καταστρέφουσαι ἑκτασιν 50 χιλ. στρεμ. περίπου καὶ ἐπιφέρουσαι κατὰ μέσον ὅρον ἄμεσον ζημίαν 500 μέχρις 600 χιλ. δραχ. εἰς τὰ δάση ἡμῶν. Ὡς, κατ' ἀριθμὸν δὲν εἶνε ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἑκτασιν τῶν δασῶν ἡμῶν ὑπερβαλλόντως πολλαί, λαμβανόμενων μάλιστα ὑπ' ὄψιν καὶ τῶν κλιματολογικῶν ἡμῶν ὅρων (θερινῆς ξηρασίας) καὶ τοῦ εἶδους τῶν δασῶν (πεύκη) καὶ τῆς καταστάσεως αὐτῶν, κατ' ἑκτασιν ὅμως, εἶνε πράγματι φοβεραί, καθότι ὡς ἐκ τῆς ἀνωτέρω στατιστικῆς ἐμφαίνεται, κατὰ μέσον ὅρον δι' ἑκάστης πυρκαϊᾶς δασῶν καταστρέφεται ἑκτασις 333 στρεμ. ἐνῷ εἰς τὰ καλῶς διαχειριζόμενα εὐρωπαϊκὰ δάση ὁ μέσος οὗτος ὅρος δὲν ὑπερβαίνει τοῦ $\frac{1}{2}$ σχεδὸν τοῦ ἀνωτέρου ἀριθμοῦ. Τὰ αἷτια τῶν ἐπισυμβαίνουσων εἰς τὰ δάση ἡμῶν πυρκαϊῶν μαρτυροῦσι τρανῶς, ὅτι ἀφορμὴ

πρὸς παραγωγὴν αὐτῶν καὶ πρὸς ἐπίτασιν τῶν ἐπιζημίων συνεπειῶν εἶνε, ὡς προείπομεν, ἡ ἔλλειψις κυρίως διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν δασῶν ἡμῶν καὶ πάλιν καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ἐπικρατοῦσαί τινες βιωτικαὶ συνθῆκαι.

Τὰ αἷτια ἐξ ὧν προέχονται αἱ πυρκαῖαι τῶν δασῶν εἶνε γενικῶς ἡ ἀπροσεξία, ἡ ἀμέλεια, ἡ καὶ ἡ κακοβουλία τῶν ἀνθρώπων καὶ σπανιώτατα τὸ φυσικὸν φαινόμενον τῶν κεραυνῶν.

Εἰδικῶς ἐξεταζόμενα τὰ αἷτια ταῦτα διὰ τὴν ἡμετέραν χώραν εἶνε τὰ ἑξῆς.

α') Ἡ ἀπροσεξία ἢ ἀμέλεια τῶν ποιμένων κυρίως καὶ κατὰ δεύτερον λόγον τῶν χωρικῶν τῶν δι' οἶονδῆποτε λόγον παρὰ τὰ δάση ἢ ἐντὸς αὐτῶν διαμενόντων.

Χωρικοὶ καὶ ποιμένες, διαβιοῦντες ἐντὸς ἡ πλησίον δασῶν, ἀνάπτουσι συχνὰ πυρὰς πρὸς παρασκευὴν τῶν τρεφῶν των ἡ καὶ πρὸς θέρμανσιν, πολλάκις δὲ οἱ παῖδες αὐτῶν ἀνάπτουσι τοιαύτας χάριν παιδιᾶς ἡ καὶ πρὸς ἔψησιν κώνων ἀραβοσίτου, καστάνων κτλ. Αἱ πυραὶ αὗται, ὅσον δῆποτε μικραὶ καὶ ἂν ὦσι, ἀναπτόμεναι ἐπὶ ἑδαφῶν κεκαλυμμένων δι' οἶωνδῆποτε φυτικῶν λειψάνων, οἶον βρύων, χόρτων, ξηρῶν φύλλων κτλ. ἡ σβέννυνται ἀπροσέκτως, ἡ πολλάκις ἀφίενται εἰς τὴν τύχην των, καθότι φαινομενικῶς παρουσιάζονται ὡς ἐσβεσμένοι, ἐν ᾧ ἀκόμη πολλὰ τῶν ξηρῶν χόρτων, φύλλων κτλ. τῶν παρὰ τὴν πυρὰν ὑπαρχόντων, καίουσι βραδέως καὶ ὑπόυλως. Ἀρκεῖ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀπλῆ ριπή

ἀνέμου διὰ τὸ νὰ μεταφέρῃ ἐν καὶ μόνον λεπτότατον χόρτον καίεμενον ἔτι, ἢ τεμάχιον ἐλάχιστον πεπυρακτωμένου ἄνθρακος, εἰς παρακείμενον χώρον καλυπτόμενον ὑπὸ ξηρῶν χόρτων, φύλλων ἢ βρύων, καὶ τὸ πῦρ μετεδότη ἤδη εἰς τὸ παρακείμενον δάσος.

β') Ἡ ἀπροσελία ἢ ἀμέλεια τῶν κυνηγῶν καὶ τῶν διὰ τῶν δασῶν ἐν γένει διερχομένων.

Οἱ ἐντὸς ὧν δασῶν θηρεύοντες, καὶ δυστυχῶς παρ' ἡμῖν ἡ θήρα ἐνεργεῖται κυρίως κατὰ τοὺς ἐπικινδύνους θερινοὺς μῆ.ας, ἥτοι Ἰούλιον, Αὐγούστον καὶ Σεπτέμβριον, γίνονται συχνότατα παραίτιοι πυρκαϊῶν, ὅταν μάλιστα θηρεύωσιν ἐντὸς δασῶν ἐκ πεύκης, τὰ ὅποια εὐκλώτερον πάντων τῶν ἄλλων ὑπόκεινται εἰς τὸν ἐκ τοῦ πυρὸς κίνδυνον, ὡς ἐκ τοῦ λίαν εὐφλέκτου τῶν ξηρῶν καὶ ρητινωδῶν φύλλων τῆς πεύκης, δι' ὧν καλύπτεται τὸ ἔδαφος ἐντὸς τοιούτων δασῶν καὶ τῶν ἀφθόνων ξηρῶν θάμνων, τῶν ἐντὸς τῶν ἐκ πεύκης κυρίως δασῶν ἀπαντωμένων.

Ἐκτὸς τοῦ ὅτι οἱ θηρεύοντες ἀνάπτουσι καὶ οὗτοι συχνότατα πυρὰς πρὸς παρασκευὴν τροφῆς ἢ ἔψησιν τοῦ θηράματός των, ὀρτύγων, τριγῶνων καὶ λοιπῶν πτηνῶν κυρίως, ἐκτὸς τοῦ ὅτι λόγῳ ἀπροσεξίας ἀνάπτοντες τὸ σιγάρων των καὶ ἀπορρίπτοντες ἀτελῶς ἐσθεςμένα τὰ πυρεῖα ἢ τὸ ὑπόλειμμα τοῦ σιγάρου των, προκαλοῦσι τὴν γένεσιν πυρκαϊῶν, γίνονται ὁμῶς παραίτιοι αὐτῶν καὶ διὰ τῶν ὅπλων των, ὅταν ταῦτα ἦνε ἐμπροσθογέμῃ καὶ γίνηται χρήσις χάρτου ἢ τεμαχίων πανίων ἀντὶ βύσματος. Τὰ τεμάχια ταῦτα ἐξερχόμενα

τῆς κάνης τοῦ ὅπλου πυριφλεγῆ καὶ διατηροῦντα τὸ πῦρ ἐπὶ τινα ἔτι καιρόν, καὶ μάλιστα ὅταν ᾔηνε ἐκ βάμβακος, μεταδίδουσιν εὐκολώτατα τὸ πῦρ εἰς τὰ ξηρὰ φύλλα, χόρτα κτλ. τὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὑπάρχοντα.

Γενικῶς δέ, οὐ μόνον οἱ κυνηγοί, ἀλλὰ καὶ πάντες ἐν γένει οἱ διὰ τῶν δασῶν διερχόμενοι, δύνανται ἐξ ἀμελείας ἢ ἀπροσεξίας νὰ προκαλέσωσι πυρκαϊὰν δάσους. Ὁ μὲν καπνίζει ἀπροσέκτως καὶ ρίπτει, ὡς προείπομεν, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἡμιοσβεσμένον τὸ σιγάρων ἢ τὸ πυρεϊόν του, ὁ δὲ ἀναπαυόμενος ὑπὸ πυκνόσκιον δένδρον ἀνάπτει μικρὰν πυρὰν, ἢ χρησιμοποιοεῖ ἀπροσέκτως συσκευὴν πρὸς ἔψησιν καφέ κλπ. κλπ. Πάντα ταῦτα γίνονται πολλάκις ἀφορμαὶ καταστρεπτικωτάτων πυρκαϊῶν, ὅταν συμπίσῃ νὰ ὑποβοηθῇ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν βίαιος ἄνεμος.

γ.) Ἡ ἀπροσεξία καὶ ἔστιν ὅτε καὶ ἡ κακόβουλος ἐνέργεια τῶν θαμνεύοντων τοὺς ἀγρούς των χωρικῶν.

Κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας καὶ ἰδίως κατὰ τὸν Ἰούλιον, Αὐγουστον καὶ Σεπτέμβριον, οἱ προτιθέμενοι νὰ καλλιεργήσωσι τοὺς ἀγρούς των καίουσι συνήθως τοὺς ἐπ' αὐτῶν βλαστήσαντας θάμνους, ἢ καὶ τὰ ὑποληφθέντα μετὰ τὸ θέρισμα στελέχη τῶν ἀχύρων, ἀφ' ἑνὸς μὲν, ὅπως καθάρωσι τοὺς ἀγρούς των ἀπὸ τῶν ζιζανίων καὶ λοιπῶν φυτῶν, ἀφ' ἑτέρου δέ, ὅπως διὰ τῆς τέφρας τῶν καιομένων φυτῶν βελτιώσωσιν αὐτοὺς. Πολλοὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν τούτων παράκεινται εἰς δάση, ἢ περιβάλλονται ὑπὸ δασῶν, καὶ εὐκόλως ἐννοεῖται ὅτι, ἔταν ἡ θάμνευσις γίνεται ἀπροσέκτως, πνέει δὲ καὶ ἄνεμος, τὸ πῦρ εὐκόλως μεταδίδεται καὶ εἰς τὰ παρακείμενα δάση.

δ') Ἡ κακόβουλος ἐνέργεια τῶν ἐκχερσωτῶν
καὶ τῶν ποιμένων.

Ἐλλείπει ἀκόμη κτηματολογίου τοῦ Κράτους, καὶ ὁροθεσίας τῶν δημοσίων δασῶν καὶ κτήσεων ἐν γένει, ἀπαξάπαντες οἱ χωρικοὶ ἐπιδίδονται, ὡς προείπομεν, εἰς τὴν δι' ἐκχερσώσεως δασῶν κατάληψιν δημοσίων γαιῶν πρὸς καλλιέργειαν. Αἱ καταλήψεις αὗται φυσικῶς γίνονται παρὰ τὰ περιθώρια τῶν δασῶν ἢ ἐντὸς αὐτῶν καὶ πολλάκις εἰς τὰ πυκνότερα αὐτῶν μέρη, πρὸς ἀποφυγὴν εὐκόλου ἀνακαλύψεως παρὰ τῶν δασικῶν ἀρχῶν. Αἱ ἐκχερσώσεις ὅμως δι' ὑλοτομίας εἶνε δαπανηραὶ καὶ δύσκολοι, δι' ὃ καὶ πολλάκις οἱ ἐκχερσῶται προβαίνουν εἰς τὰς δι' ἐμπρησμοῦ τῶν παρακειμένων δασῶν ἐκχερσώσεις. Ἐννοεῖται δέ, ὅτι πολλάκις ἡ πρόθεσις τῶν εἶνε νὰ καταστρέψωσι στρέμματά τινα μόνον δάσους, φεσμένους ἐπὶ καλλιεργησίμου ἐδάφους, ἀλλὰ τὸ πῦρ μεταδιδόμενον καὶ ἐξαπλούμενον ἐπὶ μεγάλων ἐκτάσεων καταστρέφει πολλάκις δάση ἀπέραντα καὶ ἐπὶ ἐδαφῶν ἐφ' ὧν οὐ μόνον οὐδεμία καλλιέργεια δύναται νὰ γείνη, ἀλλὰ τὰ ὅποια δυστυχῶς μετὰ τὴν πυρκαϊὰν μεταβάλλονται ἐκπλυνόμενα ὑπὸ τῶν ὑδάτων εἰς βράχους ἀγόνους.

Εἰς τὰς ἐκ κακωβουλίας μᾶλλον προερχομένας πυρκαϊὰς ἀνάγονται καὶ αἱ ὑπὸ τῶν ποιμένων ἰδίᾳ προκαλούμεναι τσιαῦται.

Οἱ ποιμένες νομαδικῶς δυστυχῶς διάγοντες παρ' ἡμῖν, ἄνευ καθωρισμένων λειβαθίων καὶ ἄνευ οὐδεμίας μερίμνης περὶ παρασκευῆς γεωργικῶν εἰδῶν βοσκῆς, ἐπιδιώκουσι πάντοτε τὴν ἐξεύρεσιν καταλλήλων καὶ

ἀφθόνων λειβαδοτόπων. Ἐννοεῖται ἐκ τούτου, ὅτι δάση γηραιά καὶ πυκνά δὲν παρέχουσι κατάλληλα λειβάδια, ὡς μὴ φυσμένου ἐν αὐτοῖς ἀφθόνου χόρτου, καὶ δι' αὐτὸ σπανιώτερον μὲν ὁπωσδήποτε, ἀλλ' ὅταν ἡ ἔλλειψις λειβαδίων τοὺς ἐξαναγκάζῃ, προβαίνουν καὶ οὗτοι εἰς τὴν διὰ πυρὸς καταστροφὴν ἐκτεταμένων δασῶν, πρὸς ἀπόκτησιν λειβαδίων. Φυσικῶς δὲ εἰς τοὺς ποιμένας, τοὺς ἐν τοῖς δάσεσι συνήθως διαιτωμένους, καθίσταται τὸ πρᾶγμα καὶ εὐκολώτατον.

Συνηθέστερον οἱ ποιμένες καίουσι τὰ λειβάδια ἐκεῖνα, τὰ ἐν μέρει ἢ καὶ ἐξ ὁλοκλήρου ὑπὸ θάμνων καὶ θαμνωδῶν πρίνων καλυπτόμενα, καθότι διὰ τοῦ πυρὸς προκαλοῦσι τὴν ἀναβλάστησιν τῶν ἐπιπολαιῶς καιομένων πρίνων, τοὺς δὲ νέους τούτων βλαστούς, κοινῶς ροδάμι καλουμένους, προτιμῶσιν αἱ αἴγες κυρίως, ὡς τὴν ἀρίστην τῶν τροφῶν. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ γίνονται αἵτιοι διττῆς καταστροφῆς. Ἀφ' ἑνὸς μὲν παρακωλύουσι τὴν φυσικὴν ἀναδάσωσιν παντὸς τοιοῦτου χώρου, ἀναγκάζοντες τοὺς πρίνους κλπ. νὰ μεταβάλλωνται εἰς θαμνώδη φυτά, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τῶν ἐμπρησμῶν τούτων μεταδίδουσι τὸ πῦρ καὶ εἰς τὰ παρακείμενα δάση. Εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐκ κακοβουλίας καὶ χάριν ἀποκτήσεως βοσκησίμων ἢ καλλιεργησίμων γαιῶν, ἢ καὶ πωλήσεως τῶν καέντων ξύλων, προερχομένων πυρκαϊῶν τῶν δασῶν ἀνάγονται δυστυχῶς καὶ πολλοὶ πυρκαϊαὶ ἰδιωτικῶν καὶ κυρίως μοναστηριακῶν δασῶν.

ε') Τέλος, ὡς τελευταία καὶ σπανιωτέρα αἰτία τῶν πυρκαϊῶν τῶν δασῶν δέον νὰ θεωρηθῶσι φυσικά τινα φαινόμενα καὶ κυρίως οἱ κεραυνοί.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶνε μὲν ἐξηκριβωμένον, ὅτι προκαλεῖ ἐνίοτε πυρκαϊάς δασῶν, ἀλλὰ πάντως εἰς ἐξαιρετικὰς μόνον περιπτώσεις, ὅταν δηλαδή ἡ κατάπτωσις τοῦ κεραυνοῦ συμβῇ ἄνευ προηγουμένης ραγδαίας βροχῆς ἢ χωρὶς νὰ ἐπακολουθήσῃ τριαύτη, πρᾶγμα σπανίως συμβαῖνον.

Ἡ ἄλλη ἐπικρατοῦσα γνώμη, ὅτι καὶ διὰ προστριβῆς ξηρῶν κλώνων προκαλεῖται πολλάκις τὸ πῦρ, ἀποδεικνύεται ὡς ἀβάσιμος, ἅτε οὐδαμῶς μέχρι σήμερον βεβαιωθείσα.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεπτομερῶς περὶ τῶν αἰτίων τῶν πυρκαϊῶν τῶν δασῶν ἐκτεθέντων συνάγεται, ὅτι ταῦτα ἐν πολλαῖς προέρχονται ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἀγρύπνου ἐξασκήσεως ἀστυνομικῆς ὑπηρεσίας ἐν τοῖς δάσεσι, ἐλλείψει τοῦτέστι διωργανωμένης δασικῆς διοικήσεως. Κυρίως ὅμως ἡ σπουδαιότης τῶν ἐκ τῶν αἰτίων τούτων αποτελεσμάτων, ἅτινα καθίστανται καταστρεπτικά ὄντως διὰ τὰ δάση ἡμῶν, ἐγκείται εἰς τὴν ἐλλειψιν ἀστυνομικῆς ὑπηρεσίας καὶ διαχειρίσεως τῶν δασῶν ἡμῶν ἀπὸ καινοῦ ἐνεργουσῶν. Ἐλάχισται πυρκαϊαί, αἱ ὁποῖαι διὰ συντόνου καὶ ταχείας ἐνεργείας τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων θὰ περιορίζοντο ἐπὶ μικρῶν ἐκτάσεων, μὲ ἀσήμαντον ὅλως ζημίαν, ἐλλείψει τῆς τριαύτης ἐνεργείας ἀφ' ἑνός, καὶ δεύτερον, ὡς ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν δασῶν ἐν οἷς προῆλθον, ἥτοι ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως παν-

τὸς διαχειριστικοῦ μέτρου προληπτικοῦ τῶν πυρκαϊῶν, ἐπεκτείνονται ἐπὶ τεραστίων ἐκτάσεων καὶ ἀποτεφρῶσιν ἑκατοντάδας χιλιάδων στρεμμάτων συμπύκνων δασῶν.

Ἐν τέλει δέον ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα ὅτι, εἰς τὴν ἀνωτέρω τάξιν τῶν φθοροποιῶν αἰτίων δέον νὰ καταταχθῶσι καὶ αἱ ἐπὶ τῶν δασῶν ἡμῶν εἴτε ἐκ μακροχρονίου νομῆς, εἴτε ἐξ ἀμελείας τῆς ὑπηρεσίας, προελθεῦσαι καὶ ὑφιστάμεναι δουλεῖται ἢ οἰωνεῖ δουλεῖται, αἱ δίδουσαι πολλαχῶς λαβὴν καὶ εἰς τὴν διεκδίκησιν τῆς κυριότητος τῶν δασῶν ὑπὸ διαφόρων. Τὰ ρητινοπαγωγὰ ἐκ πεύκης δάση, καθὼς καὶ τὰ καρποφόρα τοιαῦτα, ἐκ βαλανιδεῶν, καστανεῶν, φιλχυρῶν, κλ. εὐρίσκονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας. Πλὴν τούτου καὶ ἡ ἐν τοῖς δημοσίοις δάσεσιν ἐξασκουμένη βοσκή, λόγῳ τῆς ἀνοχῆς τοῦ Δημοσίου, προσέλαβε τὸν χαρακτῆρα τοῦτον.

Ὅτι δάση, ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ὑποχρεωτικῆς νομῆς ἐκ μέρους ὠρισμένων προσώπων εὐρισκόμενα, δὲν δύναται ἐπίσης νὰ προστατευθῶσι καὶ προαχθῶσι δεόντως, εἶνε εὐνόητον. Ἐπειδὴ ὅμως περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου θὰ διαλάβωμεν ἐν ἐκτάσει κατωτέρω εἰς τὸ περὶ ἐξωνύσεως τῶν δουλειῶν Κεφάλαιον, ἀρκούμεθα ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα.

Ἐρχόμεθα ἤδη τελευταίως εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς τελευταίας κατηγορίας τῶν διὰ τὰ δάση ἡμῶν καταστρεπτικῶν αἰτίων, ἥτοι,

**Δ'. Αἷτια προερχόμενα ἐκ φυσικῶν φαινομένων
ἢ ἐξ ἀσθενειῶν ἢ ὑπὸ ἐντόμων καὶ ἀγριμύων.**

Πολλαὶ καταστροφαὶ τῶν δασῶν προέρχονται ἐκ φυσικῶν φαινομένων, δηλ. ὑπὸ βιαίων ἀνέμων ἢ ἀφθόνου χιόνος κλ. ἢ καὶ ἐξ ἀσθενειῶν ἢ καὶ ὑπὸ ἐντόμων ἢ ἀγριμύων.

Αἱ καταστροφαὶ αὗται εἶνε κοιναὶ δι' ὅλα τὰ δάση, καὶ κυρίως εἰπεῖν, εἶνε καταστροφαὶ μὴ δυνάμεναι νὰ προληφθῶσι τελείως, ὁμοιάζουσαι ὅμως ἐν πολλοῖς πρὸς τὰς πυρκαϊὰς τῶν δασῶν, καθότι ἐκ μικρᾶς ἀφορμῆς ἀρχόμεναι, δύνανται νὰ ἐπιφέρωσι καταστρεπτικώτατα ἔστιν ὅτε ἀποτελέσματα, ἂν εἴτε δὲν ἀναχαιτισθῶσιν ἐγκαίρως διὰ συντόνου ἐνεργείας τῆς δασονομικῆς ὑπηρεσίας, ἢ εἴτε, ὅπερ τὸ σπουδαιότερον, δὲν προληφθῶσι διὰ καταλλήλων διαχειριστικῶν μέτρων, ὥστε τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν νὰ ᾧσιν ὅσον ἔνεστι μικροτέρας ἐντάσεως.

Αἱ συνειθέστεραι καὶ σπουδαιότεραι ἐκ φυσικῶν φαινομένων ἐπερχόμεναι εἰς τὰ δάση ἡμῶν καταστροφαὶ εἶνε αἱ λεγόμεναι ἀνεμορραγίαι. δηλ. κατάρριψις ἢ ἐκρίζωσις δένδρων ὑπὸ τοῦ βιαίου ἀνέμου. Τὴν σπουδαιότεραν τοιαύτης φύσεως βλάβην ὑφίστανται παρ' ἡμῖν κατὰ περίεργον τρόπον αἱ πεῦκαι καὶ δὴ αἱ ρητινευόμεναι.

Ἐκ τῆς ἀνεμορραγίας πάσχουσι συνήθως τὰ δασικὰ δένδρα τὰ ἔχοντα ἐπιπολαίους ρίζας, ὡς λ. χ. ἡ πισσελάττη ἢ ἐρυθρελάττη. ἢ μὴ ἀπάντῳσα παρ' ἡμῖν. Ἡ πεύκη ἡμῶν ὅμως εἶνε δασικὸν φυτὸν κατ' ἐξοχὴν βαθύρριζον, καὶ συνεπῶς, καλῶς ἐχόντων τῶν πραγμάτων, δὲν ἀνατρέπεται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου εὐκόλως. Αἱ ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τῆς

ὁμως γινόμεναι ἔντομαί πρὸς συλλογὴν τῆς ρητίνης ἐξασθενοῦσι τὸν κορμόν, καθότι πλειστάκις ὑπὸ τῆς κακῶς ἐνεργουμένης ρητινοσυλλογῆς καταστρέφεται τὸ ἥμισυ σχεδὸν αὐτοῦ, καὶ οὕτω βίαιοι ἄνεμοι θραύουσι τοὺς οὕτω ἐξασθενήσαντας κορμούς.

Ἐκ τῆς αἰτίας, βλέπει τις, ὅτι καὶ ἡ καταστροφή αὕτη ἀνάγεται εἰς τὰ αἷτια μᾶλλον τὰ ἐκ κακῆς ἢ ἐλλειποῦς διαχειρίσεως προερχόμενα ἢ εἰς ἀπρόβλεπτα φυσικὰ τοιαῦτα. Ὡς προεῖπον ἡ φθορὰ αὕτη εἶνε ἡ μεγαλύτερα.

Φθοραὶ δασῶν ἐκ χιονορραγιῶν, δηλ. καταρρίψεις δένδρων ἢ καὶ ὀλοκλήρων συστάδων ὑπὸ τοῦ βάρους τῆς χιόνος, σπανίως συμβαίνουσι παρ' ἡμῖν, καθότι καὶ χιόνας πολλὰς δὲν ἔχομεν, καὶ δασικὰ δένδρα ἐπιπολαιόριζα, ἀποτελοῦντα δασικὰς συστάδας, δὲν ἔχομεν ἐπίσης.

Παρατηρήσεις περὶ καταστροφῶν προερχομένων εἰς νεόφυτα δάση, ἰδίως ἐκ χαλάζης ἢ σφοδρᾶς βροχῆς, καθὼς καὶ περὶ προκλήσεως πυρκαϊῶν δασῶν ὑπὸ κεραυνῶν δὲν ἔχομεν καὶ οὐδὲν δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν τὸ θετικόν, ἀφ' οὗ ἄλλως τε καὶ οὐδεμία συστηματικὴ καλλιέργεια γίνεται.

Ἔτι ὀλιγωτέρας παρατηρήσεις ἔχομεν περὶ τῶν τυχόν καταστρεφουσῶν τὰ δάση ἡμῶν μικροβιολογικῶν ἀσθηνειῶν. Εὐτυχῶς, λόγῳ φαίνεται τοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ξηροῦ ἡμῶν κλίματος καὶ κατὰ τὰς μέχρι τοῦδε ἐλαχίστας θετικὰς παρατηρήσεις, στερούμεθα σοβαρῶν τοιούτων, αἱ ὁποῖαι πλειστάκις ἀλλαχοῦ ἐπιφέρουσιν ἀνεπανορθώτους καταστροφὰς ἐπὶ μεγάλων ἐκτάσεων δασῶν.

Τὰ αὐτὰ δύνανται τις νὰ εἴπῃ καὶ περὶ τῶν ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐντόμων προξενουμένων ζημιῶν. Κατὰ τὸ πλεῖ-

στον τὰ ζητήματα ταῦτα εἶνε ἄγνωστα ἔτι καὶ τελείως terra incognita, ἀναμένονσα μέλλοντας ἐξερευνητάς.

Περὶ τῶν ὑπὸ τῶν διαφορῶν ἀγριμίων ἐπερχομένων εἰς τὰ δάση ἡμῶν φθορῶν, ἔχω ἐν τέλει νὰ σημειώσω, ὅτι ἀφ' οὗ χωρικοὶ τε καὶ μὴ, κάτοικοι τῆς ὠραίας πατρίδος μας, πατρόθεν ἐπιδίδονται εἰς τὴν ἐξοντωτικὴν καὶ διὰ παντὸς μέσου, οἰουδήποτε θηράματος ἄγραν ἢ φόνον, κίνδυνος καταστροφῆς τῶν δασῶν ἡμῶν καὶ δὴ τῶν σπανιζόντων νεοφύτων, ὑπὸ ἀγριμίων, δὲν ὑπάρχει.

Ἐπιπροσθέτω ἐν τέλει, ὅτι, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, διὰ τοῦ κατάρτισμοῦ διοικητικῆς καὶ διαχειριστικῆς δασικῆς ὑπηρεσίας καὶ αἱ τυχὸν ἐκ φυσικῶν φαινομένων ἢ καὶ ἐξ ἀσθενειῶν ἢ ζώων εἰς τὰ δάση ἡμῶν ἐπερχόμεναι ζημίαι, θέλουσιν ἐπὶ τοσοῦτον περιορισθῇ, ὥστε νὰ μὴ ἔχωσιν οὐδεμίαν ἐπικίνδυνον διὰ τὸ μέλλον τῶν δασῶν σημασίαν.

Ἐξητάσαμεν ἤδη ἐν τοῖς προηγουμένοις ὅλα τὰ αἷτια τὰ ἐπιφέροντα ἐτησίως τὴν μείωσιν τοῦ δασικοῦ πλούτου τῆς πατρίδος μας καὶ ὑπολείπεται ἤδη νὰ ἐξετάσωμεν ἀφ' ἐνὸς μὲν τὰ μέσα, δι' ὧν δυνάμεθα νὰ ἐξαλείψωμεν τελείως ἢ ἔστω καὶ νὰ μειώσωμεν τὴν φθοροποιὸν ἐνέργειαν τῶν αἰτίων τούτων, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ μέσα, δι' ὧν δυνάμεθα νὰ ἐργασθῶμεν καὶ θετικῶς πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ βελτίωσιν τῶν δασῶν ἡμῶν.

Ὅπως ὅμως κατανοηθῇ τελείως, παρὰ πάντων τῶν ἀναγνωτῶν μου, τὸ πρὸς ἐξάλειψιν τῶν φθοροποιῶν τούτων αἰτίων καὶ ἀνάπτυξιν τῶν δασῶν ἡμῶν ἐπιβαλλόμενον εἰς τὴν Πολιτείαν καθῆκον καὶ τὰ ληπτέα μέτρα, φρονῶ, ὅτι δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον, ἂν ἐξητάζοντο ἐν ὀλίγοις καὶ οἱ λόγοι δι' οὓς παρεκωλύθη μέχρι σήμερον ἡ λήψις τῶν

πρὸς ἄρσιν τῶν ἀνωτέρω κακῶν ἐπιβαλλομένων μέτρων καὶ ἡ τελεία ὀργάνωσις δασικῆς ὑπηρεσίας.

**Τίνες οἱ λόγοι δι' οὓς μέχρι σήμερον δὲν
ἐλήφθη ἡ δέουσα περὶ δασῶν μερίμνα
ὑπὸ τῆς Πολιτείας.**

Εἰς πάντα ἀναγνώστην τῶν ἀνωτέρω γεννᾶται ἡ εὐλογος ἀπορία, πῶς ἡ καταφανὴς ἄλλως τε καὶ τοῖς πολλοῖς κατὰστασις τῶν δασῶν ἡμῶν, δὲν προῦκάλεσε μέχρι τοῦδε τὴν λήψιν συντόνων ὑπὲρ αὐτῶν μέτρων.

Δὲν προτίθεμαι νὰ ὑπεραμυνθῶ ἐνταῦθα τῆς μέχρι τοῦδε ἐπικρατησάσης ἀδρανείας καὶ τῆς κατὰ σημειωτὸν μόνον βῆμα γενομένης ἐν τισὶ προσόδου, θέλω μόνον νὰ ἐξηγήσω τοὺς λόγους, οἱ ὅποιοι ἐκώλυσαν καὶ κωλύουσιν ἔτι ἐν πολλοῖς τὴν λήψιν ὅλων τῶν κατωτέρω ἐνδείκνυσμένων μέτρων, ὅπως ὑποδειχθῶσιν ἀκριβῶς καὶ πάλιν τὰ αἷτια, τὰ προκαλοῦντα τὴν ἐν πολλοῖς καταναγκαστικὴν ἡμῶν ἀδράνειαν.

Ὡς ἐν τοῖς κατωτέρω θὰ ἴδωμεν, ἡ λήψις τῶν ὑπὲρ τῶν δασῶν μέτρων ἀνήκει κυρίως εἰς τὴν Πολιτείαν. Ἀκόμη δὲ καὶ ὅταν ἰδιῶται φαινομενικῶς ἐργάζονται πρὸς βελτίωσιν τῆς δασικῆς καταστάσεως χώρας τινός, καὶ πάλιν ἡ Πολιτεία εἶνε ἡ δίδουσα τὴν πρὸς τοῦτο ὠθησιν καὶ ἡ διὰ καταλλήλων μέτρων ἐξασφαλίζουσα τὸ ἔργον τῶν ἰδιωτῶν. Ἡ Πολιτεία ἄρα ἔδει νὰ μεριμνήσῃ καὶ παρ' ἡμῖν περὶ τῶν δασῶν. Ἐν πάσῃ ὁμῶς ὀργανωμένῃ εἰς πολιτείαν ὁλότῃτι, παράγοντες οὐσιωδῶς ἐπιδρῶντες ἐπὶ τοῦ ἔργου αὐτῆς εἶνε ἡ πολιτικὴ ἱστορία τῆς χώρας, τὸ ἐπικρατοῦν πολίτευμα, τὰ δυνάμενα νὰ διατε-

θῶσι μέσα καὶ προκειμένου περὶ δασῶν, αἱ ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς χώρας ἢ δι' ἄλλους λόγους ἐπικρατοῦσαι κοινωνικαὶ καὶ βιωτικαὶ συνθῆκαι, ἢ βαθμὶς τῆς ἀναπτύξεως ἐν ᾗ εὐρίσκεται ὁ λαὸς καὶ ἡ διαρρύνιμις ἐν γένει τῆς καθόλου δημοσίας ὑπηρεσίας. Ἐπειδὴ ὁμως ἡ λεπτομερὴς πάντων τῶν ὅρων τούτων ἐξέτασις θὰ ᾔτο κίνδυνος ἂφ' ἐνὸς μὲν νὰ κουράσῃ τοὺς ἀναγνώστας μου, ἂφ' ἑτέρου δὲ νὰ μηκύνῃ ὑπὲρ τὸ δέον τὴν παροῦσαν πραγματείαν, περιορίζομαι εἰς τὴν ἐν συντόμῳ μόνον ἀνάπτυξιν αὐτῶν ἐν σχέσει πρὸς τὸ θέμα ἡμῶν.

Πολιτικὴ ἱστορία τῆς χώρας. — Προκειμένου περὶ δασῶν δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ προτρέξωμεν εἰς ἐποχὰς πολὺ μεμαχρυσμένας, ἀλλ' ἀρκεῖ μόνον ἡ ἀναπώλησις οὕτως εἰπεῖν τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τῶν τελευταίων αἰώνων. Κατ' αὐτὴν δύο οὐσιώδεις φάσεις ἐπιδρώσας ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῶν δασῶν ἔχομεν. Τὴν μακραίωνον ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν δουλείαν καὶ τὴν ἀπὸ ἐβδομηκονταετίας ἐπικρατοῦσαν ἐλευθερίαν.

Κατὰ τὴν μακρὰν ὑπὸ τοὺς Τούρκους δουλείαν, λόγῳ αὐτῆς ταύτης τῆς δουλείας, ἤτοι τῶν καταδιωγμῶν, καταπιέσεων, κακώσεων, καταστροφῶν κλ. τοῦ γηγενοῦς Ἑλληνικοῦ στοιχείου ὑπὸ τῶν κατακτητῶν, ἂφ' ἐνὸς μὲν ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας ἦτο ἀραιότατος, ἂφ' ἑτέρου δὲ αἱ συνθῆκαι τοῦ βίου καὶ δὴ τοῦ ἐν τοῖς ὅρεσι τοιοῦτου λιτώ-
τεραι. Ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ κατακτηταὶ δὲν διεκρίνοντο ἐπὶ ἐμπορικῷ πνεύματι καὶ ὑπὸ τὰς ἐπικρατοῦσας συνθήκας καὶ ἡ καθέλου τοῦ ἐμπορίου ἀνάπτυξις ἦτο δύσκολος, ἂν μὴ ἀδύνατος, ἔπεται, ὅτι τὰ δάση τῆς χώρας παρέμενον τὸ πλεῖστον ἀνεκμετάλλευτα, χρησιμοποιούμενα μόνον πρὸς παροχὴν τῆς διὰ τὰς ἀπολύτους οἰκοδομικὰς καὶ

οικιακὰς ἀνάγκας τῶν γειτνιαζόντων πρὸς ταῦτα ἀπαιτουμένης ξυλείας, καὶ ἐφ' ὅσον τοῦτο ἦτο δυνατόν, καὶ πρὸς ἐξάσκησιν τῆς κυρίας τῶν ὀρεινῶν πληθυσμῶν ἐργασίας, ἥτοι τῆς νομαδικῆς κτηνοτροφίας. Πρὸς τούτοις δέον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι καὶ διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους καὶ λόγῳ τῆς ἐλλείψεως πάσης ασφαλείας, δὲν παρίστατο ἀνάγκη γεωργικῶν ἐδαφῶν πρὸς ἐξάσκησιν ἐντόνου ὁπωσδήποτε γεωργίας, συνεπῶς δὲν κατεστρέφοντο τὰ δάση πρὸς ἀπόκτησιν γεωργικῶν ἐδαφῶν. Ὡς ἐκ τούτου τὰ δάση καὶ πολυπληθέστερα καὶ μᾶλλον ἐκτεταμένα καὶ ἐν καλητέρᾳ ἢ σήμερον καταστάσει εὐρίσκοντο.

Συνάμα ὅμως αἱ συνθῆκαι τοῦ τότε πολιτικοῦ καθεστῶτος, ὅπερ οὐ μόνον οὐδεμίαν περὶ δασῶν ἐλάμβανε μέριμναν(¹) ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἰδιοκτησίαν ἐν γένει τοῦ δημοσίου ἐπετῆρει ἢ ἐφύλαττε, αἱ συνθῆκαι αὗται λέγω, ἐπέφερον δύο παμμέγιστα κακά, παραμείναντα καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Τὸ μὲν, οἱ ὀρεσίβιοι καὶ ἀλσόβιοι κάτοικοι δὲν συνήθισαν εἰς οὐδένα περιορισμὸν περὶ τὴν χρῆσιν τῶν δασῶν καὶ οὐδεμίαν εἶχον σχηματίσει ἰδέαν περὶ τῆς ἐκ μέρους τῆς ἀρχῆς ἐπιβλέψεως τῆς χρήσεως ταύτης, οὐδὲ περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς προστασίας τῶν δασῶν, χάριν τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος. Τὸ δέ, καρπούμενοι ἀπεριορίστως τὴν ἐν τοῖς δάσεσι νομήν, (βασκὴν ζώων) καὶ ἔχοντες διηρημένην τὴν δασικὴν ἔκτασιν

(¹) Ὁ πρῶτος περὶ δασῶν Τουρκικὸς Νόμος ὁ καὶ νῦν ἔτι μέ τινας βελτιώσεις ἰσχύων, εἶνε ὁ τοῦ 1867. Πρὸ τούτου ὑπῆρχον μεμονωμέναι τινες διατάξεις μόνον, ἀφορῶσαι κυρίως τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν δασῶν καὶ ἐκπηγάζουσαι ἐκ τοῦ ἱερονομικοῦ τουρκικοῦ δικαίου, οὐδεμίᾳ ὅμως νομοθετικῇ διάταξιν περὶ διοικήσεως ἢ διαχειρίσεως τῶν δασῶν.

χάριν ταύτης εἰς κοινοτικάς περιφερείας, ἐσχημάτισαν βαθμῆδὸν τὴν ψευδῇ ἀντίληψιν, ὅτι ἦσαν καὶ οἱ πραγματικοὶ κύριοι τῶν δασῶν, τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν χωρίων των κειμένων. Πλὴν τούτων δέ, ἡ ἔλλειψις αὐτῇ πάσης ἐποπτείας καὶ παντὸς περιορισμοῦ, ἐγέννησε καὶ τὴν ιδέαν, ὅτι τὰ δάση ἀποτελοῦσιν ἐν εἶδος ἐλευθέρου ἀγαθοῦ εἰς τὴν κοινὴν χρῆσιν ὑπαγομένου, ἀφ' οὗ ἄλλως τε παρῆχε καὶ μίαν τῶν ἀπαραιτήτων πρὸς ζωάρκειαν πρῶτων ὑλῶν, τὴν καύσιμον τοὔτεστι κυρίως καὶ τὴν λοιπὴν ξυλείαν.

ὑπὸ τὰς ἑξεις καὶ τοὺς ὅρους τούτους ἐπῆλθεν ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ ἔθνους. Ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως διηνύσαμεν ἐπίσης δύο πολιτικὰ στάδια. Τὸ πρῶτον κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἔθνον τὰ κοινὰ ξένοι, μᾶλλον ἡμῶν πεπολιτισμένοι καὶ ἐξασκοῦντες δύναμιν ἄνωθεν, δι' ἧς ἠδύναντο νὰ ἐπιβάλωσι καὶ ἐπέβαλλον πράγματι ἐν πολλοῖς νεωτεριστικὰς ἐκπολιτιστικὰς διατάξεις καὶ τὸ δεῦτερον στάδιον, καθ' ὃ πλέον ἤρξατο ἡ διοίκησις τοῦ τόπου διὰ τῆς θελήσεως τοῦ λαοῦ καὶ ἡ ἐπιβολὴ πάσης τοιαύτης νομοθετικῆς διατάξεως τῇ ἐπινεύσει τούτου.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἐκ τῶν ἀνωτέρω σταδίων, ἡ ἀπόσεισις τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ ἐθεωρήθη καὶ ὡς ἀπόσεισις πάσης ἐπιτηρήσεως πολιτειακῆς, καὶ κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν πολλῶν καὶ ὡς μεταβίβασις τῆς ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους τουρκικῆς κυριαρχίας εἰς τοὺς καταλύσαντας ταύτην. Συνεπῶς, ἡ ιδέα τῆς ἐλευθέρας καὶ ἔτι μᾶλλον ἀνεπιτηρήτου χρήσεως παντὸς δάσους ἐριζώθη ἐπὶ μᾶλλον εἰς τοὺς κατοίκους, κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον ἡ νέα Πολιτεία κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη, ἦτοι μέχρι τοῦ 1836

οὐδαμῶς ἐμερίμνησε περὶ τῶν δασῶν. Καὶ ἐξεδόθησαν μὲν ἀστυνομικαὶ τινες διατάξεις κατὰ τὸ 1833, ἀφορῶσαι τὸν κανοισμὸν τῆς ὑλοτομίας, ἀλλ' ἡ ἐφαρμογὴ τούτων, ἀνατεθεῖσα εἰς τὰς κατὰ τόπους διοικητικὰς ἀρχάς, ἐννοεῖται, ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐξασκηθῇ ἐπιτυχῶς.

Κατὰ τὸ 1836 μόνον ἐθεσπίσθησαν οἱ πρῶτοι περὶ δασῶν Νόμοι, οἱ τὸ πλεῖστον καὶ νῦν ἐτι ἰσχύοντες, καὶ δι' οὓς θὰ ἡῤυχετό τις νὰ παρέμενον ἰσχύοντες καὶ ἐφαρμοζόμενοι ἀνελλιπῶς μέχρις σήμερον, μέ τινας μόνον παραλλαγὰς ἢ διορθώσεις, διότι ἐν πολλοῖς ἐθεσαν ὀρθὰς βάσεις τῆς δασικῆς διοικήσεως τῆς χώρας. Δυστυχῶς ὁμως ἐθεσπίσθησαν Νόμοι, χωρὶς νὰ ληφθῇ τὸ οὐσιῶδες μέτρον, τῆς μορφώσεως καὶ μονιμοποιήσεως εἰδικοῦ προσωπικοῦ, ἐντεταλμένου τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν, καθότι ὁ σχετικὸς Νόμος «περὶ ὀργανώσεως τῶν δασονομείων τοῦ 1836», οὔτε τὸν ἀπαιτούμενον ἀριθμὸν τῶν ὑπαλλήλων καθώριζεν, οὔτε τὰ εἰδικὰ προσόντα, τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν θέσιν τοῦ δασονομικοῦ ὑπαλλήλου, ἀφ' οὗ ὥς ἐπαρκῆ τοιαῦτα ἐθεωροῦντο ἡ εἰμιώτης (!) καὶ ἡ προϋπηρέτησις εἰς τὸν στρατόν, ἀλλ' οὔτε μέριμνάν τινα περὶ εἰδικῆς μορφώσεως αὐτῶν ἐλάμβανεν. Οὕτως, ἡ πρώτη καὶ οὐσιώδης αὕτη μέριμνα τῆς Πολιτείας, ἡ ἄνωθεν ἐπιβληθεῖσα, καὶ ἡ λόγῳ τοῦ τότε πολιτικοῦ καθεστῶτος δυναμένη ἄριστα νὰ ἐπιβληθῇ καὶ τελεσφορήσῃ, ἀπέμεινε μόνον ἐπὶ τοῦ χάρτου, τὸ δὲ χειρόν, συνετέλεσε διὰ τοῦ διορισμοῦ ἀδαῶν, ἀκαταλλήλων καὶ πολλάκις κακοπίστων ὑπαλλήλων, ἐξαιρέσει γερμανῶν τινων ὑπηρετησάντων κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη ἐπιτυχῶς, εἰς τὴν χαλάρωσιν τῆς ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐπὶ τῶν δασῶν ἐξασκουμένης ἐποπτείας καὶ τὴν κατάπτωσιν παρὰ τῇ συνειδήσει τοῦ

λαοῦ τῆς ἀξίας τοιαύτης ὑπηρεσίας. Συνεπῶς πολλοὶ σεφοὶ αὐτόχρονα Νόμοι, οἷος ὁ περὶ ἰδιωτικῶν δασῶν ἰδίᾳ τοιοῦτος τοῦ 1836, ἐλάχιστον, ἂν μὴ οὐδὲν ἐπέφερον ἀποτέλεσμα, ἅτε μὴ δυνάμενοι λόγῳ ἐλλείψεως εἰδικῶν προσώπων νὰ ἐφαρμοσθῶσιν.

Εἶπον, ὅτι οἱ πρῶτοι Νόμοι ἦσαν ἐν πολλοῖς ἐπιτυχεῖς, ἅτε θεσπισθέντες ὑπὸ Γερμανῶν καὶ δὴ Βαυαρῶν, φερόντων θετικὰς γνώσεις περὶ δασῶν ἐκ τῆς δασοβριθοῦς πατρίδος των. Ἄν δὲ ἀπέτυχον ὡς πρὸς τὴν διοργάνωσιν τῆς ὑπηρεσίας, τοῦτο ὀφείλεται, εἰς τὸ ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν οὐδ' ἐν αὐτῇ τῇ Γερμανίᾳ εἶχεν ἔτι διοργανωθῆ τελείως ἡ δασικὴ διοίκησις, παρ' ἡμῖν δὲ ὑπῆρχεν ἔτι σπάνις προσώπων καὶ ἀνεπάρκεια μέσων, καὶ ὅτε βραδύτερον, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Βαυαρῶν καὶ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Συντάγματος, ἤρξατο ἡ πραγματικὴ αὐτοδιοίκησις τῆς χώρας, ἡ δευτέρα αὕτη περίοδος τοῦ ἐλευθέρου ἡμῶν βίου, δὲν ὑπῆρχον πλέον οἱ ἄνθρωποι, οἱ γνωρίζοντες τί πρέπει νὰ γίνῃ περὶ τῶν δασῶν, ἔλλειψε δὲ πλέον καὶ ἡ δύναμις τῆς ἐπιβολῆς μεταρρυθμιστικῶν καὶ οργανωτικῶν μέτρων ὑπὲρ τῶν δασῶν ἄνωθεν καὶ ἄνευ συναινέσεως τοῦ λαοῦ διὰ τῶν ἀντιπροσώπων του.

Τὸ κατὰ τύπους καλὸν κατ' οὐσίαν ὅμως, ἔλλειψε τῶν ἀρμοδίων προσώπων, ἀνεφάρμοστον τοῦτο καθεστὸς διήρκεσε ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν, ἄνευ σχεδὸν οὐδενὸς νεωτέρου Νόμου εἰ μὴ τοῦ κατὰ τοῦ 1861 ὑπὸ στοιχ. XII'. «Περὶ ἐμπροσημοῦ δασῶν» θεσπισθέντος, μέχρι τοῦ 1877, ὁπότε ὁ αἰείμνηστος Δεληγεώργης σκοπῶν ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ οργανώσῃ εἰδικὴν δασονομικὴν ὑπηρεσίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ καταργήσῃ τὸ μέχρις ἀπιστεύτου ἐκτραχυλισθὲν παλαιὸν προσωπικὸν (δασονέμοι καὶ δασάρχαι πολῖται

κατὰ τὸν Νόμον τοῦ 1836) εἰσηγήσατο τῇ ὑποδείξει τοῦ τότε διευθύνοντος τὴν δασικὴν ὑπηρεσίαν ἐπιθεωρητοῦ τῶν δασῶν μακαρίτου Π. Βαλσακάκη, τὸν ὑπὸ στοιχ. XIIΓ'. Νόμον καὶ ἀνέθεσεν δι' αὐτοῦ προσωρινῶς εἰς τὴν χωροφυλακὴν τὰ καθήκοντα τοῦ ἀστυνομικοῦ δασικοῦ προσωπικοῦ κυρίως, εἰς δὲ τοὺς Οἰκ. Ἐφόρους τὴν ἐκδοσὶν τῶν ἀδειῶν τῆς ὑλοτομίας. Εἶπον, ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο ἦτο προσωρινόν. Καὶ πράγματι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δασῶν ὑπῆρχον τότε δύο εἰδικοὶ δασολόγοι, οἱ μακαρίται Εὐγ. Ὀριγώνης καὶ Π. Βαλσαμάκης, σπουδάσαντες κατὰ τὸ 1840—45 δαπάναις τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος εἰς τὴν δασολογικὴν Ἀκαδημίαν τῆς Σαξωνίας ἐν Tharandt. Ὁ εἰς τούτων ὁ Π. Βαλσαμάκης γενόμενος ἐπιθεωρητὴς ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ τότε ἀποσπασθέντος ἀπὸ τοῦ Α' τμήματος καὶ καταρτισθέντος εἰς ἴδιον γραφεῖον δασονομικοῦ γραφείου καὶ κατὰ τὸ 1882 εἰσηγήσατο οὗτος λεπτομερὲς Νομοσχέδιον περὶ διοργανώσεως τῆς διοικήσεως τῶν δασῶν, ὑποβλήθην εἰς τὴν Βουλὴν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Καλλιγᾶ, ὡς ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ἀλλὰ μὴ ψηφισθέν. Μὴ ἀκουσθείσης τῆς φωνῆς τῶν εἰδικῶν, παρέμεινεν οὕτω καὶ τὸ δεύτερον τοῦτο προσωρινὸν μέτρον ὡς ὀριστικόν, καθότι καὶ ὁ Νόμος τοῦ 1893, ὑπὸ στοιχ. ΒΡΕΒ'. ὁ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Χ. Τρικούπη, τῇ εἰσηγήσει τοῦ τότε ἐπιθεωρητοῦ τῶν δασῶν Ν. Χλωροῦ εἰσαχθεὶς καὶ ὑπὸ τῆς Βουλῆς ψηφισθεὶς, προέβλεψε μὲν περὶ ἀνωτέρου διαχειριστικοῦ προσωπικοῦ, ἐπιστημονικῶς μεμορφωμένου, ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ μὲν τῆς μορφώσεως τούτου παρ' ἡμῖν οὐδεμία ἐλήφθη πρόνοια, περὶ δὲ τῆς ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ κατ' ἀνάγκην μορφώσεως του, οὐδεμίαν ἐχορήγησε τὸ Κράτος τοῖς βουλομένοις ὑποστήριξιν, καὶ

πάλιν τὸ προσωπικὸν τοῦτο δὲν ἐμορφώθη καὶ ἡ διοίκησις τῶν δασῶν παρέμεινεν εἰς τὰς χεῖρας τῆς χωροφυλακῆς, ἀποσπασθέντος διὰ τοῦ ἀνωτέρω Νόμου μέρους τῆς δυνάμεως αὐτῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Πρὸ τούτου δὲ καθὼς καὶ ἔκτοτε μέχρις σήμερον ἐψηφίσθησαν μὲν διάφοροι προσδευτικοὶ Νόμοι, μεταρρυθμιστικοὶ ἢ ὀργανωτικοὶ τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν, καθὼς καὶ τινες περὶ εἰδικῶν ἀντικειμένων, ἀφορώντων τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δασῶν, ἀλλὰ καὶ οὗτοι, ἐλλείψει διοργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας, μικρὰ ἀπέφερον ἀποτελέσματα.

Ἡ ἀπὸ τοῦ 1888 μέχρις σήμερον γενομένη νομοθετικὴ ὑπὲρ τῶν δασῶν ἐργασία συνοψίζεται εἰς τοὺς ἐξῆς Νόμους καὶ Β. Διατάγματα.

1ον) Νόμος ΑΧΝ', τοῦ 1888 «Περὶ διακρίσεως καὶ ὁροθεσίας τῶν δασῶν».

Ὁ Νόμος οὗτος ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει κυρίως τοῦ σχετικοῦ Γαλλικοῦ Νόμου. Διὰ τῆς πλήρους ἐφαρμογῆς του θὰ καθορίζοντο τὰ Δημόσια δάση καθὼς καὶ τὰ ιδιόκτητα καὶ θὰ ἐκανονίζετο ἅπαξ διὰ παντὸς τὸ ζήτημα τῆς ιδιοκτησίας τῶν δασῶν. Δυστυχῶς, ἐλλείψει τοῦ καταλλήλου προσωπικοῦ, ὁ Νόμος οὗτος ἐφηρμόσθη μόνον μερικῶς διὰ τινὰ δάση. Καὶ μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν του ὅμως καὶ τὴν σύνταξιν τῶν σχετικῶν χαρτῶν κλπ. ἐλλείψει ἀστυνομικοῦ προσωπικοῦ, ἐπαρκοῦς καὶ καταλλήλου, αἱ γενόμεναι ἐργασίαι οὐδὲν θετικὸν ἀποτέλεσμα εἶχον, ἐξακολουθησάσης τῆς αὐτῆς καταστάσεως, τῆς καταλήψεως δηλονότι δημοσίων δασικῶν ἐδαφῶν παρ' ιδιωτῶν. Οὕτω, ἐντὸς δέκαετίας λ.χ. μετὰ τὸν ἀποτελεσματισμὸν τοῦ δάσους τῶν Χιλίων χωρίων ἐν Πυλῖα, κατελήφθησαν καὶ ἐξεχερσώθησαν πλέον τῶν τριῶν τετάρτων

αὐτῶν ὑπὸ τῶν περιείκων. Εἰς ἐλάσσονα δὲ κλίμακα ἐγένετο τοῦτο καὶ διὰ τὰ ἄλλα ἀποτερματισθέντα δάση.

2ον) Ὁ Νόμος ВРЭВ'. τοῦ 1893. Ὁ πρῶτος ὀργανωτικὸς Νόμος τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν περὶ οὗ προεῖπομεν ἀνωτέρω.

3ον) Οἱ Νόμοι АΩЖЕ'. τοῦ 1891 καὶ ВТОГ'. τοῦ 1896. •Περὶ ἰδρύσεως καὶ διοργανισμοῦ τοῦ δασονομικοῦ τμήματος τοῦ γεωργικοῦ σταθμοῦ ἐν Βυτίνῃ τῆς Γόρτυνος».

Ὁ σταθμὸς οὗτος ἰδρύθη κατὰ τὸ 1891 διὰ κληροδοτήματος τοῦ ἐκ Γόρτυνος ἀειμνήστου Τριάνταφυλλίδου καὶ ἐκλήθησαν τότε καὶ Γερμανοὶ δασολογοὶ πρὸς διεύθυνσιν τοῦ δασοκομικοῦ τμήματος τοῦ ἐν λόγῳ σταθμοῦ, τοῦ σκοποῦντος τὴν ἐκπαίδευσιν κατωτέρου δασονομικοῦ προσωπικοῦ (δασοκόμων). Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1891 μέχρι τοῦ 1898 ἡ Σχολὴ αὕτη τῶν δασοκόμων ἐφυτοζῶει κυρίως, οὐδένα καρπὸν ἀποδῶσα, εἰμὴ ἓνα καὶ μόνον δασοκόμον(!) μόλις δὲ ἀπὸ τοῦ 1899 ἤρξατο λειτουργοῦσα κανονικῶς, ἀποδῶσα μέχρι σήμερον 125 περίπου τοιούτους δασοκόμους ἢ δασοφύλακας, ὅργανα τοῦτέστι κατώτερα καὶ ἀστυνομικὰ κυρίως, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δασῶν. Τοὺς λόγους δι' οὓς ἡ Σχολὴ δὲν ἐλειτούργει καὶ δι' οὓς πάλιν ἀπὸ τοῦ 1899 κατέστη δυνατὴ ἡ λειτουργία τῆς, παραλείπω, ὡς καθαρῶς ὑπηρεσιακοῦς. Ἐπαναλαμβάνω μόνον νὰ εἶπω, ὅτι ἡ ἐλλείψις καὶ πάλιν τοῦ καταλλήλου διδακτικοῦ προσωπικοῦ δὲν ἦτο ἄσχετος πρὸς τὴν κατάστασιν ταύτην.

4ον) Νόμος ВУЕВ'. τοῦ 1897. — Διὰ τοῦ νόμου τούτου κυρίως ἐπεδιώχθη ἡ ἐκπαίδευσις ἀνωτέρου προσωπικοῦ ἐν Ἑσπερίᾳ, ἥτοι ἐξ ὑποτρόφων τοῦ Δημοσίου,

οἵτινες ἔχοντες ἀπολυτήριον τοῦ ἐνταῦθα Πολυτεχνείου θὰ ἀπεστέλλοντο κατόπιν διαγωνισμοῦ ἐπὶ 2 καὶ ἡμισυ ἔτη εἰς Ἑσπερίαν πρὸς σπουδὴν τῆς δασολογίας. Ὁ Νόμος οὗτος ἐφηρμόσθη κατὰ τὸ 1898 καὶ ἀρχὰς τοῦ 1899 καὶ ἀπεστάλησαν εἰς ἑξὺ ὑπότροφοι, παραταθέντος τοῦ χρόνου τῆς ἐκπαιδεύσεώς των εἰς 4 ἔτη διὰ τοῦ ὑπὸ στοιχ. ΒΩΙΖ'. Νόμου τοῦ 1900.

5ον) Νόμος ΒΧΜΒ'. τοῦ 1899 ἀφορῶν εἰς συμπληρώσεις περὶ δασῶν Νόμων.

Ὁ Νόμος οὗτος ἀποτελεῖ κυρίως ἀπόσπασμα τοῦ 1ου κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὑποβληθέντος εἰς τὴν Βουλὴν Σχεδίου Νόμου «Περὶ διοργανώσεως ἐν γένει τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν», τοῦ δυστυχῶς μόνον εἰς δευτέραν ἀνάγνωσιν ψηφισθέντος. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ὑπεβλήθη εἰς τὴν Βουλὴν καὶ Σχέδιον Νόμου «Περὶ διαχειρίσεως δασῶν», ψηφισθὲν καὶ τοῦτο εἰς δευτέραν μόνον ἀνάγνωσιν. Διὰ τοῦ Νόμου ΒΧΜΒ'. ἐκανονίσθησαν καλῆτερον ἐσφαλμέναί τινες διατάξεις καὶ ἐγένετο διακανονισμὸς τῆς ὑπηρεσίας ἐν τισὶ λίαν ἐπιτυχῆς, ἰδίως ὡς πρὸς τὰ ἰδιόκτητα δάση, καθότι κατωρθώθη ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Νόμου τούτου νὰ γείνη ὁ ἐλεγχος τῶν ἰδιοκτητῶν δασῶν. Ἐν γένει ὅμως ὁ Νόμος οὗτος προϋπέθετε τὴν ἐπιψήφισιν ὁλοκλήρου τοῦ μὴ ψηφισθέντος Νομοσχεδίου «Περὶ διοργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν».

6ον) Νόμος ΒΨΜ! Περὶ ἀναπτύξεως δασικῶν φυτειῶν περίεξ ἢ ἐντὸς κατωκημένων μερῶν καὶ περὶ ἀναδασώσεων ἐν γένει.

Καὶ τοῦ εὐεργετικοῦ τούτου Νόμου μικρὰ ὑπῆρξαν καὶ ἀσήμαντα τὰ μέχρι τοῦδε ἀποτελέσματα, ἐλλείπει καὶ πάλιν τοῦ ἀπιτουμένου προσωπικοῦ καὶ ἐν γένει διοργα-

νωμένης υπηρεσίας δασῶν, δυναμένης νὰ μεριμνήσῃ ἐπιτυχῶς περὶ τῆς ἐφαρμογῆς του.

7ον) Νόμος Β΄ΠΖ'. — «Περὶ συμπληρώσεως τοῦ περὶ ὁροθεσίας δασῶν Νόμου ΑΧΝ'. τοῦ 1888».

Διὰ τοῦ Νόμου τούτου ἐπεδιώχθη ἡ διευκολυνσις ἀφ' ἑνὸς τῶν ἐντὸς δασῶν ἀπαλλοτριωτέων ἰδιωτικῶν κτήσεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῶν καταπατήσεων καὶ ἡ νομιμοποίησις τῶν γενομένων τοιούτων κατὰ τρόπον, ὥστε οὔτε τὸ Δημόσιον οὔτε οἱ χωρικοὶ νὰ ζημιῶνται.

Καὶ ὁ νόμος οὗτος εἶνε εὐεργητικὸς, ἀλλὰ καὶ τούτου ἡ ἐφαρμογὴ ἀναμένει ἡμέρας κρείσσονος δασικῆς διοικήσεως καὶ καταλλήλου προσωπικοῦ.

Πλὴν τῶν Νόμων τούτων καὶ τῶν σχετικῶν πρὸς τούτους Β. Διαταγμάτων τῶν ἐκτελεστικῶν λεγομένων, ἐξεδόθησαν καὶ σειρὰ ἄλλη Β. Διαταγμάτων, ἀφορώντων τὸν διακανονισμόν διαφόρων ὑπηρεσιακῶν ἀντικειμένων.

Ἐκ τῆς ἐπισκοπῆσεως τῶν ἀνωτέρω Νόμων καὶ τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τῆς χώρας ἀπὸ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Συντάγματος μέχρις σήμερον, καταφαίνεται σαφῶς, ὅτι ἔνεκα αὐτῆς ταύτης τῆς πολιτικῆς καταστάσεως, ἥτις σπανίως παρουσίασεν εὐκαιρίας Κυβερνήσεων ἰσχυρῶν μετὰ πλειονοψηφιῶν συμπαγῶν καὶ ἄνευ ἀντιδράσεων ἐν τῇ Βουλῇ, Νόμοι διοργανωτικοὶ ὑπηρεσιῶν καὶ δὴ εἰδικῶν τοιούτων, μὲ προσόντα ἀφ' ἑνὸς μὲν μὴ ἐπιτρέποντα παντὶ τὴν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν εἴσοδον, ἀφ' ἑτέρου δὲ προασπίζοντα ἀπὸ τῆς λεγομένης πολιτικῆς πάντα ὑπάλληλον καὶ ἐπιτρέποντα εἰς αὐτὸν νὰ ἐπιτελῇ τὸ καθήκον του, ἦτο πολὺ δύσκολον ἂν μὴ ἀδύνατον νὰ ψηφισθῶσιν, ὅτι ὅμως ἀφ' ἑτέρου, ἐγένοντο ἐκάστοτε πολλὰ εὐεργετικά νομοθε-

τήματα, τῶν ὁποίων ἡ εὐεργετικὴ ἐπίδρασις σὺν τῷ χρόνῳ θέλει καταστῇ καταφανεστέρα.

Εἰς τὸ πολιτειακὸν ὅμως ἔργον τῆς διοργανώσεως τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας ἐπέδρασαν, ὡς εἵπομεν, καὶ ἄλλοι παράγοντες καὶ μεταξὺ αὐτῶν οὐσιωδῶς τὸ πολίτευμα ἡμῶν.

Πολίτευμα. — "Ἄν θέσωμεν ἀφ' ἑνός, ὡς ἀναντίρρητον, ὅτι τὸ εἶδος τοῦ πολιτεύματος ἡμῶν εἶνε τὸ ἄριστον τῶν πολιτευμάτων διὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν ἀφ' ἑτέρου, ὅτι πρὸς ἐπιτυχὴ ἐφαρμογὴν τοῦ προϋποθέτει λαὸν ἀνεπτυγμένον καὶ συνεπῶς, ὡς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ, (βουλευτάς) τοὺς μεταξὺ τοῦ ἀνεπτυγμένου λαοῦ ἀνεπτυγμένους.

Λέγοντες δὲ ἀνεπτυγμένους λαὸν καὶ ἀντιπροσώπους, ἐννοοῦμεν ἀμφοτέρους ἀπὸ ἀλλήλων ὅπως δῆποτε, καὶ ὅσον ἔνεστι περισσότερον, τῆς ἀλληλεπιδράσεως τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων, καὶ εἰς κατάστασιν νὰ ἐννοῶσι καὶ ἐκτιμῶσι θεόντως τὰ κοινὰ τῆς ὁλότητος τοῦ ἔθνους συμφέροντα, συνεπῶς δέ, ἱκανοὺς νὰ θέτωσι ταῦτα ὑπὲρ τὰ ἴδια, ἔστω καὶ μὲ θυσίαν τινὰ τῶν τελευταίων. Ἐντὸς ὅμως ἐβδoμηκονταετίας μόνον ἐλευθέρου βίου δὲν ἦτο δυνατόν βεβαίως νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς τελειότητος. Ἐπειδὴ ὅμως, ὡς ἐκ τοῦ πολιτεύματος ἡμῶν, πᾶσα πρὸς τῆς ὁλότητος ἐξηρτήθη ἐξ αὐτῆς τῆς θελήσεως τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπειδὴ οὐδ' ὁ λαὸς, ἀλλ' οὐδ' οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ ὅλοι ἦσαν ἢ καὶ εἶνε ἀκόμη πολλὰ ὥς εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμῶσι θεόντως τὴν ἀγαθοποιὸν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς χώρας τῆς διοργανώσεως ὑπερῆσιακῶν τιμῶν κλάδων, καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε οὗτοι νὰ καταστῶσιν ἀνεξάρτητοι τῶν τοπικῶν πολιτι-

κῶν συμφερόντων, ἔπεται, ὅτι ἦτο πολὺ δύσκολον καίτοι ἔχοντες τὸ ἄριστον, ὡς προεῖπον, τῶν πολιτευμάτων, νὰ φθάσωμεν τόσον ἐνωρὶς εἰς τόσον μεγάλα ἀποτελέσματα, εἰς ὃν χρόνος καὶ ἡ σὺν αὐτῷ μόνον ἐπερχομένη γενικὴ ἀνάπτυξις δύνανται νὰ ἐπιφέρωσιν.

Ἄλλως θὰ εἶχε τὸ πρᾶγμα, ἂν ἀρχή τις ἀνεξάρτητος τῆς θελήσεως τοῦ λαοῦ καὶ καθ' ἑαυτὴν ἀνεπτυγμένη καὶ δυναμένη νὰ διίδῃ ἐν παντὶ τὰ διὰ τὴν πρόσδον τοῦ ἔθνους ἐπιβαλλόμενα μέτρα, ἡδύνατο νὰ ἐπιβάλῃ ταῦτα ἄνωθεν, ὅποτε θὰ ἡδύνατο μὲν ἐγκαιρότερον νὰ ὀργανωθῶσι πολλοὶ ὑπηρεσιακοὶ κλάδοι, θὰ ἦτο ζήτημα ὅμως, ἂν καὶ κατὰ πόσον καὶ τὰ ἐπιβαλλόμενα μέτρα θὰ ἦσαν προσφυῇ πρὸς τὰς γενικὰς τῆς χώρας συνθήκας καὶ συνεπῶς εὐαπόδεκτα ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ὅποτε καὶ μόνον δύνανται νὰ ᾤσι καὶ μόνιμα καὶ εὐεργετικά.

Κατὰ τ' ἀνωτέρω καὶ τὸ εἶδος τοῦ πολιτεύματος ἡμῶν συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐπιβράδυνσιν τῆς τελείας διοργανώσεως τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας.

Πλὴν τοῦ πολιτεύματος, εἰς τὴν ἐπιβράδυνσιν ταύτην τῆς λήψεως τῶν ἀπαιτουμένων ὑπὲρ τῶν δασῶν μέτρων, συνετέλεσεν οὐκ ὀλίγον καί,

Ἡ Σμικρότης τῶν διαυθεμένων μέσων. — Δὲν εἶνε φρονῶ ἀνάγκη ἀναπτύξεως μεγαλητέρας τοῦ αἰτίου τούτου. Ἐφιστῶ μόνον τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν μου εἰς ἓν κυρίως σημεῖον. Προκειμένου περὶ διοργανώσεως οἰουδήποτε παραγωγικοῦ ὑπηρεσιακοῦ κλάδου, εὐρискόμεθα σχεδὸν πάντοτε ἐν ἀνεπαρκείᾳ μέσων. Ἡ ἀνεπάρκεια δὲ αὕτη προέρχεται κυρίως, ἐκ τοῦ ὅτι οὐδεὶς Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἡδυνήθη ἢ δύνανται νὰ διαθέσῃ κονδύλια τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝ. ΔΑΣΩΝ.—Κ. Μ. ΣΑΜΙΟΥ 5

Κράτους πρὸς ἐνίσχυσιν κλάδων παραγωγικῶν μὲν, ἀλλ' ἄνευ βεβαίου καὶ ἀμέσου ἀντισταθμίσματος εἰς τὰ ἔσοδα. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι τὰ δάση κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίως ἔτη καὶ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα ἀπέδωκάν ἐν συνόλῳ ἔσοδα μεγαλῆτερα τῶν προσδοκομένων, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀφ' ἐτέρου αὐξάνονται αἱ γενικαὶ τοῦ Κράτους ὑποχρεώσεις, ἡ μονομερὴς αὐξήσις τοῦ ὑπὲρ τῶν δασῶν κοινουλίου δὲν ἐγένετο ἀποδεκτὴ, καί τοι, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ἡ αὐξήσις αὕτη τῶν ἐξόδων ταχέως θὰ ἐκαλύπτετο ὑπὸ διπλασίων ἐσόδων καὶ πολλαπλῶν ἄλλων ἐμμέσων ὠφελημάτων. Διὰ τὴν κατάβολὴν μεγαλητέρων ἐξόδων ἀπαιτεῖται πάντοτε γενναϊότης, προερχομένη ἐκ τῆς πεποιθήσεως ἐπὶ τὸ ἐπιδιωκόμενον ἀγαθὸν ἀποτέλεσμα. Φαίνεται δέ, ὅτι ἡ πεποίθησις αὕτη ἀκριβῶς δὲν ἐσχηματίσθη ἔτι ἑόρτα καὶ ἀδειάσειστος, ὅπως ἐπίβāλη καὶ τὰς ἀναγκαιούσας γενναίας ἀποφάσεις.

Κατὰ ταῦτα ἐπιμένω, ὅτι, ἂν καὶ πράγματι δὲν εὐμοιροῦμεν ἀφθάνων μέσων, μολαταῦτα διὰ τοὺς παραγωγικοὺς κλάδους, ἡ τοιαύτη ἀνεπάρκεια εἶνε φαινομενική, διότι ἔπρεπεν ὑπὲρ πάντα νὰ ἐνισχυθῶσιν οὗτοι, ἔστω καὶ ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἄλλων, ἀφ' οὗ μόνον διὰ τῆς ἐνισχύσεως αὐτῶν εἶνε δυνατόν νὰ φθάσωμεν εἰς τὰ ποθητὰ περισσεύματα καὶ τὴν ποθητοτέραν ἐπάρκειαν.

Ἐπειδὴ δὲ περὶ τῶν διατιθεμένων μέσων θὰ εἴπωμεν καὶ κατωτέρω ἐν ἐκτάσει, φρονῶ πρὸς τὸ παρὸν ὡς ἐπαρκῆ ταῦτα.

Ἄλλοι παράγων ἐπιδρῶν ἐπὶ τῆς διοργανώσεως τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας παρ' ἡμῖν εἶνε,

Αἱ ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς χώρας ἢ καὶ δι' ἄλλους λόγους ἐπικρατοῦσαι κοινωνικαὶ καὶ βιωτικαὶ συνθῆκαι.

—Εἶνε ἀναντίρρητον, ὅτι τὸ ὀρεινὸν τῆς χώρας ἡμῶν καὶ τὰ ἀτελέστατα ἔτι μέσα τῆς συγκοινωνίας καθι-
στῶσιν ἀπαραίτητον διὰ τοὺς πλείστους τῶν κατοίκων
τὴν εὐκολον προμήθειαν πρὸ παντὸς μὲν τῆς καυσίμου,
ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκοδομησίμου ξυλείας. Ἐπίσης δὲ ὡς
ἀναντίρρητον δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ
εἵπομεν, ὅτι διὰ τὰ ὀρεινὰ μέρη, ἡ κτηνοτροφία εἶνε
διὰ πλείστους λόγους, τὸ κύριον βιοποριστικὸν τῶν κα-
τοίκων ἔργον.

Ἡ εὐκολος ὁμως προμήθεια ξυλείας καὶ ἡ εὐκολος
ἐνάσκησις τῆς νομαδικῆς ποιμνιοβοσκῆς διὰ χώρας εἰς
ἃς δὲν εἰσῆχθη ἔτι κανονικὸν σύστημα διαχειρίσεως καὶ
διοικήσεως δασῶν, καὶ δὲν ἐδιδάχθησαν οἱ κάτοικοι τὸ
μέσον δι' οὗ δύνανται νὰ συμβιβασθῶσιν αἱ ἀπαιτήσεις τῶν
αὐτῶν πρὸς τὴν ἐπιβαλλομένην διαφύλαξιν καὶ ἀνάπτυ-
ξιν τῶν δασῶν τῶν αὐτῶν μερῶν, προϋποθέτουσιν ἐλευ-
θερίαν σχεδὸν πλήρη περὶ πᾶσαν τῶν δασῶν χρῆσιν, ὕλο-
τομίαν τουτέστιν αὐτῶν ἐλευθέραν ἢ βοσκὴν, ἐπὶ πάσης
δασικῆς ἐκτάσεως ἐλευθέρως ἐξασκουμένην. Παρ' ὑμῖν
ἀκριβῶς, ἀπὸ τῆς Τουρκοκρατίας τοιαύτη ἐλευθερία ἐπε-
κράτησεν, εἰς αὐτὴν συνήθισαν οἱ ὀρεινοὶ ἡμῶν χωρικοί,
καὶ πᾶς περιορισμὸς τῆς τοιαύτης ἀπολύτου ἐλευθερίας
θεωρεῖται παρ' αὐτῶν ὡς ἐπιδρῶν ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τῶν
συμφερόντων τῶν. Ἰσως δέ, ὑπάρχει καὶ δίκαιόν τι εἰς τὴν
ἀντίληψιν τῶν χωρικῶν ταύτην, καθότι πᾶς μέχρι τοῦδε
γενόμενος περιορισμὸς τῆς ὕλοτομίας ἢ τῆς βοσκῆς, ἅτε
ἐφαρμοζόμενος παρ' ἀνθρώπων πᾶν ἄλλο ἢ τοὺς λόγους
τῆς ἐπιβολῆς αὐτοῦ γνωρίζοντων καὶ συνεπῶς αὐθαιρέτως
καὶ ἀδίκως ἢ ἐκβιαστικῶς ἐφαρμοζόντων αὐτόν, χωρὶς
νὰ δύνανται νὰ ἐξηγήσωσι πειστικῶς τοὺς λόγους τῆς

ἐπιβολῆς αὐτοῦ, οὐδαμῶς συνέτεινεν εἰς τὸ νὰ καταδείξῃ εἰς τοὺς χωρικοὺς τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπιβολῆς τοιούτων περιορισμῶν χάριν τοῦ γενικοῦ καλοῦ, ἀλλὰ τοῦναντίον συνέτεινεν εἰς τὴν γένεσιν τῆς κατὰ τῆς ὑπηρεσίας ἀντιδράσεως, ἥτις φυσικῶς ἀπὸ τῶν χωρικῶν μεταδίδεται καὶ εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτῶν, τοὺς κ. κ. βουλευτάς, σκεπτομένους ἐκάστοτε μόνον περὶ τῆς ἐξευρέσεως τρόπων καὶ μέσων, πρὸς παροχὴν μεγαλητέρας ἐλευθερίας εἰς τοὺς χωρικοὺς περὶ τὴν χρῆσιν τῶν δασῶν καὶ θεραπείαν τῶν ἐκάστοτε παρουσιαζομένων ἀναγκῶν των. Παρὰ τῆς πλειονότητος ἄρα τῶν κ. κ. βουλευτῶν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προέλθῃ μέχρι τοῦδε καὶ διὰ τοὺς λόγους τούτους, πρόθυμος ὑποστήριξις τῶν ὑπηρεσιακῶν ἐνεργειῶν, ἃς οὐ πᾶς τοιοῦτος διακανονισμὸς καὶ πᾶσα ὁργάνωσις σκοποῦσι καὶ τὴν ἐπιβολὴν περιορισμῶν τινῶν εἰς τὰς μέχρι τοῦδε ἐπικρατούσας κακὰς ἔξεις ἡμῶν.

Οἱ ὑπὸ ἐμπείρου ὅμως προσωπικοῦ καὶ διοργανωμένης ὑπηρεσίας ἐπιβληθησόμενοι περιορισμοὶ δὲν εἶνε, ἢ διαρρυθμίσεις ἐπὶ τὸ κανονικώτερον τῆς ἐπικρατούσης ἀταξίας περὶ τὴν χρῆσιν τῶν δασῶν. Πῶς ἦτο ὅμως δυνατόν νὰ κατανοηθῇ καὶ πιστευθῇ τὸ τοιοῦτον καὶ παρὰ τοῦ λαοῦ καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ἀντιπροσώπων του, ἐφ' ὅσον ἡ ὑφισταμένη ὑπηρεσία δὲν παρέχει ἐχέγγυα τῆς ἐπὶ τῷ ἀνωτέρῳ μόνον σκοπῷ ἐνεργείας τῆς ; Οὕτως, αἱ ὑφιστάμεναι ὑπηρεσιακαὶ καὶ κοινωνιολογικαὶ συνθήκαι ἀποτελοῦσι φαῦλον κύκλον, μὴ ἐπιτρέπουσαι τὴν μονομερῆ διαρρύθμισιν ἐκατέρας αὐτῶν, ἀλλ' ἀπαιτοῦσαι κοινὴν ἐνέργειαν πρὸς βελτίωσιν τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας καὶ διαρρύθμισιν τῶν κακῶν ἔξεων τῶν χωρικῶν, ὑπὸ λελογι-

σμένης τοιαύτης. Ἀκριβῶς δὲ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐβράδυνεν ἡ ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων ἐνέργεια πρὸς ὀργάνωσιν τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας.

Εἰς τὰ περὶ τῶν αἰτίων τῆς καταστροφῆς τῶν δασῶν ἡμῶν καὶ τῆς ἐπιδράσεως τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τῆς χώρας ἡμῶν κεφάλαια, ἐπραγματούθημεν καὶ περὶ ἄλλων ἔξεων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, αἵτινες ἐντεῦθεν ἐκπηγάσασαι ἀντιτίθενται ἐπίσης εἰς τὴν διοργάνωσιν τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας. Τοιαῦται δὲ ἔξεις, ἀποτελοῦσαι πλέον βιωτικὰς τῶν χωρικῶν ἡμῶν συνθήκας, εἶνε πλὴν τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐν τοῖς δάσεσι βοσκῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀπολήψεως κυρίως τῆς καυσοξύλειας, καὶ ἡ ἔξις τοῦ χωρικοῦ περὶ τὴν ἐκχέρσωσιν δασικῶν ἐκτάσεων, ἡ ἔξις περὶ τὴν νομαδικὴν ποιμνιοβοσκὴν καὶ τὴν ἐντὸς τῶν δασῶν κατὰ τὸ θέρος σκηνώσιν τῶν νομάδων, βιωτικαὶ τινες ἀκόμη ἔξεις, ὡς ἡ τῆς θερμάνσεως διὰ τῶν τζακίων, ἡ τῆς παρασκευῆς τῶν τροφῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων πρωτεύει ὁ ὀβελίας, διὰ πυρῶν ἀνοικτῶν κτλ. κτλ. ἦτοι ἐν ὀλίγοις διάφοροι ἔξεις, προϋποθέτουσαι μεγάλην ἐλευθερίαν περὶ τὴν κάρπωσιν, εἴτε τῶν δασικῶν προϊόντων, εἴτε καὶ αὐτοῦ τοῦ δασικοῦ ἐδάφους. Οἴκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι τὸν περιορισμὸν τῶν ταιούτων ἐλευθεριῶν ἄνευ τῆς καταλλήλου διδαχῆς καὶ ὑποδείξεως ἄλλων μέσων πρὸς ἀποσέβησιν τῶν ἐξ οἰουδήποτε περιορισμοῦ προερχομένων δυσκολειῶν, δὲν δύναται ν' ἀντιληφθῇ ὁ χωρικὸς πληθυσμὸς καὶ ἀντιδρᾷ κατὰ παντὸς νεωτεριστικοῦ μέτρου, σκοποῦντος τὴν ἐπιβολὴν ὑπηρεσιακῆς ἐπιτηρήσεως.

Ἄλλος λόγος οὐσιωδῶς ἐπιδράσας ἐπὶ τῆς βραδείας διοργανώσεως τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας εἶνε καί,

Ἡ καθόλου ἀνάπτυξις τοῦ λαοῦ ἡμῶν. — Μὲ τὴν λέξιν ἀνάπτυξις, ὑποδηλῶ οὐ μόνον τὴν διὰ τῆς διδασκαλείας εἰς τὰ γράμματα ἐπίδοσιν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐν γένει ἐκπολιτισμὸν τοῦ λαοῦ μέχρι τοῦ σημείου, ὅπερ καθιστᾷ αὐτὸν νομοταγῇ, ἱκανὸν ν' ἀντιλαμβάνηται τῆς καταστάσεως καὶ τῶν πραγματικῶν ἀναγκῶν του, καὶ ἐφοδιασμένον μὲ τὰς πρὸς τὴν βιοποριστικὴν του δράσιν ἀπαιτούμενας σχετικὰς πρακτικὰς γνώσεις.

Ἐν τῷ σχετικῷ βραχεῖ διαστήματι τοῦ ἐλευθέρου ἡμῶν βίου, δὲν ἦτο φυσικῶς δυνατόν νὰ φθάσῃ ὁ λαὸς εἰς τὴν βαθμίδα ταύτην τοῦ πολιτισμοῦ, ὅπως κατανοήσῃ τὰ πράγματι συμφέροντα αὐτῷ καὶ ἀπαιτήσῃ ταῦτα παρὰ τῶν ἀντιπροσώπων του, δὲν ἦτο δυνατόν δ' ἀφ' ἑτέρου καὶ ἡ παρεχομένη ὑπὸ τοῦ Κράτους εἰς τὸν λαὸν μόρφωσις νὰ τελειοποιηθῇ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ παρέχῃ εἰς τὸν λαὸν πάντα τ' ἀνωτέρω. Συνεπῶς πρὸς τ' ἀνωτέρω, δὲν ἠδύνατο νὰ προέλθῃ καὶ ἐκ τοῦ λαοῦ ἡ ἀπαιτούμενη ὥθις πρὸς βελτίωσιν τῆς παρ' ἡμῖν δασικῆς καταστάσεως.

Ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν ληπτέων θετικῶν μέσων πρὸς διάσωσιν καὶ ἐπέκτασιν τῶν δασῶν ἡμῶν θέλομεν πραγματευθῇ καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο λεπτομερέστερον.

Ἐναπομένει ἤδη νὰ ἰδῶμεν καὶ τὸ τελευταῖον αἷτιον τῆς ἐπιβραδύνσεως τῆς διοργανώσεως τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας παρ' ἡμῖν, καὶ τοῦτο εἶνε,

Ἡ διαρρῦθμις ἐν γένει τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας ἐν Ἑλλάδι. — Ἀν' ἐξετάσῃ τις ὅλους τοὺς Νόμους τοὺς διαρρυθμίζοντας τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν, θὰ ἴδῃ, ὅτι μεμονωμένως καὶ διὰ τινὰς μόνον κλάδους τῆς ὑπηρεσίας ἐγένοντο ὀργανικοὶ νόμοι, στηριζόμενοι ἐπὶ τῶν νεωτέρων

τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων ἀπαιτήσεων. Αἱ πλεῖσται τῶν λοιπῶν ὑπηρεσιῶν ἐδράζονται ἔτι ἐπὶ τῶν πρώτων μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν γενεσμένων νόμων, δι' ὧν ἐκανονίσθησαν αὗται, μέ τινας οὐσιώδεις ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπουσιώδεις τροποποιήσεις, γενεσμένας βραδύτερον. Ἀπὸ τοῦς πλείστοις ὅμως τῶν ὑπαρχόντων ὀργανικῶν τῶν ὑπηρεσιῶν Νόμων, ἂν ὅχι ἀπὸ ὅλους, ἐλλείπουσιν, ἐν σχέσει τοῦλάχιστον πρὸς τὰς σημερινὰς ὑπηρεσιακὰς ἀπαιτήσεις, αἱ ἐξῆς τρεῖς οὐσιώδεις βάσεις, ἥτοι α') ὁ καθορισμὸς τῆς ἐιδικῆς μορφώσεως τῶν δι' ἑκαστον κλάδον τῆς ὑπηρεσίας ἀπαιτουμένων ὑπαλλήλων. Οὐ μόνον δὲ ἐλλεῖπει πᾶς τοιοῦτος καθορισμὸς τῶν πραγματικῶν προσόντων τῶν ὑπαλλήλων, ἀλλὰ καὶ σχεδὸν οὐδεμία νομοθετικὴ μέριμνα ἐλήφθη περὶ τῆς παροχῆς τῆς ἀπαιτουμένης ἐιδικῆς μορφώσεως τῶν ὑπαλλήλων τῶν διαφόρων κλάδων, β') ἡ ἐξασφάλις τῶν ὑπαλλήλων ἀπὸ τῶν ἀδίκων ἀπολύσεων καὶ τῶν πολλάκις ἔτι φοβερωτέρων διὰ τὸν ὑπάλληλον μεταθέσεων(¹) γ') ἡ ἐξασφάλις τῶν βιωτικῶν ἀναγκῶν τοῦ ὑπαλλήλου ἀναλόγως τῶν ἀπαιτήσεων τῆς θέσεώς του, τῆς ὑποτιθεμένης ἡλικίας του καὶ τοῦ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ὑπ' αὐτοῦ διανυθέντος χρόνου, διὰ τοῦ καθορισμοῦ μισθοδοσιῶν λογικῶν, καὶ σχετικῶν πρὸς τὰς πρὸς τὴν θέσιν τῶν ὑπαλλήλων δαπάνας τῶν ἀτόμων ἢ τῶν οἰκο-

(¹) Οἱ ἐσχάτως ψηφισθέντες σχετικοὶ Νόμοι ἀποτελοῦσι ὁμολογούμενως ἐν πρὸς τὰ πρόσω βῆμα. Πόρω ὅμως ἀπέχουσιν ἔτι τῶν πράγματι ἀπαιτουμένων τοιούτων, οἱ ὅποιοι ἄλλως τε, τότε καὶ μόνον δύνανται νὰ γείνωσιν καὶ νὰ ἔχωσι καὶ πραγματικὴν σημασίαν καὶ ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς των νὰ μὴ προκύψωσιν ἄλλα ἄτοπα, συνήθη δυστυχῶς σήμερον, ὅταν ταῦτοχρόνως καὶ τὸ ποῖον τῶν ὑπαλλήλων διὰ τῶν κατὰ τῶν ὀργανικῶν νόμων καταστῇ ἄξιον δι' ἑκάστην ὑπηρεσίαν.

γενειῶν, ἔτι δὲ καὶ δικαίως καὶ ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ ἐκάστου ὑπαλλήλου κατανεμημένων ('). Ὑπὸ τὰς τοιαύτας γενικὰς ὑπηρεσιακὰς συνθήκας καὶ μὲ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀντίληψιν τῆς πολιτικῆς, δὲν εἶνε οὐδολως ἄπορον, ὅτι κλάδος, οἷος ὁ τῶν δασῶν, ἀπαιτῶν ὑπὲρ πάντα σχεδὸν ἄλλον κλάδον τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας, τὴν διοργάνωσίν του ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προεκτεθέντων, δὲν εἶνε ἄπορον λέγω, ὅτι οὐ μόνον δὲν ἡδυνήθη μεμονωμένως νὰ ὀργανωθῇ ὡς ἔδει, ἀλλ' ὑπέστη καὶ αὐτὸς καὶ ὑφίσταται ἔτι τὴν ἐπίδρασιν τοῦ περιβάλλοντος, ἀρκεσθεὶς ἐκάστοτε εἰς μικρὰς τινὰς μόνον ἐπὶ τὰ βελτίω μεταρρυθμίσεις.

Ὡς προεῖπον, τ' ἀνωτέρω ἐξέθηκα, οὐχὶ διὰ νὰ δικαιολογήσω τὴν φαινομενικὴν ἡμῶν ἀδράνειαν, ἀλλὰ διὰ νὰ καταδείξω καὶ πάλιν τὰ αἷτια ταύτης, εἰς τὰ ὅποια δεόν νὰ προστεθῇ ἐν τέλει καὶ ἐν εἶδος φυσικῆς ἀντιπαθείας, ὡς πολλοὶ λέγουσιν, τοῦ Ἑλλήνος, πρὸς πάντα θετικῆς καὶ ἐφηρμοσμένης ἐπιστήμης κλάδον. Ἡ ἀντιπάθεια αὕτη ἐπέφερε τὴν μὴ ἐπίδοσιν πολλῶν εἰς τὸν κλάδον τοῦτον, καὶ τὴν ἐκάστοτε παρ' ἑνὸς μόνον ἢ δύο ἢ τριῶν τὸ πολὺ εἰδικῶν δασκλῶν διευθύνσιν του, ἥτοι πλήρη ἀριθμητικὴν πλέον ἀνεπάρκειαν ἀτόμων πρὸς ὑποστήριξιν καὶ προαγωγὴν αὐτοῦ.

(') Εἶνε γνωστὸν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μου βεβαίως, ὅτι ἀφ' ἑνὸς μὲν ὡς γενικὰ μισθοδοσίαι τῶν ὑπαλλήλων, ἰσχύουσιν ἔτι καὶ νῦν αἱ μισθοδοσίαι, αἱ ὑπὸ τῶν Νόμων τοῦ 1836 καθορισθεῖσαι, μεθ' ὅλον τὸν ἐπελθόντα διπλασιασμὸν τοῦλάχιστον τῶν διὰ τὰς βιωτικὰς ἀνάγκας δαπανῶν. Ἀφ' ἑτέρου δὲ εἶνε γνωστὴ ἐπίσης ἡ ἐπικρατοῦσα ἀνισοτάτη κατανομὴ τῶν μισθοδοσιῶν, καθ' ἣν εἰς τελώνης, ἢ ὑποταμίς λαμβάνουσι μισθὸν ὑπερδιπλάσιον, πολλάκις οὐχὶ τοῦ τμηματάρχου μόνον ἀλλ' αὐτοῦ τούτου τοῦ ὑπουργοῦ.

Εἶνε βέβαιον, ὅτι ἡ νεολαία ἡμῶν, μᾶλλον ἐκ τοῦ περιβάλλοντος ἢ ἐκ φύσεως, ἀπέφευγε, μέχρις ἐσχάτων τοῦλάχιστον, τὴν ἐπίδοσιν εἰς τὰς ἐφηρμοσμένας φυσικὰς ἐπιστήμας. Ἄν δέ τις λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν πλήρη ἀγνοίαν παρὰ τοῖς ἀνεπτυγμένοις ἀκόμη, ὅτι ὑπάρχει εἰδικὴ ἐπιστήμη καὶ δὴ ἐκ τῶν μᾶλλον προηγμένων, ἀφορῶσα τὴν προαγωγὴν καὶ ἐπωφελῆ τῶν δασῶν κάρπωσιν, ἂν συνάμα σκεφθῇ τις, ὅτι ἡ σημερινὴ κατάστασις τῆς δημοσίας ἐν γένει ὑπηρεσίας καὶ δι' οὗς λόγους προεῖπομεν καὶ δι' ἄλλους πολλούς, δὲν ἐνθουσιάζει πολὺ, ὥστε νὰ ἐπιδιώξῃ τις ταύτην ἀντὶ θυσίων καὶ ἐπὶ τέλους, ἂν προσθέσῃ τις εἰς ταῦτα καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἀπόκτησις τῶν δασολογικῶν γγώσεων δὲν εἶνε δυνατὴ ἢ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ μόνον, μεθυσίαν χρόνου καὶ χρήματος οὐ σμικρὰν, θὰ ἴδῃ, ὅτι ὑπῆρχον ἀποχρῶντες λόγοι παρακωλύοντες τὴν ἐπίδοσιν εἰς τὸν κλάδον τοῦτον τῶν δυνάμενων νὰ πράξωσι τοῦτο. Ἄλλως τε, ὡς προεῖπον, ἡ σπουδὴ τῆς δασολογίας ἀπαιτεῖ καὶ ὑλικὰς θυσίας οὐ σμικράς, πᾶς δὲ ὅπωςδὴποτε εὐπορῶν ἔχει ἓνα ἐπὶ πλέον λόγον διὰ νὰ μὴ στέργῃ τὴν προπαρασκευὴν του διὰ τὴν πᾶν ἄλλο ἢ θελκτικὴν ὄψιν παρουσιάζουσαν δημοσίαν ὑπηρεσίαν, ἥτις ἀκριβῶς καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον, τῆς μὴ προσελκύσεως τοῦτέστι καὶ ἀνθρώπων ὑλικῶς ἀνεξαρτήτων εἰς τοὺς κόλπους οὐτῆς, ὑφίσταται οὐ σμικρὰν ἐπιβλαβὴ ἐπίδρασιν.

Ταῦτα εἰσὶν ἐν ὀλίγοις οἱ λόγοι, οἱ πολλαχῶς παρακωλύοντες ἔτι καὶ νῦν, ὡς προεῖπον, τὴν ὁργάνωσιν εἰδικῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν, συμφώνως πρὸς τὰς σημερινὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου καὶ συμφώνως πρὸς τὴν κτηθεῖσαν πεῖραν ἀλλαγῆς τε καὶ παρ' ἡμῖν, καὶ ἐδραζομένην

ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης πλέον καθοριζομένων βά-
σεων. Παρ' ὅλα ταῦτα ὅμως, ἅτινα εἰσὶν ἄλλως τε καὶ
ἀναπόφευκτα κακὰ διὰ Πολιτείας νεοτεύκτους, ἐλπίζω,
ὅτι ὁ χρόνος καὶ ἡ ἐπιμονὴ τῶν ἀρμοδίων θὰ ἄρῃ ἐν
πέλει τοὺς παντοειδεῖς τούτους σκοπέλους καὶ σὺν τῷ
χρόνῳ θέλει ἐπιτευχθεῖ τὸ ποθοῦμενον. Διατρέχουμεν τὸ
στάδιον τῆς ἐξελιξεως ἡμῶν, ἀρκεῖ δὲ μόνον νὰ μὴ
ἐπέλθῃ διὰ τὸν ἓνα ἢ ἄλλον λόγον πλήρης ἀδράνεια,
ἄλλως δι' οἰαςδὴποτε, ἔστω καὶ μικρᾶς προσφόρου ἐνερ-
γείας, ἔστω καὶ διὰ πλαγίας ὁδοῦ, θέλει ἐπέλθῃ θάπτον
ἢ βράδιον τὸ ποθοῦμενον ἀποτελέσμα. Εἶνε ζητήματα
χρόνου μόνον, καὶ συνεπῶς τὸ κύριον καθήκον καὶ ἡ
μέριμνα ἡμῶν ὀφείλει νὰ ᾔνῃ, πῶς τὸν χρόνον τοῦτον νὰ
καταστήσωμεν ὅσον ἐνεστὶ βραχύτερον.

AKADEHMIA

ΜΕΡΟΣ 2^{ΟΝ}

ΠΟΙΑ ΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΣΩΣΙΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΝ

ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΗΜΩΝ ΑΝΗΠΤΕΑ ΜΕΤΡΑ

Μετὰ τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα περὶ τῶν αἰτίων τῆς καταστροφῆς τῶν δασῶν ἡμῶν καὶ τῶν λόγων δι' οὓς παρεκωλύθη καὶ παρακωλύεται ἔτι ἐν πολλοῖς ἡ διοργάνωσις παρ' ἡμῖν τελείας δασικῆς ὑπηρεσίας, ἐρχόμεθα εἰς τὴν ἔρευναν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ὑπὸ τὰς σημερινὰς ἐπιστημονικὰς συνθήκας καὶ τὰς παρ' ἡμῖν ἰσχυούσας οἰκονομικὰς καὶ διοικητικὰς τοιαύτας, ἐπιβαλλομένων μέτρων, οὐ μόνον πρὸς παρακώλυσιν πάσης φθοροποιοῦ ἐνεργείας τῶν καταστρεφόντων τὰ δάση ἡμῶν αἰτίων, ἀλλὰ καὶ τῶν μέτρων, ἅτινα ἐπιβάλλονται, ὅπως τὰ δάση καταστῶσιν ἀντικείμενα κοινῆς τοῦ ὅλου Ἑθνους μερίμνης καὶ διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς πρὸς αὐτὰ ἀγάπης πάντων ἡμῶν, ἐπιτευχθῇ ἡ ὅσον ἔνεστι ἐν βραχυτέρῳ χρόνῳ βελτίωσις καὶ ἐπέκτασις τῆς δασικῆς βλαστήσεως τῆς χώρας, ἐπὶ τῶν ἐδαφῶν ἐκείνων τοῦλάχιστον, ἅτινα ὑπὸ τῆς φύσεως ἐνδείκνυνται, ὡς προσωρισμένα ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν βλάστησιν ταύτην καὶ μόνον.

Ὅπως κατανοηθῇ ὅμως τελείως ἡ ἀξία τῶν προτεινομένων μέτρων καὶ οἱ λόγοι δι' οὓς ἡ λήψις τῶν

μέτρων τούτων ἀπόκειται κυρίως εἰς τὴν Πολιτείαν, φρονούμεν, ὅτι πρὸ τῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν δεόν νὰ προτάξωμεν σύντομον ἀλλὰ πειστικὴν ἀνάλυσιν τῶν λόγων, δι' οὓς οὐ μόνον ἐπιβάλλεται ἡ λήψις τῶν μέτρων τούτων, ἀλλ' ἀποτελεῖ αὕτη καὶ ἔργον τῆς Πολιτείας κυρίως.

Κατὰ ταῦτα τὰ Κεφάλαια τοῦ δευτέρου τούτου μέρους τῆς πραγματείας ἡμῶν εἰσὶ τὰ ἑξῆς τέσσαρα :

1ον) Ἐξέτασις τῶν δασῶν ὑπὸ δημοσιονομικὴν καὶ πολιτειακὴν ἔποψιν.

2ον) Διοργάνωσις διοικητικῆς καὶ διαχειριστικῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν.

3ον) Γενικὰ μέτρα πρὸς προστασίαν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς δασικῆς βλαστήσεως ἐν Ἑλλάδι.

4ον) Σχέσις μεταξύ τῆς ὁργανώσεως τῆς ἀπαιτούμενης δασικῆς ὑπηρεσίας καὶ τῆς προσδοκώμενης μειώσεως τῆς καστρεφῆς τῶν δασῶν.

Ἐξετάσωμεν ἤδη λεπτομερῶς ἐν ἑκάστον τῶν ὡς ἄνω Κεφαλαίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ὑπὸ δημοσιονομικὴν καὶ πολιτειακὴν ἐποψιν ἐξεταζόμενα τὰ δάση,

1ον) Ὅποιον εἶδους ἀντικείμενον οἰκονομικῆς διαχείρισεως ἀποτελοῦσιν.

2ον) Ποιοὶ οἱ ἀπαραίτητοι διαχειριστικοὶ ὄροι πρὸς συντήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ κεφαλαίου τούτου, καὶ

3ον) Ποῖος ὁ ἁρμοδιώτερος ἰδιοκτῆτης τῶν δασῶν.

1ον Γὰ δάση ὡς ἀντικείμενον οἰκονομικῆς
διαχειρίσεως.

Ἐάν ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διαφόρους ἀμέσους καὶ ἐμμέσους ὠφελείας, τὰς ὁποίας παρέχουσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον ὡς ἄτομον καὶ ὡς σύνολον τὰ δάση, καὶ τὰς ὁποίας ἐπιδιώκει συνεπῶς καὶ οὗτος νὰ καρπῶται διαρκῶς ἐξ αὐτῶν, ἐάν λέγω ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὠφελημάτων τούτων ἐξετάσωμεν τὴν ἐπιστήμην, τὴν διδάσκουσιν τοὺς καλητέρους τρόπους, δι' ὧν εἶνε δυνατόν νὰ καρπώμεθα συνεχῶς τὰς μεγαλητέρας ἐκ τῶν δασῶν ἀμέσους καὶ ἐμμέσους ὠφελείας, θὰ ἴδωμεν, ὅτι ἡ ἐπιστήμη αὕτη ἀναντιρρήτως ἀποτελεῖ κλάδον τῆς δημοσίου οἰκονομίας, ἀφοῦ ἀποβλέπει κυρίως εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τῶν μέσων, πρὸς ὅσον ἔνεστι μεγαλητέραν ἔντασιν τῆς παραγωγῆς ἐνὸς κατ' ἐξοχὴν πλουτοπαραγωγοῦ κλάδου.

Ἀφ' οὗ δὲ βάσις τῆς ἐπιστήμης ταύτης, τὴν ὁποίαν ἄριστα δυνάμεθα νὰ ἀποκαλέσωμεν καὶ δασικὴν οἰκονομίαν, εἶνε ἡ ὅσον ἔνεστι ἐπίτευξις μεγαλητέρας παραγωγικότητος τῶν δασῶν, ἔπεται, ὅτι τὰ δάση εἶνε τὸ **Κεφάλαιον** ἐφ' οὗ ἐδράζεται ἡ οἰκονομία αὕτη καὶ τὸ ὁποῖον ἐπιδιώκει αὕτη νὰ καταστήσῃ ὅσον ἔνεστι γονιμώτερον.

Ἄν ἤδη ἀναπωλήσωμεν καὶ πάντα τὰ ἐκ τῶν δασῶν ἀπορρέοντα ὠφελήματα, ἦτοι οὐχὶ μόνον τὰ ἄμεσα καὶ ἀπαραίτητα διὰ τὰς ἀνθρωπίνους ἀνάγκας τοιαῦτα, ὅποια εἶνε ἡ ξυλεία κυρίως, ὑπὸ τὰς ποικίλας αὐτῆς μορφάς καὶ τὰ λοιπὰ δασικά προϊόντα, ἦτοι καρποί, φλοιοί, ρητίναι, θηράματα κτλ. κτλ. ἀλλὰ καὶ τὰ ἔμμεσα τοιαῦτα

ὠφελήματα, οἷα εἶνε ἡ ἐπίδρασις τῶν δάσων ἐπὶ τῆς κατανουμῆς τῶν ὑδάτων, ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τῆς γεωργίας, τῆς ὑγιείας, τοῦ κλίματος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἐν γένει, ἡ προστατευτικὴ τῶν σημασίᾳ ἐπὶ τῆς χώρας κτλ. κτλ. ἦτοι τὰ ὠφελήματα ἐκεῖνα, ἅτινα ἐν πάσῃ μὲν περιπτώσει ἐξασκοῦσι σπουδαιοτάτην ἐπὶ τῆς ὅλης χώρας ἐπίδρασιν, εἰς τινὰς δὲ περιπτώσεις, ἦτοι εἰς ὀρεινάς χώρας, ὡς ἡμετέρα, ἔχουσιν ἐξαιρετικὴν ὅλως σημασίαν, λόγῳ τῆς ἐπιδράσεως αὐτῶν ἐπὶ τῆς καθολικῆς τῆς χώρας εὐημερίας, ἀν' ἀναπωλήσωμεν ἥδη λέγω πάντα ταῦτα, βλέπομεν, ὅτι τὸ ὑπὸ τῆς δασικῆς οἰκονομίας διαχειριζόμενον Κεφάλαιον, ἀποτελεῖ ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν ἐξαιρετικοῦ εἶδους Κεφάλαιον.

Καὶ πράγματι τὸ Κεφάλαιον ἡμῶν τοῦτο παρουσιάζει τὰς ἐξῆς εἰδικὰς ὅλως ιδιότητας.

1ον) Εἶνε Κεφάλαιον σύνθετον, ὡς ἀποτελούμενον ὑπὸ τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ ἐπ' αὐτοῦ φυομένου δάσους (ξύλῳδους ἀποθέματος ἢ κεφαλαίου), τὸ ὅποιον πάλιν εἶνε ἐν εἶδος ἀθροίσματος τῶν τέκων τοῦ ἐδάφους, τῶν ἐτησίως καὶ ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν καταβαλλομένων πολλάκις δαπανῶν πρὸς παραγωγὴν τοῦ δάσους ὑπὸ τοῦ ιδιοκτῆτου αὐτοῦ, καὶ τῶν τέκων αὐτῶν.

2ον) Ἐνῷ φαινομενικῶς εἶνε κεφάλαιον κινητὸν καθ' ὃ ἀδιαλήπως ἀνανεούμενον, οὐσιαστικῶς εἶνε κεφάλαιον σταθερὸν ἢ μόνιμον καὶ πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς τοιοῦτον, ἀφ' οὗ μόνον κατὰ μέρη καὶ ἐφ' ὅσον καθίσταται χρῆσιμον διὰ τὰς ἀνάγκας ἡμῶν δύναται νὰ χρησιμοποιοθῇ, ἡ δὲ χρησιμοποίησις του αὕτη δέον νὰ γίνηται κατὰ τρόπον οὐδαμῶς διακινδυνεύοντα τὴν ὑπαρξίν τοῦ συνόλου, καὶ τοῦτο, διότι ἐκ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ὅλου

τούτου ἐξαρτῶνται κυρίως ὅλα τὰ ἔμμεστα ὠφελήματα, τὰ ὁποῖα καρπούμεθα ἐκ τῶν δασῶν. Ἐξηγουμαι καλύτερον,

Πᾶς διαχειριζόμενος κεφάλαιόν τι ἐπὶ σκοπῷ οἰασθῆ-
ποτε οἰκονομικῆς παραγωγῆς, ὡς βάσιν τῆς διαχειρί-
σεώς του ἔχει βεβαίως μόνον τὴν ἐπικερδῆ τοῦ διαχει-
ριζομένου κεφαλαίου παραγωγὴν, ἥτοι παραγωγὴν καλύ-
πτουσαν τοῦλάχιστον τοὺς τόκους (ἀναλόγως τῶν ἐπι-
κρατουσῶν συνθηκῶν) τοῦ κεφαλαίου καὶ τὰς λοιπὰς
σχετικὰς δαπάνας τῆς ἐκμεταλλεύσεως κτλ., ἂν δὲ ἡ
παραγωγὴ αὕτη εἴνε ἀνεπαρκής, εἴτε ὡς τόκος διὰ τὰ
μόνιμα κεφάλαια, ὡς λ. χ. τὰ ἐνοικιαζόμενα κτήματα,
εἴτε ὡς κέρδος διὰ τὰ κινητὰ κεφάλαια, οἷα εἴνε τὰ βιο-
μηχανικὰ καὶ ἐμπορικὰ τοιαῦτα, ἂν λέγω, ἡ παραγωγὴ
τῶν κεφαλαίων του ᾗνε ἀνεπαρκής, κατὰ τὴν ὑποκειμε-
μενικὴν του κρίσιν, δύναται νὰ ἐπιδιώξῃ, ὅπως τὰ κεφά-
λαιά του ταῦτα ἀνταλλάξῃ πρὸς χρήμα καὶ χρησιμο-
ποιήσῃ τὸ οὕτω κτηθὲν χρηματικὸν κεφάλαιον, ὅπως
θεωρῇ καλύτερον, δι' οἰανδήποτε ἄλλην οἰκονομικὴν πα-
ραγωγὴν. Πᾶς ἰδιοκτήτης ὅμως δάσους, πλὴν τοῦ Κρά-
τους, διὰ τὸ ὅποτον, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ἀπαγορεύε-
ται πᾶσα καὶ ὑπὸ οἰανδήποτε μορφήν κινητοποιήσις τοῦ
δασικοῦ του κεφαλαίου, πᾶς ἰδιοκτήτης δάσους λέγω,
θέλων δι' οἰκονομικοὺς λόγους νὰ κινητοποιήσῃ ἢ ἀνταλ-
λάξῃ πρὸς χρήμα τὸ δασικόν του κεφάλαιον, δύο καὶ
μόνον τρόπους δυνατοὺς ἔχει πρὸς τοῦτο, ἢ τὴν πώλησιν
ὁλοκλήρου τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου, ἥτοι ἐδάφους καὶ ξυ-
λώδους κεφαλαίου ἢ τὴν μετατροπὴν μόνον τοῦ ξυλώδους
κεφαλαίου εἰς χρήμα, διὰ τῆς πλήρους ὑλοτομίας
τοῦ δάσους.

Καὶ ἡ μὲν πώλησις ἐδάφους καὶ δάσους ἐμοῦ, δηλαδὴ ὁλοκλήρου τοῦ κτήματος, εἶνε βεβαίως πάντοτε δυνατὴ, ἐφ' ὅσον εὐρίσκεται ἀγοραστής, καὶ παρέχει μόνον τὴν δυσκολίαν, ὅτι προκειμένου περὶ δασῶν ὅπως δῆποτε ἐκτεταμένων καὶ μὴ ἀποφερόντων μεγάλα κέρδη ἐξ εἰσοδημάτων, ἢ ἐκποιήσεως τῶν εἶνε συνήθως δυσκολωτάτῃ, περιοριζομένη μόνον μεταξὺ τῶν μεγάλων κεφαλαιούχων, τῶν δυναμένων ἀκινδύνως νὰ διαθέσωσι μέρος τῶν κεφαλαίων τῶν καὶ δι' ἀγορὰν δάσους, ἔστω καὶ μὴ πολὺ προτοδοφόρου. Προκειμένου ὁμως περὶ μετατροπῆς μόνον τοῦ ξυλώδους κεφαλαίου ἐνὸς δάσους εἰς χρήμα, ὅπερ καὶ τὸ εὐκολώτερον καὶ τὸ προχειρότερον μέσον τῆς κινητοποιήσεως τοῦ κεφαλαίου, ἐπιπροσθοῦσι διὰ πάντα ἰδιοκτῆτην πληθὺς ἐμποδίων, τῶν ὁποίων τὰ σπουδαιότερα εἰσὶ τὰ ἑξῆς:

α΄.) Δυσκολία τῆς διαθέσεως ἢ ἐπιζήμιος διαθέσεως τῶν διὰ τῆς γενικῆς ὕλοτομίας ἐνὸς δάσους, διὰ μιᾶς ἀποκταμένων καὶ εἰς τὴν κατανάλωσιν παρεχομένων δασικῶν προϊόντων.

β΄.) Δυσκολία ἐκ μέρους τῆς δημοσίας διοικήσεως, μὴ ἐπιτρεπούσης συνήθως καὶ εἰς τὰς πλείστας τῶν χωρῶν τὴν τελείαν ἀποφίλωσιν ἐνὸς δάσους, ἰδίᾳ ὅταν πρόκειται περὶ προστατευτικοῦ τοιούτου.

γ΄.) Δυσκολία τῆς ἀναπαραγωγῆς τοῦ ὕλοτομηθέντος δάσους, ἂν ὁ ἰδιοκτῆτης θελήσῃ ἐπὶ τοῦ διὰ τῆς ὕλοτομίας ἀποφιλωθέντος ἐδάφους, λόγῳ τῆς ἀκαταλληλότητος τοῦ ἐδάφους δι' ἄλλην γεωργικὴν χρῆσιν, ν' ἀναπαραγάγῃ καὶ πάλιν δάσος.

Σημειωτέον δέ, ὅτι ἡ τοιαύτη δυσκολία δὲν εἶνε μόνον τεχνική, λόγῳ τοῦ ὅτι μεγάλαι γυμναὶ ἐκτάσεις δυσκό-

λως ἀναδασσοῦνται, ὥς ὑποκείμεναι εἰς πληθὺν κινδύνων ἀλλὰ καὶ οἰκονομική, καθότι προκειμένου περὶ τῆς αὐτῆς ἀναδασώσεως ἐπὶ μεγάλης γυμνῆς ἐκτάσεως, αὕτη μόνον διὰ τῆς τεχνητῆς ὁδοῦ δύναται νὰ γείνη, ἐπιφέρουσα οὐ μόνον κατὰ τὴν πρώτην ἐκτέλεσίν της ἀρκετὰς δαπάνας, ἀλλὰ διαρκῶς καὶ ἐπὶ δεκαετηρίδας ὅλας πολλάκις προκαλοῦσα τῆς αὐτῆς, ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀνταποδόσεως ἐσόδου.

δ') Κίνδυνος καταστροφῆς, ἢ τοῦλάχιστον σοβαρᾶς μείωσεως τῆς παραγωγικότητος τοῦ ἐδάφους, ὅταν μάλιστα τύχη τοῦτο νὰ ᾔη κατωφερὲς καὶ ὑποκείμενον εἰς διαβρώσεις ἢ ἐκπλύνσεις ὑπὸ τῶν ὑετίων ὑδάτων, καὶ ἀβεβαιότης συνεπῶς περὶ τὴν ἐπιτυχῆ χρησιμοποίησιν τοῦ ἐδαφικοῦ κεφαλαίου πρὸς νέαν παραγωγὴν.

ε') Ἀβεβαιότης τελεία περὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ νέου δάσους, ἂν ἐπιδιώκη τὴν ἀναπαραγωγὴν τοιοῦτου, ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀποφιλωθέντος ἐδάφους. Ἡ ἀβεβαιότης δὲ αὕτη εἶνε τόσον μεγαλητέρα, ὅσον γηραιότερον καὶ ὑπὸ δασολογικὴν ἢ καὶ ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν σπουδαιότερον εἶνε τὸ δάσος.

Ἄν εἰς τὰς ἀνωτέρω περιγραφείσας δυσκολίας προσθέσωμεν καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους διατρέχει οἰαδήποτε οἰκονομικὴ ἐπιχείρησις καὶ τὰς δυσκολίας, ἃς ἔχει πᾶσα τοιαύτη, λόγῳ τῆς ἀπαιτουμένης ἐντόνου ἐνεργείας καὶ τοῦ διαρκοῦς ἐλέγχου, ὃν ἀπαιτεῖ, ἀπέναντι τῆς σχετικῆς ἀσφαλείας, ἣν παρέχει καλῶς διαχειριζόμενον δάσος, καὶ τῆς σχετικῶς μικρᾶς ἐργασίας καὶ τοῦ περιορισμένου ἐλέγχου, βλέπομεν, ὅτι καὶ διὰ πάντα ἰδιώτην ἀκόμη ἰδιοκτήτην δάσους, τὸ δασικὸν κεφάλαιον (δασικὸν ἔδαφος καὶ ξυλῶδες ἀπόθεμα), δεόν νὰ θεωρῆται μᾶλλον

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝ. ΔΑΣΕΩΝ.—Κ. Μ. ΣΑΜΙΟΥ

ὡς σταθερὸν τοιοῦτο ἢ ὡς κινητὸν καὶ ὁκόλως εἰς ἄλλα μετατρέπόμενον.

Ἡ μονιμότης ὅμως τῶν δασικῶν κεφαλαίων ἀποκτᾷ μείζονα σημασίαν ἀπέναντι τοῦ Δημοσίου.

Λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς γενικῆς τῶν δασῶν ἐπὶ τῆς εὐημερίας πάσης χώρας ἐπιδράσεως, καὶ τὸ καθήκον τὸ ἐπιβαλλόμενον εἰς πᾶν Κράτος, τοῦ νὰ μεριμνᾷ μᾶλλον περὶ τῶν συμφερόντων τῆς ὁλότητος, ἣν ἀντιπροσωπεύει ἢ περὶ τῶν ἰδίων ταμιευτικῶν τοιούτων, ἔπεται ὅτι τὰ δάση, ἐδάφη τε καὶ ξυλῶδες ἀπόθεμα ἀπὸ κοινοῦ, ἀποτελοῦσι διὰ πᾶν Κράτος κεφάλαια, κατ' ἐξοχὴν σταθερὰ καὶ ἀμετάτρεπτα καὶ ὅτι, ἐπιβάλλεται εἰς τὸ Κράτος νὰ θεωρῇ ταῦτα ὡς τοιαῦτα, διότι μόνον ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦτον τῆς μονιμότητος διαχειριζόμενα, δύνανται νὰ ἐξυπηρετήσωσιν ἐπιτυχῶς τὰ συμφέροντα τῆς ὁλότητος ὑπὸ οἰκονομικὴν καθαρῶς καθὼς καὶ ὑπὸ προστατευτικὴν ἔποψιν.

Τὴν γνώμην ταύτην ἐνισχύει κατὰ πολὺ ἡ ὁσημέραι παρατηρουμένη, λόγῳ τῆς ὑπερβολικῆς αὐξήσεως τῆς κατανάλωσώς δασικῶν προϊόντων, ἀνεπάρκεια τῶν δασῶν τῶν πλείστων Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ἐκ τῆς παρατηρήσεως τῆς ὁποίας, προέκυψεν καὶ ἡ γενικῶς παρατηρουμένη σήμερον τάσις ἐν ἀπάσαις ταῖς πεπολιτισμέναις χώραις πρὸς αὐξήσιν τῶν δασικῶν κεφαλαίων.

3ον) Τρίτη ἐξαιρετικὴ ιδιότης τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου εἶνε, ὅτι πρὸς ἐκμετάλλευσίν του ἀπαιτεῖ σχετικῶς μικρὰν χειρονακτικὴν ἢ μηχανικὴν ἐργασίαν, καὶ ταύτην ἄνευ μεγάλων τεχνικῶν ἀπαιτήσεων, (σπορά, φυτεία, ὑλοτομία, μεταφορὰ ὑλοτομηθείσης ξυλείας) ὡς μὴ ἀπαιτοῦν κυρίως ἔντονον καλλιέργειαν, ὅπως τὰ

γεωργικόν ἔδαφος (κεφάλαιον), ἀλλὰ μόνον ἐργασίαν πρὸς κάρπωσιν προϊόντος. Ἀφ' ἐτέρου ὅμως ἀπαιτεῖται μεγαλητέραν πνευματικὴν ἐργασίαν πρὸς ἀκριβῆ σπουδὴν τῶν ὄρων τῆς ἐκμεταλλεύσεώς του, ἀναλογως τῶν ἰδίων συνθηκῶν, ὑφ' ἃς ἕκαστον δάσος ὑφίσταται. Τὸ ἰδιάζον δὲ τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου ἐγκειται καὶ εἰς τὸ ὅτι ἡ παραγωγικότης του δὲν ἐξαρτᾶται σχεδὸν ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας, ὅπως διὰ τὰ ἐμπορικὰ ἢ βιομηχανικὰ κεφάλαια, ἀλλ' ἐκ φυσικῶν ὄρων, τοὺς ὁποίους μᾶλλον πνευματικὴ ἐργασία διὰ μικρὰς χειρονακτικῆς τοιαύτης ἐκμεταλλεύεται καταλλήλως. (Εἶδος δάσους, μορφή δάσους, εἶδος ἐκμεταλλεύσεως καὶ τρόπος ἀνανεώσεως κτλ.)

4ον) Ἐτέρα χαρκτηριστικὴ ἰδιότης τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου εἶνε, ὅτι τὰ προϊόντα αὐτοῦ (ξύλεα) κυρίως εἰπεῖν δὲν εἶνε προϊόντα, ἀλλὰ μέρος αὐτοῦ τούτου τοῦ κεφαλαίου (ξύλῳδους κεφαλαίου). Συνεπῶς ἡ ἀπόληψις τῶν προϊόντων δὲν ἐξαρτᾶται, ὅπως εἰς τὴν γεωργίαν, ἐκ τῆς φύσεως. Δὲν τὰ λαμβάνομεν τούτέστιν, ὅταν φύσει ὠριμάζωσιν, ἀλλ' ὅταν οἰκονομικῶς συμφέρη, ἢ καὶ ὅταν ὁ τρόπος τῆς διαχειρίσεως τοῦ δάσους ἡμῶν τὸ ἐπιτρέπη. Ἐννοεῖται συνεπῶς, ὅτι ὁ προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου καθ' ὃν δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ταῦτα καὶ τὸ ποσὸν τῶν προϊόντων, ὅπερ δύναται ἀκινδύνως νὰ ληφθῇ παρ' ἑκάστου δάσους, εἶνε ζητήματα σπουδαιότατα καὶ πολυπλοκώτατα, ἀποτελοῦντα τὴν βάσιν τῆς δασικῆς οἰκονομίας. Κατὰ τοσοῦτον δὲ μᾶλλον τὰ ζητήματα ταῦτα εἶνε δύσκολα, καθ' ὅσον ὁ μὲν χρόνος τῆς ἀποδόσεως τῶν δασικῶν προϊόντων εἶνε συνήθως μακρότατος, ἀπὸ 50—150 ἐτῶν καὶ πλέον, τὸ δὲ ποσὸν τῆς ἐτήσιας

παραγωγῆς ποικίλει κατ' ἔτος καὶ καθ' ἡλικίαν, δυσκόλως δὲ καὶ ὑπολογίζεται.

Υπάρχουσι βεβαίως καὶ τινὰ δάση ἀποφέροντα καρποὺς μόνον ἢ ἄλλα προϊόντα προσομοιάζοντα πρὸς τὰ γεωργικά. Τὰ δάση ὅμως ταῦτα εἶνε πάντως ἥσσονος σημασίας. Τοιαῦτα εἶνε τὰ ἀποφέροντα καρπούς, φλοιούς, ρητίνας κτλ. ὅταν τὰ προϊόντα ταῦτα, ἐννοεῖται, ἀποτελῶσι τὴν βάσιν τῆς παραγωγῆς των.

5ον) Οὐσιώδης ἐπίσης ιδιότης τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου, εἶνε ἡ δημοσιονομικὴ σημασία τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ. Τὰ προϊόντα οὐδενὸς ἄλλου κεφαλαίου ἐμπορικοῦ, γεωργικοῦ ἢ βιομηχανικοῦ, ἔχουσιν ὑπὸ δημοσιονομικὴν ἐποψιν διὰ τὴν σπουδαιότητα καὶ τὴν ποικιλίαν τῆς χρησιμοποίησέως των καὶ διὸ ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν εἰς τὰ δάση παρακειμένων μερῶν, τριαύτην σημασίαν διὰ τοὺς κατοίκους τούτους, οἵαν τὰ δασικά προϊόντα, ἐν ᾧ ταυτοχρόνως καὶ τὸ παράγον ταῦτα κεφάλαιον ἐπιδρᾷ ἐμμέσως καὶ πολλαπλῶς εὐεργετικῶς ἐπὶ τῶν αὐτῶν πληθυσμῶν καθὼς καὶ ἐπὶ τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς χώρας.

6ον) Τέλος, ἐκ τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου τὸ ξυλῶδες μέρος ἰδίᾳ ἔχει τὴν ἐξαιρετικὴν ιδιότητα, νὰ ὑπόκειται εἰς σειρὰν ἰδίων ὅλως κινδύνων, σχετιζομένων τὰ μέγιστα μὲ τὴν διαχείρισίν του.

Τοιοῦτοι κίνδυνοι προέρχονται εἴτε ἐξ ἀνθρώπων, οἷον κλοπαί, βλάβαι κτλ. εἴτε ἐκ φυσικῶν φαινομένων, οἷον ἐκ παγετοῦ, ἀνέμου, χιόνος, χαλάζης, κεραυνῶν, εἴτε ἐκ ζώων, εἴτε καὶ ἐκ τυχαίων γεγονότων, ὡς αἱ πυρκαϊαί, εἴτε ἀκόμη καὶ ἐξ ἐμπορικῶν ἢ κοινωνικῶν συνθηκῶν. Πάντες οὗτοι ποικίλουσι κατ' ἀριθμὸν καὶ ποιὸν ἀναλόγως τῆς ἐκθέσεως τοῦ ἐδάφους, τοῦ εἶδους τῶν δένδρων,

τῆς ἡλικίας αὐτῶν, τῆς διαχειριστικῆς μορφῆς τοῦ δά-
σους καὶ ἀκόμη καὶ τῶν συνηθειῶν τῶν κατοίκων. Ἐν-
νοεῖται, ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον εἶνε κυρίως τὰ ἀποτελέσματα
τῶν κινδύνων τούτων. Ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν εἶνε διαρ-
κεῖς, ἄλλοι αἰφνίδιοι κτλ. Τὰ ἐξ αὐτῶν δὲ προερχόμενα
καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα, εἶνε ἀνάλογα πρὸς τὴν
ἡλικίαν τοῦ δάσους, (νεαρά δάση λ. χ. καταστρεφόμενα
ἐπιφέρουσι μικρὰς μόνον ζημίας), ἐξαρτῶνται δὲ καὶ ἐκ
τοῦ εἶδους τῆς διαχειρίσεως. Ἰδίως ὅμως τὸ μέγεθος
τοῦ ἀποτελέσματος τῶν διαφορῶν κινδύνων ἐννοεῖται, ὅτι
ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπεκτάσεως αὐτοῦ,
ὅστις καὶ πάλιν ἐξαρτᾶται καὶ ἐκ διαφορῶν μὲν ἄλλων
λόγων, ἰδίως ὅμως ἐκ τοῦ εἶδους τῆς διαχειρίσεως, δυνα-
μένης διὰ καταλλήλων μέσων νὰ προλαμβάνῃ τοὺς δια-
φόρους κινδύνους, καὶ ἰδίᾳ τὴν ἐπέκτασιν τῶν ἐξ αὐτῶν
καταστροφῶν. Μία χαρακτηριστικὴ ἰδιότης τῶν ἐπαπει-
λούντων τα δασικὰ κεφάλαια κινδύνων εἶνε τὸ ἄκρως
αἰφνίδιον καὶ ἀπρόσπτον αὐτῶν, καθὼς καὶ ἡ δυσκολία
τοῦ ἐπακριβοῦς καθορισμοῦ τοῦ κινδυνεύοντος μέρους τοῦ
δασικοῦ κεφαλαίου.

Ἀνακεφαλαιούμεντες ἤδη ἐν ὀλίγοις, ὅσα ἀνωτέρω ἐξε-
θέσαμεν περὶ τῶν ἰδιοτήτων τοῦ κεφαλαίου τῆς δασικῆς
οἰκονομίας, βλέπομεν, ὅτι αἱ κυριώτεραι τούτων εἶνε αἱ
ἐξῆς :

1ον) Τὰ δάση εἶνε κεφάλαια σύνθετα ἀποτελούμενα
ἐκ τοῦ δασικοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ ἐπ' αὐτοῦ φυεμένου ξυ-
λῶδους ἀποθέματος. Ἐκάτερον τούτων εἶνε κεφάλαιον,
τὸ δὲ ξυλῶδες ἀπόθεμα ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ἀθροίσεως,
οὕτως εἰπεῖν, τῆς παραγωγῆς πολλῶν ἐτῶν.

2ον) Ἀμφότερα τὰ δασικὰ κεφάλαια δεόν νὰ θεωρῶν-

ται ὡς κεφάλαια μόνιμα ἢ σταθερὰ καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ιδιώτου, ὡς ιδιοκτήτου δάσους, καὶ κυρίως ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ Κράτους ὡς ιδιοκτήτου, εἰς ὃ οὐδεμία μετατροπὴ τῶν κεφαλαίων τούτων ἐπιτρέπεται.

3ον) Ὅτι ἡ παραγωγικότης τῶν δασικῶν κεφαλαίων ἐγκρίνεται μᾶλλον εἰς τοὺς φυσικοὺς ὅρους τῆς βλαστήσεως τοῦ καὶ ἀπαιτεῖ μικρὰν σχετικῶς καὶ ἀπλὴν χειρωνακτικὴν ἐργασίαν, μεγαλητέραν δὲ πνευματικὴν ἐκ μέρους τοῦ διαχειριζομένου αὐτά.

4ον) Ὅτι τὰ προϊόντα τοῦ δάσους εἶνε κυρίως μέρη τοῦ κεφαλαίου, τῶν ὁποίων τὸ ποσόν, τὸ ποιόν καὶ τὸν χρόνον τῆς ἀπολήψεως ἀπόκειται εἰς τὸν διαχειριστὴν νὰ προσδιορίζῃ, κατόπιν μελέτης τῶν διαφορῶν φυσικῶν, οἰκονομικῶν καὶ δημοσιονομικῶν ὅρων, ὑφ' οὗς ὑφίσταται καὶ ὑφ' οὗς δεόν νὰ ἐκμεταλλεύηται ἕκαστον δάσος.

5ον) Ὅτι ἡ παραγωγή τῶν δασικῶν κεφαλαίων κέχτηται ὑπὸ οἰκονομικὴν καὶ δημοσιονομικὴν ἔποψιν ἐξαιρετικὴν ὅλως σημασίαν, ἰδίᾳ διὰ τοὺς γειτνιάζοντας λαοὺς, ἀλλὰ καὶ δι' ὅλην τὴν χώραν.

6ον) Ὅτι τὰ δασικά κεφάλαια, ἰδίᾳ τὸ ξυλῶδες τοιοῦτο, ὑπόκεινται εἰς ἰδιαιτέρους ὅλως κινδύνους, τῶν ὁποίων ἡ προλήψις ἀπαιτεῖ κυρίως εἰδικὴν προσοχὴν περὶ τὴν διαχείρισιν.

Ἐχόντες πάντα ταῦτα ὑπ' ὄψει ἡμῶν, δυνάμεθα νὰ ἐξετάσωμεν ἐν ὀλίγοις ἐπίσης τὸ δεύτερον ἡμῶν ζήτημα ἥτοι :

2ον) Ποῖοι οἱ ὅροι τῆς διαχειρίσεως, ὅφ' οὓς
δύνανται νὰ διατηρηθῶσι καὶ προαχθῶσι
τὰ δασικὰ Κεφάλαια.

Ἡ λεπτομερὴς ἐξέτασις τοῦ θέματος τούτου ἀποτελεῖ
ἴδιον ὅλως κλάδον τῆς δασολογίας καὶ ἐπιστήμην ὁλό-
κληρον. Ἐνταῦθα βεβαίως δὲν προτιθέμεθα τοιοῦτόν τι,
ἀλλὰ νὰ ὑποδείξωμεν μόνον τὰς βάσεις, ἐφ' ὧν δεόν νὰ
ἐδράζηται τὴν σήμερον ἡ διαχείρισις τῶν δασῶν καὶ τὰς
κυριωτέρας αὐτῆς ἀπαιτήσεις, συμφώνως πρὸς τὰς ἐπι-
κρατούσας ἐπιστημονικὰς ἀρχάς. Αἱ λεπτομέρειαι τῶν
διαφόρων τρόπων τῆς διαχειρίσεως τῶν δασῶν ἀποτελοῦ-
σιν ἀντικείμενον λεπτολόγου καὶ δυσκόλου ἐπιστημονικοῦ
κλάδου τῆς δασολογίας, καὶ κυρίως εἰπεῖν, εἶνε ἐπιστη-
μονικαὶ γνώσεις ἀπαραίτητοι μόνον διὰ τὸν διαχειριζόμε-
νον δασικὰ κεφάλαια· ἄλλως τε, δὲν μένουσιν πάντοτε
καὶ αἱ αὐταὶ καὶ ἀναλλοίωτοι, ἀλλὰ μεταβάλλονται σὺν
τῇ διαρκεῖ προόδῳ τῆς καθόλου δασολογικῆς ἐπιστήμης.

Ἐξ ὧν ἐξεθέσαμεν εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον
περὶ τῶν ιδιοτήτων τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου συνάγεται,
ὡς κύριον καὶ ἀσφαλὲς συμπέρασμα, ὅτι αἱ ἀνάγκαι
τοῦ λαοῦ καὶ τῆς χώρας ἀπαιτοῦσιν, ὅπως καὶ δασικὰ
προϊόντα παράγονται συνεχῶς καὶ τὰ δάση τῆς χώρας
διατηρῶνται πάντοτε ἐν ἀκμῇ.

Ἐκ τοῦ γενικοῦ τούτου συμπεράσματος ἐκπηγάζου-
σιν αἱ ἀρχαί, ἐφ' ὧν δεόν νὰ βασίζεται ἡ διαχείρισις
τῶν δασῶν.

Αἱ σπουδαιότεραι τούτων εἶνε αἱ ἑξῆς :

1ον) Ἡ διαχείρισις τῶν δασῶν πρέπει νὰ ἔχῃ ἐν

γένει ως βάσιν τὴν οἰκονομικὴν παραγωγὴν, τοῦτέστι παραγωγὴν ἐπικερδῇ, ἐξαιρέσει τῶν προστατευτικῶν δασῶν, εἰς ἅτινα διὰ λόγους γενικωτέρους ἐπιβάλλεται ἢ ἐλάττωσις τῆς παραγωγῆς, ἔστω καὶ μέχρι βαθμοῦ περιορίζοντος ἢ καὶ ἐξαφανίζοντος πᾶν κέρδος.

2ον) Ἡ διαχείρισις παντὸς δάσους, ἐπειδὴ ἀφ' ἑνὸς μὲν εἶνε διαρκὴς οἰκονομικὴ διαχείρισις μονίμου κεφαλαίου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀποβλέπει οὐ μόνον εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν ἀναγκαίων δασικῶν προϊόντων ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν παροχὴν πολλῶν γενικῆς σημασίας ὠφελειῶν, δεόν νὰ μὴ ἔχη ὡς βάσιν ἀποκλειστικὴν τὴν ἀπόληψιν ὅσον ἔνεστιν μεγαλητέρου κέρδους, ἀλλὰ νὰ περιορίζεται εἰς τὴν ἀπόληψιν μικρῶν κερδῶν καὶ τόσων μόνον, ὥστε νὰ μὴ παραβλάπτηται διὰ τῆς ἀπολήψεως αὐτῶν καὶ ἡ ἐξασφάλισις τῶν ὑπὸ τῶν δασῶν παρεχομένων ἄλλων γενικῶν ὠφελειῶν.

3ον) Ἡ δασικὴ διαχείρισις δεόν νὰ ᾔνη κατ' ἐξοχὴν συντηρητικὴ, ἥτοι τὴν ἀπόληψιν τῶν δασικῶν προϊόντων οἰουδήποτε δάσους, ἥτις, ὡς προείπομεν, δὲν εἶνε ἡ ἀπόληψις μέρους τοῦ κεφαλαίου, νὰ ἐνεργῇ μόνον ἐπὶ τῇ βάσει ἀκριβοῦς ὑπολογισμοῦ τῆς ἐτησίας παραγωγῆς ἢ προσαυξήσεως τοῦ δάσους τούτου καὶ δι' οὐδένα λόγον νὰ μὴ ὑπερβαίνει ταύτην.

4ον) Ἡ δασικὴ διαχείρισις δεόν νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῶν ἐφαρμοζόντων ταύτην λεπτομεροῦς μελέτης τῶν εἰδικῶν συνθηκῶν ἐκάστης χώρας καὶ ἐκάστου δάσους, ἥτοι τῆς μελέτης τῶν τοπικῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν ἐδαφικῶν, κλιματολογικῶν, φυτολογικῶν καὶ ἐμπορικῶν συνθηκῶν, καθὼς ἀκόμη καὶ τῆς μελέτης τῶν ἐπικρατούντων ἡθῶν καὶ ἐθίμων.

5ον) Ἡ δασικὴ διαχειρίσις δέον νὰ στηρίζηται ἐπὶ τῆς ἐξαιρετικῆς μερίμνης, ἥτις δέον νὰ λαμβάνηται περὶ τῆς ἐν καλῇ καταστάσει διατηρήσεως τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου καὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τόσον αὐτοῦ, ὅσον καὶ τῶν συμφερόντων τοῦ ἰδιοκτῆτου ἐν γένει, δι' ὀργανωμένης ἀστυνομίας καὶ νομοθετικῶν μέτρων, τόσον ἀστυνομικῶν, ὅσον καὶ ποινικῶν (¹).

6ον) Βάσις τῆς δασικῆς διαχειρίσεως δέον νὰ ᾔηται ἡ διὰ τῆς φυσικῆς ὁδοῦ ἀνανέωσις τῶν ὑλοτομουμένων δασῶν καὶ συνεπῶς ἡ ἀνανέωσις τοῦ ὅλου ἐνὸς δάσους ἐντὸς ὅσον ἔνεστι μακροτέρου χρόνου (²), ὅπως οὕτω καὶ ἡ φυσικὴ ἀνανέωσις τελῆται εὐχερέστερον λόγῳ τῆς σμικρότητος τῶν ἐτησίως ἀποψιλουμένων διὰ τῆς ὑλοτομίας ἐπιφανειῶν, καὶ τὰ ἐδάφη παράγωσι τὸ μέγιστον δυνατόν ποσὸν ξυλείας, καὶ οὕτω δὲν γίνηται ἀνάγκη νὰ καταλαμβάνωσιν τὰ δάση μεγάλας καὶ γεωργησίμους ἐκτάσεις. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς διαχειρίσεως ἐνδείκνυται καὶ λόγῳ τοῦ ἐπιβαλλομένου εἰς πᾶσαν δασικὴν διαχείρισιν περιορισμοῦ παντὸς ἐξόδου, ἕνεκεν τῆς σμικρότητος τοῦ κέρδους, καὶ τέλος,

7ον) Τὴν καλλητέραν δασικὴν διαχείρισιν, λόγῳ τοῦ εἶδους τοῦ ὑπὸ διαχείρισιν κεφαλαίου καὶ τῶν ἐν γένει ἀπαιτήσεων καὶ αὐτοῦ καὶ τῆς διαχειρίσεώς του, δύναται νὰ ἐφαρμώσῃ τὸ Δημόσιον μόνον, ἐπὶ δὲ τῶν ἀνηκόντων

(¹) Περὶ τῶν μέτρων τούτων θὰ διαλάβωμεν ἀναλυτικώτερον κατωτέρω.

(²) Ὁ χρόνος οὗτος ἐν ᾧ κατορθοῦται βαθμυδὸν ἡ ἀνανέωσις ἐνὸς δάσους διαχειριζομένου καὶ ἡ ἀποκατάστασις αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν, εἰς ἣν εὐρίσκετο κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς διαχειρίσεως καὶ ὑλοτομίας, ἀποκαλεῖται ἐπιστημονικῶς Περιορπὴ ἢ χρόνος περιορπῆς.

Αὐτῷ δασῶν, δέον νὰ ἐπιτελῇ ταύτην ἀπ' εὐθείας δι' ἰδίων ὀργάνων καὶ δι' ἰδίων λογαριασμὸν.

Πόσον ἀληθῆ εἶνε τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα μαρτυροῦσιν οἱ εἰς τὰς διαφόρους χώρας ἰσχύοντες σχετικοὶ Νόμοι. Εἰς τῶν ἀρίστων ἐξ αὐτῶν, ἦτοι ὁ Βαυαρικὸς περὶ δασῶν Νόμος, ὡς ἐβελτιώθη κατὰ τὸ 1879, ἀναγράφει μεταξὺ ἄλλων, τὰς ἐξῆς περὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν δασῶν διατάξεις.

Ἄρθρον 2^{ον} — Ἡ δασικὴ οἰκονομία (διαχειρίσις) ἐν τοῖς δημοσίοις δάσεσι δέον νὰ ἀκολουθῇ τὴν θεμελιώδη ἀρχὴν τῆς διαρκοῦς ἀπολήψεως τῶν ὠφελημάτων (διαρκοῦς ὠφελείας) καὶ τὰ διαχειριστικὰ αὐτῆς σχέδια νὰ στηρίζῃ ἐπὶ τῆς ἐπιμελοῦς ἐξακριβώσεως τῆς ἐτήσιας προσόδου.

Ἄρθρον 3^{ον} — Ὁ προσρισμὸς τῆς εἶνε, νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν μεγίστην δυνατὴν παραγωγὴν τῶν πρὸς τὰς τοπικὰς καὶ γενικὰς τῆς χώρας ἀνάγκας ἀνταποκρινομένων εἰδῶν. (δασικῶν προϊόντων).

Ἄρθρον 4^{ον} — Αἱ δευτερεύουσαι ὠφέλειαι (ρητίνευσις καὶ ἐκφλοῖωσις) δέον νὰ μὴ ἐπιτείνωνται εἰς βαθμὸν διακινδυνεύοντα τὴν παραγωγὴν τῆς ξυλείας.

Ἄρθρον 5^{ον} — Αἱ ἀνάγκαι τῶν τεχνῶν καὶ τῆς γεωργίας δέον νὰ λαμβάνωνται ὅσον τὸ δυνατόν πλείοτερον ὑπ' ὄψιν.

Ἄρθρον 6^{ον} — Ἡ διαχείρισις τῶν κοινοτικῶν δασῶν καὶ τῶν εἰς σωματεῖα ἢ ἀγαθοεργὰ ἰδρύματα ἀνηκόντων τελεῖται ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς Κυβερνήσεως.

Ἄρθρον 19^{ον} — Οἱ ἰδιῶται ἰδιοκτῆται δασῶν ὑπάγονται, ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν καὶ διαχείρισιν τῶν δασῶν των, εἰς τὰς ἀστυνομικὰς διατάξεις τοῦ παρόντος νόμου.

"Αρθρον 35ον καὶ 36ον — Μερικὴ ἢ ὀλικὴ ἀποψίλωσις τῶν ἀπὸ φυσικῶν φαινομένων προστατευόντων δασῶν δὲν ἐπιτρέπεται. (λεπτομερὲς περιγραφὴ τῶν προστατευτικῶν δασῶν).

Ἄρθρ. 41ον — Τὰ πρὸς παραγωγὴν ξυλείας προοριζόμενα ἐδάφη δέον πάντοτε νὰ καλύπτονται ὑπὸ δασικῆς συστάδος, μὴ ἐπιτρεπομένης οὐδεμιᾶς ἐνεργείας διακινδυνευούσης τὴν ὑπαρξίν της, ἢ ἐπαπειλούσης τὴν καταστροφὴν ὁλοκλήρου ἢ καὶ μέρους τοῦ ἐπὶ τοῦ τοιούτου ἐδάφους φυομένου δάσους.

Καὶ οὕτω καθεξῆς, ὡς θὰ ἴδωμεν καὶ κατωτέρω.

Μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν δασῶν ὑπὸ τὴν οἰκονομικὴν καὶ διαχειριστικὴν ἐποψιν, ὑπολείπεται νὰ ἐξετάσωμεν καὶ τὸ τρίτον ἡμῶν θέμα, τοῦτέστιν, Ποῖος εἶνε ὁ ἰδιοκτήτης, ὁ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προρρηθέντων δυνάμενος νὰ διαχειρισθῇ τὰ δάση, καὶ συνεπῶς εἰς ποίου ἰδιοκτήτου τὴν κυριότητα δέον νὰ εὐρίσκωνται ταῦτα, ὅπως ἐπιτελῶσιν ἐπιτυχέστερον τὸν πολὺτιμον προορισμὸν των ;

3ον) Ποῖος ὁ ἀρμοδιώτερος ἰδιοκτήτης τῶν δασῶν.

Ἐξετάσαμεν ἐν ταῖς δύο προηγουμένοις κεφαλαίοις, ὁποίου εἵδους ἀντικείμενον διαχειρίσεως ἀποτελοῦσι τὰ δάση καὶ ποῖαι αἱ ἀρχαὶ καθ' ἃς ταῦτα δέον νὰ διαχειρίζωνται. Ἡδὴ ἐκ τῆς ἐξετάσεως ταύτης προκύπτει καταφανῶς, ὅτι τοιοῦτου εἵδους κεφάλαιον, μὲ τόσον πολυπλῆξ περὶ τὴν διαχείρησιν του ἀπαιτήσεις καὶ μὲ τόσον γενικὴν σημασίαν διὰ τὴν καθόλου οἰκονομικὴν καὶ

δημοσιονομικὴν εὐεξίαν μιᾶς χώρας, δὲν εἶνε δυνατόν νὰ εὐδοκιμήσῃ εἰς χεῖρας τοῦ τυχόντος ἰδιοκτῆτου.

Κατὰ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου, μὲ τὴν πρόοδον τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης καὶ τὰς ἐπικρατησάσας ἰδέας περὶ ἐλευθερίας, ἤρξατο καὶ δεινὸς ἀγὼν μεταξὺ τῶν διαφόρων οἰκονομολόγων περὶ τοῦ ἂν τὸ Κράτος δεόν νὰ τηρήσῃ τὴν ἐπὶ τῶν δασῶν ἰδιοκτησίαν τοῦ ἢ νὰ ἐκποιήσῃ ταῦτα. Ἡ γενικὴ οἰκονομικὴ ἀρχή, ὅτι τὸ Κράτος εἶνε ἐν γένει κακὸς διαχειριστὴς οἰκονομικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ δεόν νὰ μὴ ἀναμιγνύεται εἰς ταύτας, καθὼς καὶ πολλοὶ ἄλλοι λόγοι ἐβάρυναν τὴν πλάστιγγα μᾶλλον ὑπὲρ τῆς γνώμης τῆς ἐκποιήσεως τῶν δημοσίων δασῶν, καὶ οὕτω καὶ ἐν Γαλλίᾳ μετὰ τὴν μεγάλην ἐπανάστασιν καὶ ἐν Πρωσσίᾳ κατὰ τὸ 1819 ὥς καὶ ἐν Αὐστρίᾳ, ἐπωλήθησαν πολλὰ δημόσια δάση καὶ διὰ τῶν οὕτω κτηθέντων χρημάτων ἐκαλύφθησαν διάφοροι ἄλλαι δημόσιοι ἀνάγκαι καὶ δὴ χρέη. Ἡ γνώμη καὶ αἱ ἐνέργειαι αὗται συνέπεσαν ἀκριβῶς μὲ τὴν ἀπαρχὴν τῆς ὑπὲρ τῶν δασῶν καὶ τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν ἐπιστημονικῆς μερίμνης καὶ μὲ τὴν γένεσιν τῆς δασολογίας.

Συνέτεινε δὲ τὰ μάλιστα εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς γνώμης ταύτης καὶ εἰς τὴν ἐκποίησιν τῶν δημοσίων δασῶν καὶ ἡ παρατήρησις, ὅτι δάση ἀνήκοντα εἰς ἰδιώτας ἢ κοινότηας καὶ ἐξυπηρετοῦντα τὰ συμφέροντα αὐτῶν, προστατεύοντα λ. χ. τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, ἢ ὑπερκείμενα χωρίων καὶ προστατεύοντα ταῦτα ἀπὸ καταπτώσεων καὶ χειμάρρων, ἢ καὶ τέλος δάση παρέχοντα κανονικῶς προϊόν τι, ἔχον σπουδαίαν ὁπωσδήποτε ἐμπορικὴν ἐπιτόπιον ἀξίαν καὶ συνεπῶς καὶ ἰδιάζουσαν οἰκονομικὴν σημασίαν διὰ τοὺς καρπουμένους αὐτό, ὅτι δάση τοιαῦτα,

λέγω, ἐπρостаτεύθησαν καὶ ἐπρостаτεύοντο ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων περισσότερον τῶν ἄλλων καὶ διετηροῦντο συνεπῶς εἰς καλητέραν κατάστασιν, ἐπὶ τὰ εἰς τὸ δημόσιον ἀνήκοντα τοιαῦτα, ἅτινα ἀφ' ἐνὸς μὲν, ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῆς ἐπαρκοῦς προστασίας καὶ καλῆς ἐκ μέρους τοῦ Δημοσίου διαχειρίσεως, ἀφ' ἐτέρου δέ, ὡς ἐκ τῆς κοινῆς χρήσεως εἰς ἣν ὑπεβάλλοντο, κατεστρέφοντο ὁσημέραι ποιοτικῶς τε καὶ ποσοτικῶς. Ὡς ἀσφαλὲς δὲ συμπεράσμα τῆς παρατηρήσεως ταύτης ἐθεωρήθη, ὅτι τὰ δάση ὡς δημόσιος ἰδιοκτησία δὲν εὐδοχιμοῦσι, καὶ ὅτι δέον ταῦτα νὰ περιέλθωσιν εἰς χεῖρας τῶν ἀμεσώτερον ἐνδιαφερομένων. Τούτων ἕνεκεν δὲν εἶνε οὐδόλως ἄπορον, ἂν καὶ ἡ σημερινὴ ἀντίληψις τῆς ἡμετέρας κοινωνίας, παρ' ἣ ἤρχισε νὰ γεννᾶται ἡ ἰδέα τῆς πρὸς τὰ δάση στοργῆς καὶ μερίμνης, συμφωνῇ πρὸς τὴν ἀρχικὴν ἐκείνην ἀντίληψιν καὶ διὰ τοῦτο ἀκούῃ τις κατὰ κόρον ἐπαναλαμβανόμενον, ὅτι διὰ νὰ σωθῶσι τὰ δάση ἡμῶν δέον νὰ περιέλθωσιν εἰς τὴν κυριότητα κοινοτήτων ἢ δήμων, ἀποδειχθέντων δὴθεν, ὅτι δύνανται νὰ μεριμνήσωσι περὶ αὐτῶν μᾶλλον τελεσφόρως.

Ἄς ἐξετάσωμεν ἤδη κατὰ πόσον ἡ ἀντίληψις αὕτη τῆς κοινωνίας εἶνε ὀρθή, καὶ τὸ ἀνωτέρω συμπέρασμα αὐτῆς λογικὸν καὶ ἐφαρμόσιμον.

Ἰδιοκτῆται δασῶν δύνανται νὰ ᾧσιν ἢ μεμονωμένα ἄτομα, ἢ οἰουδήποτε εἶδους σωματεία, ἀντιπροσωπεύοντα συμφέροντα περισσοτέρων τοῦ ἐνὸς ἀτόμου ἢ τέλος τὸ Κράτος.

Μεμονωμένα ἄτομα, ἔχοντα εἰς τὴν κυριότητά των δάση, οἷον ξυλέμποροι ἢ κτηματῖαι, ὅσον δῆποτε πλούσιοι καὶ ἂν ὑποτεθῶσι, δὲν δύνανται νὰ διαχειρί-

ζωνται τὰ εἰς αὐτοὺς ἀνήκοντα δάση ἢ πρὸς ἐξυπηρετησιν τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων των. Ὁ σκοπὸς τοῦτέστι τῆς ιδιοκτησίας των ταύτης εἶνε ἡ ἀπόληψις ἐξ αὐτῆς ὅσον ἔνεστι μεγαλητέρας χρηματικῆς ὠφελείας. Ὅταν δὲ μάλιστα ἡ ιδιοκτησία αὕτη δὲν ἦνε οὕτως εἰπεῖν ὑποχρεωτικὴ καὶ ἀναπαλλοτρίωτος, ὡς εἶνε αἰ τοιαῦται κατηγοριῶν τινων εὐγενῶν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ, ἀλλ' εἶνε μεταβατικὴ ἢ παροδική, δύναται δηλ. ἐκποιουμένη νὰ μεταβιβάσθῃ εἰς ἕτερον ιδιοκτῆτην, τότε ἕκαστος τῶν κατὰ καιροὺς ιδιοκτητῶν ἀποβλέπει πρῶτιστως, πῶς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ιδιοκτησίας του νὰ ἀπολαύσῃ καὶ τὴν μεγαλειτέραν ὠφέλειαν. Συνεπῶς ἐπὶ τοιούτων ιδιοκτησιῶν δὲν δύναται ποτε νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ διαρκὴς καὶ μόνιμος πρόσοδος τοῦ δάσους, ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς διαρκοῦς αὐτοῦ βελτιώσεως καὶ παραμονῆς ἐν καλῇ καταστάσει, πολλῶ δ' ἥττον δύνανται νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν τὰ γενικώτερα συμφέροντα τῆς χώρας, ἐφ' ἅτινα τόσον οὐσιωδῶς ἐπιδρῶσι τὰ δάση, ἀφ' οὗ ἡ προστασία τῶν συμφερόντων τούτων, ὡς ἴδομεν, ἀντίκειται εἰς τὸ ἰδιωτικὸν συμφέρον. Δὲν δύναται δηλαδὴ ὁ ιδιοκτῆτῆς δάσους, ἐξασκούντος οἰανδήποτε προστασίαν ἐπὶ τῆς κατανομῆς ὑδάτων, ἢ ἐπὶ ὑποκειμένων ἀγρῶν, ἢ τέλος ἐπιδρῶντος ὅπως δήποτε ἐπὶ τῶν κλιματολογικῶν ἢ ὑγιεινῶν ὅρων ἐνὸς τόπου, δὲν δύναται, λέγω, ὅταν εὕρῃ ἐν τῷ ἐμπορίῳ κέρδος τι ἄμεσον, ν' ἀφήσῃ τοῦτο καὶ νὰ προτιμήσῃ νὰ διατηρήσῃ τὸ δάσος του, χάριν τῶν εἰς τρίτους ἐξ αὐτοῦ προσγιγνομένων ὠφελημάτων. Ἀλλ' οὐδὲ δίκαιον εἶνε ἴσως νὰ ἐξαναγκασθῇ εἰς τοιοῦτόν τινα περιορισμόν, ἀντικείμενον ὅλως εἰς τὰ περὶ τῆς ἐλευθέρας διαχειρίσεως τῆς ἰδιωτικῆς περιουσίας παρα-

δεδεγμένα, ἂν μὴ ἔχη ἄλλοθεν ἀποζημιώσιν τινὰ πρὸς τοῦτο.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν ἀνωτέρω, ὑποθέσωμεν πρὸς στιγμήν, ὅτι ὁ ἰδιοκτήτης θέλει νὰ ἐκμεταλλεῖται μὲν οἰκονομικῶς τὸ δάσος τοῦ ἀλλὰ συντηρητικῶς καὶ διαρκῶς, διατηρῶν αὐτό. Ἐπειδὴ ἡ οἰκονομικὴ αὕτη διαχείρισις τοῦ ἰδιώτου συνδέεται καὶ πάλιν πρωτίστως μὲ τὸ ἄμεσον συμφέρον, θ' ἀναγκασθῇ ν' ἀποδεχθῇ καὶ ἐφαρμώσῃ τρόπον διαχειρίσεως, ἀποδίδοντα τὸ σχετικῶς μεγαλύτερον κέρδος, τοῦτέστιν, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐπιτοπίου ἀγορᾶς, θὰ διαχειρισθῇ τὸ δάσος τοῦ πρὸς ὅσον ἔνεστι ταχυτέραν καὶ ἀφθονωτέραν παραγωγὴν τοῦ καταναλισκομένου προϊόντος, μὴ ἀποβλέπων οὐδόλως εἰς τὰ γενικώτερα συμφέροντα. Ὅθεν, ἐὰν ἐπὶ παραδείγματι, ἄνθρακες ἢ ξυλεία μικρῶν διαστάσεων, ὅποια εἶνε κοντοί, ὑπορθώματα, κοινῶς φουρκάδες, κλώνοι ἢ λεπτά στελέχη διὰ καλαθοπλεκτικὴν, ἐὰν τοιούτου εἶδους προϊόντα ἐκποιῶνται ἐπωφελέστερον, ὅπερ καὶ σύνηθες, θὰ διαχειρισθῇ τὸ δάσος τοῦ πρὸς παραγωγὴν τοιούτων προϊόντων μόνον, ὅποτε ὅμως τὸ πολὺτιμον δάσος ἐκλείπει κυρίως καὶ ἀντικαθίσταται ὑπὸ βραχυβίου, πρεμνοφυοῦς, ὑποκειμένου εὐκολώτατα εἰς ἐντελὴ καταστροφὴν καὶ μὴ ἐξασκοῦντος πλέον τὰς γενικὰς ἐπωφελεῖς ἐπὶ τῆς χώρας ἐπιδράσεις, τὰς ὁποίας ἐξασκεῖ ὑψήπρεμνον καὶ γηραιὸν δάσος.

Οἱ ὅροι οὗτοι, δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι παραμένουσιν ἀναλλοίωτοι σχεδὸν καὶ διὰ τοὺς ἔχοντας μεγάλης ἐκτάσεως ἰδιόκτητα δάση, ἢ καὶ πολλὰ τοιαῦτα. Πάντοτε τὴν χρῆσιν αὐτῶν ὁδηγεῖ τὸ συμφέρον, καὶ ἡ διατήρησις των ἐπιδιώκεται, ἐφ' ὅσον ἡ ἄμεσος ἐξ αὐτῶν ὠφέλεια ἱκανοποιεῖ τὰς ἀξιώσεις τοῦ ἰδιοκτήτου.

Τὴν ἀλήθειαν τῶν λεγόμενων μου ἐπιβεβαίωσεν ἡ ιστορικὴ ἐρευνα τῆς ιδιοκτησίας τῶν δασῶν εἰς ὅλας τὰς χώρας καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν ἡμετέραν. Εἶπον ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος κεφαλαίου, ὅτι ἡ ἰδέα περὶ ἀπαλλοτριώσεως τῶν δημοσίων δασῶν ἐγεννήθη καὶ ἐφηρμόσθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ π. αἰῶνος εἰς διαφόρους χώρας, ἐκποιήθωντων πολλῶν δημοσίων δασῶν εἰς ἰδιώτας. Αἱ συνέπειαι τῶν τοιούτων ἐκποιήσεων δὲν ἐβράδυναν νὰ φανῶσι. "Ανευ ἐξαιρέσεως σχεδὸν πάντα τὰ εἰς ἰδιώτας περιελθόντα δάση, ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου ἢ ἀπεψιλώθησαν ἐξ ὁλοκλήρου καὶ αἱ πρῶται δατώδεις ἐκτάσεις μετεβλήθησαν εἰς βοσκάς, ἢ ἡ διαχείρισίς των ἐγένετο κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε γήραιά καὶ πολύτιμα δάση ἀντιπροσωπεύοντα σπουδαῖα δασικὰ κεφάλαια, μετεβλήθησαν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν εἰς πρεμνοφυῆ καὶ ἀκανόνιστα τοιαῦτα, ἐλαχίστης ἀξίας.

Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ συμβαίνει ἔτι καὶ σήμερον παρ' ἡμῶν διὰ τὰ ιδιοκτήτητα δάση. 'Εφ' ὅσον αἱ ἐμπορικαὶ συνθήκαι, ἡ ἑλλειψὶς ἐπιτηδείων ὑλοτομῶν καὶ λοιποὶ λόγοι, ἐδυσχέραινον τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἰδιωτικῶν δασῶν, παρέμενον ταῦτα ἀλώθητα ὅπως δῆποτε, καίτοι ἦσαν καὶ πάντῃ ἀνεπιτήρητα καὶ ἀπεριποίητα. 'Αφ' ἑτοῦ ὅμως ἤρθησαν τὰ κωλύματα ταῦτα καὶ οἱ ιδιοκτήται εὖρον συμφέρον ἐν τῇ ἐκμεταλλεύσει τῶν δασῶν των, ἤρχισε καὶ ἡ καταστροφὴ αὐτῶν.

Δὲν ἐπιθυμῶ ν' ἀναφέρω ὀνόματα· οὐχ ἥττον οἱ ἐν Ἑλλάδι μεγάλοι ιδιοκτήται δασῶν ἀπαξάπαντες ἀμιλλῶνται τίς νὰ ἐπαληθεύσῃ περισσότερον τ' ἀνωτέρω λεγθέντα. Παράδειγμα πρόσφατον καὶ πειστικώτατον διὰ πάντα ἔχομεν τὸ ἐξῆς. Εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ἐν Ἑλλάδι

ιδιοκτητῶν δασῶν ἐνεργεῖται ἡ ἀνθρακοποιία. Ἐνῶ ὅμως τυγχάνει γνωστόν, ὅτι ἡ ἔκτασις τῶν δημοσίων δασῶν ὑπερτερεῖ κατὰ πολὺ τὴν τῶν ἰδιοκτητῶν καὶ ὁμῶς πρὸς τὰ δάση, τὰ πρὸς ἀνθρακοποιάν κατάλληλα, μ' ὅλα ταῦτα, ὥς ἐκ τῆς ἐπισήμου στατιστικῆς ἐμφαίνεται, οἱ ἐν ἰδιοκτητοῖς δάσεσι κατασκευαζόμενοι ἀνθρακες ὑπερτεροῦσι κατὰ ποσὸν πολὺ, τοὺς ἐν τοῖς δημοσίοις δάσεσι κατασκευαζομένους, καὶ ἐτησίως ἡ διαφορὰ αὕτη γίνεται μεγαλύτερα.

Οὕτω κατὰ τὸ 1899	κατεσκευάσθησαν ἀνθρακες	
ἐκ δημοσίων δασῶν	5,354,736	δκ.
ἐνῶ ἐξ ἰδιοκτ. δασῶν κατεσκευάσθησαν	8,591,059	»
κατὰ τὸ 1900 ἐκ δημ. δασῶν	6,286,935	»
» » ἐξ ἰδιοκ. »	9,544,985	»
» 1901 ἐκ δημ. »	6,415,151	»
» » ἐξ ἰδιοκ. »	10,514,315	»
» 1902 ἐκ δημ. »	7,611,098	»
» » ἐξ ἰδιοκτ. »	9,846,458	»
» 1903 ἐκ δημ. »	6,177,128	»
» » ἐξ ἰδιοκ. »	9,686,458	»
» 1904 ἐκ δημ. »	6,248,518	»
» » ἐξ ἰδιοκτ. »	9,603,316	»

Τὰ ποσὰ ταῦτα τῶν ἀνθράκων ἀποδεικνύουσι δύο τινά, πρῶτον, ὅτι, ἐπειδὴ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἠϋξήσεν ἐπαισθητῶς ἡ τιμὴ τῶν ἀνθράκων, πλεῖστοι ἰδιοκτῆται δασῶν ἀδιαφοροῦντες, ἂν ἡ ἐκ τῶν ἀνθράκων ὠφέλεια ἦνε προσωρινή, ἀδιαφοροῦντες, ἂν διὰ τῆς ἀνθρακοποιίας καταστρέφονται τὰ δάση των καὶ δυστυχῶς μάλιστα παρ' ἡμῖν ἀνεπιστρεπτί, ἀδιαφοροῦντες τέλος, ἂν τὰ δάση των μετὰ τινα χρόνον θὰ ἠδύναντο νὰ παραγάγωσι πολυτιμώ-

τερα προϊόντα, ἀπεδέχθησαν προτάσεις διαφόρων ἀνθρακῶν καὶ ἐπέτρεψαν ἀπανταχοῦ σχεδὸν γενικὴν ἀπανθράκωσιν, συνεπαγομένην, ἂν μὴ ὀλοσχερῇ ἀποφίλωσιν τῶν δασῶν τῶν, ἀλλὰ τοῦλάχιστον μεταβολὴν αὐτῶν ἀπὸ γηραιῶν σπερμοφυτῶν εἰς νεαρὰ πρεμνοφυτῶν τοιαῦτα, μὴ δυνάμενα νὰ διατηρηθῶσι μέχρι μεγάλης ἡλικίας, οὐδὲ νὰ παραγάγῃσι πλέον πολὺτιμον ξυλείαν δι' εἰσδηλοῦς χρήσιν, καὶ συνεπῶς, ἐμειώθη τὸ δασικὸν κεφαλαίον τῶν κατὰ τὰ ἐννέα δέκατα περίπου, τὸ δὲ ἐναπομείναν ὑπὸκειται εἰς εὐκολωτέραν καταστροφὴν.

Δεύτερον, ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν ἀποδεικνύεται, ὅτι οἱ κατασκευαζόμενοι ἀνθρακες εἶνε, ὡς πρὸς τὸ ποσόν, δυσανάλογοι πρὸς τὴν ἔκτασιν καὶ ποιότητα τῶν δασῶν, ἐξ ὧν παράγονται, χρησιμοποιομένου διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν καὶ μέρους τοῦ ξυλῶδους ἢ δασικοῦ κεφαλαίου, καὶ οὐχὶ μόνον τῆς ἐτησίας παραγωγῆς τοῦ δάσους.

Ὅτι δὲ παρατηρεῖται κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς τοὺς ἐξ ιδιοκτητῶν δασῶν κατασκευαζομένους ἀνθρακας, τοῦτ' αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ εἰς τ' ἄλλα ιδιωτικὰ δάση τὰ παράγοντα ἕτερα δασικὰ προϊόντα. Πάντα τὰ ἐξ ἐλάτης καὶ δρυὸς ιδιόκτητα δάση, ἀφ' ὅτου ἤρξατο ἀναπτυσσόμενον παρ' ἡμῖν συστηματικώτερον καὶ πῶς τὸ ὑπὸ Μακεδόνων ὑλοτόμων διενεργούμενον ἐμπόριον τῆς ἐγγωρίου ξυλείας, ἦτοι ἀπὸ εἰκοσαετίας περίπου, ἐμειώθησαν κατὰ τὸ ἥμισυ καὶ πλέον τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῶν ξυλῶδους κεφαλαίου καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἐντὸς μιᾶς ἄλλης εἰκοσαετίας, συντρεχόντων καὶ τῶν προμνησθέντων αἰτίων, τῶν παρακωλυόντων τὴν ἀναδάσωσιν, θὰ ἐκλίπωσιν παντελῶς. Τὰ ιδιωτικὰ ρητινοπαραγωγὰ ἐκ πεύκης δάση, ἐκμεταλλεύονται μόνον πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ὅσον ἐνεστίν.

ἀπολήψεως μεγαλητέρου ποσοῦ ρητίνης, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς μακροτέρας τοῦ δάσους διατηρήσεως καὶ τῆς παραγωγῆς καὶ ξυλείας χρησίμου. Διὰ τοὺς ἰδιωτικοὺς δαφνώνας ζητοῦνται κολοσσιαῖαι ἄδειαὶ συλλογῆς δαφνοφύλλου, διότι ἔτυχε τοῦτο νὰ ἔχη τελευταίως ἐμπορικὴν ἀξίαν. ἀδιάφορον ὅμως εἶνε εἰς τοὺς ἰδιοκτητάς, ἂν διὰ τῆς ληστρικῆς ταύτης ἐκμεταλλεύσεως, ἐντὸς ἐτῶν τινῶν, δὲν θὰ ὑπάρχη οὔτε μία δάφνη εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Ἀπολλωνος. Παντοῦ τέλος, τὴν χρῆσιν τῶν ἰδιωτικῶν δασῶν καθοδηγεῖ τὸ συμφέρον καὶ ὅτ' μόνον τὸ προσωρινὸν τοιοῦτον, ἐπὶ βλάβῃ καὶ τῶν γενικωτέρων συμφερόντων καὶ τῶν συμφερόντων αὐτῶν τούτων τῶν ἐπιγιγνομένων ἰδιοκτητῶν.

Μετὰ τοὺς ἰδιώτας, εἰς βαθμίδα τινα σχετικῶς ὑψηλοτέραν, ἔρχονται τὰ **διάφορα σωματεῖα ἢ ἠθικὰ πρόσωπα**, τὰ **διαχειριζόμενα δάση ἀνήκοντα εἰς αὐτά, ὅποια εἶνε, Μοναί, Κοινοὶ, Δῆμοι, ἀγαθοεργὰ ἰδρύματα** κτλ. Ἐπειδὴ, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν διαχείρισιν τῶν περιουσιῶν τοιούτων σωματείων ὁδηγεῖ πάντοτε σκέψις εἰς συντηρητικότητα, ὡς πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν περιουσίαν, καὶ ἐπειδὴ ἀφ' ἑτέρου ἡ διαχείρισις τῶν περιουσιῶν αὐτῶν δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ταχέως λαμβανομένης ἀποφάσεως ἑνὸς μόνου ἀτόμου, εὐρίσκονται δὲ τὰ πλεῖστα καὶ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ Δημοσίου, ἐπιβάλλοντος περιορισμούς τινας περὶ τὴν διαχείρισιν τῶν σχετικῶν περιουσιῶν, ἐπειδὴ τέλος κατὰ τὴν διαχείρισιν τῶν περιουσιῶν τῶν προτιμᾶται ὅπωςδὴποτε μία ἀσφαλὴς καὶ διαρκὴς πρόσδοσις, ἑνὸς προσωρινοῦ κέρδους, διὰ πάντα ταῦτα, ἡ διαχείρισις τῶν εἰς τοιοῦτου εἶδους σωματεῖα ἀνηκόντων δασῶν γίνεται κατὰ γενικὸν

κανόνα κατὰ τρόπον συντηρητικώτερον μὲν, ἀλλὰ ὁδὸν δύναται καὶ αὕτη νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τῆς τὰ γενικώτερα συμφέροντα, τὰ ἐκ τῶν δασῶν τούτων ἐξαρτώμενα, ἐπὶ βλάβῃ ἢ μειώσει τῶν ἰδίων συμφερόντων.

Μεμονωμένως μόνον καὶ εἰς εἰδικὰς τινὰς περιπτώσεις, δύναται σωματοεῖα νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τῶν γενικώτερα συμφέροντα, προασπιζόμενα ὑπὸ τῶν δασῶν τῶν, καὶ νὰ διατηρήσῃ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἄνευ ἀμέσου ὠφελείας ἢ καὶ ἀρκούμενα εἰς μικρὰν τοιαύτην, χάριν γενικωτέρου καλοῦ. Περιπτώσεις τοιαῦται εἶνε λ. χ. ὅταν δάση κοινοτικὰ προστατεύωσι τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων τῶν ἰδιοκτητριῶν τῶν δασῶν κοινοτήτων, ἢ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν ἀπὸ ἐπιχώσεων, ἢ τὰ χωρία τῶν ἀπὸ πλημμυρῶν, ἀνέμων κτλ. Ἐν τοιαύταις περιπτώσεσιν, ἐξαναγκάζονται βεβαίως αἱ κοινότητες νὰ προστατεύωσι τὰ δάση τῶν καὶ νὰ διαφυλάττωσι αὐτὰ ἀλώθητα. Ἐὰν λεπτολογήσῃ τις ὅμως, θὰ ἴδῃ, ὅτι ἡ χάριν δῆθεν γενικωτέρων συμφερόντων ἐξασκουμένη αὕτη διαφύλαξις, δὲν εἶνε, ἢ διαφύλαξις χάριν ἀμέσου ἀτομικοῦ συμφέροντος τοῦ ἰδιοκτήτου καὶ δὲν ἔχει, ἢ τοπικὴν μόνον καὶ ὅλως περιωρισμένην ἀξίαν, καὶ ὅτι, ἂν ἐπρόκειτο περὶ συμφερόντων ἄλλων πλὴν τῶν ἀτομικῶν, καὶ πάλιν οὐδεμίᾳ διαφύλαξις θὰ ἐγένετο.

Τὰ παραδείγματα τοιούτων κοινοτήτων, συντηρουσῶν καὶ προσφύλασσουσῶν τὰ εἰς τὴν περιφέρειαν αὐτῶν εὐρισκόμενα δημόσια ἢ ἰδιοκτήτα δάση, χάριν τῶν ἀνωτέρω ῥηθέντων σκοπῶν, καθὼς καὶ τὸ παράδειγμα ἰδιοκτητῶν τινῶν δασῶν, οἵτινες φαινομενικῶς μόνον συντηροῦσι τὰ εἰς αὐτοὺς ἀνήκοντα δάση, χάριν τῶν ἐξ αὐτῶν ἀπολαμβανομένων δευτερευόντων προϊόντων, οὐ μόνον οὐδόλως

συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς παραδόσεως καὶ ὅλων τῶν λοιπῶν δασῶν τοῦ Δημοσίου εἰς τὰς κοινότητας ἢ τοὺς ιδιώτας, τοὺς ἀρυσμένους ἅμεσα ἐξ αὐτῶν ὠφελήματα, ἀλλὰ τοῦναντίον, συντείνουσιν εἰς τὴν ἐδραίωσιν τῆς γνώμης, ὅτι εἰς χεῖρας τοιούτων ιδιοκτητῶν δὲν δύνανται νὰ ὑπάρξωσι δάση. Διατηροῦσιν οἱ Ἐλευσίνιοι λ. χ. τὰ δάση των, δῆλα δὲ δὲν τὰ καίουσιν, δὲν τὰ καταστρέφουσι, διότι ἐτησίως καρποῦνται ἐξ αὐτῶν τὴν ῥητίνην καὶ διότι τὰ ἐδάφη, ἐφ' ὧν φύονται, εἶνε ἀπρόσφορα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δι' ἄλλην καλλιέργειαν. Τί θὰ ἐγένετο ὅμως, ἂν τὰ δάση ταῦτα ἀπετελοῦντο ἐκ ὄρους ἢ ἄλλου εἶδους δασικοῦ δένδρου καὶ τὰ ἐδάφη ἐφ' ὧν φύονται ἦσαν γεωργήσιμα; Ἀπλούστατα, θὰ καταστρέφοντο δι' ἐκχερσώσεων καὶ ἀκανονίστων ὕλοτομιῶν, ὅπως γίνεται τοῦτο εἰς ὅλα τὰ ὁμοίου εἶδους δάση. Μῆπως ὅμως καὶ τὰ ἐκ πεύκης ῥητινοπαραγωγὰ δάση συντηροῦνται ὡς δεῖ καὶ ἐκμεταλλεύονται συντηρητικῶς καὶ ἐπὶ σκοπῷ τῆς βελτιώσεώς των; οὐδαμῶς, ἀλλ' ἐπειδὴ εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν αὐτῶν ἀτόμων πάντοτε, ἢ ἐκμετάλλευσίς των, ἐν σχέσει πρὸς τὰ ὁμοίου εἶδους δημόσια δάση, γίνεται ἡ τῶν ληστρική καὶ προφυλάσσονται καλῆτερον ἀπὸ τὰς ἐκ πυρὸς ιδίως καταστροφάς· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐν παραβολῇ πρὸς τὰ ὅμοια δημόσια δάση, φαίνονται καλῆτερα, ἐφ' ὅσον τὸ δημόσιον δὲν δημιουργεῖ εἰδικὴν καὶ ἐπαρκῆ ὑπηρεσίαν πρὸς προστασίαν καὶ ἐπιστημονικὴν τῶν δασῶν τοῦ διαχειρίσιν. Ὅθεν, τὸ παράδειγμα τῶν τοιούτων ιδιωτικῶν δασῶν φέρει χαρακτηρὰ τελείως μονομερῆ καὶ καθαρῶς τοπικόν.

Ἐξ ὅλων τῶν ρηθέντων ἀνωτέρω συνάγεται ὡς ἀσφαλὲς συμπέρασμα, ὅτι τὰ δάση, ὡς κτῆμα προσοδοφόρον

μὲν καὶ παραγωγὸν προϊόντων στενωῶς συνδεομένων μὲ
τὴν ὑπαρξίν καὶ τὴν εὐημερίαν παντὸς λαοῦ, ἀλλ' ἐπί-
σης ὡς κτῆμα ἐπιδῶν διὰ πληθύος ἐμμέσων ὁδῶν πολ-
λαχῶς ἐπὶ τῆς καθόλου καταστάσεως πάσης χώρας, δὲν
δύναται ἢ νὰ διαχειρίζεται, ὡς ἤδη εἴπωμεν, ἐπὶ τῇ βάσει
ὠρισμένων ἀρχῶν ὑπὸ τοῦ ιδιοκτῆτου του, ἤτοι, α') ἐπὶ
τῇ βάσει τῆς ὅσον ἔνεστι διαρκoῦς παροχῆς τῶν ἀμέ-
σων ἐξ αὐτοῦ ὠφελημάτων καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ μέσου
ὅρου τῆς ἐτησίας αὐτοῦ παραγωγῆς, ὅπως ἀφ' ἑνὸς μὲν
ἐξυπηρετῇ καὶ θεραπεύῃ, ὅσον οἶον τε καλῆτερον, τὰς
ἀνθρωπίνους ἀνάγκας, ἀφ' ἑτέρου δὲ κατορθῶται σὺν τῇ
διαρκεῖ συντηρήσει του καὶ ἡ διαρκὴς βελτίωσις καὶ αὐ-
ξήσις αὐτοῦ τε ὡς κεφαλαίου καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ παραγο-
μένων προϊόντων β') ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἱκανοποιήσεως
τῶν ἐπιτοπίων βιωτικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἀναγκῶν καὶ
τῆς διατηρήσεως πασῶν τῶν ἐμμέσων ὠφελειῶν, τῶν οἶον-
δήποτε γενικὸν συμφέρον ἐπηρεάζουσῶν, οὕτως, ὥστε ἡ
χρῆσις τοῦ ὅσους νὰ μὴ προκαλῇ οὐδεμίαν μείωσιν οἰασ-
δήποτε ἀπ' αὐτοῦ προερχομένης ἐμμέσου καὶ γενικωτέρας
ὠφελείας, ἀλλὰ τούναντίον νὰ προτιμᾶται αὕτη οἰουδή-
ποτε ἀμέσου κέρδους τοῦ ιδιοκτῆτου. Ἐξ ὧν δὲ τού-
των ἔπεται πλεόν ὡς φυσικὴ συνέπεια 1ον) ὅτι ὁ ιδιο-
κτῆτης ὁ δυνάμενος νὰ διαχειρίζεται τὰ δάση του συμ-
φῶνως πρὸς τὰς ἀρχὰς ταύτας, δέον ἐν πρώτοις μὲν
νὰ ᾖ παμμέγιστος τις ιδιοκτῆτης, συγκεντρῶν εἰς χεῖράς
του τοῦλάχιστον τὴν ιδιοκτησίαν πλείστων δασῶν, οὕτως,
ὥστε ὁ μέσος ὅρος τῶν εἰσοδημάτων ἐκ τῶν δασῶν τούτων
να ᾖνε τόσον ἐπαρκές, ὥστε πρόσκαιροι αὐξήσεις τοῦ
εἰσοδήματός του ἐπὶ καταστροφῇ τοῦ κεφαλαίου του, νὰ μὴ
τὸν ἐπηρεάζωσιν οἰκονομικῶς, ὥστε νὰ προτιμᾷ ταύτας

καὶ 2ον) ὅτι ὁ ἰδιοκτήτης δασῶν δέον νὰ ἔχη ἕτερον συμφέρον καὶ λόγους ἰσχυροὺς, πείθοντας αὐτὸν πολλάκις νὰ παρίδῃ τὸ ἄμεσον ὕλικὸν συμφέρον, χάριν τοῦ γενικωτέρου τοιούτου. Ἰδιοκτήτης ὅμως κεκτημένος τοιαῦτα προσόντα δὲν ὑφίσταται ἕτερος, πλὴν τοῦ Κράτους. Αὐτὸ καὶ μόνον δύναται νὰ ᾔ ὁ μέγιστος ἰδιοκτήτης δασῶν, καί, ἔχον ὑπ' ὄψιν τοῦ τὴν διαρκῆ βελτιώσιν των, νὰ διαχειρίζεται ταῦτα ὅσον ἔνεστι συντηρητικώτερον, ὅπως καὶ τὰ δασικὰ κεφάλαια παραμένωσιν ἀλώβητα καὶ τὰ ἐκ τῶν δασῶν παραγόμενα προϊόντα ὁσήμεραι βελτιῶνται καὶ αὐξάνωνται, πρὸς τελειοτέραν ἱκανοποίησιν τῶν ἐγχωρίων ἀναγκῶν. Τὸ Κράτος ἐπὶ τέλους δύναται μόνον νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τοῦ καὶ προτιμᾷ τὴν προσπάσιν τῶν γενικῶν ἢ κοινῶν συμφερόντων τῆς τῶν ταμιευτικῶν τοιούτων. Αὐτὸ καὶ μόνον ἔχει καὶ ἄμεσον συμφέρον πράττον οὕτω, διότι διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τῆς κοινῆς εὐημερίας, ἔστω καὶ ἐπὶ φαινομενικῇ τινὶ μειώσει τῶν προσόδων τοῦ, ἐξυπηρετεῖ ἑαυτὸ. Δὲν ὑπάρχει ὅμως ἀφ' ἑτέρου καὶ οὐδεὶς ἀρμοδιώτερος, ὅπως μεριμνήσῃ περὶ τῶν γενικῶν συμφερόντων τῆς χώρας, ἀλλ' οὐδὲ δύναται ἕτερός τις νὰ διαθέσῃ τοὺς ἀπαιτούμενους πόρους πρὸς τοῦτο, πλὴν τοῦ Κράτους, τὸ ὅποῖον καὶ μόνον, ὡς γενικὸς ἰδιοκτήτης τῶν δασῶν τῆς χώρας, ἢ ἔστω καὶ ὡς ὁ μέγιστος τῶν ἰδιοκτητῶν δασῶν, δύναται νὰ διαχειρίζεται ταῦτα, ἔχον ὑπ' ὄψιν τοῦ τὴν ἐφ' ὅλης τῆς χώρας ὑπὸ ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν, καθὼς καὶ ὑπὸ προστατευτικὴν ἢ γενικὴν καθόλου σημασίαν, ἐπήρειαν τῶν δασῶν.

Εἰς τοῦ Κράτους λοιπὸν τὰς χεῖρας δύνανται μόνον νὰ συντηρηθῶσι καὶ προαχθῶσι τὰ δάση καὶ Αὐτὸ καὶ μόνον εἶνε ὁ ἐνδεδειγμένος ἰδιοκτήτης των.

Τοῦτο κατεννοήθη ἤδη καὶ ὑπὸ πάντων τῶν Κρατῶν, ὅσα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ π. αἰῶνος παραπεισθέντα, πρέβησαν εἰς ἀθρόας πωλήσεις τῶν δημοσίων δασῶν.

Ἡ πλήρης καταστροφή τοῦ εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν ἰδιωτῶν περιελθόντος δασικοῦ κεφαλαίου καὶ αἱ ἐπιβλαβεῖς ἐπιδράσεις ἐπὶ τῶν τοπικῶν καὶ τῶν γενικῶν τῆς ὅλης χώρας συμφερόντων, αἱ ἐπελθοῦσαι ἐκ τῶν τοιούτων καταστροφῶν τῶν δασῶν, ἔπεισαν τὰς διαφόρους Κυβερνήσεις, ὅτι τὸ Κράτος δικαιούται καὶ ὑποχρεοῦται νὰ ἔχῃ τὴν κυριότητα τῶν δασῶν καὶ τῶν πρὸς δασικὴν παραγωγὴν μόνον καταλλήλων ἐδαφῶν, ὡς ἐκ τῶν ἐξαιρετικῶν καὶ τεχνικῶν ἰδιοτήτων τῶν δασικῶν κεφαλαίων καὶ τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν. Οὕτω ἐν Βαυαρίᾳ ἤδη ἀπὸ τοῦ 1852, ἐν Πρωσσίᾳ κατὰ τὸ 1870 καὶ 1881, ἐν Βυρτεμβέργῃ κατὰ τὸ 1874 κλ. κλ. ἐλήφθησαν διάφορα νομοθετικὰ μέτρα, δι' ὧν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ Κράτος ἔθεσεν ὑπὸ τὴν αὐστηράν αὐτοῦ ἐπιτήρησιν τὰ ἰδιωτικά, κοινοτικά κλ. δάση, ἀφ' ἑτέρου ἐπεβλήθησαν ἀπαλλοτριώσεις καὶ ἀναδασώσεις τῶν ἀποψιλωθέντων ἐδαφῶν, ἀπηγορεύθησαν αἱ ἐκχερσώσεις καὶ ὑποδιαίρέσεις τῶν ἰδιωτικῶν ἐν γένει δασῶν, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἐλήφθησαν πάντα τὰ μέτρα, δι' ὧν τὸ Κράτος, οὐ μόνον ἐπεδίωξε τὴν αὐξήσιν καὶ βελτίωσιν τῶν δασικῶν τοῦ κεφαλαίων, ἀλλ' ἔθεσε καὶ τὴν διαχείρισιν πάντων τῶν ἰδιωτικῶν τοιούτων ὑπὸ τὴν αὐστηράν τοῦ ἐποπτείαν, ἐξασκοῦν ἐν εἶδος δικαιώματος ἐπικυριαρχίας καὶ συνδιοκτησίας καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἰδιωτικῶν δασῶν.

Ἀφ' οὗ ἤδη ἐγνωρίσαμεν τὰς διαφόρους ιδιότητες τῶν δασῶν ὑπὸ δημοσιονομικὴν καὶ πολιτειακὴν ἔποψιν, ὑπολείπεται νὰ ἐξετάσωμεν τὰ ἀναλόγως τῶν μέσων καὶ τῶν συνθηκῶν ἡμῶν ὑπὲρ αὐτῶν ληπτέα μέτρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Διοργάνωσις διοικητικῆς καὶ διαχειριστικῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν

Ἐξ ὧτων ἐξεθέσαμεν εἰς τὸ ἀμέσως προηγούμενον κεφάλαιον τῆς παρούσης ἡμῶν μελέτης, συνάγεται τὸ ἀσφαλὲς συμπέρασμα, ὡς ἴδωμεν, ὅτι πρὸ παντὸς ἄλλου ἐπιβάλλεται ἡ ἀνάγκη τῆς διοργανώσεως ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ἰδίας διοικητικῆς καὶ διαχειριστικῆς τῶν δασῶν ὑπηρεσίας, οὐ μόνον πρὸς διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τῶν δημοσίων δασῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς ιδιώτας, κοινότητας, δήμους, μονὰς κτλ. ἀνηκόντων τειούτων. Καὶ εἶνε μὲν κυρίως εἰπεῖν δύο διάφοροι ὑπηρεσιακοὶ κλάδοι, ὁ τῆς ἀστυνομίας καὶ ὁ τῆς διαχειρίσεως τῶν δασῶν ὡς ἐκ τῆς φύσεως ὅμως τοῦ κεφαλαίου, οὗτινος πρόκειται ν' ἀναλάβωσι τὴν διαφύλαξιν καὶ διαχείρισιν, αἱ ὑπηρεσίαι αὗται δέον νὰ ἐξασκῶνται ὑπὸ τῶν αὐτῶν προσωπῶν, ἐχόντων ἀναλόγως τῶν ἐπιβεβλημένων αὐταῖς καθηκόντων καὶ τὰς σχετικὰς εἰδικὰς γνώσεις.

Κατὰ ταῦτα καὶ κατὰ τὰ παραδεδεγμένα ἤδη ἀπανταχοῦ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, ἡ ὑπηρεσία τῶν δασῶν δέον ν' ἀπαρτίζηται,

1ον) Ὑπὸ ἀνωτέρων ὀργάνων, ἐχόντων τὴν ἀνάλογον ἐπιστημονικὴν μορφωσιν, ὅπως καταρτίζωσι τὰ δι' ἕκαστον δάσος ἀπαιτούμενα διαχειριστικὰ σχέδια, ἥτοι νὰ καθορίζωσι τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἕκαστον δάσος, ἀναλόγως τῶν ἰδιαιτέρων συνθηκῶν ὑφ' ἃς ὑφίσταται, δύναται νὰ ἐκμεταλλευθῇ, διατηρηθῇ καὶ βελτιωθῇ ἐν ταύτῃ,

ὑπὸ τε τὴν καθαρῶς οἰκονομικὴν ἔποψιν, καθὼς καὶ ὑπὸ τὴν δημοσιονομικὴν τοιαύτην.

2ον) Πλὴν τῶν ὀργάνων τούτων ἡ ὑπηρεσία τῶν δασῶν δεόν ν' ἀπαρτιζέται καὶ ὑπὸ κατωτέρων καὶ πολυπληθεσιτέρων τούτων ὀργάνων, ἅτινα εἰσὶν ἐπιφορτισμένα κυρίως μὲ τὴν ἀστυνομικὴν ὑπηρεσίαν, (δασοφυλάκες) τὰ ὅποια ὅμως, πλὴν τῆς γνώσεως τῶν σχετικῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων, ἔχουσιν ἀπαραίτητον ἀνάγκην καὶ στοιχειωδῶν τινῶν διαχειριστικῶν γνώσεων, ὅπως καὶ τὴν ἀκριβῆ ἐφαρμογὴν, τῶν ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρου διαχειριστικοῦ προσωπικοῦ ὑποδείκνυσμένων τεχνικῶν μέτρων, ἐπιτηρῶσι καὶ τὴν διαφύλαξιν τῶν δασῶν ἀπὸ πάσης παρανόμου ἐνεργείας ἢ ἄλλης βλάβης ἐξασκῶσιν, ἐν ἐπιγνώσει καὶ τῶν ἐπερχομένων ζημιῶν καὶ τῆς ἀξίας τῶν ἐφαρμοζομένων ἀστυνομικῶν μέτρων. Ἐννοεῖται δὲ, ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων, ὅτι τὸ προσωπικὸν τοῦτο εἶναι καὶ τὸ σπουδαιότερον καὶ μᾶλλον ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἐπιτυχὴ τῶν δασῶν διαφύλαξιν καὶ διαχείρισιν.

Τὸ προσωπικὸν τοῦτο, ἀποτελεῖ οὕτως εἰπεῖν τὴν βάσιν παντὸς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας καὶ προαγωγῆς τῶν δασῶν ἡμῶν λαμβανομένου μέτρου καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἀπαιτεῖ καὶ μείζονα προσοχὴν πρὸς ὅσον ἔνεστι τελείαν μόρφωσιν καὶ διοργάνωσιν του.

3ον) Πλὴν τοῦ ὡς ἄνω προσωπικοῦ, οἴκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι πρὸς ἀλληλένδετον διοργάνωσιν τοῦ ὅλου τούτου προσωπικοῦ, ἀπαιτεῖται, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐν κέντρον τῆς ὑπηρεσίας, διευθύνον τὸν ὅλον ὀργανισμόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀριθμὸς τις ἀνωτέρων, πεπειραμένων καὶ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ διακριθέντων ὑπαλλήλων, πρὸς διαρκῆ ἐποπτείαν καὶ ἔλεγχον τῆς λειτουργίας ὁλοκλήρου τοῦ προσωπικοῦ.

Ἐνταῦθα γεννᾶται τὸ ζήτημα «Καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν διαχειριστικῶν σχεδίων τίς θὰ ἐνεργῇ;» τίς τοῦτέστιν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σχεδίων τούτων θὰ ὑλοτομῇ ἐν ἐκάστῳ δάσει, τὸ πρὸς ὑλοτομίαν ὀρισθὲν ποσὸν δένδρων; Τὸ Κράτος ἀπ' εὐθείας δι' ὀργάνων του; διὰ μισθίων ὑλοτόμων τοῦτέστιν, ἐξαρτωμένων καὶ μισθοδοτουμένων ὑπὸ τοῦ Κράτους; ἢ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τοῦ διαχειριστικοῦ σχεδίου καθοριζομένων, θέλει ἐκχωρεῖσθαι ὑπὸ τοῦ Κράτους ἡ ὑλοτομία τοῦ ὀρισθέντος ποσοῦ, εἰς τὸν πλειοδοτήσοντα πρὸς ἀγοράν ταύτης, ἀρχουμένου τοῦ Κράτους μόνον εἰς τὴν διὰ τῶν ὑπηρεσιακῶν του ὀργάνων ἐπίβλεψιν τῆς γενησομένης ὑλοτομίας;

Κατὰ τὸ πρῶτον σύστημα, ὡς βλέπει πᾶς τις, πρόκειται πλέον περὶ εἶδους μονοπωλιακῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν δασῶν ἐκ μέρους τοῦ Κράτους, ὅπερ οὐ μόνον διαχειρίζεται τὰ δασικὰ κεφάλαια διὰ τῶν ὀργάνων του ἐπιστημονικῶς, ἀλλὰ καὶ ἐκτελεῖ τὰ διαχειριστικὰ σχέδια ἐν πάσαις αὐτῶν ταῖς λεπτομερείαις δι' ἰδίων ἐργατῶν, καὶ παρέχει πλέον τὴν ξυλείαν ἐτοίμην, ἥτοι ὑλοτομημένην ἢ καὶ ἡμικατεργασμένην, ἀναλόγως τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ ἐμπορίου καὶ εἰς ὠρισμένα σημεῖα συγκεντρώσεως, εἰς τὴν κατανάλωσιν. Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο, τὸ Κράτος, πλὴν τῆς ὀργανώσεως δασικῆς ὑπηρεσίας, ὑποχρεοῦται καὶ εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ ἐξασφάλισιν τῶν σχετικῶν ἐργατικῶν συνδέσμων, ὅπως ἔχῃ ἐξησφαλισμένους καταλλήλους καὶ ἐπαρκεῖς ἐργάτας, πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν διάφορων διαχειριστικῶν ἐργασιῶν, καὶ δὴ τῆς ὑλοτομίας καὶ μεταφορᾶς τῆς ξυλείας ἐκ τοῦ δάσους εἰς τὰ πρὸς πώλησιν αὐτῆς ἐνδεδειγμένα ἐκ τῶν προτέρων σημεῖα συγκεντρώσεως.

Ἵπὲρ τοῦ συστήματος τοῦτο συνηγοροῦσι πλεῖστοι λόγοι καὶ εἶνε ὁμολογουμένως τὸ ἄριστον διὰ τὴν κανονικὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν. Δυστυχῶς ὅμως εἶνε καὶ δυσεφάρμοστον, κυρίως διὰ δύο λόγους. Πρῶτον, διότι διὰ τοῦ συστήματος τούτου, ἀναλαμβάνει τὸ Κράτος εὐθύνας ἀπέναντι τοῦ πολυπληθοῦς ὁπωσδήποτε ἐργατικοῦ προσωπικοῦ καὶ δεῖται λεπτομεροῦς καὶ πολυσυνθέτου ὀργανώσεως, ὅπως κατωρθωθῇ καὶ ἐργασία νὰ παρέχῃται ἀμερολήπτως εἰς πᾶν τὸ προσωπικὸν καὶ νὰ ἀμοιβῇται καὶ ἐξασφαλίζεται τοῦτο ἐπαρκῶς, καὶ τὴν ἀπαιτουμένην τεχνικὴν μόρφωσιν νὰ ἔχῃ, πρὸς ἐπιτυχὴ ἐκτέλεσιν τοῦ προορισμοῦ του. Δεύτερον, διότι ταυτοχρόνως γεννᾶ καὶ δυσχερείας λογιστικὰς καὶ κινδύνους καταχρήσεων καὶ διαφορῶν ἄλλας δυσκολίας, συμπαραμαρτούσας πάντοτε εἰς τὴν μισθοδότησιν πολυπληθεῶς ἐργατικοῦ προσωπικοῦ, ὑπὸ τοῦ δημοσίου ταμείου μισθοδοτουμένου. Ὁ ἰδιώτης συνήθως ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὡς ἐργαζόμενος δι' ἴδιον ὄφελός, διευθετεῖ καλῆτερον τὰ τοιαῦτα. Ὅπως ἄρα ἐφαρμώσῃ τὸ Δημοσίον ἐπιτυχῶς, δι' ἰδίων ἐργατῶν καὶ ἀνευ ζημίας, τὰ διαχειριστικὰ σχέδια τῶν εἰς αὐτὸ ἀνηκόντων δασῶν, δεόν νὰ ἔχῃ ἐξασφαλίσῃ ἀπὸ μακροῦ χρόνου γενικὴν διοργάνωσιν τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας, κατὰ τρόπον παρέχοντα αὐτῷ πλήρη ἐξασφάλισιν ἀπὸ πάσης ζημίας, ἐξ ἐνδεχομένης καταχρήσεως ἢ ἀμελείας τῶν ὑπαλλήλων του προερχομένης καὶ βεβαιότητα, περὶ τῆς εὐσυνειδησίας, τοῦ ζήλου καὶ τῆς εἰς τὸ καθήκον ἀφοσιώσεως αὐτῶν. Ὑπὸ τοιαύτας ἀπαιτήσεις, τὸ ἀνωτέρω σύστημα μόνον εἰς τὰ διάφορα Κράτη τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας κατορθώθη νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐπιτυχῶς, διότι αὐτοῦ καὶ μόνον ἡ ὀργάνωσις τῆς

δημοσίας υπηρεσίας ἐφθασεν εἰς τῆς αὐτῆς σχετικῆς τελειότητος, ἴσως διότι καὶ ὁ ἐθνικὸς γερμανικὸς χαρακτήρ συνεισέφερε καὶ ἐμορφώθη ἀπὸ μακροτάτου χρόνου, καὶ ὅπως οὐδαμοῦ ἄλλου, ὑπὸ πνεῦμα ἀπολύτου νομοταγίας. Ἐπέτυχεν δὲ καὶ ἐξακολουθεῖ ἐφαρμολογεῖν τὸ σύστημα τοῦτο ἐν Γερμανίᾳ καὶ διότι ὑπὸ νομοθετικὴν ἐποψίν ἐμελετήθη ἐκεῖ τὸ ἐργατικὸν ζήτημα λεπτομερέστερα καὶ διὰ πληθὺς λεπτομερῶν διατάξεων ἐξηφαλίσθη πολλαχῶς ὁ ἐργάτης.

Τὸ σύστημα τοῦτο οὐδὲν ἄλλο Κράτος ἐφήρμωσε μέχρι σήμερον καὶ ἀπανταχοῦ ἰσχύει τὸ δεύτερον σύστημα τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν δημοσίων δασῶν, καθ' ὃ τὸ Δημόσιον ἔχει μὲν τελείως διοργανωμένην διοικητικὴν (ἀστυνομικὴν) καὶ διαχειριστικὴν τῶν δασῶν ὑπηρεσίαν, συντάσσει Ἀὐτὸ διὰ τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων τὰ διαχειριστικὰ τῶν δασῶν σχέδια, ὀρίζον τὰ ὑλοτομητέα ποσὰ καὶ τὴν ὑλοτομίαν ἐν γένει, κατ' εἶδος, τόπον, χρόνον καὶ ἀριθμὸν δένδρων, ἀλλὰ μένει μέχρι τοῦ σημείου τούτου μόνον, καὶ ἐπαφίησιν τὴν ὑλοτομίαν εἰς τὸν ἀγοραστήν ἐπὶ πλειοδοσίᾳ τοῦ ὑλοτομητέου ποσοῦ, ἐπιβλέπον μόνον καὶ ἐξασκῶν διὰ τῶν διαφόρων ὀργάνων τοῦ τὸν ἑλεγχον τῆς γενομένης ὑλοτομίας, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ὑπ' αὐτοῦ καταρτισθὲν διαχειριστικὸν σχέδιον. Μόνον αἱ καθαρῶς δασοκομικαὶ καὶ τεχνικαὶ ἐργασίαι, ἥτοι σπορά, φυτεία, ἀραιώσεις, καθαρισμός, προφυλακτικὰ μέτρα, ὁδοί, ὑπηρεσίαι, κτίρια κτλ. ἐκτελοῦνται καὶ κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο, ὅπως καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον, ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας, δι' ἰδίων ἐργατῶν.

Αἱ παρ' ἡμῶν ὑπηρεσιακαί, ἐργατικαί, τοπικαί καὶ ἀκόμη καὶ πολιτειακαί ἢ νομολογικαί συνθηκαί, πόρρω

ἀπέχουσιν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιτρέψωσι τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ γερμανικοῦ συστήματος. Ἄλλως τε θὰ ἦτο καὶ τελείως παράλογον, μὴ ἔχοντες ἔτι ἔχνος ὀργανωμένης ὁπωσοῦν καὶ ἐπαρκoῦς δασιστῆς ὑπηρεσίας, νὰ θελήσωμεν νὰ ἐφαρμώσωμεν σύστημα, προαπαιτοῦν, πλὴν τῶν διαφορῶν ἄλλων συνθηκῶν, περὶ ὧν προείπομεν, τελείως καὶ ἀπὸ μακροτάτου χρόνου ἐπιτυχῶς λειτουργοῦσαν καὶ τελείως ὀργανωμένην δασικὴν καὶ ἐν γένει δημοσίαν ὑπηρεσίαν.

Κατὰ ταῦτα, τὸ μόνον ἐπιβαλλόμενον ἡμῖν πρὸς τὸ παρὸν καθήκον εἶνε ἡ ὀργάνωσις ὑπηρεσίας δασῶν, ἱκανῆς ν' ἀναλάβῃ τὴν διαφύλαξιν καὶ διαχειρίσιν αὐτῶν καὶ ταύτης γενομένης, πρὸς τὸ παρὸν μὲν θὰ εἶνε δυνατὴ ἢ ἐπὶ τῶν ἐργατῶν εὐεργετικὴ αὐτῆς ἐπίδρασις, διὰ τῆς αὐστηρᾶς ἐπιτηρήσεως καὶ καθοδηγήσεως αὐτῶν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων των, δι' ἧς θὰ ἐπέλθῃ μεγίστη μείωσις τῶν ἐξ ἀπειρίας ἢ ἀμελείας τῶν ὑλοτόμων ἐπερχομένων ζημιῶν, βραδύτερον δὲ δυνάμεθα νὰ σκεφθῶμεν καὶ περὶ μερικῆς ἢ ὀλικῆς ἐφαρμογῆς τοῦ γερμανικοῦ συστήματος, τῆς μονοπωλιακῆς, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἀπ' εὐθείας δι' ἐργατῶν τοῦ Δημοσίου ἐκμεταλλεύσεως τῶν δασῶν.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω, ἐπιβάλλεται ἡμῖν νὰ ἐξετάσωμεν κατὰ σειρὰν τὰ ἐξῆς ζητήματα :

1^{ον}) Τὸν καλλήτερον καὶ συμφερότερον τρόπον τῆς μορφώσεως τοῦ ἀπαιτουμένου ἀνωτέρου ἢ διαχειριστικοῦ προσωπικοῦ.

2^{ον}) Τὸν εὐχερέστερον καὶ ἐπιτυχέστερον τρόπον τῆς μορφώσεως τοῦ ἀπαιτουμένου ἀστυνομικοῦ προσωπικοῦ.

3^{ον}) Τὴν ὀργάνωσιν τῆς ὅλης δασικῆς ὑπηρεσίας. ἦτοι

A') τῆς Κεντρικῆς.

B') τῆς ἐξωτερικῆς, ἥτοι,

1ον) Ἑξελεγκτικῆς ἢ ἐποπτικῆς.

2ον) Διαχειριστικῆς.

3ον) Ἀσύνομηκῆς.

4ον) Τὴν ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν ἐξέταξιν τοῦ δυνατοῦ τοῦ καταρτισμοῦ τοιαύτης ὑπηρεσίας.

5ον) Τὸ τί δυνάμεθα νὰ πράξωμεν προσωρινῶς μέχρι τοῦ τελείου καταρτισμοῦ τῆς ὅλης ὑπηρεσίας.

Ἐξετάσωμεν ἤδη λεπτομερῶς, ἐν ἑκαστὸν τῶν ἀνωτέρω ζητημάτων.

1ον) Προπαρασκευὴ τοῦ ἀπαιτουμένου ἀνωτέρου διαχειριστικοῦ προσωπικοῦ.

Ὅτι ἡ προπαρασκευὴ τοῦ ταιούτου προσωπικοῦ δεόν νὰ ᾖ ὅσον ἐνέστι ἐπιστημονικώτερα, συνάγεται καὶ ἐξ ὅσων εἶπομεν εἰς τὸ Κεφάλαιον «Περὶ τῶν ιδιοτήτων τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου καὶ τῶν ἀπαιτήσεων του ὡς πρὸς τὴν διαχείρισίν του» καὶ ἐκ τῆς ἱστορικῆς ἐπισκοπῆσεως τῆς βαθμιαίας προσόδου τῆς δασολογίας ἐν τῇ κυρίως πατρίδι αὐτῆς τῇ Γερμανίᾳ, καθὼς καὶ ἐκ τοῦ σημερινοῦ συμπεράσματος, εἰς ὃ κατέληξαν πάντες, σχετικῶς πρὸς τὴν εἰς τοὺς δασολόγους ἐπιβαλλομένην μόρφωσιν.

Ἦδη ἀπὸ τοῦ 13ου καὶ 14ου μ. Χ. αἰῶνος, κυρίως ὁμως ἀπὸ τοῦ 15ου καὶ 16ου, ἤρχισαν παρατηροῦντες τὴν εἰς τὰ πυκνῶς κατοικημένα μέρη ἐπερχομένην εἰς τὰ δάση ἐκ τῆς ἀκανονίστου χρήσεως καταστροφὴν καὶ φοβούμενοι, ὅτι ἐὰν ἐξηκολούθη ἡ αὕτῃ ἀπεριόριστος καὶ ἀλόγιστος τῶν δασῶν χρῆσις, ταχέως ταῦτα θὰ ἐξέλιπον, ἤρ-

χισαν ἐπιβάλλοντες περιορισμοὺς περὶ τὴν ὕλοτομίαν καὶ ἐν τισὶ μέρεσι καὶ διαχειριστικὰς τινὰς διατάξεις, ὑπο-
δαιρέσαντες εἰς τμήματα τὰ δάση, ὕλοτομοῦντες ἐτησίως
ἀνὰ ἓν τοιοῦτον μόνον καὶ λαμβάνοντες ταῦτοχρόνως πρό-
νοιαν περὶ τῆς ταχείας φυσικῆς ἀναδάσωσης τῶν ἀπο-
φλουμένων οὕτω τμημάτων. Ἡ γενικὴ διεύθυνσις τῆς
διαχειρίσεως τῶν τοιούτων δασῶν ἀνήκεν εἰς τὴν γενικὴν
διοίκησιν, ἐξετελεῖτο ὁμῶς ὑπὸ ἐιδικῶν ὑπαλλήλων, φε-
ρόντων μὲν τὸν τίτλον δασάρχου ἀλλὰ μὴ ἔχόντων οὐδε-
μίαν τεχνικὴν μόρφωσιν. Ὑπ' αὐτοὺς ὑπῆρτεν ἕτερον
πολυπληθὲς προσωπικὸν μὲ διαφόρους τίτλους, δασονόμοι,
δασοφύλακες, φύλακες, ὑπῆρτεν κτλ. πάντες ἄνευ ἐιδι-
κῆς μορφώσεως.

Ἀπὸ τῶν μέσων ὁμῶς τοῦ 16^{ου} αἰῶνος ἤρχισε νὰ γί-
νηται ἐντονωτέρα ἡ λήψις διαχειριστικῶν μέτρων καὶ
κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18^{ου} αἰῶνος ἤρχισαν νὰ θεσπίζων-
ται ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐιδικαὶ διατάξεις, περὶ τῆς διαχειρί-
σεως τῶν δασῶν, στηριζόμεναι πλέον εἰς ἐπιστημονικὰς
παρατηρήσεις, γενομένας παρὰ διαφόρων φυσιοδοφῶν. Ἡδὴ
ὁμῶς ἡ σπουδαιότης, ἣν ἤρχισεν ἀποκτῶσα ἡ δασικὴ οἰ-
κονομία, ἤρχισε ν' ἀναγκάζῃ καὶ τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ
ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν ἐκμάθησιν αὐτῆς καὶ τὴν ἀνάληψιν
σχετικῆς δημοσίας θέσεως, εἰς τὴν κατάλληλον προπα-
ρασκευὴν παρὰ τοῖς διαπρεπεστέροις καὶ μᾶλλον πεπει-
ραμένοις τῶν δασαρχῶν. Οὕτω συνέστησαν αἱ πρῶται δα-
σικαὶ Σχολαὶ (ἡ πρώτη κατὰ τὸ 1767 ὑπὸ Zanthier ἐν
Wermigerode) περὶ τὰ τέλη τοῦ 18^{ου} αἰῶνος (').

(') Αἱ δύο διατημότεραι τοιοῦτου εἶδους Σχολαὶ ὑπῆρξαν ἡ
κατὰ τὸ 1791 ἐν Hungen ὑπὸ Hartig καὶ ἡ κατὰ τὸ 1785 ὑπὸ

Κατὰ τὸ 1770 ἰδρύθη ἐν Βερολίῳ ἡ πρώτη ἐπίσημος δημοσία δασικὴ-σχολή, ταῦτοχρόνως δὲ σχεδὸν ἰδρύθησαν καὶ ἄλλαι ἐν Γερμανίᾳ, καὶ οὕτως ἤρξατο ἡ εἰδικὴ προπαιδευσις τῶν μελλόντων ν' ἀναλάβωσι τὴν διαχείρησιν τῶν δασῶν.

Κατὰ τὰ πρῶτα ἐκεῖνα ἔτη τῆς ἰδρύσεως τῶν διαφόρων Σχολῶν, ἐννοεῖται, ὅτι πόρρω ἀπεῖχεν ἡ ἐν αὐταῖς διδασκαλία ἀπὸ τῆς μεταδόσεως εἰς τοὺς ἐκπαιδευομένους, τῶν σήμερον ὡς ἀπαραιτήτων διὰ τοὺς δασολόγους θεωρουμένων γνώσεων. Βαθμηδὸν ὅμως καὶ κατ' ὀλίγον, διὰ τῆς πείρας, τῆς μεγαλητέρας καὶ ἀκριβοτέρας παρατηρητικότητος καὶ τῆς ἀναπτύξεως ἐν γένει ὅλων τῶν λοιπῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, τῶν ἀπαρτίζουσῶν τὴν ἐγκυκλοπαιδικὴν τοῦ διαλόγου μόρφωσιν, ἤρξατο σχηματίζομένη ἡ δασολογία εἰς ἰδίαν αὐτοτελὴ ἐπιστήμην.

Ἐννοεῖται, ὅτι ἡ βάσις τῆς ἐπιστήμης ταύτης ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν καὶ εἶνε ἔτι ἡ δημοσία οἰκονομία· ὡς ἐκ τῆς φύσεως ὅμως τοῦ ὑπὸ διαχείρισιν κεφαλαίου, (δάση) καὶ πρὸς τελείαν διάγνωσιν αὐτοῦ καὶ τῶν ποικιλωτάτων ὄρων ὑφ' οὓς ὑπάρχει, συντηρεῖται καὶ προάγεται, ἡναγκάσθη ἡ δασολογία, ὡς οὐδεμία ἄλλη ἴσως τῶν ἐπιστημῶν, νὰ προστρέξῃ εἰς τὰς ὑπὸ διαφόρων ἄλλων ἐπιστημῶν καὶ δὴ τῶν φυσικομαθηματικῶν, γενομένας προόδους. Οὕτω βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, καὶ ἐφ' ὅσον κατεννοεῖτο τελειότερον ἡ σημασία τῶν δασῶν, ἐτίθεντο καὶ καλῆ-τεραι

Cotta ἐν Zillbach ἰδρυθεῖσαι. Ὁ Hartig καὶ ὁ Cotta δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ὑπῆρξαν οἱ δύο πρῶτοι ἐπιστήμονες δασολόγοι, οἵτινες ἐκτὸς τῆς πρακτικῆς προπαρασκευῆς, σπουδάζαντες ἐν Πανεπιστημίῳ τὰ μαθηματικὰ καὶ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, ἐθεμελίωσαν οὕτως εἰπεῖν τὴν δασολογίαν.

βάσεις της διοργανώσεως της ειδικής δασικής υπηρεσίας και της ειδικής τεχνικής μορφώσεως του σχετικού προσωπικού.

Ἀπὸ τοῦ 1811 ἤρξατο ἡ ἐν τῷ ἐν Βερολίνῳ Πανεπιστημίῳ διδαχὴ τῆς δασολογίας ὑπὸ τοῦ Hartig καὶ κατὰ τὸ 1830 ἰδρύθη δασολογικὴ Ἀκαδημία ἐν Tharandt. Ἀλλαχοῦ, ὅπως ἐν Καρλορούγῃ (1832) ἐν Βρουμβσίχῃ, (1838) ἡ δασολογία ἤρξατο διδασκόμενη ἐν ταῖς ἀνωτέραις τεχνικαῖς Σχολαῖς (Πολυτεχνείοις), ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1860 ἰδίᾳ καὶ ἐφεξῆς, ἐπεβλήθη πλέον ἢ ἐν Πανεπιστημίοις διδασκαλία αὐτῆς, καὶ οὕτως εἰπεῖν, ἡ ἀνωτέρα καὶ ἐπιστημονικὴ τῶν δασολόγων μόρφωσις.

Ἐχοντες ἤδη ὑπ' ὄψει, ὅτι ἡ μόρφωσις τῶν δασολόγων δεόν νὰ ᾔητε πανεπιστημιακὴ, μὴ ἔχοντες ὅμως ἐν ταῦθα τὰ μέσα τῆς τοιαύτης μορφώσεως, δύο δυνάμεθα ν' ἀκολουθήσωμεν ὁδοὺς πρὸς παρασκευὴν τῶν ἀπαιτούμενων ἡμῖν ἐπιστημόνων. Ἡ μία τούτων εἶνε ἡ δημοσία δαπάνη ἀποστολῇ τοῦ ἀπαιτούμενου ἀριθμοῦ νέων ἐγκυκλοπαιδικῶς κατηρτισμένων, (φερόντων ἀπολυτήρια γυμνασίου ἢ τοῦ πρακτικοῦ Λυκείου) εἰς τὰς ἐν Ἑσπερίᾳ εἰδικὰς Σχολάς, πρὸς σπουδὴν τῆς δασολογίας, ἡ ἑτέρα εἶνε ὁ καταρτισμὸς παρ' ἡμῖν τοιούτων ἐπιστημόνων, διὰ τῆς ἰδρύσεως ἐν ταῦθα εἰδικῆς ἀνωτέρας δασολογικῆς Σχολῆς.

Ἐξετάζοντες λεπτομερῶς τοὺς δύο τούτους τρόπους τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ ἀναγκαίου ἡμῖν ἐπιστημονικοῦ προσωπικοῦ, δὲν δυνάμεθα ἢ μετὰ πεποιθήσεως ν' ἀποδεχθῶμεν τὸν δεῦτερον, ὡς τὸν μόνον καὶ πρὸς τὰ μέσα καὶ πρὸς τὰς ἀνάγκας ἡμῶν συνάδοντα. Ὡς θὰ ἰδῶμεν κατωτέρω, ἔχομεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀνάγκην πεντήκοντα τρύλά-

χιστον δασολόγων. "Αν τὸ προσωπικὸν αὐτὸ θελήσωμεν νὰ τὸ μορφώσωμεν διὰ μιᾶς, εἰς τὰς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ Σχολάς, θὰ ἀπαιτηθῇ, ἀφ' ἑνὸς μὲν τοῦλάχιστον πενταετὲς χρονικὸν διάστημα πρὸς μόρφωσίν του, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἔτησίαι δαπάνη, ὑπολογιζομένου τοῦ ἐπιδόματος ἐκάστου ὑποτρόφου εἰς 300 φρ. χρ. μόνον κατὰ μῆνα, ποσὸν μόλις ἐπαρκοῦν, ἕνεκα τῶν βαρέων διδάκτρων καὶ λοιπῶν ἐξόδων, ἥτοι ἐργαστηρίων, ἐκδρομῶν κτλ. ἔτησίαι δαπάνη, λέγω, κατὰ τὰ τέσσαρα τοῦλάχιστον τῶν σπουδῶν ἔτη, ἐξ 180 χιλ. φρ. χρυσῶν ἑτησίως, ἥτοι ἐν συνόλῳ, δαπάνη 720 χιλ. φρ. χρ. "Αν δὲ διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὴν τοιαύτην μεγάλην ἑτησίαν δαπάνην, περιορισθῶμεν εἰς τὸ νὰ ἀποστέλλωμεν ἑτησίως 4—5 μόνον, τότε ἡ μὲν ἑτησίαι δαπάνη

θὰ εἶνε κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος	18,000 φρ. χρ.
κατὰ τὸ 2ον	» 36,000
κατὰ τὸ 3ον	» 54,000
ἀπὸ δὲ τοῦ 4ου μέχρι τοῦ 12ου	72,000 φρ. χρ.

ἑτησίως, καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα τέσσαρα ἔτη θὰ μειωθῇ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς αὐξήσεως τῶν πρώτων τεσσάρων ἐτῶν, θὰ ἀπαιτηθῇ ὅμως ἐν συνόλῳ καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ ποσὸν τῶν 720 χιλ. φρ. χρυσῶν καὶ δεκαπενταετὲς προθεσμία, πρὸς μόρφωσιν τῶν πεντήκοντα δασολόγων.

"Αν ὅμως, ἀντὶ τούτων πάντων ιδρύσωμεν ἐνταῦθα ἀνωτέρα δασολογικὴν Σχολήν, ὡς παράρτημα τοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου, τότε ἀφ' ἑνὸς μὲν δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν τοὺς διετεῖς τῆς Σχολῆς τῶν Πολιτικῶν μηχανικῶν ὡς μαθητάς, διδάσκοντες αὐτοὺς ἐπὶ δύο ἔτη τὰ εἰδικὰ δασολογικὰ μαθήματα, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ χρησιμοποιήσωμεν ὡς καθηγητάς, τῶν μὲν εἰδι-

κῶν μαθημάτων, τινὰς τῶν παρ' ἡμῖν δασολόγων, τῶν δὲ γενικῶν, τοὺς διδάσκοντας τὰ συναφῇ μαθήματα εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἢ τὸ Πολυτεχνεῖον. Μετὰ μίαν διετίαν θὰ ἔχωμεν ἤδη ἀριθμὸν τινα ἐπιστημόνων δασολόγων, μετὰ τέσσαρα δὲ ἕως πέντε ἔτη καὶ τοὺς πεντήκοντα τοὺς ἀπαιτούμενους πρὸς τὸ παρὸν καί, ἂν καὶ ἐφ' ὅσον παρίσταται ἀνάγκη, δυνάμεθα νὰ παραγάγωμεν καὶ ἄλλους ἢ ν' ἀναστείλωμεν τὴν λειτουργίαν τῆς Σχολῆς ἐπὶ τινα καιρόν.

Τοιαύτη Σχολὴ θὰ ἀπήτει, κατὰ τοὺς λεπτομερεῖς ὑπολογισμοὺς ἡμῶν καὶ κατ' ἀνώτατον ὅρον, μόνον 30 χιλιάδας Δραχ. ἐτησίως. Θὰ εἴχομεν ὁμῶς ἐξ αὐτῆς τὰ ἐξῆς μεγάλα καλὰ, ἅτινα δὲν δύναται νὰ παρέξῃ ἡμῖν ἢ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ μόρφωσις τῶν ἀπαιτούμενων δασολόγων, ἤτοι :

1ον) Ἐν Ἑλληνικὸν ἐπιστημονικὸν κέντρον δασολογικῆς μελέτης καὶ ὁράσεως, ἀναγκαιότατον διὰ τὸ μέλλον.

2ον) Ὁμοίόμορφον διδασκαλίαν πάντων τῶν ὑπηρεσιακῶν ὀργάνων ἡμῶν καὶ συναφῇ πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς συνθήκας τὰς παρ' ἡμῖν ἰσχυούσας.

3ον) Ἐνίσχυσιν τῆς Σχολῆς τῶν Πολιτικῶν μηχανικῶν, τῆς ὁποίας οἱ ἀπόφοιτοι δυσχελεύονται σήμερον νὰ ἐξεύρωσι δημοσίας θέσεις, πλήρεις σχεδὸν πάσας. Αἱ πιθαναὶ ἀντιρρήσεις, ὅτι ἐλλείψει διαπρεπῶν ἐπιστημόνων δασολόγων καὶ παραδειγματικῆς διδασκαλίας ἐπὶ καλῶς διαχειριζομένων δασῶν, ἢ μόρφωσις τῶν δασολόγων θὰ ἦτο ἐλλιπής, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς σοβαραί, τὸ μὲν, διότι ἐπιστημονικαὶ εἰδικότητες δὲν γεινῶνται ἀφ' ἑαυτῶν, ἀλλ' ἀκριβῶς θὰ συντείνει εἰς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἢ ἰδρυσις τῆς Σχολῆς, ἥτις θὰ παρέχῃ αὐτοῖς διαρκῶς ἀφορ-

μήν μελέτης καὶ ἐξετάσεως, κυρίως τῶν ἐπιτοπιῶν, δασολογικῶν συνθηκῶν, τὸ δέ, διότι ἡ ἐφαρμογὴ διαχειρίσεως εἰς ἓν ἢ δύο δάση δύναται νὰ γείνη ταυτόχρονως ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων δασολόγων δασαρχῶν καὶ καθηγητῶν τῆς Σχολῆς, σὺν τῇ προόδῳ τῆς διδασκαλίας. Ἄλλως τε, διὰ πολλὰς ἐφαρμογὰς εἶνε πρόσφορον καὶ τὸ ἐν Δεκελείᾳ δάσος, τὸ ἀνῆκον εἰς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα.

Δὲν εἶμαι τόσο ἀνόητος, ὥστε νὰ φρονῶ, ὅτι οἱ πρῶτοι παρασκευασθησόμενοι δασολόγοι θὰ εἶνε τέλειοι, ἔχοντες ὅμως σχετικῶς ἄφθονα τὰ μέσα τῆς ἐπιστημονικῆς τῶν μορφώσεως εἰς ὅλας τὰς βοηθητικὰς μαθηματικοφυσικὰς ἐπιστήμας καὶ σχετικὴ ἀτέλεια ἐν ταῖς εἰδικαῖς δασολογικαῖς, δὲν θὰ καταστήσῃ αὐτοὺς ἀνιχνήτους πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν δασολογικῶν ἐν γένει ἀρχῶν. Ἄλλως τε ὑπάρχει καὶ τρόπος μειώσεως καὶ τῆς ἐλλείψεως ταύτης, διὰ προσθέτου δαπάνης δέκα χιλ. ὀρχ. ἑτησίως καὶ ἐπὶ μίαν τετραετίαν ἢ πενταετίαν, μετὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἰδρύσεως τῆς Σχολῆς, ὅπως οἱ ἐκάστοτε κατὰ τὴν ἑκ τῆς Σχολῆς ἀποφοίτησιν ἀριστεύοντες εἰς ἡ δύο δασολόγοι ἀποστέλλονται ἐπὶ μίαν διετίαν πλέον ἢ καὶ ὀλιγώτερον εἰς Ἑσπερίαν, πρὸς τελειοποίησιν τῶν καὶ ἀποκτήσωμεν οὕτω καὶ ἐκλεκτὸν προσωπικόν. Ἐνταῦθα ὀφείλω νὰ σημειώσω, ὅτι μετὰ τὴν ἰδρύσιν τοιαύτης Σχολῆς ἐνταῦθα, ἀναντίρρητον εἶνε, ὅτι καὶ πολλοὶ θὰ παρακινήθωσιν εἰς τὴν ἰδίαις δαπάναις ἐν Ἑσπερίᾳ ἐκπαιδεύειν. Ἀφορμὴ μόνον ἀπαιτεῖται, ὅπως καὶ διὰ τὴν σπουδὴν τοῦ κλάδου τοῦτου γεννηθῇ ἡ σχετικὴ ἀμύλλα.

Τὰ ἐν τῇ Σχολῇ διδασθησόμενα μαθήματα καὶ τὸν διακανονισμόν τῆς λειτουργίας αὐτῆς παραλείπω, καθότι ταῦτα δὲν ἀποτελοῦσι ἀντικείμενον κοινῆς μερίμνης, ἀλλὰ

τοιαύτης τῶν εἰδικῶν, τῶν πρὸς τοῦτο ἐντεταλμένων, ἀρκεῖ μόνον νὰ θεσπισθῇ ἡ ἰδρυσις τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς.

Διὰ τῆς κατὰ τ' ἀνωτέρω μορφώσεως τοῦ ἐπιστημονικοῦ προσωπικοῦ, λύεται νομίζω εὐχερῶς τὸ ζήτημα τῆς ταχείας καὶ ὅσον οἶον τε καλῆς καὶ ὀλιγοδαπάνου σχετικῶς μορφώσεως, τοῦ διὰ τὰς ὑπηρεσιακὰς ἀνάγκας ἀπαιτήτου ἡμῖν διαχειριστικοῦ προσωπικοῦ, σὺν τῇ ἀποκτήσῃ, ὡς προεῖπον, καὶ ἐνὸς πολυτίμου καὶ χρησιμωτάτου διὰ τὸ μέλλον ἐπιστημονικοῦ κέντρου. Ἐλθωμεν ἤδη εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος.

**2ον Τίς ὁ εὐχερέστερος καὶ ἐπιτυχέστερος
τρόπος τῆς μορφώσεως τοῦ ἀπαραι-
τήτου ἀστυνομικοῦ προσωπικοῦ.**

Προεῖπομεν ἤδη, ὅτι τὰ κατώτερα ὄργανα τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας ὀφείλουσι νὰ ἦνε κυρίως μὲν ἀστυνομικά, ἤτοι νὰ ἐφαρμόζωσι τὰς ἰσχυούσας περὶ δασῶν ἀστυνομικὰς καὶ ποινικὰς διατάξεις, νὰ ἔχωσιν ὅμως καὶ τὰς ἀπαιτήτους δασοκομικὰς καὶ διαχειριστικὰς γνώσεις, ὅπως δύνανται νὰ κατανοῶσι καὶ ἐποπτεύωσι τὴν ἐκτέλεσιν, τῶν ὑπὸ τῶν προΐσταμένων τῶν καθοριζομένων διαχειριστικῶν ἐργασιῶν.

Κατὰ ταῦτα, ἀπαιτεῖται καὶ διὰ τὰ ὄργανα ταῦτα τῆς ὑπηρεσίας, εἰδικὴ σχολικὴ μόρφωσις ἐν καταλλήλῳ ἰδρύματι, ἢ τοῦλάχιστον πρᾶπταῖδευσις αὐτῶν ἐπὶ τινα χρόνον, διὰ πρακτικῆς ἐξασκήσεως καὶ ποιᾶς τινος θεωρητικῆς μορφώσεως, παρὰ τινι τῶν ἐπιστημόνων δασολόγων δασαρχῶν.

Διὰ τῶν Νόμων ΑΩΗΕ' τοῦ 1891 καὶ ΒΤΟΓ' τοῦ

1896 ἐλήφθη, ὡς προεῖπον, πρόνοιά τις περὶ μορφώσεως τοῦ κατωτέρου τούτου προσωπικοῦ, ἰδρυθείσης, διὰ τοῦ Τριανταφυλλιδείου κληροδοτήματος, τῆς ἐν Βυτίνῃ τῆς Γόρτυνος Δασοκομικῆς Σχολῆς, ἀποτελούσης τμήμα τοῦ αὐτέθι Τριανταφυλλιδείου Γεωργ. Σταθμοῦ. Προεῖπον ἤδη, ὅτι ἡ Σχολὴ αὕτη μόλις ἀπὸ τοῦ 1898 ἤρχισε νὰ φέρῃ καρπούς. Δυστυχῶς ὅμως, δὲν ἐκπληροῖ καὶ σήμερον ἔτι τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ὑπηρεσίας, διὰ πολλοὺς λόγους, ὧν οἱ κυριώτεροι εἰσὶν οἱ ἑξῆς.

α΄) Ὅτι ἡ Σχολὴ αὕτη εἶνε κακῶς τοποθετημένη ἐν Βυτίνῃ τῆς Γόρτυνος, καθότι εἰς τὰ πέριξ τῆς Βυτίνης δὲν ὑπάρχουσιν ἡ δάση μόνον ἐξ Ἑλάτης (Ἑλάτη τῆς Εὐσιλίσσης Ἀμαλίας—Abies Reginae Amaliae-Orph.) καὶ ταῦτα ὅμως εἶνε δάση μᾶλλον προστατευτικά, ἀνεπιτήδεια τοῦτέστι πρὸς ἀφορμὴν ἐκμεταλλευτικῆς κανονικῆς διαχειρίσεως. Συνεπῶς οἱ ἐξ αὐτῆς ἐξερχόμενοι μαθηταὶ δὲν ἔχουσι συνήθως ἰδέαν καὶ τῶν ἐκ πεύκης, ὄρους κτλ. ἡμετέρων δατῶν, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον λαμβάνουσι πείραν τακτικῶν καὶ μεγάλων ὑλοτομιῶν, ἐπὶ τῇ βάσει διαχειριστικοῦ σχεδίου ἐνεργουμένων, καθὼς καὶ πάσης ἄλλης σχετικῆς διαχειριστικῆς ἐργασίας.

Δυστυχῶς ἡ ἔδρυσις τῆς Σχολῆς ταύτης εἶνε συνέπεια τῆς θελήσεως τοῦ διαθέτου καὶ ἡ μετάθεσις ἢ κατάργησις αὐτῆς, ὡς ἀντικειμένη εἰς τὴν θέλησιν τοῦ διαθέτου, ἀκατόρθωτος. Δύναται μόνον, ὡς κατωτέρω θὰ ἰδῶμεν, νὰ βελτιωθῇ ἡ λειτουργία αὐτῆς συμφῶνως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ὑπηρεσίας.

β΄) Ὅτι ἡ τοποθέτησις τῆς Σχολῆς εἰς τόσον ἀποκεντρον μέρος δυσκολεύει πολὺ τὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν ἐποπτεῖαν τῆς λειτουργίας αὐτῆς, καὶ καθιστᾷ δύσκολον

καὶ τὴν τοποθέτησιν ἐκείσε τοῦ καταλλήλου προσωπικοῦ, ἅτε ἀπεφευγόντων ὅλων τὴν ἀπομεμακρυσμένην ταύτην τοποθέτησιν καὶ τὴν ὑπὸ δυσχερεῖς ὄντως ὁρους, διὰ μὴ ἐγγώριον, διαβίωσιν ἐν Βυτίνῃ.

γ') Οἰκονομικῶς ἡ Σχολὴ ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν καὶ δυστυχῶς, ὅπως συντηθῶς συμβαίνει, δι' ἰδρύματα ἄσχετα πρὸς τὴν κεντρικὴν ὑπηρεσίαν, δὲν ὑπάρχει οὐδεμία οἰκονομικὴ αὐτῆς ὑποστήριξις ἐκείθεν, πρὸς προμήθειαν τῶν ἀπαραιτήτων ἀντικειμένων τῆς διδασκαλίας, οὐδὲ παροχὴ τῶν μέσων πρὸς ἐπίτευξιν ἐμπράκτου ἐφαρμογῆς τῆς θεωρητικῆς διδασκαλίας, δι' ἰδρύσεως φυτωρίων, ἐνεργείας μικρῶν ἀναδασωτικῶν ἐργασιῶν κτλ. κτλ.

δ') Συνυπάρχει ἐν εἰρήνῃ μετὰ τοῦ Γεωργικοῦ Σταθμοῦ, περιλαμβανόντος ὡς γνωστὸν, τρία ἕτερα τμήματα, τὸ γεωργικόν, τὸ λεπτοξυλουργικόν καὶ τὸ τυροκομικόν. Ὡς ἐκ τούτου καὶ εἰμαθηταὶ δὲν δύνανται νὰ ἐνοικῶσιν ἐν τῇ Σχολῇ, ὥς ἔδει καὶ νὰ ὑποβάλωνται εἰς τὴν ἀπαραίτητον αὐστηρὰν πειθαρχικὴν ἐπίβλεψιν, καὶ αὐταὶ αἱ αἰῶσαι τῆς διδασκαλίας εἶνε μικραὶ καὶ ἀκατάλληλοι.

ε') Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ μνησθέντος Νόμου ὑπὸ στοιχ. ΒΤΘΓ, ἐτησίως εἰσάγονται εἰς τὴν Σχολὴν κατ' ἀνώτατον ὅρον εἴκοσι καὶ πέντε μαθηταί. Καὶ εἶνε μὲν καθ' ἑαυτὸν ὁ ἀριθμὸς οὗτος τῶν μαθητῶν ἐπαρκέστατος διὰ τὴν Σχολὴν, διότι διὰ πλείονας καθίσταται προβληματικὴ ἡ διδασκαλία, ἀλλ' ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸν ἀναγκαιοῦντα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἀριθμὸν κατωτέρων ὀργάνων, ὁ ὁποῖος, ὡς κατωτέρω θὰ ἴδωμεν, δέον κατ' ἐλάχιστον νὰ ᾔνῃ 700—800, βλέπομεν, ὅτι διὰ νὰ συμπληρωθῇ ὁ ἀριθμὸς οὗτος, θ' ἀπαιτηθῇ τοῦλάχιστον μίαν τριακονταετία ἀπὸ

σήμερον, ἀφ' οὗ μὲ τὰς ἀποβολὰς ἐκ τῆς Σχολῆς, τοὺς θανάτους κτλ. μόλις δυνάμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν εἰς 20 δασοφύλακας τὴν ἐτησίαν παραγωγὴν τῆς Σχολῆς· καὶ τέλος,

ς')- Εἶνε ἐλλειπὴς κυρίως ἡ διάταξις περὶ εἰσαγωγῆς μαθητῶν, εἰσαγομένων ὡς τοιούτων ἄνευ διαγωνισμού, τῶν φερόντων ἀπολυτήριον Σχολαρχείου ἢ μετὰ διαγωνισμόν καὶ τῶν ἀποφοίτων τοῦ δημοτικοῦ (1).

Ἐννοεῖται, ὅτι ἡ μόνη ἔνδειξις ἱκανότητος τῶν τοιούτων εἶνε τὸ ἀπολυτήριον τοῦ Σχολαρχείου, ὅπερ φέρουσι, ἐν ᾧ συνήθως, ὡς ἀποφοιτήσαντες πρὸ ἐτῶν τοῦ σχολείου, συναπέβαλον καὶ πᾶσαν ἱκανότητα καὶ ὀρεξίν πρὸς περαιτέρω ἐκπαίδευσιν.

Ἐχοντες τὰς ἐλλείψεις ταύτας ὑπ' ὅφει δέον νὰ ἐφαρμόσωμεν τὸ ἐξῆς σύστημα, πρὸς ταχείαν παρασκευὴν τῶν ἀπαραιτήτων δασοφυλάκων.

1ον) Νὰ ἀφήσωμεν λειτουργοῦσαν τὴν Σχολὴν Βυτίτινης, ἀλλ' ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὅρους τῆς ἀναδιοργανώσεως αὐτῆς.

α') Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐτησίως εἰς αὐτὴν εἰσερχομένων μαθητῶν ν' ἀνέλθῃ εἰς 30—35.

β') Νὰ διορισθῇ εἰς βοηθὸς τοῦ διευθύνοντος αὐτὴν δασολόγου, τελειόφοιτος τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἱκανὸς ν' ἀναλάβῃ τὴν διδασκαλίαν τῶν βοηθητικῶν μαθημάτων, ἥτοι ἐφηρμοσμένων μαθηματικῶν, ὀλίγης φυτολογίας καὶ ζωολογίας κτλ.

---

(1) Τὸ τοιοῦτον ἔπαιζε πλέον κατ' ἀνάγκην, καθότι προτιμῶνται μετὰ τῶν ὑποβαλλόντων αἵτησιν πρὸς κατάταξιν, οἱ φέροντες ἀπολυτήριον Σχολαρχείου καὶ τοιοῦτοι παρουσιάζονται ἐτησίως τριπλάσιοι τοῦλάχιστον τῶν ὑπαρχουσῶν θέσεων.

γ') Ν' ἀποσπασθῇ ἡ Σχολή αὕτη τελείως εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δασῶν, ἀφ' ἧς καὶ μόνης νὰ ἐξαρτᾶται.

δ') Νὰ καταλάβῃ ὁλόκληρον τὸ οἶκημα τοῦ ἐν Βυτίνῃ Γεωργ. σταθμοῦ, καταργουμένων, τῶν αὐτόθι ἐκ-πεύρας πλέον ἀποδειχθέντων, ὡς τελείως ἀλυσιτελῶν, ἂν μὴ τι πλέον, γεωργικοῦ καὶ λεπτοξυλουργικοῦ τμήματος.

ε') Οἱ μαθηταὶ νὰ γείνωσιν ἐσωτερικοὶ καὶ δι' αὐστηροῦ κανονισμοῦ νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς στρατιωτικὴν αὐτόχρημα πειθαρχίαν, ἐξασκούμενοι καὶ εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν.

ς') Νὰ εἰσάγωνται εἰς τὴν Σχολὴν ἀπόφοιτοι Σχολαρχεῖου μὲν, ἀλλὰ κατόπιν διαγωνισμοῦ, οἱ πράγματι κεκτημένοι τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα πρὸς περαιτέρω μόρφωσιν.

ζ') Ἡ Σχολή νὰ ἐφοδιασθῇ μὲ τὰ ἀπαραίτητα ἀντικείμενα διδασκαλίας, πρὸς ἐπιτυχὴ ἐκπαίδευσιν, ἥτοι χάρτας, συλλογὰς μικρὰς δασικῶν σπερμάτων, ξύλων, ἐργαλείων καὶ μικρὰς βοτανικὰς καὶ ζωολογικὰς τοιαύτας. Πάντα ταῦτα ἀπαιτοῦσι δαπάνην μὴ ὑπερβαίνουσαν τὰς πέντε χιλιάδας δραχ. ἐφ' ἅπαξ καὶ ἴσως 500—1000 δραχ. τὸ πολὺ ἐτησίως, πρὸς διαρκὴ ἐμπλουτισμὸν τῶν συλλογῶν.

η') Νὰ παρασχεθῶσι τὰ μέσα (5—6000 δραχ. ἐτησίως) τῆς πρακτικῆς ἐξασκήσεως τῶν μαθητῶν εἰς ἐργασίας σπορᾶς, φυτείας, καλλιιεργείας δασικῶν φυτῶν, καὶ τέλος,

θ') Νὰ γείνηται ἐτησίως μικρὰ μηνιαῖα ἐκδρομὴ τῶν μαθητῶν καὶ εἰς ἄλλα δάσκη ἐκ πύκνης καὶ ὁρυτοῦ πρὸ πάντων.

Υπὸ τοὺς ἀνωτέρω ὅρους καὶ μὲ δαπάνην τοῦ Δημο-

σίου ἑτησίαν δέκα χιλ. δραχ. ὑπὲρ τῆς Σχολῆς, δύναται αὕτη νὰ λειτουργήσῃ εὐεργετικῶς ὄντως καὶ ἐπαρκῶς διὰ τὰς ἀνάγκας ἡμῶν.

Τὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ πλέον κανονισμοῦ, τοῦ προγράμματος τῶν μαθημάτων, τῆς διδασκαλείας κλ. παραλείπω, ὡς ἀντικείμενα καθαρῶς ὑπηρεσιακῆς προνοίας.

2ον) Ἐπειδὴ ὅμως, ὡς προείπομεν, ἡ διὰ τῆς Σχολῆς ταύτης καὶ μόνον προπαρασκευὴ τοῦ προσωπικοῦ τῶν δασοφυλάκων θὰ ἀπήτει καὶ πάλιν μακρὸν χρόνον, διὰ ταῦτα, φρονοῦμεν, ὅτι δέον νὰ μεταχειρισθῶμεν καὶ τὴν ἐτέραν μέθοδον, πρὸς παρασκευὴν δασοφυλάκων, ἥτοι τὴν διὰ διετοῦς θητείας καὶ ἐμπράκτου ὑπηρεσίας, παρ' ἐκάστῳ τῶν ὑπαρχόντων δασαρχῶν δασολόγων, προπαρασκευὴν ἀριθμοῦ τινος ἐκ τῶν ἐχόντων τὰ προσόντα τῆς εἰσόδου εἰς τὴν Σχολὴν Βυτίνης. Ἴσως ἡ μὀρφώσις αὐτῶν θὰ εἶνε κατὰ τι ἀτελεστέρα, ὑπὸ θεωρητικὴν ἔποψιν, ὑπὸ πρακτικὴν ὅμως θὰ ὑπερτερῇ τὴν τῶν ἐκ τῆς Σχολῆς ἀποφοιτῶντων. Τὴν μέθοδον ταύτην μεταχειρίζονται ἄλλως τε καὶ ἀλλαχοῦ, ὡς ἐν Γερμανίᾳ, διὰ τὸ κατώτερον προσωπικὸν καὶ εὐδοκίμει τὰ μάλιστα. Ἐκαστος τῶν κ. κ. δασαρχῶν δύναται εὐκόλως ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐκπαίδευσιν 4—5 δασοφυλάκων, ἔχων συνεπικουρούς εἰς τοῦτο καὶ τοὺς παλαιότερους ἀρχιφύλακας καὶ δασοφύλακας, ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς ἐν Βυτίνῃ Σχολῆς, καὶ διδάσκων αὐτοῖς καὶ τὰς ἀπαραιτήτους θεωρητικὰς γνώσεις. Οὕτω δὲ δυνάμεθα καὶ διὰ τῆς μεθόδου ταύτης νὰ παραγάγωμεν, ὡς ἀπὸ φυτωρίου, ἐπαρκῇ ἀριθμὸν δασοφυλάκων, εὐθύς ὡς μετὰ 3—4 ἔτη μορφώσωμεν ἐπαρκῇ ἀριθμὸν δασαρχῶν ἐπιστημόνων.

Τὸ σύστημα τοῦτο εἶνε καὶ κατὰ τοῦτο προτιμώτερον,

καθ' ὅτι εἶνε καὶ σχεδὸν ἀδάπανον, ἀφ' οὗ καὶ μικρὸν μισθὸν ἂν δώσωμεν εἰς τοὺς μαθητεύοντας, δὲν δυνάμεθα νὰ καταλογίσωμεν τοῦτον εἰς τὰ ἔξοδα ἐκπαιδεύσεως κυρίως, διότι οἱ μαθητεύοντες οὗτοι καὶ κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἐκπαιδεύσεώς των θὰ ἐκτελῶσι χρέη δασοφυλάκων.

Ἴδου ἐν ὀλίγοις καὶ τὸ σύστημα τῆς προπαρασκευῆς τοῦ ἀπαιτουμένου ἡμῖν κατωτέρου προσωπικοῦ, ὅπερ δέον ν' ἀκολουθήσωμεν, ἐξετάζοντες λογικῶς καὶ συμφώνως πρὸς τὰ μέσα καὶ τὰς ἀνάγκας ἡμῶν καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο.

Μετὰ τὸν τρόπον τῆς προπαρασκευῆς τοῦ προσωπικοῦ τῆς ὑπηρεσίας, ὑπολείπεται νὰ ἐξετάσωμεν ἐν ὀλίγοις τὸν ὅλον ὀργανισμὸν τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας, τῆς διὰ τὴν διαφύλαξιν καὶ διαχειρίσιν τῶν δασῶν ἡμῶν ἀπαιτουμένης.

3ον) **Διοργάνωσις τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας.**

Αἱ οὐσιωδέστεραι ἀρχαὶ οὕτως εἰπεῖν, ἐφ' ὧν δέον νὰ στηρίζηται ἡ διοργάνωσις πάσης δημοσίου ὑπηρεσίας καὶ ὡς εἰδικῆς ἢ τεχνικῆς, ὅπως ἡ ἀφορῶσα τὴν διαφύλαξιν καὶ διαχειρίσιν τῶν δασῶν, πρὸς ἐπιτυχῇ ἐκτέλεσιν τοῦ προορισμοῦ τῆς, εἶνε αἱ ἑξῆς :

α') Εἰδικὴ μόρφωσις τῶν ὑπαλλήλων, ἀνάλογος πρὸς τὰ ἀνατεθημένα αὐτοῖς καθήκοντα, περὶ ἧς προείπομεν.

β') Κατανομὴ τῆς ἐργασίας τιαυτῇ, ὥστε νὰ χρησιμοποιῇται, ὅσον ἔνεστι τελειότερον, ἡ ἐργασία ἐκάστου τῶν ὑπαλλήλων.

γ') Ἀνεξαρτησία ἢ αὐτεπάρκεια τῆς ὅλης ὑπηρεσίας, προκειμένου μάλιστα περὶ διαχειρίσεως ἰδιόζοντος οἰκονομικοῦ κεφαλαίου.

δ') Ἀποφυγή συγκρούσεως καθηκόντων μετ' ἄλλων ἀρχῶν.

ε') Ἀμειβή τῶν ὀργάνων τῆς ὑπηρεσίας ἐπαρκῆς καὶ οὕτως εἰπεῖν ἐξασφαλιστικὴ ἀπὸ τῶν ἐκάστῳ ἀναλόγων ἀναγκῶν.

ς') Ἐξασφάλισις τῆς θέσεως τῶν διαφορῶν ὑπαλλήλων, ὑπὸ ὥρισμένους ὅρους ἐννοεῖται καὶ εἰ δυνατόν κατόπιν δοκιμαστικῆς ὑπηρεσίας, ἐπὶ χρονικόν τι διάστημα.

ζ') Ποιοτικὴ διαίρεσις τῆς ἐργασίας, ἀναλόγως τῶν γνώσεων ἐκάστου ὑπηρεσιακοῦ ὀργάνου, ἐφ' ὅσον ἐννοεῖται ἐπιτρέπει τοῦτο ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν.

η') Ἀποκλεισμὸς πάσης ἐργασίας ξένης, μὴ ἀναγομένης εἰς τὰ εἰδικὰ καθήκοντα τῶν ὑπαλλήλων.

θ') Ἀνεξαρτησία μὲν ἐν τῷ κύκλῳ τῆς δράσεως ἐκάστου ὑπαλλήλου καὶ ἀποκεντρωτικῇ, οὕτως εἰπεῖν, λειτουργία τῶν διαφορῶν δασονομικῶν ἀρχῶν, ἀλλὰ καὶ ἀλληλένδετον τοῦ ὅλου ὀργανισμοῦ, διὰ διαρκεῖς ἐλέγχου τῶν κατωτέρων ὑπὸ τῶν ἀμέσως προϊσταμένων των.

Πλὴν τῶν γενικωτέρων τούτων ἀρχῶν, ὑπάρχει βεβαίως καὶ μία ἀπειρία λεπτομερειῶν, αἵτινες δεόν νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψει κατὰ τὴν ὀργάνωσιν πάσης ὑπηρεσίας, ἥτοι αἱ περὶ προβιβασμῶν, ἀδειῶν, πειθαρχικῶν ποινῶν κτλ. διατάξεις, περὶ ὧν ὅμως, ὡς καθαρῶς ὑπερησιακῶν, δὲν ἐπιβάλλεται ἡμῖν νὰ πραγματευθῶμεν ἐνταῦθα.

Ἐκεῖνο, ὅπερ ἰδιαζόντως πρέπει νὰ τονίσωμεν ἐνταῦθα εἶναι, ὅτι πλὴν τῶν ἀρχῶν περὶ ὧν προελάβομεν, ἡ ὀργάνωσις παντὸς ὑπηρεσιακοῦ κλάδου καὶ δὴ νέου ὅλως, δεόν νὰ μὴ ἀπομακρύνηται ἀποτόμως τῶν ἐπιτοπίως ἰσχυρῶν συνθηκῶν. Οὕτω λ. χ. εἶπομεν προηγουμένως, ὅτι ἡ ἀμειβὴ τῶν ὑπαλλήλων δεόν νὰ ᾔηνε ἐπαρκῆς πρὸς τὰς

ανάγκας των καὶ ἀνάλογος πρὸς τὸ ἔργον, ὅπερ ἀπαιτεῖ παρ' αὐτῶν ἡ Πολιτεία. Γνωρίζομεν ὅμως, ὅτι αἱ μισθοδοσίαι ἐν γένει τῶν ὑπαλλήλων παρ' ἡμῖν, ἅτε κανονισθεῖσαι κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀπελευθερώσεως ἡμῶν, δὲν εἶνε ἀνάλογοι πρὸς τὰς σημερινὰς διπλασίας ἀνάγκας. Φρονοῦμεν, ὅτι δὲν ἐπεταὶ ἐκ τούτου, ὅτι οἱ δασικαὶ ὑπάλληλοι δέον ἀμέσως νὰ λάβωσι διπλασίους μισθοὺς, ἄλλων ἰσοβαθμίων ὑπαλλήλων. Διότι τῆς ἐξαιρετικῶς δυσκόλου ἐργασίας, ἣν ἔχουσι, δύναται ν' ἀπολαμβάνωσι καὶ παροχῶν τινων ἐπὶ πλέον, οὐχὶ ὅμως καὶ τοιούτων, ὥστε νὰ ὑπάρχῃ διαφορά μεγάλη πρὸς τὰς δι' ἄλλας θέσεις ὀριζομένας τισαύτας, καθότι τὸ τοιοῦτο γεννᾷ διαφορὰς ἀντιζηλίας καὶ ἀπογοητεύσεις, λίαν ἐπιζημίους κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν, εἰς τὸ Κράτος. Συνεπῶς πρὸς ταῦτα, φρονῶ, ὅτι κατὰ τὸν ὀρισμὸν τῶν μισθοδοσιῶν τῶν ὑπαλλήλων, καθὼς καὶ κατὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ τρόπου τῆς ἐξασφαλίσεως αὐτῶν, δέον νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ περιβάλλον, ἥτοι καὶ τοὺς ἰσχύοντας ὁργανισμοὺς ἄλλων εἰδικῶν ὑπηρεσιῶν, ἀπὸ μακροῦ χρόνον παρ' ἡμῖν λειτουργουσῶν. Ἄλλως τε, οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει, ὅπως μὴ ἐπέλθῃ ἐν τῷ μέλλοντι οἰαδήποτε ἐνδεικνυσμένη βελτίωσις, ἐφ' ὅσον καὶ ἡ ἐπιτυχία τῆς λειτουργίας τῆς ὑπηρεσίας γίνεται καταφανεστέρα καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς ἀντιληπτότερα, καὶ ἐφ' ὅσον καὶ αἱ ἄλλαι δημόσιοι ὑπηρεσίαι ἀναδιοργανοῦνται, συμφώνως πρὸς τὰς νεωτέρας ἀπαιτήσεις αὐτῶν τούτων τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τὰς αὐξοῦσας ἀνάγκας τῶν ὑπαλλήλων, ἃς ὑποχρεοῦται νὰ θεραπεύσῃ ἡ παρ' αὐτῶν ὑπηρετουμένη Πολιτεία.

Ἐχοντες πάντα τ' ἀνωτέρω ὑπ' ὄψιν δυνάμεθα, φρονῶ,

νά διοργανώσωμεν ὡς ἐξῆς τὴν δασικὴν δημόσιον ὑπηρεσίαν.

Α') Κεντρικὴ ὑπηρεσία.

Ὁ σκοπὸς τῆς Κεντρικῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν, τῆς διεπούσης τὸν ὅλον ὀργανισμόν, εἶνε διττός, ἦτοι :

1ον) Ἡ Κεντρικὴ ὑπηρεσία προορίζεται νὰ ἐξελέγχει διαρκῶς καὶ ἐποπτεύῃ τὴν ὑπὸ τῶν τεχνικῶν ὀργάνων ἐνεργουμένην διαχείρισιν τῶν τε δημοσίων καθὼς καὶ τῶν ἰδιοκτητῶν δασῶν, ἐξελέγχουσα τὸ ἔργον αὐτῶν ἐν ἀπάσαις ταῖς λεπτομερείαις του, ὅπως βελτιοῖ αὐτό, ὅσον ἔνεστι καὶ προλαμβάνῃ οὐσιώδη σφάλματα, καὶ κατορθῶται οὕτω, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ κατὰ τοὺς ἐπιστημονικοὺς κανόνας προσφορωτέρα συντηρητικὴ καὶ διαρκὴς ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν, ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ τόπου καὶ τῆς χώρας καθόλου, ἀφ' ἑτέρου δέ, ἡ ὁσημέραι βελτιώσις τῶν καὶ ἡ δυνατὴ ἐπέκτασις αὐτῶν, ἐπὶ τῶν φύσει πρὸς δασικὴν βλάστησιν προωρισμένων ἐδαφῶν, ἐπ' ἀγαθῶ τῶν ὕλικῶν καὶ γενικῶν συμφερόντων τῆς χώρας.

2ον) Ἡ Κεντρικὴ ὑπηρεσία σκοπεῖ, τὴν ἐξάσκησιν τοῦ διαρκοῦς ἐλέγχου τῶν ὀργάνων αὐτῆς, διαχειριστικῶν τε καὶ ἀστυνομικῶν, τόσον ὡς πρὸς τὴν εἰδικὴν μόρφωσιν, ἥς ἔχουσιν ἀνάγκην, ὅπως χρησιμεύσωσιν αὐτῇ, ὅσον καὶ ὡς πρὸς πάσας τὰς λεπτομερείας τοῦ ἔργου τῶν, ὥστε νὰ ἦνε εἰς θέσιν, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ τοποθετῇ ἕκαστον ὄργανον ἀναλόγως τῆς ἱκανότητός του εἰς τὴν κατάλληλον θέσιν, ἀφ' ἑτέρου δέ νὰ δύναται νὰ περιστέλλῃ μὲν τὰ λάθη, τὰς ἀμελείας ἢ τὰς παραβάσεις ἢ ὑπερβάσεις τῶν καθηκόντων ἑκάστου ὀργάνου, νὰ ἀμοιβῇ δὲ δεόντως καὶ τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἱκανότητα ἑκάστου αὐτῶν.

Κατὰ ταῦτα εἰς τὴν Κεντρικὴν ὑπηρεσίαν ἀνάγεται ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἐξῆς καθηκόντων, ἥτοι :

Α'. Μέριμνα καὶ ἐποπτεία τῆς εἰδικῆς μορφώσεως πάντων τῶν ὑπηρεσιακῶν ὀργάνων.

Β'. Διαρκὴς ἐποπτεία καὶ ἔλεγχος τῆς ὑπηρεσιακῆς δράσεως παντὸς ὑπηρεσιακοῦ ὀργάνου καὶ ἡ συμφώνως ταύτῃ τοποθέτησις, προαγωγή ἢ ἀμειβὴ καὶ τιμωρία τῶν διαφόρων ὀργάνων.

Γ'. Διαρκὴς ἔλεγχος πάσης ἐργασίας ἀναγομένης εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν δασῶν καὶ τὴν ἐνέργειαν οἰουδήποτε τεχνικοῦ ἔργου, οἷαι εἶνε, αἱ καταμετρήσεις καὶ ὁροθετήσεις τῶν δασῶν, τὰ διαχειριστικὰ σχέδια αὐτῶν, ἡ κατασκευὴ δασικῶν ὁδῶν καὶ οἰκοδομῶν, αἱ ἐργασίαι δασώσεων ἐν γένει καθὼς καὶ ἀποξηράνσεων χειμάρρων καὶ ἑλῶν, ἡ μέριμνα περὶ αὐξήσεως καὶ προστασίας τῶν θηραμάτων κλ. κλ.

Δ'. Μέριμνα περὶ διαρκοῦς ἐξασκήσεως ἐκ μέρους τοῦ Κράτους, τῶν δικαιωμάτων τῆς κατοχῆς καὶ κυριότητος ἐπὶ τῶν ἀνηκόντων Αὐτῷ δασῶν, καθὼς καὶ τῆς περισυλλογῆς πάντων τῶν ἀπαιτουμένων στοιχείων, πρὸς διεκδίκησιν τῶν παρανόμως καταπατουμένων ὑπὸ ἰδιωτῶν δημοσίων δασῶν. Οἰκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι εἰς τὴν μέριμναν ταύτην ἀνάγεται καὶ ἡ ἐπισταμένη καὶ ἐπιμελὴς παρακολούθησις πάντων τῶν γεννωμένων δικῶν, τῶν ἐκ καταγγελιῶν ἢ ἄλλως προερχομένων, ὅπως γείνηται πάντοτε ἐπιμελὴς καὶ ἐν ἐπιγνώσει ἢ ὑπεράσπισις τῶν δημοσίων συμφερόντων καὶ μὴ ἀπόλλυνται πολλάκις αἱ δίκαι, ὡς δυστυχῶς τὴν σήμερον συνηθέστατα συμβαίνει, ἐξ ἀνεπαρκοῦς ὑποστηρίξεως, ἢ καὶ παραγράφωνται, ἐξ ἀμελείας τοῦ ἐνὸς ἢ ἄλλου ὑπαλλήλου. Τοιαύτη ἐνέργεια

θα ἐξασκήσῃ μεγίστην καὶ ἐπωφελεστάτην ἐπίδρασιν, οὐ μόνον ἐπὶ τῶν δημοσίων συμφερόντων ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς κοινῆς γνώμης, ἥτις συνήθισε νὰ θεωρῇ τὸ Δημόσιον, ὡς τὸν χάριστον ὑπερασπιστὴν τῶν συμφερόντων του καὶ ὡς δυνάμενον ἀκινδύνως σχεδὸν διὰ τοὺς παραβλάπτοντας αὐτά, νὰ ὑφίσταται διαρκῶς πολλὰς καὶ μεγάλας τῶν συμφερόντων του τούτων ζημίας καὶ δῆ, ὡς πρὸς τὴν εἰς αὐτὸ ἀνήκουσαν ιδιοκτησίαν του.

Ε'.) Διαρκῆς καὶ ἀκριβὲς λογιστικὸς ἔλεγχος, πάντων τῶν ἐκ τῶν δασῶν ἐσόδων καὶ τῶν διὰ τὴν διοίκησιν, διαχείρισιν ἢ τεχνικὰ ἔργα ἐπιβαλλομένων ἐξόδων καὶ ἐν γένει καταρτισμὸς λεπτομεροῦς στατιστικῆς, ἀφορώσης πάντα τὰ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δασῶν ἀναγόμενα, ἥτοι, ὑλοτομίας, συλλογὴν ἢ παραγωγὴν διαφόρων δασικῶν προϊόντων, ἔσοδα, ἐξοδα, τεχνικὰ ἔργα, οἰκοδομὰς, ἀνομήματα, βοσκὰς, θήραν, ἐκτελουμένας ἀναδασώσεις, ἔκτασιν δασῶν (δημοσίων ιδιωτικῶν) εἶδος αὐτῶν, κατάστασιν, κτλ. κτλ. καὶ τέλος καὶ προσωπικὸν τῆς ὑπηρεσίας.

Σ'.) Τέλος, εἰς τὴν Κεντρικὴν ὑπηρεσίαν ἀνάγεται καὶ τὸ καθήκον τῆς μελέτης παντὸς ἐπιβαλλομένου νομοθετικοῦ ἢ διατακτικοῦ μέτρου, ἢ προπαρασκευὴ αὐτῶν, ἢ ἔκδοσις τῶν πρὸς πάντας τοὺς ὑπαλλήλους διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων των ἀπαιτούμενων ὁδηγιῶν καὶ ἢ μελέτη καὶ διευθέτησις πασῶν τῶν ὑπεβαλλομένων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αἰτήσεων τῶν πολιτῶν.

Κατὰ ταῦτα καὶ κατὰ τὰ προηγουμένως ρηθέντα, περὶ τῶν ἀρχῶν, ἐφ' ὧν δεόν νὰ ἐδράζηται ἡ ὀργάνωσις πάσης εἰδικῆς τεχνικῆς ὑπηρεσίας καὶ πρὸ πάντων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτεπαρκείας καὶ ἀνεξαρτησίας, ἣν δεόν

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝ. ΔΑΣΩΝ.—Κ. Μ. ΣΑΜΙΟΥ 9

νά ἔχη αὕτη, ἡ Κεντρικὴ ὑπηρεσία τῶν δασῶν πρέπει ν' ἀποτελέσῃ *Γενικὴν διεύθυνσιν τῶν δασῶν*, ὑπαγομένην εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, ἐφ' ὅσον δὲν θεσπίζεται ἡ ἰδρυσις εἰδικωτέρου Ὑπουργείου.

Τὸ ζήτημα εἰς ποῖον Ὑπουργεῖον δεόν νὰ ὑπαχθῇ ἡ ὑπηρεσία τῶν δασῶν δὲν εἶνε μὲν καθ' ἑαυτὸ οὐσιῶδες, διότι γνωρίζομεν πάντες, ὅτι ἀρκεῖ ὑπηρεσία τις νὰ ᾔνε καλῶς ὁργανωμένη καὶ κατάλληλος πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ ἀνατεθημένου αὐτῇ ἔργου καὶ ἡ ἐξάρτησις τῆς ἐκ τοῦ ἐνὸς ἢ ἄλλου Ὑπουργείου μικρὰν ἔχει σημασίαν. Οὐχ' ἦττον ἡ δασικὴ ὑπηρεσία ὑπὸ δημοσιονομικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἐποψιν ἀνήκει βεβαίως εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, ἀφ' οὗ ἀσχολεῖται μὲ τὴν διαχείρισιν δημοσίων κτημάτων. Ἡ ἐξάρτησις αὕτη ἀπαντᾷ καὶ εἰς ἄλλα Κράτη ὡς λ. χ. ἐν Βαυαρίᾳ, Σαξωνίᾳ κλ. ὅπου ἡ ὑπηρεσία τῶν δασῶν ὑπάγεται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ἐπίσης. Εἰς ἄλλα πάλιν Κράτη, ὡς ἐν Γαλλίᾳ, Βελγίῳ κλ. ἡ ὑπηρεσία τῶν δασῶν ὑπάγεται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Γεωργίας καὶ ἀλλαχοῦ ὡς ἐν Πρωσσίᾳ εἰς εἰδικὸν Ὑπουργεῖον ὑπὸ τὸν τίτλον Ὑπουργεῖον τῶν Δημοσίων κτημάτων τῆς Γεωργίας καὶ τῶν Δασῶν. Καὶ εἰς αὐτὰ ὅμως τὰ ρηθέντα Κράτη, ἰδίᾳ ἐν Γαλλίᾳ, ἐγένοντο ἐπανειλημμένα μεταθέσεις, οὕτως εἶπεῖν, τῆς Ὑπηρεσίας τῶν δασῶν, ἀπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν εἰς τὸ τῆς Γεωργίας καὶ τανάπαλιν, ἐνεκὲν διαφορῶν λόγων.

Παρ' ἡμῖν, ἐφ' ὅσον, ὡς προεῖπον, δὲν ἰδρύεται εἰδικώτερον Ὑπουργεῖον, οὐδεὶς λόγος ἐξαρτήσεως τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν ἐξ ἄλλου ἢ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείου, δύναται νὰ γείνη. Ἄν ὅμως ἰδρυθῇ ποτὲ

καὶ ἕτερον Ὑπουργεῖον καὶ ἀραιωθῶσιν ὀλίγον, αἱ ὑπὲρ τὸ δέον ἐπὶ τὸ αὐτὸ συμπυκνωθεῖσαι ὑπηρεσίαι, τότε φρονῶ, ὅτι ἡ ὑπηρεσία τῶν δασῶν δέον νὰ ὑπαχθῇ ὑπὸ τὸ νέον τοῦτο Ὑπουργεῖον, ὅπως ἐπιτευχθῇ ταχύτερον ἡ τελειοποίησις της.

Κατὰ τὸ παρ' ἡμῖν ἐπικρατοῦν ὑπηρεσιακὸν σύστημα, τὸ συγκεντροῦν εἰς τὰ Ὑπουργεῖα, ἀσκόπως ὅλως, ἀπειρίαν ἐγγράφων καὶ υποθέσεων, ὧν ἡ ἐπίλυσις ἔδει νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν, ἐὰν βεβαίως ἐλαμβάνετο ἡ δέουσα μέριμνα, ὅπως εὐρίσκονται καὶ αὗται εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν αὐταῖς περιωπὴν, κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο, λέγω, καὶ ὡς ἐκ τῆς ἐπικρατούσης ἀκράτου ἐλευθερίας, πάντες οἱ κ. κ. Ὑπουργοὶ εὐρίσκονται διαρκῶς καὶ κατὰ τρόπον ἐνοχλητικώτατον ἀπασχολημένοι, μᾶλλον δὲ πάντων, ὁ ἐκάστοτε Ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν, ἀπὸ τῶν ἀποφάσεων τοῦ ὁποίου καὶ συμφερόντων ἀπειρία καὶ τῆς πλειονότητος τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ἡ τύχη ἐξαρτᾶται. Τούτου ἔνεκεν, τεχνικαὶ ὑπηρεσίαι, ὡς ἡ τῶν δασῶν, ἀπαιτοῦσαι τὴν ἐκ μέρους τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ λεπτομερῆ μελέτην καὶ ἀντίληψιν τῆς καταστάσεως καὶ τῶν ἀναγκῶν των καὶ συνεπῶς ἀπαιτοῦσαι ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ μόνων θυσίαν ἀρκετοῦ χρόνου, ἐπιβαρύνουσι τὴν ἤδη βεβαρυμένην καὶ πολυάσχολον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπηρεσιακὴν ἐργασίαν ὑπερμέτρως, ἢ ἐλλείποντος τοῦ ἀπαιτουμένου χρόνου, καθίσταται ἀδύνατος ἡ μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ ἐπιβαλλομένη μακρὰ ἐκάστοτε περὶ τῶν ὑπηρεσιακῶν ζητημάτων συνεννόησις.

Ἰπάρχει ἔμως καὶ ἄλλος οὐσιωδέστερος ἴσως λόγος περὶ μεταθέσεως τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν εἰς νέον τι καὶ μὲ ὀλιγωτέρας ὑπηρεσίας βεβαρυμένον Ὑπουργεῖον.

Τὸ πνεῦμα τὸ διέπον συνήθως τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τοὺς διευθύνοντας αὐτὸ Ὑπουργοὺς εἶνε καθαρῶς ταμιευτικόν. Πᾶς νέος Νόμος, πᾶσα μεταρρυθμισίς, πᾶσα διοργάνωσις ὑπηρεσίας, προπαρασκευαζομένη ὑπὸ τῶν ἐκάστοτε Ὑπουργῶν τῶν Οἰκονομικῶν ἀφορᾷ καὶ δικαίως ἴσως, τὴν τῶν δημοσίων ἐσόδων αὔξησιν πρὸ παντός καὶ ὑποστηρίζεται πρωτίστως διὰ λ/μῶν καὶ ἀριθμῶν, ἀποδεικνυόντων αὔξησιν ἐσόδων καὶ εἰ δυνατόν μείωσιν ἐξόδων, ἢ φειδωλὴν πάντοτε αὔξησιν αὐτῶν. Ἀλλ' ἀκριβῶς εἰς ὅσα μέχρι τοῦδε προεξεθέσαμεν, ἐπανελάβομεν κατὰ κόρον, ὅτι ὁ διαχειριζόμενος τὰ δάση δέον νὰ διέπηται, αὐτὸ μόνον ὑπὸ καθαρῶς ταμιευτικοῦ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πνεύματος αὐξήσεως τῶν γενικῶν ὠφελειῶν τῆς χώρας καὶ τοῦ ἐκπολιτισμοῦ αὐτῆς καὶ ὑπὸ πνεύματος γενναίας ὑποστηρίξεως τῆς ἀναπτύξεως τῶν δασῶν τῆς χώρας, χάριν αὐτοῦ τοῦ μέλλοντος αὐτῆς. Καὶ δὲν ἐννοοῦμεν βεβαίως τὴν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ ἔγκρισιν οἰαςδήποτε σπατάλης, οὐχὶ ὅμως καὶ τὴν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ αὐτοῦ ἔτους δικαιολόγησιν πάσης ὑπὲρ τῶν δασῶν δαπάνης, δι' ἀναγραφῆς μεγαλητέρων ἀντιστοιχίων ἐσόδων, ὡς ἀπαιτοῦσιν πάντοτε οἱ κ. κ. ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοί, διότι ναι μὲν πᾶσαι αἱ ὑπὲρ τῶν δασῶν δαπάναι εἶνε κατ' ἐξοχὴν παραγωγικαὶ τοιαῦται, ἀλλὰ πολλάκις ἀπαιτοῦσι καὶ ὑπομονήν, μὴ συνάδουσαν συνήθως μὲ τὰς διαθέσεις τῶν κ. κ. ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργῶν.

Ἐπειδὴ ὅμως ταῦτα πάντα ἀφορῶσι τὸ μέλλον, ἃς ἰδωμεν ἤδη τὴν περαιτέρω ὁργάνωσιν τῆς Κεντρικῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν.

Εἶπομεν, ὅτι δέον ν' ἀποτελῇ *Γενικὴν* διευθύνσιν ὑπὸ

Γενικὸν διευθυντὴν ἐπιστήμονα δασολόγον, κεκτημένον μακροχρόνιον ὑπηρεσιακὴν πεῖραν καὶ διελθόντα πάντας τοὺς κατωτέρους ὑπηρεσιακοὺς βαθμούς.

Ἡ ἐκτέλεσις τῶν κατὰ τὰ προρρηθέντα εἰς τὴν Γενικὴν Διεύθυνσιν ἀναγομένων καθηκόντων ἀπαιτεῖ τὴν ἐξῆς διαρρύθμισιν τῆς Κετρ. ὑπηρεσίας.

Γενικὴ Διεύθυνσις.

ὑπὸ ἓνα Γεν. Διευθυντὴν, ὑποδιαιρουμένη εἰς τέσσαρα τμήματα, ἦτοι :

1^{ον} Τμήμα προσωπικοῦ ἢ Γεν. Διευθύνσεως. Εἰς τὸ τμήμα τοῦτο ἀνατίθενται πάντα τὰ ἀφροῶντα τὸ προσωπικὸν ἐν γένει καὶ τὰ τῆς τρεχούσης ὑπηρεσίας ἐπὶ τῶν διαφορῶν αἰτήσεων.

2^{ον} Τμήμα Διαχειρίσεως, ἐξασκῶν τὸν ἔλεγχον τῆν ἐποπτεῖαν καὶ τὴν ἔγκρισιν πάντων τῶν τεχνικῶν ζητημάτων.

3^{ον} Τμήμα Λογιστικόν, διενεργοῦν τὸν ἔλεγχον πάντων τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων καὶ τὴν σύνταξιν τῶν σχετικῶν στατιστικῶν καὶ τέλος :

4^{ον} Τμήμα δικαστικῶν ὑποθέσεων καὶ ἐκκαθαρίσεως τίτλων, εἰς ὃ ὑπάγονται πᾶσαι αἱ δικαστικαὶ ὑποθέσεις τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν κτλ. κατὰ τὰ προρρηθέντα.

Τῶν τμημάτων τούτων δεόν νὰ προϊῆτανται, τοῦ μὲν προσωπικοῦ ὁ Γεν. Διευθυντὴς ἀπ' εὐθείας, τοῦ διαχειριστικοῦ καὶ λογιστικοῦ ἀνὰ εἰς ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις ἐδρευόντων δύο ἐπιθεωρητῶν τῶν δασῶν, καὶ τοῦ τῶν δικαστικῶν ὑποθέσεων, κατ' ἀρχάς μὲν εἰς γραμματεῦς διδάκτωρ τὰ Νομικὰ καὶ βραδύτερον, καὶ τούτου εἰς ἐπιθεωρητῆς, ὅταν συμπληρωθῶσιν αἱ θέσεις αὐτῶν.

Εἰς ἕκαστον τμήμα δέον νὰ ὑπηρετῶσι ἀνὰ εἰς γραμματεὺς καὶ δύο γραφεῖς καὶ εἰς τὸ τῆς διευθύνσεως δύο γραμματεῖς μετὰ 2—3 γραφέων, εἰς δὲ τὸ διαχειριστικὸν καὶ δύο μηχανικοί.

Ἡ μισθοδοσία πάντων τῶν ὑπαλλήλων τούτων φρονῶ, ὅτι δέον νὰ ᾖνε ὁμοία πρὸς τὰς ἰσοβάθμους θέσεις ἄλλων τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν ὡς λ. χ. τῆς Γεν. Διευθύνσεως τῶν Ταχυδρομείων καὶ Τηλεγράφων ἢ τῆς τῶν Δημοσίων ἔργων τοιαύτης.

Πάντες οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ μηχανικοὶ δύνανται σὺν τῷ χρόνῳ ν' ἀντικατασταθῶσι καὶ διὰ δασολόγων, ὅταν πληρωθῶσιν ὅλαι αἱ κεναὶ θέσεις.

Ἡ ἑτησία δαπάνη διὰ τὴν μισθοδοσίαν ὅλων τῶν ὡς ἄνω ὑπαλλήλων κατ' ἀρχμὰς μὲν δὲν θέλει ὑπερβῇ τὰς 35 χιλ. δραχμῶν, ὅταν δὲ πάντες προαχθῶσιν εἰς τοὺς ἀνωτάτους βαθμούς, τὰς 40 χιλ. δραχ. ἤτοι, λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῶν σήμερον διὰ τὴν κεντρικὴν ὑπηρεσίαν δαπανώμενων 15 χιλ. δραχ. θέλει ὑπερβῇ ταύτην κατὰ 20—23 χιλ. δραχ. ἑτησίως.

Περὶ τοῦ νομίζω νὰ ἐνδιατρίψω περισσότερον εἰς τὰ ἐκ τῆς οὕτω ὁργανωμένης ὑπηρεσίας προσδοκώμενα πολλαπλὰ καλὰ.

Διὰ τὴν κανονικὴν ὁμῶς καὶ ἀνεπίληπτον ἐνέργειαν τῆς Γενικῆς διευθύνσεως, τόσον, ὡς πρὸς τὰ προσωπικὰ ζητήματα, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὰ τεχνικὰ τοιαῦτα, θεωρῶ ἀπαραίτητον τὴν ὑπαρξίν.

Συμβουλίου δασῶν.

Ὅπερ ν' ἀποτελεῖται ἐξ ὅλων τῶν προϊσταμένων τῶν τεσσάρων τμημάτων τῆς Γεν. Διευθύνσεως καὶ ἐνὸς Νο-

μικοῦ Συμβούλου καὶ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ, συνεργόμενον τοῦλάχιστον ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος καὶ ἐν τακτῇ ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ, νὰ ἀποφασίζῃ διὰ πλειοψηφίας ἐπὶ πάντων τῶν ὑπηρεσιακῶν ζητημάτων, ἅτινα θέλουσιν ἀνατεθεῖ αὐτῷ, ἐγκρίνον ἢ ἀπορρίπτον ταῦτα.

Τὰ ζητήματα τῶν ὁπείων ἡ λύσις φρονῶ, ὅτι ἀπόκειται εἰς τὸ Συμβούλιον μόνον, εἶνε τὰ ἑξῆς.

1ον) Πάντα τὰ προσωπικά, ἥτοι προαγωγαί, μεταθέσεις, τιμωρίαι, ἀπολύσεις κτλ. πάντων τῶν ὑπαλλήλων τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν.

2ον) Ἡ ἐγκρισις πάντων τῶν μονίμων σχεδίων διαχειρίσεως, τόσων τῶν δημοσίων, ὅσων καὶ τῶν ιδιωτικῶν, κοινοτικῶν κλ. δασῶν.

3ον) Ἡ ἐγκρισις τῆς ιδρύσεως οἰουδήποτε τεχνικοῦ ἔργου. Κατασκευὴ ὁδῶν, οἰκιῶν, κήπων, ἐγκρισις ἐργασιῶν δασώσεως καὶ ἀναδασώσεως πρὸς ἀποξήρανσιν χειμάρρων ἢ ἐλῶν κλ.

4ον) Ἡ ἐγκρισις τῶν μερικῶν προϋπολογισμῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων ἐκάστου Δασαρχείου καὶ τοῦ γενικοῦ τοιοῦτου τῆς ὅλης ὑπηρεσίας τῶν δασῶν.

Τὴν εἰς τὸ συμβούλιον εἰσήγησιν πασῶν τῶν σχετικῶν ὑποθέσεων θέλουσιν ἐκτελεῖ οἱ προϊστάμενοι τῶν ἀρμοδίων τμημάτων τῆς Γεν. Διευθύνσεως, εἰς ἃ ὑπάγονται αὗται, καὶ τὰ χρέη τοῦ γραμματέως τοῦ Συμβουλίου εἰς τῶν παρὰ τῇ Γεν. Διευθύνσει γραμματέων. Οὕτω ἀποτελούμενον τὸ Συμβούλιον τῶν δασῶν, οὐδεμίαν δαπάνην θέλει προσθέσει εἰς τὰ δημόσια ἐξόδα, θέλει ἐξασφαλίσαι ὅμως τὴν δρᾶσιν τῆς ὅλης ὑπηρεσίας καὶ θέλει παρέχει καὶ τὰ ἐχέγγυα τῆς ἐπιμελοῦς, ἀκριβοῦς καὶ ἀμερολή-

πτου διεξαγωγῆς, τῶν εἰς αὐτὴν ἀναγομένων σπουδαιοτάτων καθηκόντων.

Β'. Ἐξωτερικὴ ὑπηρεσία.

1ον Ἐξελεγκτικὴ ὑπηρεσία ἢ ἐπιθεωρήσεις

Ἀμέσως ὑπὸ τὴν Κεντρικὴν ὑπηρεσίαν καὶ ὡς εἶδος συνδετικοῦ κρίκου αὐτῆς μεθ' ὅλων τῶν ἄλλων ὀργάνων, περὶ ὧν θὰ εἴπομεν κατωτέρω, φρονῶ, ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ δημιουργία αὐτοτελῶν ἐπιθεωρήσεων, ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὅρους.

1ον. Ἀριθμὸς ἐπιθεωρήσεων. Διὰ τὰς πρώτας ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας, φρονῶ ὡς ἐπαρκεῖς ἕξ ἐπιθεωρήσεις, ἧτοι δύο διὰ τὴν Θεσσαλίαν, δύο διὰ τὴν Στερ. Ἑλλάδα καὶ δύο διὰ τὴν Πελοπόννησον. Αἱ ἑδραι, αἱ περιφέρειαι αὐτῶν κλ. κανονισθῶσιν, ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος τῶν διαφορῶν δασαρχείων.

2ον. Καθήκοντα ἐπιθεωρητῶν. Διαρκὲς ἔλεγχος τοῦ διαχειριστικοῦ ἔργου τῶν δασαρχῶν ἰδίως, ἀλλὰ καὶ ἐκτελεία τῆς ὑπηρεσιακῆς δράσεως ὅλων τῶν ὑπαλλήλων καὶ ἀνακοίνωσις τῆς δράσεως, συμπεριφορᾶς, χαρακτῆρος, ἠθικότητος κλ. ἐκάστου τῶν ὑπαλλήλων εἰς τὴν Κεντρικὴν ὑπηρεσίαν. Ἐννοεῖται, ὅτι τὰ ὑπηρεσιακὰ ταῦτα ὅργανα δεόν νὰ κέκτῃνται καὶ ἐπιστημονικὴν καὶ μακροχρόνιον ὑπηρεσιακὴν πεῖραν, νὰ διεκρίθησαν δ' ἐν τῇ ὑπηρεσιακῇ τῶν δράσει καὶ ὡς ἄτομα καὶ ὡς ὑπάλληλοι. Οἷκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι τοιοῦτους ἐπιθεωρητὰς δὲν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ἅμα τῇ ὀργανώσει τῆς ὑπηρεσίας, ἀλλὰ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, ἐντὸς ἐτῶν τινῶν, θέλουσι παρουσιασθεῖ οἱ μεταξὺ τῶν δασαρχῶν ἀρμοδιώτεροι, ὅπως καταλάβωσι τὴν θέσιν τοῦ ἐπιθεωρητοῦ. Μέχρι τῆς ἀριστικῆς τοπο-

θετήσεως τριούτων ἐπιθεωρητῶν, δύνανται τὰ καθήκοντα αὐτῶν ν' ἀνατεθῶσι καὶ εἰς τοὺς ἀρχαιοτέρους καὶ ἰκνωτέρους Δασάρχας.

3^{ον}. Διαβαθμίσεις μεταξὺ τῶν ἐπιθεωρητῶν τῶν δασῶν, ἤτοι ἐπιθεωρητὰς Α' καὶ Β'. τάξεως δὲν φρονῶ, ὅτι εἶνε ἀπαραίτητον νὰ ἔχωμεν. Ἴσως καλῆτερον θὰ ἦτο, αὖξῃσι μόνον τῆς μισθοδοσίας αὐτῶν μετὰ πενταετῇ ἐν τῷ αὐτῷ βαθμῷ εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν.

4^{ον}. Ὡς μισθοδοσίαν ἐπαρκῆ, ἀναλόγως τῶν μέσων ἡμῶν, θὰ ἐθεώρουν τὰς ὀρχ. 400 κατὰ μῆνα καὶ μετὰ πενταετίαν 450, λαμβανομένων ὑπ' ὄψει καὶ τῶν σχετικῶς μεγαλητέρων ἀποζημιώσεων, ἃς θὰ ἀπολαμβάνουσιν οἱ ἐπιθεωρηταί, λόγῳ τῶν ἐπιβαλλομένων αὐτοῖς συχῶν ἐπιθεωρήσεων.

5^{ον}. Ὡς βοηθητικὸν προσωπικὸν τῶν γραφείων τῶν ἐπιθεωρήσεων ἀρκοῦσι, φρονῶ, πρὸς τὸ παρὸν εἰς ἀρχιφύλαξ καὶ εἰς δασοκόμος, ἐκ περιτροπῆς ἀποσπώμενοι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην.

Εἰς τὰς λοιπὰς λεπτομερείας φρονῶ, ὅτι δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ εἰσέλθω.

Ἡ ὀργάνωσις τῶν ὡς ἀνωτέρω ἐξ ἐπιθεωρήσεων θέλει στοιχίσει εἰς τὸ Κράτος ἐτησίως Δραχ. πενήτην χιλ. περίπου, συνυπολογιζομένων εἰς ταύτας καὶ τῶν ὁδοπορικῶν ἐξόδων καὶ μικρῶν μηνιαίων ἀποζημιώσεων ἐκ 50 — 100 Δραχ. δι' ἐξόδα τῶν γραφείων τῶν ἐπιθεωρήσεων.

2ον) Διαχειριστικὴ ὑπηρεσία ἢ Δασάρχαι.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι τὰ κύρια ὄργανα τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν εἶνε οἱ ἐπιτετραμμένοι τὸν διακανονι-

σμὸν τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι συνεπῶς δεόν νὰ περιβάλλωνται μὲ τὰ δικαιώματα ἰδίων ἀρχῶν, ἐξασκουσῶν ἐπὶ ὠρισμένης περιφερείας (ὠρισμένης ἐκτάσεως δασῶν) τὸ ἔργον τῆς διαχειρίσεως καὶ διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦς ὀργάνων, σὺν τῇ διαχειρίσει καὶ τὴν συναφῇ καὶ ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ τούτου τοῦ ἔργου τῆς διαχειρίσεως, ἀστυνομικὴν ἐποπτεῖαν.

Εἶνε ἀδιάφορος ἡ ὀνομασία, δι' ἧς θὰ περιβάλλομεν τούτους καὶ φρονῶ, ὅτι ἡ τριαύτη τοῦ Δασάρχου, εἶνε ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν ἐπιτυχῆς. Κυρίως ὅμως κατὰ τὴν διοργάνωσιν τῶν Δασαρχείων καὶ τῶν θέσεων τῶν δασαρχῶν δεόν νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν, πλὴν τῶν γενικῶν ἀρχῶν, περὶ ὧν διελάβομεν καὶ οἱ ἐξῆς εὐσιώδεις ὅροι.

α'.) Ἀριθμὸς καὶ περιφέρειαι δασαρχείων. Ὁ ἀριθμὸς τῶν διὰ τὴν διαχειρίσιν τῶν δασῶν τῆς χώρας ἀπαιτουμένων δασαρχῶν (δασολόγων ἐπιστημόνων) δὲν δύναται βεβαίως εὐδὲ κατὰ προσέγγισιν καὶ νὰ προσδιορισθῇ ἐκ τῶν προτέρων. Σήμερον ἐπαρκοῦσιν ἐξαίφνης 50—60 δασάρχαι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, μετὰ δεκαετίαν ὅμως, σὺν τῇ βελτιώσει καὶ ἀναπτύξει τῶν δασῶν, θὰ ὀδηγήσωσιν ἡμᾶς αὐταὶ αὐταὶ αἱ ἀνάγκαι τῆς ὑπηρεσίας καὶ αἱ ἐπιτευχθεῖσαι βελτιώσεις καὶ αὐξήσεις τῶν προσόδων, εἰς τὴν ἰδρυσιν καὶ νέων δασαρχικῶν περιφερειῶν καὶ οὕτω, σὺν τῷ χρόνῳ καὶ τῇ βαθμιαίᾳ ὑπηρεσιακῇ προόδῳ, εἶνε πιθανὸν νὰ αὐξήσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν δασαρχείων καὶ εἰς τὸ διπλάσιον καὶ πλέον.

Ὁ σημερινὸς καθορισμὸς τῶν περιφερειῶν τῶν δασαρχείων, συμφῶνως πρὸς τὰς ὑφισταμένας διοικητικὰς διαιρέσεις, δὲν ἔχει βεβαίως οὐδεμίαν σχέσιν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ὑπηρεσιακῆς ταύτης ἀρχῆς. Αἱ περιφέρειαι

τῶν δασαρχῶν δέον νὰ καθορισθῶσι κατὰ πρῶτον μὲν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σπουδαιότερων ἔτι ὑπαρχόντων καὶ ἐκμεταλλευσίμων δασῶν, αἱ ἔδραι αὐτῶν νὰ ἰδρυθῶσιν, ὅσον ἔνεστι πλησιέστερον τῶν δασῶν τούτων καὶ ἐφ' ὅσον εἶνε δυνατόν, πρὸς ἀποφυγὴν ὑπερβολικοῦ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἄριθμοῦ δασαρχείων, εἰς τὴν περιφέρειαν ἐκάστου αὐτῶν ν' ἀποσπαθῶσι καὶ αἱ γειτνιάζουσαι δασικαὶ ἐκτάσεις, αἱ κατὰ μέρος ἢ σποραδικῶς ὑπὸ δασῶν ἥσσονος ἀξίας καλυπτόμεναι καὶ μικροτέρας ἀπαιτήσεις, ὡς πρὸς τὴν ἐκ μέρους τοῦ δασάρχου ἀπαιτουμένην διαχειριστικὴν ἐργασίαν, προβάλλουσαι.

Καὶ τῶν περιφερειῶν τούτων δὲν εἶνε δυνατόν νὰ καθορισθῇ ἐκ τῶν προτέρων ἢ ἀκριβῆς ἐκτασις, καθότι ἀναλόγως τοῦ εἶδους, τῆς ἡλικίας καὶ τῆς καταστάσεως ἐν γένει τῶν ἐπ' αὐτῆς δασῶν καὶ ἀκόμη καὶ δι' ἐμπορικοῦς, δημοσιονομικοῦς καὶ ἄλλους λόγους, ἡ ἐργασία, ἣτις ἀπαιτεῖται πρὸς κανονισμόν τῆς διαχειρίσεως τῶν δασῶν, δύναται νὰ ᾔηε μεγαλητέρα ἢ μικροτέρα. Τοῦτο παρατηρεῖται ἤδη καὶ ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου, καθότι αἱ δασικαὶ συνθήκαι καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν, ὡς πρὸς τὸ ἔργον τῶν δασικῶν ὀργάνων προβαλλόμεναι ἀξιώσεις, ποικίλλουσι μέχρις ἀπιστεύτου κατὰ τοὺς διαφόρους τόπους. Τούτων ἔνεκεν καὶ αἱ περιφέρειαι τῶν Δασαρχείων ποικίλλουσι μεταξὺ 20 ἢ 40 χιλ. στρεμμ. (ἐντόνως ἐκμεταλλευομένων δασῶν) καὶ ἐνὸς ἑκατομμυρίου στρεμμ., ὅποια εἶνε τινὲς εἰς τὴν ὑπερβόρειον Ρωσσίαν, ἄγνωστοι τὸ πλεῖστον καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς προΐσταμένους αὐτῶν δασάρχας.

Ἐν Ἑλλάδι, ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὴν ἐκτασιν τῶν σπουδαιότερων ἡμῶν δασῶν, δημοσίων τε καὶ ἰδιοκτητῶν ἀπὸ

κοινοῦ λαμβανομένων, κυμαινομένην μεταξύ 5—8 εκα-
τομμυρίων στρεμμάτων καὶ τὸ ἔργον, ὅπερ ἐπιβάλλεται
εἰς τοὺς πρώτους ἡμῶν τακτικούς δασάρχας, φρονῶ, ὅτι
δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν ἀρχῇ ἀπαιτου-
μένων δασαρχείων μεταξύ πεντήκοντα ἕως ἐξήκοντα,
τὰς δὲ περιφερείας καὶ ἑδρας αὐτῶν νὰ κανονίσωμεν μὲν
ἐν ἀρχῇ διὰ Β. Διατάγματος, οὐχὶ ὁμως ὀριστικῶς καὶ
ἀμετακλήτως, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ καὶ κατόπιν ἐπιστα-
μένης ἐπιτοπίου μελέτης, νὰ διαρρυθμίσωμεν ἐπὶ τὸ ὑπερ-
σεισικῶς προσφορώτερον.

β').) Βοηθητικὸν προσωπικὸν δασαρχῶν. Ὡς βο-
ηθικὸν προσωπικὸν διὰ τὰ Δασαρχεῖα, θεωρῶ ἐπαρκέ-
στατον ἓνα ἀρχιφυλάκα καὶ ἓνα ἢ δύο δασοκόμεους, βο-
θοῦντας τὸν Δασάρχην εἰς τὴν γραφικὴν ὑπηρεσίαν καὶ
ἀποσπώμενους παρ' αὐτῷ περιτροπικῶς ἐκ τῆς ὑπ' αὐτὸν
δυνάμεως τῶν ἀρχιφυλάκων καὶ δασοφυλάκων, τῇ ἐγ-
χοίσει τῆς Κεντρικῆς ὑπηρεσίας.

Ἐν ἀρχῇ καὶ ἐφ' ὅσον τοῦτο καθίσταται ἐφικτόν, δέον
ν' ἀποσπασθῶσι παρὰ τοῖς Δασάρχαις καὶ ἀνὰ εἰς ἐκ τῶν
πεπειραμένων δημοσίων γεωμετρῶν, ὧν δὲν στερούμεθα
εὐτυχῶς, ὅπως συμπράξωσι μετὰ τῶν δασαρχῶν εἰς τὸ
πρώτιστον καὶ κύριον ἔργον τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ Κτημα-
τολογίου τῶν δημοσίων δασῶν.

γ') Διαβάθμισις καὶ μισθοδοσία δασαρχῶν. Διὰ τοῦς δασάρχας φρονῶ, ὥς ἀπαραίτητον καὶ ἐπιβεβλημένην τὴν διαβάθμισιν εἰς τὰς ἐξῆς τέσσαρας κατηγορίας :

Α') Δόκιμοι δασάρχαι.

Β') Δασάρχαι Γ' τάξεως

Г')   »   В'   »

$$\Delta') \quad \gg \quad A' \quad \gg$$

Ἡ διαβάθμισις αὕτη εἶνε ἀναγκαία, ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τῆς ὑπηρεσίας, τῆς ἀνατεθημένης εἰς τοὺς δασάρχας καὶ ἔνεκα ὑπηρεσιακῶν λόγων.

Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἐν Ἀνωτέρᾳ τινι Σχολῇ κτηθεισῶν δασολογικῶν γνώσεων καὶ ἡ ἀνάληψις ἀμέσως διαχειριστικῶν ἐργασιῶν καὶ μάλιστα ἀρξαμένων τοιούτων, παρὰ τῶν νεωστὶ ἀποφοιτησάντων, οὐ μόνον εὐκολος δὲν εἶνε, ἀλλ' εἶνε καὶ αὐτόχρημα ἀδύνατος, ἂν μὴ καὶ παρακεκινδυνευμένη. Διὰ τὸν δασολόγον δὲν ἀρκοῦσιν, οὔτε αἱ θεωρητικαὶ γνώσεις, ἀλλ' οὔτε αἱ κτηθεῖσαι γενικαὶ τοιαῦται πρακτικαί, πρὸς ἔμπρακτον ἐξάσκησιν τοῦ ἔργου του· ἀπαιτεῖται πάντοτε καὶ μελέτη ἐνδελεχῆς τῶν πολυειδῶν τοπικῶν ὄρων, περὶ ὧν προείπομεν καὶ ὅφ' οὕς ἕκαστον δάσος ὑφίσταται καὶ δύναται ἐπιτυχῶς νὰ ἐκμεταλλευθῇ. Τούτων ἔνεκεν, ἐπιβάλλεται δοκιμαστικός τις χρόνος πρακτικῆς ἐξασκήσεως παρὰ ἀρχαιοτέρῳ καὶ μᾶλλον πεπειραμένῳ δασάρχῃ, παντός, ἄρτι ἐκ τῶν σχολικῶν ἐδρῶν ἀποφοιτήσαντος τοιούτου. Εἶνε δὲ ἄλλως τὸσον ἀποδεδειγμένον καὶ τὸσον κοινῶς παραδεδεγμένον τὸ πρᾶγμα τοῦτο εἰς ὅλα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη, τὰ διαχειριζόμενα ἐπιστημονικῶς τὰ δάση των, ὥστε πᾶς ἐπὶ πλέον λόγος περιττεύει.

Πλὴν ὅμως τοῦ δοκιμαστικοῦ χρόνου, τοῦ ἀπαιτουμένου πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἱκανότητος τοῦ ὑπαλλήλου, καὶ μετὰ τὸν διορισμὸν τοῦ δοκίμου δασάρχου, ὡς τακτικοῦ τοιούτου, δεόν νὰ ὑπάρξωσι διαβαθμίσεις εἰς τὴν θέσιν τοῦ Δασάρχου, ἐπιβαλλόμεναι τὸ μὲν, ἐκ τῆς διαφόρου σπουδαιότητος τῶν διαχειριστικῶν ἐργασιῶν ἐν ἑκάστῳ Δασαρχείῳ, ἀναλόγως τῆς φύσεως, ἐκτάσεως, ἐκμεταλλεύσεως κτλ. τῶν ἐν αὐτῷ δασῶν, τὸ

δέ, ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς πείρας, ἣν ἕκαστος τῶν Δασαρχῶν ἀπέκτησεν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ καὶ ἀναλόγως τῆς ὁποίας δέον νὰ τῷ ἀνατίθεται καὶ ἡ διαχείρισις σπουδαιότερου Δασαρχείου, ἐπιφέρουσα καὶ τὴν προαγωγὴν αὐτοῦ.

Ἡ μισθοδοσία τῶν δασαρχῶν, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς μισθοδοσίας καὶ ἄλλων δημοσίων ὑπαλλήλων, ὑποβαλλομένων εἰς τὴν αὐτὴν δαπάνην χρόνου πρὸς προκαταρτισμὸν τῶν διὰ τὴν θέσιν ἐν ἣ διορίζονται, καὶ λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν καὶ τῶν ἄλλων ἀποζημιώσεων, ὧν ἀπολαμβάνουσι οἱ Δασάρχαι κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας των, φρονῶ, ὅτι εἶνε ἐπαρκῆς, ἐὰν καθορισθῇ

Εἰς Δρχ.	200	μηνιαίως διὰ τοὺς τῆς Γ' τάξ. καὶ τοὺς δοκίμους
»	250	» B' » » »
»	300	» A' » » »

δ') Ἀμετάθετον ἢ κάλλιον δυσμετάθετον δασαρχῶν. Εἰς πάντα ὑπηρεσιακὸν κλάδον, αἱ μεταθέσεις τῶν ὁργάνων αὐτοῦ ἀπὸ μιᾶς περιφερείας εἰς ἄλλην καὶ δὴ μεμακρυσμένην, ἀσχέτως πρὸς τὸ εἰς τὸν ὑπάλληλον προξενούμενον κακόν, ὅταν μάλιστα τύχη νὰ ᾔνε οὗτος οἰκογενειάρχης ἢ ὑποστῇ τὴν μετάθεσιν ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, ἔχουσι πάντοτε τὰ ἐπιβλαβῆ ἀντίκτυπά των καὶ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ὅταν δὲν προκαλῶνται ὑπ' αὐτῆς ταύτης τῆς ὑπηρεσίας, εἴτε λόγῳ τοποθετήσεως τοῦ ἱκανωτέρου ἢ ὑπηρεσιακῶς ἐνδεδειγμένου ὑπαλλήλου εἰς τὴν ἀρμόζουσαν θέσιν, εἴτε λόγῳ τιμωρίας ἢ ἀπομακρύνσεως τοῦ ὑπαλλήλου ἀπὸ κύκλου ἐπιβλαβῶν ἐπιδράσεων. Διακόπτεται ἡ συνοχὴ τῆς ἐργασίας τοῦ ὑπαλλήλου, μεσολαβεῖ ἀρκετὸς χρόνος, ὅπως ὁ μετατεθεὶς γνωρίσῃ τὰ νέα του καθήκοντα καὶ τὸν κύκλον τῆς δράσεώς του, ὑποβάλλεται τὸ Κράτος εἰς οὐ σμικρὰς δαπάνας κτλ. κτλ.

Καὶ προκειμένου μὲν περὶ ὑπαλλήλων μᾶλλον ἐν τῷ γρα-
φείῳ ὁρῶντων, ἡ ζημία εἶνε σχετικῶς μικροτέρα, προ-
κειμένου ὁμῶς περὶ μεταθέσεως ὑπηρεσιακῶν ὁργάνων,
ὡς οἱ δασάρχαι, τῶν ὁποίων τὸ ἔργον, τότε μόνον ἐξα-
σκεῖται ἐπιτυχῶς, ὅταν γνωρίσωσι κατόπιν μακροχρο-
νίου πείρας τὰς ἐπιτοπίους συνθήκας, πᾶσα μετάθεσις
καταστρέφει σχεδὸν πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ προκατόχου ἐπὶ
τῇ βάσει μακροχρονίου πείρας ἀποκρυσταλλωθέντα,
οὕτως εἰπεῖν, συμπεράσματα. Πλὴν τούτου, τὸ ἀποτέ-
λεσμα τῶν ἐργασιῶν του δὲν δύναται νὰ κρίνῃ μετὰ
πάροδον μικροῦ χρόνου, οὐδ' αὐτὸς ὁ ἐνεργήσας ταύτας
δασάρχης. Εἶνε δὲ γνωστόν, ὅποιον ἐνδιαφέρον γεννᾷ
εἰς πάντα ἐργαζόμενον καὶ ὁμῶς εἰς τὸν διαχειριζόμενον
παραγωγικόν τινα κλάδον, ἡ ἐνδεδειγμένη παρακολούθησις
τοῦ ἔργου του καὶ ἡ διὰ τῶν ἀποτελεσμάτων ἐπαλή-
θευσις τῶν προσδοκιῶν του. Παρακολουθῶν ἐνδεδει-
χῶς τὸ ἀρχικῶς παρ' αὐτοῦ σχεδιασθὲν ἔργον, ἐνδιαφέ-
ρεται ὅσημέραι περισσώτερον περὶ αὐτοῦ, βελτιοῖ τὰ
ἀρχικὰ σφάλματά του, ὑποβοηθεῖ τὴν πρόοδον, καθοδηγεῖ-
ται τέλος ὑπὸ τῆς φιλοτίμου ἀμύλλης τοῦ νὰ ἀποδείξῃ
ἐπιτυχάνοντα τὰ σχέδια καὶ τοὺς κόπους του. Διὰ τὴν
δασικὴν ὁμῶς παραγωγὴν, πάντα ταῦτα, καθὼς καὶ ἡ
μελέτη τῶν διαφορῶν ἐπιτοπίων συνθηκῶν, κατόπιν τῆς
ὁποίας καὶ μόνον ἐπιτρέπεται ἡ σκέψις πρὸς οἰανδήποτε
ὁρᾶσιν, πάντα ταῦτα, λέγω, ἀπαιτοῦσιν ἔτη, καὶ ἔτη
πολλά, κατὰ τὰ ὅποια ὁ αὐτὸς δασάρχης δεόν νὰ παρα-
μένη ἐν τῇ αὐτῇ περιφερείᾳ. Συχναὶ μεταθέσεις δασαρ-
χῶν μόνον τὴν ἀδράνειαν αὐτῶν καὶ τὴν ἀποκοίμησιν
παντὸς ζήλου δύναται νὰ ἐπιφέρωσιν, ἂν μὴ ἐπιφέ-
ρωσιν ἐνίοτε καὶ τὴν ἐξ ἀντιζηλίας, ἄλλης ἀτομικῆς.

γνώμης ἢ καὶ ἄλλων λόγων, ἀντιῶρασιν τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἄλλου.

Διὰ ταῦτα οἱ δασάρχαι μόνον δι' ὑπηρεσιακοὺς καὶ ἐπιβεβλημένους λόγους δεόν νὰ μετατίθενται.

ε'.) Τέλος, πρὸς ἐπιτυχῇ ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου τῶν δασαρχῶν, πρέπει ἐκάστω δασάρχῃ νὰ παρασχεθῶσι καὶ τινα ἄλλα ἀπαραίτητα πρὸς τοῦτο μέσα. Ταῦτα δὲ εἶνε· 1ον) μόνιμοι δημόσιοι κατοικίαι, ἔστω καὶ μικραί, μὲ γραφεῖα καὶ ἀρχεῖα ἰδίως, διατηρούμενα ἐν ἀπολύτῳ τάξει, 2ον) τὰ μέσα πρὸς ἴδρυσιν παρ' ἐκάστω Δασαρχεῖῳ καὶ ἑνὸς δασικοῦ φυτωρίου, πρὸς παραγωγὴν δασικῶν φυτῶν, εἴτε ὑπὸ τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας πρὸς ἀναδασωτικὰς καὶ καλλωπιστικὰς τῶν πέριξ μερῶν ἐργασίας χρησιμοποιοιμένων, εἴτε εἰς τοὺς περιόικους ἐν τῇ δυνατῶς μεγίστῃ ἀφθονίᾳ παρεχομένων· 3ον) προκειμένου περὶ τῶν ἡμετέρων δασαρχῶν, οἱ ὅποιοι κατ' ἀνάγκην θὰ ἔχωσιν ἐπὶ σειρὰν τιῶν ἐτῶν μεγάλας σχετικῶς περιφερείας, ἢ παροχὴν ἑνὸς ἵππου καὶ τῆς φορβῆς αὐτοῦ, πρὸς διευκόλυνσιν τῶν εἰς τὸν δασάρχην ἀνά τὴν περιφέρειάν του ἐπιβαλλομένων περιόδων.

Αὗται εἶνε αἱ βάσεις τῆς ὁργανώσεως τοῦ προσωπικοῦ τῆς διαχειριστικῆς ὑπηρεσίας, αἱ δὲ λεπτομέρειαι τῶν καθηκόντων τῶν δασαρχῶν εἶνε πλέον ζητήματα καθαρῶς ὑπηρεσιακά, περὶ ὧν περιττεύει ὁ λόγος ἐν ταῦθα.

Περὶ ἄλλων τινῶν γενικωτέρων ζητημάτων, ἀναγκάσιων εἰς τὴν χορείαν τῶν καθηκόντων τῶν δασαρχῶν, θὰ γείνη λόγος ἐν τῷ ἐπομένῳ Κεφαλαίῳ.

Ἡ εἰς τὸ Δημόσιον προσγενησομένη δαπάνη ἐκ τῆς ἀνωτέρω ὁργανώσεως καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν καὶ τῶν

πεντήκοντα θέσεων καὶ τὴν προαγωγὴν εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις θέλει ἀνέλθει ἐτησίως,

- α) Διὰ 50 Δασάρχας μὲ μέσον μισθὸν
Δρχ. 230 κατὰ δασάρχην λόγῳ
τῶν τριῶν τάξεων, εἰς ἃς ὑπο-
διαιροῦνται εἰς. . . . Δρχ. 137,000
- β) Ἐξοδα ἰδρύσεως πέντε δασαρχείων
ἐτησίως ἀνὰ δρχ. 10000 ἕκαστ. » 50,000
- γ) Ἐξοδα πρὸς παρασκευὴν φυτωρίων
σπορῶν κλ. εἰς ἕκαστον δασάρ-
χην ἀνὰ 2000 ἐτησίως. . . » 100,000
- δ) Ἐξοδα διατροφῆς ἑνὸς ἵππου δι' ἕ-
καστον δασάρχην ἐτησίως δρχ.
720, διὰ 50 δασάρχας . . . » 36,000
- ε) Ἐξοδα γραφείου ἀνὰ 20 δρχ. δι' ἕκα-
στον δασάρχην μηνιαίως, διὰ 50
δασάρχας. . . . » 12,000

Ἦτοι τὸ ὅλον τῆς δαπάνης τῆς πλή-
ρους ἐγκαταστάσεως τῶν δασαρχείων θέλει
ἀνέλθει μετὰ δεκαετίαν περίπου εἰς. . . Δρ. 335,000

Ἐνταῦθα ὀφείλω νὰ τονίσω, ὡς καὶ κατωτέρω ἀνα-
λυτικώτερον θὰ ἐκθέσω, ὅτι πρὸς τὸ παρὸν ἡ δαπάνη αὕτη
θὰ εἶνε πολὺ μικροτέρα, καθότι καὶ ἰδρυομένης τῆς Ἀνω-
τέρας δασολογικῆς Σχολῆς δὲν εἶνε δυνατόν νὰ παρα-
χθῶσι πλέον τῶν 10—12 δασαρχῶν ἐτησίως, οἵτινες
ἀφοῦ διορισθῶσιν ὡς Δόκιμοι δασάρχαι ἐπὶ ἓν ἔτος, θὰ
ὑπηρετήσωσιν ὡς τρίτης τάξεως ταιοῦται, ἐπὶ ἕτερα τρία
ἔτη τοῦλάχιστον· ἄρα ἡ δαπάνη κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ

διορισμοῦ τῶν ἐκ τῆς Σχολῆς ἀποφοίτων δασαρχῶν, ἤτοι τὸ τρίτον ἔτος ἀπὸ τῆς θεσπίσεως τῆς ὁργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας καὶ τῆς ἰδρύσεως Ἀνωτέρας Σχολῆς, θὰ ἀνέλθῃ :

Εἰς δαπάνην

Μισθοδοσίας διὰ δέκα Δασάρχας. . . .	=	24,000
"Εξοδα ἰδρύσεως 5 δασαρχείων. . . .	=	50,000
"Εξοδα ἰδρύσεως καὶ συντηρήσεως πέντε φυτωρίων.	=	10,000
"Εξοδα 10 ἵππων.	=	7,200
"Εξοδα 10 γραφείων.	=	2,400
		<hr/>
"Ἦτοι ἐν ὅλῳ εἰς Δραχ. . . .	=	93,600

ἐτησίως μόνον.

Βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον θὰ αὐξάνεται ἡ δαπάνη αὕτη κατὰ 24—25 χιλ. Δραχ. ἐτησίως, μέχρις ὅτου φθάσῃ, μετὰ δεκαετίαν καὶ πλέον, τὸ ἀνωτέρω ποσὸν τῶν 335,000 Δραχ. ἐτησίως.

**τον Ἀστυνομικὴν ὑπηρεσίαν ἢ ἀρχιφύλακες δασῶν
καὶ δασοφύλακες.**

Ἡ διοργάνωσις τῆς ἀστυνομικῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν, τοῦ ὑλωρικοῦ τοὔτέστι προσωπικοῦ, τοῦ καὶ πολυαριθμοτέρου, ἀποτελεῖ τὴν βάσιν πάσης ὁργανώσεως δασικῆς ὑπηρεσίας, οὐχὶ μόνον παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἀπάνταχοῦ τοῦ κόσμου, ὅπου καὶ ἐλαχίστη κἂν περὶ δασῶν λαμβάνεται μέριμνα. Οὐδὲ σκέψις κἂν ἐπιτρέπεται περὶ λήψεως οἰουδήποτε νομοθετικοῦ μέτρου, ἀφορῶντος ὅπως δῆποτε τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τῶν δασῶν, πρὸ τῆς σχετικῆς τελείας καὶ ἐπαρκοῦς ὁργανώσεως τοῦ ὑλωρικοῦ ἡμῶν προσωπικοῦ. Αὐτὸ ἀποτελεῖ τὰ ἐκτελεστικά

ὄργανα τῆς ὑπηρεσίας, αὐτὸ ἐπιτηρεῖ τὴν ἀκριβῆ ἐφαρ-
γὴν παντὸς τεχνικοῦ μέτρου, αὐτὸ διαφυλάττει τὰ δάση
καὶ τηρεῖ τὰς σχετικὰς ἀστυνομικὰς διατάξεις, ἢ κατα-
διώκει τοὺς παρανομοῦντας, οἱ δασοφύλακες τέλος εἶνε οἱ
στρατιῶται τοῦ σώματος, οἱ ἐντεταλμένοι νὰ ἐνεργῶσι
τὰς διαταγὰς τῶν προῖσταμένων των Δασαρχῶν, Ἐπι-
θεωρητῶν καὶ Γενικῆς Διευθύσεως, καὶ ἄνευ αὐτῶν, ἄνευ
τῆς καταλλήλου προπαρασκευῆς των, τῆς τελείας ὀργα-
νώσεώς των καὶ τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς ἐνέργειαν μέ-
σων, ἢ δασικῆ ὑπηρεσία, μὲ οἰονδήποτε Γενικὸν Διευθυντὴν
καὶ ὅσους δῆποτε, ἔστω καὶ ἱκανωτάτους ἐπιστήμονας
δασολόγους, θὰ ὠμοιάζε μὲ στρατιωτικὸν σῶμα, διοικου-
μενον ὑπὸ ἀρίστου στρατηγοῦ καὶ ἐξέχόντων ἀξιωματι-
κῶν ἀλλ' ἄνευ στρατιωτῶν ἢ ἀνεπαρκῶν, ἀγυμνάστων,
ἀπειθαρχούντων καὶ κακῶς ἐφοδιασμένων τοιούτων.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι, ὅτε πρὸ ἐτῶν ἔσχον τὴν τιμὴν κατὰ
πρῶτον ν' ἀναλάβω τὴν Διεύθυνσιν τοῦ κλάδου καὶ πε-
ριέγραφον τὴν κατάστασιν αὐτοῦ εἰς τὸν πολυσέβαστον
καθηγητὴν μου καὶ μυστικοσύμβουλον K. von Gayer
(Μόναχον), δι' ἐπ' ἀνείλημμένων ἐπιστολῶν του μοὶ συνί-
στα τὰ ἐξῆς ὁ κορυφαῖος οὗτος τῶν δασολόγων.

«Καταβάλατε πάντα κόπον, ἵνα παρασκευάσητε πρω-
τίστως σῶμα δασοφυλάκων. Ἀφήσατε ἐν ἀνάγκῃ τοὺς
ἐπιστήμονας, ὁ χρόνος θὰ τοὺς ἐπιβάλῃ καὶ τούτους
ἀφεύκτως, ἀλλ' ἂν ἡ μόρφωσις καὶ ἐπιστημόνων προσ-
κρούῃ εἰς ὕλικας δυσκολίας, ἀφήσατέ τους διὰ βραδύτερον,
περιωρισθῆτε ἐπὶ τέλους εἰς ἓνα ἢ δύο μόνον τοιούτους,
ἀλλ' ἀντὶ τούτων, παρασκευάσατε δασοφύλακας, αὐτοὶ
εἶνε τὰ πρῶτα ἐπιβαλλόμενα ὑπηρεσιακὰ ὄργανα διὰ τὴν
σωτηρίαν τῶν δασῶν ὑμῶν καὶ ἡ σωτηρία ἀπὸ τῆς κατα-

στραφῆς εἶνε πολὺ μεγαλῆτερον κέρδος, πάσης ὅσονδῆποτε ἐπιτυχοὺς διαχειρίσεως».

Τοιαύτη εἶνε ἡ σπουδαιότης ἡ ἀποδοσμένη εἰς τὸ σῶμα τῆς δασοφυλακῆς, σπουδαιότης αὐξάνουσα, ἐφ' ὅσον ἡ γενικὴ κατάστασις χώρας τινὸς συμβάλλῃ εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν δασῶν, ὅπως συμβαίνει παρ' ἡμῖν, καθ' ἃ προεβέβηκαμεν καὶ ἐφ' ὅσον ἡ ἀνάγκη ὑπάρξεως τοιούτων εἶνε ἐπιτακτικωτέρα, ὅπως ἀπεδείξαμεν τοῦτο διὰ τὴν χώραν μας ἐν τῇ ἑτέρᾳ ἡμῶν μελέτῃ «Τὰ δάση καὶ ἡ Ἑλλάς».

Ὅθεν, ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὴν σπουδαιότητα ταύτην τῆς ἀστυνομικῆς δασικῆς ὑπηρεσίας, οὐ μόνον ἐντόνως, ἀλλὰ καὶ συντόμως καὶ μετ' ἰδιαζούσης προσοχῆς, δεόν νὰ προβῶμεν εἰς τὸν ὁργανισμὸν τοῦ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ἀπαιτουμένου προσωπικοῦ.

Ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Κεφαλαίου τούτου ἐπραγματεύθημεν ἡδὴ «περὶ τῶν καταλλήλων καὶ ἐφικτῶν δι' ἡμᾶς τρόπων προπαρασκευῆς τῶν διὰ τὴν ἀστυνομικὴν ὑπηρεσίαν ἀπαιτουμένων ὁργάνων», ἐπραγματεύθημεν συνάμα καὶ «περὶ τινων γενικῶν ἀρχῶν», ἃς δεόν νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει κατὰ τὸν ὁργανισμὸν τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας, δι' ὃ καὶ θεωροῦντες ταῦτα ὡς γνωστά, περιοριζόμεθα εἰς τὸ νὰ ἐπιστήσωμεν μόνον τὴν προσοχὴν τῶν πολλῶν, ἐπὶ τῶν εἰδικῶν ἀπαιτήσεων, ἃς παρουσιάζει ὁ ὁργανισμὸς τῆς ὑπηρεσίας ταύτης παρ' ἡμῖν καὶ ὧν τινων αἱ κυριώτεραι εἰσὶν αἱ ἑξῆς.

α'.) *Ἀριθμὸς καὶ περιφέρεια δασοφυλάκων.* — Ὅπως διὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὰς περιφερείας τῶν δασαρχῶν εἶνε ἀδύνατον ν' ἀποφανθῶμεν μετ' ἀκριβείας εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, διὰ τοὺς λόγους, οὓς ἐξεβέσαμεν, διὰ τοὺς αὐτοὺς καὶ πλείονας ἔτι λόγους, εἶνε δύσκολος καὶ ὁ ἀκριβὴς καθορι-

σμὸς τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῶν περιφερειῶν τῶν δασοφυλάκων, ἀνευ λεπτομεροῦς μελέτης τῶν συνθηκῶν ὅλων τῶν δασῶν ἡμῶν.

Οἱ δασοφύλακες, ὅπως προείπομεν, εἶνε κατ' ἐξοχήν τὰ ἀστυνομικὰ τῆς ὑπηρεσίας ὄργανα. Ἡ ιδιότης τῶν αὐτῆ, συνεπάγεται, ὅτι ὅπως καταστήθῃ δυνατὴ ἡ ἐκτέλεσις τῶν καθηκόντων τῶν, δεόν νὰ ἐξασκῶσι τὴν ἐπιτήρησιν ἐπὶ περιφερείας δασικῆς τοιαύτης, ὥστε νὰ καθίσταται αὐτοῖς δυνατὴ ἡ ἀνά τὴν περιφέρειάν των, τοῦλάχιστον ἅπαξ τῆς ἡμέρας, περιοδεῖα. Ἄν ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑποτιθεμένης ἐκτάσεως τῶν δασῶν ἡμῶν, ἐννοεῖται τῶν πραγματικῶν δασῶν, ἀναθέσωμεν εἰς ἕκαστον δασοφύλακα τὴν ἐπιτήρησιν δάσους ἐκτάσεως 10—12 χιλ. στρέμμ. ἔπεται, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπαιτουμένων ἡμῖν δασοφυλάκων κυμαίνεται μεταξύ 600—700 συνυπολογιζομένων καὶ τῶν σχετικῶν ἀρχιφυλάκων. Οἰκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι δι' ἕκαστον αὐτῶν θέλει ὀρισθεῖ λεπτομερῶς ἡ περιφέρεια τῆς ἐνεργείας του, κατόπιν ἐπισταμένης ἐπιτοπίου μελέτης, καθὼς καὶ τὸ μέρος ἐν ᾧ δεόν νὰ ἐδρεύῃ, παρακείμενον ὅσον ἔνεστι εἰς τὴν περιφέρειάν του, ὅπως διευκολύνηται ἡ ἐξάσκησις τῶν καθηκόντων του.

β'.) Διαβάθμισις δασοφυλάκων καὶ ἀρχιφυλάκων καὶ μισθοδοσία αὐτῶν.—Δι' οὓς λόγους ἐξεθέσαμεν, ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ διαβάθμισις τῶν δασαρχῶν, ἐπιβάλλεται καὶ ἡ διαβάθμισις τῶν δασοφυλάκων. Ἄλλως τε πρὸς ἐπιτυχῇ λειτουργίαν τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς δασοφυλακῆς, ἀπαραίτητον εἶνε, ὅπως οἱ ἱκανώτεροι μεταξύ τούτων καὶ οἱ ἀποκτήσαντες σχετικὴν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ πείραν, ἐξασκῶσιν ἑλεγχον ἐπὶ τῶν νεωτέρων, καταλαμβάνοντες μεταξύ τοῦ

κατωτέρου προσωπικοῦ θέσιν προσομοίαν πρὸς τὴν τῶν ὑπαξιωματικῶν ἐν τῷ στρατῷ. Τοιοῦτοτρόπως θέλει κατορθωθεῖ, ὥστε ἐκάστη ὁμάς δασοφυλάκων, ὑπηρετούντων εἰς ἓν ἢ καὶ πλείονα παρακείμενα δάση, νὰ ἐπιτηρῇται ὑπὸ τοῦ σχετικοῦ ἀρχιφύλακος καὶ οἱ ἀρχιφύλακες πάλιν, (οἱ καθ' αὐτὸ δασονόμοι) οἱ εἰς τὴν περιφέρειαν ἐνὸς Δασαρχείου ὑπαγόμενοι, νὰ ἐπιτηρῶνται καὶ ἐλέγχωνται ὑπὸ τοῦ Δασάρχου τῶν. Οἱ ἀρχιφύλακες δηλονότι εἶνε διὰ τοῦς Δασάρχας, ὅτι οἱ ἐπιθεωρηταὶ διὰ τὴν Γεν. Διεύθυνσιν ἀποτελοῦσι τὰ μεταξὺ τῶν κατωτέρων ὀργάνων καὶ τῶν Δασαρχῶν μεσάζοντα ὄργανα καὶ ἐξασκοῦσι τὸν ἐπὶ τῶν κατωτέρων ἐπιβαλλόμενον ἀδιάληκτον ἐλεγχον.

Ἐχόντες ταῦτα ὑπ' ὄψει, καθὼς καὶ τὰς παρ' ἡμῖν συνθήκας τοῦ βίου καὶ τὰς ἄλλας παροχάς, ἃς τὸ Κράτος δεόν νὰ παρέχῃ εἰς τοὺς ὑπηρετούντας αὐτὸ δασοφύλακας καὶ ἀρχιφύλακας, φρονῶ, ὅτι τὴν διαβάθμισιν καὶ μισθοδοσίαν τοῦ κατωτέρου ἢ ἀστυνομικοῦ προσωπικοῦ δεόν νὰ κανονίσωμεν ὡς ἑξῆς.

Μηνιαία μισθοδοσία

Μαθητεύμενοι παρὰ τοῖς Δασάρχας	40	Δρχ.
Δασοφύλακες Γ'. τάξεως	80	»
» Β'. »	90	»
» Α'. »	100	»
Ἀρχιφύλακες δασῶν Β'. τάξεως	110	»
» » Α. »	120	»

γ'.) Ἀμετάθετον δασοφυλάκων.— Ἄν διὰ τοὺς δασάρχας ἐπιβάλλεσται ἡ μονιμότης καὶ τὸ δυσμετάθετον, διὰ τὰ κατώτερα ὄργανα ἀποτελεῖ τοῦτο ὅρον ἀπαραίτητον πρὸς ἐπιτυχῇ χρησιμοποίησίν των. Οἱ δασοφύλακες τότε

μόνον δύνανται νὰ ἐξασκήσωσιν ἐπιτυχῶς τὰ ἀστυνομικὰ αὐτῶν καθήκοντα, ὅταν καὶ τὰς περιφερείας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς περιοίκους καὶ τὰ ἐπαγγέλματα αὐτῶν καὶ τὴν ἐν γένει ὕλικήν των κατάστασιν, καθὼς καὶ τὸν χαρακτῆρα των γνωρίζωσιν ἐπιμελῶς. Ἀφ' ἐτέρου δὲ καὶ διὰ τὴν ἐπὶ πτεῖαν τῆς ἐκτελέσεως τόσον τῶν διαχειριστικῶν, ὅσον καὶ τῶν τεχνικῶν ἐν γένει ἐργασιῶν, ἣν ἔχουσιν οἱ δασοφύλακες, ἀπαιτεῖται ἡ ἐκ μέρους αὐτῶν ἐν πάσῃ λεπτομερεία καὶ ἐν πάσῃ στιγμῇ γινώσις τῆς περιφερείας των. Μεταθέσεις ἄρα ὑπηρεσιακὰς μόνον δεόν νὰ ὑφίστανται οὗτοι, ὅταν καὶ ὁσάκις ἐπιβάλῳνται αὐταὶ ἐξ ἐπιτακτικῶν λόγων.

Ἐν Γερμανίᾳ, Γαλλίᾳ καὶ ἀλλὰχοῦ, ὅπου πλέον ἢ ὀργάνωσις τῶν δασοφυλάκων ἐρριζώθη, καταντῶσιν οἱ δασοφύλακες νὰ ᾔνῃ οἱ κληρονομικοὶ εὖ-ως εἰπεῖν διάδοχοι τῶν πατέρων καὶ πάππων αὐτῶν ἐν τῇ αὐτῇ περιφερείᾳ καὶ ἐννοεῖται εὐκόλως, ὅποῖον αἶσθημα ἀγάπης, πρὸς τὴν περιφέρειάν των ταύτην, γεννᾶται ἐν αὐτοῖς καὶ μὲ ποῖον ἐνδιαφέρον παρακολουθοῦσι τὴν πρόοδον, ἀκρόμη καὶ ἐκάστου δένδρου, τοῦ ὁποίου γνωρίζουσι πολλάκις καὶ τὴν ἡλικίαν, τὸ ὅποῖον ἐφύτευσαν ἴσως οἱ ἴδιοι ἢ οἱ γονεῖς των, τὸ ὅποῖον τέλος συνηθίζουν νὰ θεωρῶσιν ὡς κτῆμα των. Μόνον ἡ γένεσις τοιοῦτου ἐνδιαφέροντος καθιστᾷ τὸ κατώτερον προσωπικὸν ἱκανὸν καὶ κατάλληλον εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ προορισμοῦ του.

δ'.) Δημόσια δασοφυλακεῖα καὶ εἰδικαὶ παροχαὶ εἰς τοὺς δασοφύλακας. Ὅλα ὅσα προεξεθέσαμεν περὶ τῶν περιφερειῶν καὶ τοῦ ἔργου τῶν δασοφυλάκων συνεπάγονται τὴν ἀνάγκην τῆς διαβιώσεως αὐτῶν, ὅσον τὸ δυνατόν ἐγγύτερον τῶν περιφερειῶν των. Τὸ νὰ ζῶσιν οἱ δασοφύ-

λακες ἐντὸς χωρίων, ὥρας ὁλοκλήρους πολλάκις ἀπεχόντων τῶν περιφερειῶν των, οὐ μόνον καθιστᾷ προβληματικὴν τὴν ὑπ' αὐτῶν ἐξασκουμένην ἐποπτείαν ἀλλὰ καὶ παρακωλύει ταύτην καὶ πολλαχῶς διαφθείρει τοὺς δασοφύλακας. Διὰ τὰ μένωσιν ὁμῶς οἱ δασοφύλακες εἰς τὰ κατάλληλα μέρη, τὰ ὅποια βεβαίως θὰ ἐκλεγῶσιν οὕτω, ὥστε νὰ ᾔνε δυνατὴ ὅπως δῆποτε καὶ ἡ εὐκόλος τῶν ἀναγκαιούντων αὐτοῖς προμήθεια, καθίσταται ἀπαραίτητον νὰ παρέξῃ αὐτοῖς ἡ Πολιτεία τὰ μέσα τῆς διαμονῆς, ἥτοι πρὸ παντὸς κατάλληλα οἰκήματα. Τοιαῦτα οἰκήματα ἡ δασοφυλακεῖα δύναται κατ' ἀρχὰς μὲν νὰ χρησιμεύωσι διὰ τὴν διαμονὴν δύο ἢ καὶ τριῶν δασοφυλάκων παρακειμένων τμημάτων, ὅπου τοῦτο δυνατόν, σὺν τῷ χρόνῳ δὲ, καὶ ὅταν οἱ δασοφύλακες ἀποκτήσωσιν οἰκογενείας, δύναται νὰ συμπληρωθῇ ὁ ἀριθμὸς των, ὅπως ὑπάρχει δι' ἐκάστην περιφέρειαν δασοφύλακος καὶ ἴδιον φυλακεῖον. Τὸ μέγεθος, τὸ εἶδος, ὁ τρόπος τῆς κατασκευῆς αὐτῶν κτλ. εἶνε ζητήματα ἀφ' ἐνὸς μὲν ὑπηρεσιακά, ἀφ' ἑτέρου δὲ στενῶς συνδεδεμένα μὲ τὰς εἰδικὰς συνθήκας τοῦ ὅπου, ἐν ᾧ ἰδρυθήσεται ἕκαστον.

Κατὰ τὴν μέχρι τοῦδε πείραν, ἐπαρκῆ τοιαῦτα οἰκήματα ἐκ δύο ὧματίων μετὰ μικροῦ μαγειρίου καὶ μικροῦ περιβόλου, χρησιμοποιησίου κατὰ μέρος ὡς λαχανοκήπου καὶ κατὰ μέρος ὡς δασικοῦ φυτωρίου, θὰ στοιχίσωσι μεταξύ 3—5 χιλ. ὀρχ. ἕκαστον.

Δι' ἕκαστον δασοφύλακα δύναται προσέτι νὰ παρέξῃ τὸ Δημόσιον, πλὴν τῆς καυσίμου ὕλης διὰ τὰς ἀνάγκας του, καὶ μικρὰν καλλιεργήσιμον ἔκτασιν 5—10 στρεμ. ὅπως χρησιμοποιῇ ταύτην διὰ τὰς ἀνάγκας του, εἴτε πρὸς παραγωγὴν τριφυλλίου διὰ μίαν ἢ δύο ἀγελάδας, εἴτε καὶ

διὰ καλλιέργειαν οἰσυδήποτε γεωργικοῦ προϊόντος, ὅπως συγκρατῇ ἕκαστον δασοφύλακα στερρότερον πρὸς τὸ μέρος τῆς τοποθετήσεως καὶ δράσεώς του. Ἡ δαπάνη τῆς τοιαύτης ὁργανώσεως, ὅταν συμπληρωθῇ τὸ ὅλον προσωπικόν, καὶ δὴ καθ' ὅλας τὰς διαβαθμίσεις, θὰ ἀνέλθῃ εἰς τὰ ἑξῆς ποσά :

25	Μαθητευόμενοι	ἀνὰ 40	Δρχ. μηνιαίως	=	ἐτησίως	12,000	Δρχ.
250	Δασοφύλ. Γ' τάξ.	ἀνὰ Δρ.	80 μηνιαίως	=	»	240,000	»
150	» Β' »	» » 90	»	=	»	162,000	»
100	Ἀρχιφύλ. Α' »	» » 100	»	=	»	120,000	»
70	» Β' »	» » 110	»	=	»	92,400	»
30	» Α' »	» » 120	»	=	»	43,200	»

625

Διὰ 25 φυλακεία ἀνὰ Δρχ. 4,000 = » 100,000 »

Ἦτοι τὸ ὅλον Δρχ. ἐτησίως 769,600

ἀπέναντι τῶν σήμερον δαπανωμένων 430 χιλ. Δρχ. περίπου, συνυπολογιζομένου καὶ τοῦ μισθοῦ τῶν χωροφυλάκων καὶ ὑπαξιωματικῶν καὶ τῶν ἐπιδομάτων, ἅτινα λαμβάνουσιν, εἰς τὰ ὀλίκα ἔξοδα τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν.

Ἐννοεῖται καλῶς, ὅτι ἡ τοιαύτη δαπάνη θέλει ἐπέλθῃ οὐχὶ εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, ἀλλὰ μετὰ πάροδον δεκαετίας καὶ πλέον, αὐξανομένη ἐτησίως, ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκ τῶν Σχολῶν ἀποφοιτώντων καὶ διοριζομένων ὁργάνων, ἡ δὲ δαπάνη τῆς κατασκευῆς φυλακείων ἐννοεῖται, ὅτι θὰ ἐκλείψῃ ἅμα τῇ συμπληρώσει αὐτῶν, ἀντικαθισταμένη ὑπὸ ἐτησίας δαπάνης 30—40 χιλ. Δρχ. διὰ τὰς ἐκάστοτε ἀπαιτουμένας ἐπισκευὰς τῶν δασαρχείων καὶ δασοφυλακείων.

Ἰδού ἡ σειρὰ τῆς δαπάνης καὶ τῆς αὐξήσεως αὐτῆς κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη.

Ἔτος 1ον καὶ 2ον.

Κατὰ τὰ πρῶτα δύο ἔτη μετὰ τὴν ψήφισιν τοῦ ὅλου ὀργανισμοῦ, οὐδεμία αὐξήσις δαπάνης δύναται νὰ προέλθῃ ἐξ αὐξήσεως τοῦ προσωπικοῦ, καθότι, καὶ δασάρχαι ἀμέσως (δασολόγοι) ἐπαρκεῖς δὲν ὑπάρχουσιν, ὅπως δοθῶσιν αὐτοῖς καὶ μαθητευόμενοι πρὸς παρασκευὴν, καὶ ἐκ τῆς Σχολῆς Βυτίνης δὲν δύνανται ν' ἀποφαιτήσωσι πλείονες τῶν 25 μαθητῶν, ἔστω καὶ ἂν καταταχθῶσι πλείονες τούτων, ἀφ' οὗ μόνον μετὰ δύο ἔτη ἀπὸ τῆς κατατάξεώς των θὰ ὦσιν ἑτοιμοί.

Συνεπῶς ἡ κυρίως αὐξήσις τῆς δαπάνης θ' ἀρχίσῃ ἀπὸ τοῦ τρίτου ἔτους, πλὴν ἐὰν κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη θελήσωμεν μόνον νὰ κτίσωμεν δασοφυλακεῖα τινά, ὅποτε ὑπολογιζομένης, ὡς εἵπομεν, τῆς δαπάνης τῆς ἰδρύσεως ἐκάστου, κατὰ μέσον ὅρον εἰς Δρχ. 4,000, θὰ ἐπιβαρυνθῇ ὁ προϋπολογισμὸς τῶν ἐξόδων, μὲ δαπάνην ἀνάλογον πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἰδρυθησομένων φυλακείων.

Ἔτος 3ον.

Ἀπὸ τοῦ τρίτου ἔτους καὶ ἐφεξῆς ἄρχεται ἡ αὐξήσις τῆς δαπάνης, καὶ δὴ κατὰ 30—40 χιλ. δρχ. ἑτησίως, πρὸς ἰδρυσιν φυλακείων, δαπάνη μόνιμος σχεδὸν ἑτησίως, καὶ κατὰ δρχ. 20—24 χιλ. ἑτησίως, λόγῳ αὐξήσεως τοῦ προσωπικοῦ, ἥτις ὅμως θὰ βαίνει ἑτησίως αὐξανομένη κατὰ τὸ ποσὸν τοῦτο, ἥτοι τὸ 3ον ἔτος 20—24 χιλ. δρχ. τὸ 4ον ἔτος 40—45 χιλ. τὸ 5ον ἔτος 60—70 χιλ. καὶ οὕτω καθεξῆς, μέχρις οὗ συμπληρωθῇ κατὰ τ' ἀνωτέρω τὸ ὅλον ἀστυνομικὸν προ-

σωπικόν καί σὺν τῷ χρόνῳ προαχθεῖ εἰς τὰς σχετικὰς ἀνωτέρας θέσεις, ἥτοι μετὰ μίαν δεκαετίαν καὶ πλέον.

Διήλθομεν οὕτω τὴν διοργάνωσιν τῆς ὅλης ὑπηρεσίας τῶν δασῶν, θίξαντες ἐν ὀλίγοις καὶ τὸ ζήτημα τῆς πρὸς τοῦτο ἀπαιτηθησομένης σχετικῆς δαπάνης. Ὅπως κατανοηθῇ ὁμως τελείως τὸ δυνατόν τοῦ ὀργανισμοῦ τοιαύτης ὑπηρεσίας παρ' ἡμῖν, δεόν ν' ἀναπτυχθῇ λεπτομερῶς,

4ον "Ἄν ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν ᾔνε δυνατός ὁ ἀνωτέρω ὀργανισμὸς τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἂν συμφέρη ἡμῖν οὗτος οἰκονομικῶς.

Τὰ γενικὰ ἀποτελέσματα τῆς ὀργανώσεως τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας θέλομεν ἐκθέσει κατωτέρω ἐν τῷ Γ'. μέρει τῆς παρούσης μελέτης καὶ μετὰ τὴν περιγραφὴν καὶ τῶν λοιπῶν νομοθετικῶν μέτρων, ἅτινα δεόν γὰ λάβωμεν ταῦτο-χρόνως μετὰ τὴν διοργάνωσιν τῆς ὑπηρεσίας, πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ ἡμῶν. Ἐνταῦθα πρόκειται μόνον, περὶ τῆς ὑπὸ οἰκονομικὴν καθαρῶς ἔποψιν ἐξετάσεως τοῦ ζητήματος τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν περὶ τῆς ἀποδείξεως τοῦ ἀναγκαίου αὐτῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ περὶ τῆς ἀποδείξεως τοῦ δυνατοῦ τῆς τοιαύτης δαπάνης, λογῶ τῆς παραγωγικότητος αὐτῆς καὶ τῆς λίαν ταχείας καλύψεώς της ὑπὸ τῶν αὐξηθησομένων ἐσόδων, ἐκ τῆς κανονικῆς τῶν δασῶν ἡμῶν ἐκμεταλλεύσεως.

Ἡ ἐξέτασις αὕτη περιλαμβάνει τρία κυρίως ζητήματα, ἥτοι :

α) Τίνα δεδομένα πείθουσιν ἡμᾶς περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς δαπάνης ταύτης, πρὸς ὀργάνωσιν ἐιδικῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν ;

β) Ποία εἶνε ἡ ὀλικὴ δαπάνη, ἣν θὰ ὑφίστάμεθα ἐτησίως μετὰ τὴν πλήρη διοργάνωσιν τῆς ὑπηρεσίας καὶ ποία ἡ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ὀργανώσεως μέχρι συμπληρώσεως αὐτῆς ἐπιβαλλομένη ἐτησίᾳ αὐξησης τῆς δαπάνης ταύτης; καὶ,

γ) Ποίαν οἰκονομικὴν δικαιολογίαν τῆς δαπάνης ταύτης προβλέπομεν, ἥτοι ποία ἡ προσδοκωμένη αὐξησης τῶν ἐκ τῶν δασῶν ἐσόδων, μετὰ τὴν τοιαύτην διοργάνωσιν τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας;

Ἐξετάσωμεν ἤδη λεπτομερῶς ἕκαστον τῶν ἀνωτέρω ζητημάτων καὶ δῆ:

α'.) **Τίνα δεδομένα πείθουσιν ἡμᾶς περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς δαπάνης πρὸς διοργάνωσιν ἐιδικῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν :**

Τὸ κύριον δεδομένον, ὅπερ πείθει πάντα, περὶ τῆς ἐπιβλητικῆς ἀνάγκης τῆς διοργάνωσεως, ὅσον ἔνεστι τελειοτέρας ἐιδικῆς ὑπηρεσίας, ἀσχολουμένης ἀποκλειστικῶς περὶ τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τῶν δασῶν πάσης χώρας, εἶνε ἡ ἐν πᾶσι τοῖς πεπολιτισμένοις Κράτεσι μέχρι τοῦδε ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου κτηθεῖσα πείρα καὶ ἡ συνεπείᾳ ταύτης, ὑπὸ πάντων σχεδὸν τῶν Κρατῶν γενομένη ὀργάνωσις τῶν σχετικῶν ὑπηρεσιῶν (*).

(*) Εἰς εἰδικὰ γερμανικὰ περιοδικὰ ἐγένετο ἐσχάτως μακρὸς λόγος, οὐ μόνον περὶ τῆς διοργάνωσεως τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν ἀλλὰ καὶ ἐπιστημονικὴ συζήτησις ὑπὸ ἐιδικῶν δασολόγων, περὶ τοῦ ἐπιστημονικωτέρου τρόπου τῆς διαχειρίσεως τῶν δασῶν τῆς Σουμάτρας, τοῦ Σιάμ καὶ τῆς Κεουλάνης, ὅπου, πλὴν τῶν γερμανῶν δασολόγων, ἀσχολοῦνται ἤδη καὶ Ἰθαγενεῖς, ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἰαπωνίᾳ ἐιδικῶς σπουδάζοντες τὴν δασολογίαν.

Εἶπον ἐπαρκῆ ἐν τοῖς προηγουμένοις Κεφαλαίοις, περὶ τῆς ἐξελιξέως τῆς δασολογίας ἐν Γερμανίᾳ καὶ περὶ τῶν συμπερασμάτων εἰς ἃ κατέληξαν ἐκεῖ, ὅσον ἀφορᾷ τὴν μόρφωσιν τοῦ εἰδικοῦ προσωπικοῦ, εἰς ὃ δέον νὰ ᾖ ἐμπειπιστευμένη ἢ διαχειρίσις τῶν δασῶν. Τῆς Γερμανίας ὅμως τὸ παράδειγμα ἠκολούθησαν καὶ ἀκολουθοῦσι κατὰ πόδας, πάντα μὲν ἀνεξαιρέτως τὰ Εὐρωπαϊκὰ Κράτη, ἤδη δὲ σχεδὸν καὶ πάντα τὰ ἡμιβάρβαρα ἔτι τοιαῦτα.

Ἐκ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν τελευταία, δύναται τις νὰ εἴπῃ, ἀπεδέχθη τὴν ἐνέργειαν ταύτην ἡ Ἀγγλία, ἢ ὅποια, ὡς στερουμένη δασῶν ἐν Εὐρώπῃ, δὲν εἶχε μεριμνήσει μέχρι πρὸ εἰκοσαετίας, οὔτε πρὸς ὀργάνωσιν εἰδικῆς ὑπηρεσίας, οὔτε πρὸς κατάλληλόν μόρφωσιν εἰδικοῦ προσωπικοῦ. Οἱ τὴν ἐκμετάλλευσιν ὁμῶς τῶν ἀπεράντων καὶ πολυτίμων ἰνδικῶν δασῶν ἀναλαβόντες καὶ ἐν Γερμανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ πρὸς τοῦτο ἐκπαιδευθέντες πρῶτοι Ἀγγλοὶ δασολόγοι, κατώρθωσαν πρὸ εἰκοσαετίας περίπου καὶ τὴν ἰδρύσιν Ἀνωτέρας δασολογικῆς Σχολῆς ἐν Ἀγγλίᾳ νὰ ἐπιτύχωσι καὶ τὴν διοργάνωσιν εἰδικῆς ὑπηρεσίας νὰ προκαλέσωσι. Μὲ τὴν συνήθη δὲ περὶ τὴν ἐργασίαν ἀνένδοτον ἐπιμονὴν τῶν Ἀγγλῶν, κατωρθώθησαν θαύματα αὐτόχρημα, ἐν τῷ σχετικῶς βραχεὶ τούτῳ χρόνῳ, διὰ τὰ ἀπέραντα τῶν Ἰνδιῶν δάση, ὅπου ὑπὸ σκηνὰς ἔπηξαν τὰ δασαρχεῖα καὶ τὰ γραφεῖα αὐτῶν καὶ διωργάνωσαν εἶδος περιοδεούντων

Ἐκ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν μόνον ἡμεῖς ὑπολειπόμεθα εἰς τὴν ὀργάνωσιν ταύτην παντὸς ἄλλου, μὴδ' αὐτῆς τῆς Τουρκίας, Σερβίας καὶ Βουλγαρίας ἐξαιρουμένων. Ἡ Βουλγαρία μάλιστα καὶ ἡ Ρουμανία ἰδίως, βαίνουνσι τάχιστα, πρὸς τὴν πλήρη διοργάνωσιν καὶ τελείαν διαχειρίσιν τῶν δασῶν των καὶ μόνον περὶ Μαυροβουνίου δὲν κατώρθωσα νὰ ἔχω ἀσφαλεῖς πληροφορίες.

τοιούτων δαπαρχείων, ὅπως κατορθωθῇ ἡ μελέτη τῶν εἰς τὰς ἀτέρμονας τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν Ἰνδιῶν ἐκτάσεις ὑπαρχόντων δασῶν καὶ ἡ συστηματικὴ πλέον αὐτῶν, ἐπὶ τῇ βάσει διαχειριστικῶν σχεδίων, ἐκμετάλλευσις.

Ἡ αὐτὴ πεῖρα ὠδήγησε καὶ τὰ Ἀμερικανικὰ Κράτη καὶ ἰδίως τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, εἰς τὴν ταχίστην σύμπηξιν καὶ διοργάνωσιν ἐιδικῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν, διότι καὶ αὐτοῦ, παρ' ὅλα τὰ ἀπέραντα καὶ παρθένα δάση των, ἤρχισαν νὰ βλέπωσι τὸ φάσμα τῆς προσεχοῦς ἀποψιλώσεως τῆς χώρας των καὶ ν' ἀναμετρῶσι τοὺς ἐκ ταύτης ἐπικειμένους κινδύνους, ἂν μὴ συντόνως ἐμερίμωνων περὶ ἀποσβεστικῶν, δι' ὁργανώσεως ἐιδικῆς ὑπηρεσίας. Καὶ ἐκεῖ δὲ ἡ ἀγγλοσαξωνικὴ δραστηριότης ἐπέτελεσε θαύματα καὶ τὸν ἕληρον αὐτῆς μετέδωκε καὶ εἰς τὰ γειτνιαζόντα Κράτη, ὧν τινὰ, ὡς τὸ Μεξικὸν λ. χ. ἡ Βραζιλία καὶ ἡ Ἀργεντινὴ Δημοκρατία, καὶ Σχολὰς ἰδιαίτερας ἱδρύσαν καὶ εἰς ὁργανώσεις πολυδαπάνους, ὁλοκλήρων ὑπηρεσιῶν, προέβησαν.

Πρὸς τί ὅμως νὰ καταφύγωμεν τόσον μακράν; Ἀπλῇ ἐπισκόπησις τῶν γειτόνων ἡμῶν ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Αἰμοῦ Κρατῶν, καταδεικνύει, ὅτι καὶ παρ' αὐτῶν τῶν κατὰ πολὺ νεωτέρων ἡμῶν ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, κατεννοήθη ἤδη τελείως ἡ ἀνάγκη τῆς ὁργανώσεως ἐιδικῆς διὰ τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τῶν δασῶν ὑπηρεσίας καὶ ὁργανώθησαν τοιαῦται.

Ἵνα μὴ μακρυγορῶ ἀρκοῦμαι εἰς τὴν ἐν ὀλίγοις μόνον περιγραφῇ τῆς ρουμουνικῆς δασικῆς ὑπηρεσίας.

Ἡ ἑκτασις τῶν δημοσίων δασῶν καὶ δασικῶν ἐδαφῶν τῆς Ρουμανίας ἀνέρχεται εἰς 10,850,000 στρεμ. ἡ δὲ τῶν ἰδιοκτητῶν τοιούτων εἰς 16 ἑκατομ. περίπου. Ση-

μειωτέον δὲ ὅτι, ἐκ τῶν δασῶν τούτων μόλις τὰ 5 ἑκατομμύρια στρεμ. ἐκμεταλλεύονται, συνταχθέντων τῶν σχετικῶν διαχειριστικῶν σχεδίων, τὰ δὲ λοιπὰ εὐρίσκονται μὲν ὑπὸ διαχείρισιν, ἀλλ' εἶνε ἔτι εἰς τὸ στάδιον τῆς βελτιώσεως τῶν, οὕτως εἰπεῖν, ἵνα καταστῶσιν ἐκμεταλλεύσιμα. Διὰ τὴν διαχείρισιν τῶν δασῶν τούτων, ἔχουσιν ἤδη ἐν Ρουμανίᾳ ὑπηρεσίαν, ἀποτελουμένην ἐξ 156 δασολόγων ἐπιστημόνων καὶ ἐκ 2434 ἀστυνομικῶν ὀργάνων, δαπανῶσι δὲ διὰ μισθοὺς μόνον τοῦ ἀνωτέρου προσωπικοῦ 500 χιλ. φρ. χρ. ἐτησίως, τοῦ δὲ κατωτέρου ἐτέρας 500 χιλ. Τὸ δεύτερον τοῦτο ποσὸν εἶνε ἐλάχιστον σχετικῶς, διότι τὰ κατώτερα ὄργανα αὐτῶν, ὡς ἐκ τῶν λοιπῶν παροχῶν, ἀς δίδουσιν αὐτοῖς καὶ ἰδίως, τῆς παροχῆς γεωργησίμων ἐκτάσεων ἐκ τριάκοντα στρεμ. εἰς ἑκάστον, μισθοδοτοῦνται μὲ γλισχροτάτους μισθοὺς, ἥτοι οἱ πλείστοι μὲ 100—300 φρ. ἐτησίως, ἐλάχιστοι δὲ μὲ μισθὸν 600—1000 φρ. ἐτησίως. Τὸ ὅλον τῆς σημερινῆς τῶν ἐτησίας δαπάνης (1900), διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δασῶν, ἀνέρχεται εἰς 1,700,000 φρ. χρυσᾶ καὶ εὐρίσκεται αὕτη μόνον εἰς τὰ μέσα τῆς ὅλης προβλεπομένης ὀργανώσεώς της. Μολαταῦτα, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἑκτασιν τῶν δασῶν της, ἔχει ἤδη ἡ Ρουμανία ἀνὰ 69,500 στρεμ. δημοσίων δασῶν καὶ ἓνα ἐπιστήμονα δασάρχην καὶ ἀνὰ 4250 στρεμ. καὶ ἓνα δασοφύλακα, ἐν συνόλῳ ὅμως, ἀναλογεῖ ἔτι εἰς ἐπιστήμων μόνον, δι' 150 χιλ. στρεμ. δασῶν καὶ ὁμολογοῦσι καὶ αὐτοὶ οἱ Ρουμάνοι, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων, οὓς ἔχουσιν, εἶνε ἔτι ἀνεπαρκέστατος. Ἡ ὅλη ὀργάνωσις τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν ἐν Ρουμανίᾳ προσομοιάζει ἐν πολλοῖς μὲ τὰ προεκτεθέντα διὰ τὴν παρ' ἡμῖν ἀναγκαιοῦσαν ταιαύτην. Ἐχουσιν εἰδικὴν Ἀνωτέραν δασικὴν Σχολὴν ἐν Brânesti, καθὼς καὶ

Κατωτέραν ταιαύτην, Κεντρικήν ὑπηρεσίαν καὶ Ἐξωτερικήν ταιαύτην, αποτελουμένην ἐξ ἐπιθεωρητῶν, δασαρχῶν, ἀρχιφυλάκων καὶ δασοφυλάκων, καὶ τὸ ὅλον τῆς ὑπηρεσίας ἔχουσιν οὕτω ὀργανωμένον, ὥστε νὰ ἐπικρατῇ μὲν σχετικὴ ἀποκέντρωσις ἐν αὐτῇ, νὰ ἐξασκῇται ὅμως, ὅσον ἔνεστι συνεχέστερος καὶ αὐστηρότερος ὁ ὑπὸ τῶν προϊσταμένων ἔλεγχος.

Κρίνω περιττὸν νὰ εἰπω, ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ὀργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν εἶνε σχεδὸν ἀπανταχοῦ γενικόν, μὲ μικρὰς μόνον τροποποιήσεις, σχετικὰς πρὸς τὸ ὅλον σύστημα τῆς διοικήσεως ἐκάστης χώρας.

Καὶ ταῦτα μὲν, ὅσον, ἀφορᾷ τὴν ἐν Πολιτείᾳ, νεωτέρα τῆς ἡμετέρας, κτηθεῖσαν πεῖραν καὶ τὴν ἐκ ταύτης ἐπιβληθεῖσαν διοργάνωσιν τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας. Ἐὰν ὅμως λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μας μίαν ἐκ τῶν ἀπὸ μακροῦ χρόνου διοργανωσασῶν τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δασῶν Πολιτειῶν, ἐκπληττέμεθα ὄντως πρὸ τοῦ ὅγκου καὶ τῆς τελειότητος τῆς ὀργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας ταύτης.

Λαμβάνω ὡς παράδειγμα τὴν Βαυαρίαν, ἐν ἐκ τῶν τεσσάρων βασιλείων τῆς Γερμανίας, μὲ ἑκτασιν ἐδαφικὴν κατὰ εἰς μεγαλητέραν τῆς Ἑλλάδος (κατὰ 10,000 □ χιλισμ.) καὶ μὲ ἑκτασιν δημοσίων δασῶν ἐξ 9,361,640 στρεμ. καὶ ἰδιωτικῶν ἐκ 12,759,690 στρεμ.

Τὸ προσωπικὸν τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν ἀποτελεῖται διὰ τὴν Κεντρικὴν ὑπηρεσίαν.

Ἐξ	1	Συμβούλου (ὑπουργικοῦ)		
»	4	Δασικῶν Συμβούλων	A'	} (ἐπιθεωρεται)
»	2	»	B'	
»	5	Βετηθῶν	»	

ἀπάντων ἐπιστημόνων δασολόγων, καὶ ἐξ 8 ἐπι ὑπαλλήλων, γραφέων, χαρακτῶν κτλ.

Διὰ τὴν ἐξωτερικὴν ὑπηρεσίαν.

Ἐπιθεωρήσεις.

Ἐξ	8	Δασ. Συμβούλων (ἀνωτέρων)	} ἐπιθεωρητῶν
»	48	» (κατωτέρων)	
»	9	Βοηθῶν »	
»	26	» τῶν εἰσηγητῶν	

πάντων δασολόγων, ἐπιστημόνων καὶ ἐξ 75 ἐπι ὑπαλλήλων, γραφέων καὶ κλητῆρων.

Δασαρχεῖα.

Ἐκ	384	Δασαρχῶν
»	143	Παρέδρων Δασαρχῶν
»	145	Βοηθῶν Δασαρχῶν

ἀπάντων ἐπιστημόνων δασολόγων ἦτοι :

Ἐν συνόλῳ ἀποτελεῖται ἐξ 776 ἐπιστημόνων δασολόγων καὶ 1641 δασοφυλάκων, εἰδικῶς μεμερφωμένων, ἐξ ὧν αἱ 422 ἀρχιφύλακες δασῶν.

Μόνον διὰ τὴν μισθοδοσίαν τοῦ προσωπικοῦ τούτου δαπανᾶται ἐτησίως ποσὸν ἐπτά ἑκατομμυρίων φρ. περίπου, συνυπολογιζομένων καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιχορηγήσεων.

Κατὰ μέσον ὅρον, ἕκαστος ἐπιστήμων διαχειρίζεται 18,000 στρεμ. δημ. δασῶν ἢ 25 χιλ. στρεμ. δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν ὁμοῦ λαμβανόμενων, ἕκαστος δὲ δασοφύλαξ ἔχει ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησίν του, περὶ τὰς 5,000 στρεμ. δασῶν.

Ἡ μόρφωσις τοῦ προσωπικοῦ τούτου ἐπιτυγχάνεται διὰ δύο ἀνωτέρων εἰδικῶν καθιδρυμάτων, ὧν τὸ ἓν ἀπο-

τελεῖ παράρτημα τῆς Δημοσιονομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου, καὶ διὰ τεσσάρων Κατωτέρων Σχολῶν.

Φρονῶ, ὅτι εἶνε ὅλως περιττὸν νὰ παραθέσω καὶ τοὺς ὁργανισμοὺς τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας ἄλλων Κρατῶν, ὅπως πείσω πάντα, ὅτι ἡ ἀπανταχοῦ κτηθεῖσα πείρα καὶ ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τῆς δασολογίας, ὡς ἐπιστήμης καὶ ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἀπανταχοῦ δασικῶν συνθηκῶν, ἐπέβαλεν ὡς ἀπαραίτητον τὴν ὁργάνωσιν τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας. Μήτοι ὅμως μόνον ἡ ξένη πείρα καὶ αἱ ἀλλαχοῦ γενομένη ἐπιστημονικαὶ πρόοδοι καὶ τὰ συμπεράσματα αὐτῶν εἶνε τὰ μόνα πείθοντα ἡμᾶς περὶ τῆς ἀναγκαιότητος τῆς διοργανώσεως ὁμοίας ὑπηρεσίας καὶ παρ' ἡμῖν; "Ἄν ἀναπωλήσωμεν, ὅσα ἐν ἀρχῇ εἶπον, περὶ τῶν παρατηρουμένων σήμερον ἐν τοῖς δάσεσιν ἡμῶν καταστροφῶν, ἂν ἀναμνησθῶμεν ἐπ' ὀλίγον, τῆς κατὰ τὰς τελευταίας τρεῖς ἢ τέσσαρας δεκαετηρίδας ἐπελθούσης μειώσεως τῆς δασικῆς ἐκτάσεως, καὶ τῶν αἰτίων τῆς μειώσεως ταύτης, πειθόμεθα ἀσφαλῶς, ὅτι καὶ ἐκεῖναι καὶ αὗται προῆλθον καὶ προέρχονται ἔτι κυρίως καὶ μόνον, ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκoῦς διαφυλάξεως τῶν δασῶν ἡμῶν, ὑπὸ καταλλήλων ὁργάνων καὶ τῆς ἐλλείψεως ἀφ' ἐνὸς μὲν πάσης λελογισμένης ἐκμεταλλεύσεως αὐτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ πάσης μερίμνης πρὸς βελτίωσίν των, ὑπὸ ἀνθρώπων γνωριζόντων τὰς ἀπαιτήσεις των καὶ εἰδικῶς πρὸς τοῦτο τεταγμένων. "Ἄλλοι, ἴσως ὡς νοημονέστεροι ἡμῶν, ἴσως ὡς εὐρισκόμενοι ὑπὸ ὁμαλωτέρας συνθήκας βίου, κατενόησαν ἤδη τὴν ἀνάγκην ταύτην· ἡ πείρα καὶ τὸ ἔργον πάντων τούτων καὶ ἡ κακῇ Μοίρᾳ ὀδυνηρὰ ἡμῶν πείρα, δὲν εἶνε ἄρα γε ἐπαρκῆ δεδομένα, πρὸς δικαιολό-

γῆσιν πάσης δαπάνης, σκοπούσης τὸν ὀργανισμόν τόσον ἐθνωφελούς ὑπηρεσίας ; Φρονῶ ἀδιστακτικῶς ναί. Ἀλλ' ἄς ἴδωμεν ἤδη :

6') Ποία εἶνε ἡ ἀπαιτουμένη ὀλική δαπάνη, δι' ἧς θὰ ἐπιδαρυνθῶμεν ἐτησίως, μετὰ τὴν πλήρη διοργάνωσιν τῆς ὑπηρεσίας, καὶ ποία θὰ εἶνε ἡ ἀπὸ τῆς ἐνάροξενος τῆς ὀργανώσεως αὐτῆς, μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῆς ἐπενεχθησομένη βαθμιαία αὐξήσεως τῶν δημοσίων ἡμῶν δαπανῶν ;

Ἄν ἀνακεφαλαιώσωμεν, ὅσα ἐν τοῖς ἰδιαιτέροις Κεφαλαίοις ἐξεθέσαμεν, περὶ τῆς προκληθήσασθαι δαπάνης ὑπὸ τῆς διοργανώσεως ἐκάστου τῶν διαφόρων ὑπηρεσιακῶν τμημάτων, βλέπομεν, ὅτι ἡ πλήρης ὀργάνωσις τῆς βασικῆς ὑπηρεσίας, ὅταν αὕτη συμπληρωθῇ, ἤτοι ἐντὸς 10—12 ἐτῶν τὸ ἐνωρίτερον, θὰ στοιχήσῃ ἡμῖν τὰ ἐξῆς ποσά :

1ον) Ἀνωτέρα Σχολὴ πρὸς παρασκευὴν διαχειριστικοῦ προσωπικοῦ. Ὀλική ἐτησία δαπάνη (1).	Δρχ.	30,000
2ον Κατωτέρα Σχολὴ πρὸς μόρφωσιν ἀστυνομικοῦ προσωπικοῦ. Ἐτησία ὀλική δαπάνη	»	10,000
3ον) Κεντρικὴ ὑπηρεσία τελείως ὀργα- νωμένη. Ἐτησία δαπάνη	»	40,000

(1) Ἡ λειτουργία τῆς Σχολῆς ταύτης, ὡς προείπομεν, δύναται καὶ ν' ἀνασταλῇ μετὰ τινα ἔτη, ὅταν ἔχομεν ἐπαρκῆς προσωπικὸν καὶ τότε θὰ ἐκλείψῃ καὶ ἡ δαπάνη αὕτη.

4ον)	Ἐξ ἐπιθεωρήσεις τελείως ὁργανωμένοι, μετὰ τῶν συναφῶν ἐξόδων. Ἐτησία ὀλική δαπάνη . . .	»	50,000
5ον)	50 Δασαρχεῖα τελείως ὁργανωμένα, μετὰ τῆς σχετικῆς δαπάνης ιδρύσεως δημοσίων κτιρίων καὶ φυτωρίων καὶ τῶν ἄλλων ἀποζημιώσεων τῶν δασαρχῶν. Ἐτησία δαπάνη	»	335,000

6ον)	600 δασοφύλακες, καὶ ἑκατὸν ἀρχιφύλακες, μετὰ τῆς δαπάνης τῆς ιδρύσεως ἐτησίως 25 δασοφυλακείων. Ἐτησία δαπάνη	»	769,600
-------	--	---	---------

Ἦτοι ἡ ὀλική δαπάνη μετὰ τὴν πλήρη ὁργάνωσιν τῆς ὑπηρεσίας καὶ κατάληψιν ὅλων τῶν θέσεων, ὅλων τῶν βαθμῶν, θέλει στοιχίζει εἰς τὸ Κράτος ἐτησίως, τὸ ὅλον . Δρχ. 1,234,600

Καὶ αὕτη μὲν εἶνε ἡ μέλλουσα ὀλική δαπάνη. Τὰ σήμερον διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δασῶν δαπανώμενα ποσά, ἀνέρχονται :

1ον)	διὰ τὴν Κεντρ. ὑπηρεσίαν εἰς	Δρχ.	14,160	ἐτησίως
2ον)	διὰ μίαν ἐπιθεώρησιν εἰς . . .	»	3,840	»
3ον)	διὰ 4 δασάρχας Α΄ τάξεως δασολόγους μετὰ τῶν γραφικῶν, εἰς	»	14,040	»
4ον)	δι' 26 ἀξιωματ. ἐπὶ ἐπιμισθίῳ, εἰς	»	18,720	»
5ον)	δι' ἀστυνομικὸν προσωπικὸν ἐν γένει, εἰς	»	136,240	»

6ον)	δι' ἄλλο ἐξοδα, ὧν κυριώ- τερα τὰ ὁδοιπορικά, εἰς . .	Δρχ.	32.000	»
7ον)	διὰ μισθοὺς τέλος τῶν ἀξιω- ματικῶν, ὑπαξιωματικῶν καὶ χωροφυλάκων, οἵτινες ἀφ' οὗ οἱ ἀνωτέρω ἄνδρες εἶνε ἀ- πεσπασμένοι ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δασῶν, δύνανται νὰ καταλογισθῶσιν εἰς ταύτην. Ἐτησίως εἰς . .	»	204.240	»

ἦτο τὸ ὅλον εἰς . . Δρχ. 423,240 ἑτησίως

Ἡ σύγκρισις μεταξὺ τῶν δύο, ὡς ἀνωτέρω δαπανῶν, μαρτυρεῖ, ὅτι ἀπαιτεῖται αὐξήσις τῆς σημερινῆς ἑτησίας δαπάνης κατὰ ὀκτακοσίας χιλιάδας Δρχ. περίπου, πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ἀπαιτουμένης ὑπηρεσίας.

Ἡ αὐξήσις ὅμως αὕτη δὲν ἐπιβάλλεται, ὡς ἐπανειλημμένως ἤδη προεῖπον, διὰ μιᾶς, τὸ μὲν, διότι εἶνε ἀδύνατος ἡ ἀπόκτησις τοῦ ὅλου προσωπικοῦ διὰ μιᾶς, τὸ δὲ, διότι καὶ ἀφ' οὗ σχηματισθῇ τοῦτο, δὲν θέλει καταλάβει ἢ μετὰ πάροδον ἐτῶν τὰς ἀνωτέρας θέσεις, ὥστε τότε μόνον θὰ προκληθῇ τὸ ὅλον τῆς ὡς ἀνωτέρω δαπάνης.

Καὶ κατὰ μὲν τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον ἔτος, ἔχομεν κυρίως ἄμεσον αὐξήσιν ἐξ 100—150 χιλ. Δρχ. λόγῳ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς καὶ τῆς διαρρυθμίσεως τῆς Κατωτέρας τοιαύτης, τῆς ὁργανώσεως τῆς Κεντρικῆς ὑπηρεσίας καὶ τῆς ἰδρύσεως δημοσίων κτιρίων ἀπὸ τοῦ τρίτου ὅμως ἔτους, ἀναλόγως τῶν ἐκ τῶν Σχολῶν ἀποφοιτῶντων ὁργάνων, θέλει ἐπέρχεσθαι, καθ' ἃ

προείπομεν, μία ἑτησία αὐξήσις μεταξύ 60—80 χιλ. Δρχ. μέχρις ὅτου φθάσωμεν τὸ ὅλον, ἀνωτέρω ἀναγραφέν ποσόν.

Ἐνταῦθα ὀφείλω νὰ σημειώσω, ὅτι καὶ σήμερον ὑπάρχει αὐξήσις τῆς ἑτησίας δαπάνης διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δασῶν, ἐφ' ὅσον ἡ χωροφυλακὴ, τὰ κατώτερα καὶ ἀνώτερα ὄργανα αὐτῆς, τοῦτέστι, τὰ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δασῶν ἀπεσπασμένα, ἀντικαθίστανται ὑπὸ δασοκόμων καὶ δασολόγων καὶ ὅτι, καὶ συμφώνως πρὸς τὸν σήμερον ἰσχύοντα ὀργανικὸν νόμον, ἅμα γείνηται ἡ ἀντικατάστασις τοῦ ὅλου προσωπικοῦ τῆς χωροφυλακῆς, ὑπὸ εἰδικῶν τειούτων, ἡ ὀλικὴ δαπάνη θὰ ἀνέλθῃ εἰς 505 χιλ. Δρχ. ἑτησίως, ἥτοι θ' αὐξήσῃ κατὰ 300 χιλ. σχεδὸν Δρχ. ἐπὶ πλέον τῆς σημερινῆς καθαρᾶς δαπάνης διὰ τὴν δασικὴν ὑπηρεσίαν, τῆς ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν δηλονότι καταβαλλομένης δαπάνης, ἀφαιρουμένων τῶν μισθῶν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὀπλιτῶν τῆς χωροφυλακῆς, ἡ θ' αὐξήσῃ κατὰ 100 χιλ. Δρχ. περίπου, ἐπὶ πλέον τῆς ὀλικῆς σημερινῆς δαπάνης τῶν 423 χιλ. Δρχ. περί ἧς προείπομεν, καὶ εἰς ἣν συμπεριλαμβάνονται καὶ οἱ μισθοὶ τούτων.

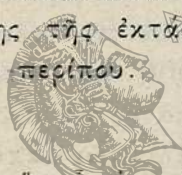
Ἄν ἤδη ἐξετάσωμεν καὶ ὑπὸ τὴν τρίτην ἑποψίν τὸ ζήτημα ἡμῶν, ἥτοι ;

γ') Ποία ἡ οἰκονομικὴ δικαιολόγησις
τῆς δαπάνης ταύτης ;

Βλέπομεν, ὅτι ἀπολύτως ἐξεταζομένη ἡ ὀλικὴ μέλλουσα δαπάνη εἶνε διὰ τὸ σύνολον τῶν δασῶν ἡμῶν, ἀνερχομένην ὡς προείπομεν, εἰς 10 ἑκατ. στρέμμ. περίπου, δαπάνη 12

λεπτῶν κατὰ στρέμμα καὶ ἐτησίως, διὰ τὴν διοίκησιν καὶ διαχειρίσιν αὐτῶν, ἀπέναντι ὁμοίας δαπάνης ἄλλων Κρατῶν ἐκ 17 λεπτῶν (Ρουμανία) ⁽¹⁾ μέχρι τριῶν δραχμῶν (Βαυαρία) ⁽²⁾ κατὰ στρέμμα. Ἄν πάλιν ἀναλογίσωμεν τὴν δαπάνην διὰ μόνον τὰ δημόσια δάση, ὅπερ ἄτοπον, καθότι ἡ διαχειρίσις καὶ ἐποπτεία τῶν δασῶν ὑπὸ τοῦ Δημόσιου δέον νὰ ἐπεκταθῇ, ὡς θὰ εἰπώμεν κατωτέρω, καὶ ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν τοιούτων, ἀπὸ τὰ ὅποια ἄλλως τε τὸ Δημόσιον ἔχει καὶ σοβαρὰ ἔσοδα ἐκ τῆς ἀπολήψεως τοῦ ἐγγείου φόρου, ἂν, λέγω, ἀναλογίσωμεν τὴν δαπάνην μόνον διὰ τὰ δημόσια δάση, ἔχουμεν πάλιν μέσσην ἐτησίαν δαπάνην, μόλις 20 λεπτῶν κατὰ στρέμμα δημοσίων δασῶν, ὑπολογιζομένης τῆς ἐκτάσεως αὐτῶν εἰς 6 ἑκατομμύρια στρεμμάτων περίπου.

⁽¹⁾ Διὰ τὴν Ρουμανίαν εἶπομεν, ὅτι εἶνε ἀσυμπλήρωτος ἔτι (1900) ὁ ὀργανισμὸς τῆς δασικῆς αὐτῆς ὑπηρεσίας καὶ ὅτι ἡ δαπάνη σχετικῶς φαίνεται μικρά, λόγῳ τῶν ἐξαιρετικῶς μικρῶν μισθῶν τῶν παρεχομένων εἰς τοὺς δασοφύλακας, ἀφ' οὗ ὑπηρετοῦσι πληθὺς τοιούτων μὲ ἐτήσιον μισθὸν 100 φρ. ἢ 200 μόνον. Εἰς πάντα τὰ λοιπὰ Κράτη τὰ διαχειριζόμενα τὰ δάση τῶν κατὰ τὸ μὴ μονοπωλιακὸν σύστημα, ὅπερ μόνη ἡ Γερμανία, ὡς προεῖπομεν, ἐφαρμόζει, ἡ δαπάνη τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως αὐτῶν ποικίλλει μεταξὺ 80 γρ. λεπτῶν μέχρις 1,20 φρ. γρ. κατὰ στρέμμα καὶ ἐτησίως. Ὅσον ἐντονωτέρα ἡ ἐκμετάλλευσις τόσον μεγαλότερον τὸ δαπανώμενον ποσὸν (Γερμανία, Γαλλία, Βέλγιον κλ.), ὅσον χαλαροτέρα αὕτη καὶ μᾶλλον ἀπόκεντρα τὰ δάση, τόσον μικροτέρα ἢ δαπάνη (Ρωσία).

⁽²⁾ Ἡ Βαυαρία, ὡς ἔχουσα τὸ μονοπωλιακὸν σύστημα, φαίνεται δαπανῶσα τὸ κολοσιαιῶν ποσὸν τῶν τριῶν δραχμῶν κατὰ στρέμμα, διότι εἰς τὴν δαπάνην ταύτην συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ δαπάνη τῆς ὑλοτομίας καὶ μεταφορᾶς τῆς ξυλείας, ἀνερχομένη σχεδὸν εἰς τὸ ἥμισυ τῆς ὅλης δαπάνης. Μόνον διὰ τὴν δασικὴν ὑπηρεσίαν, δαπανᾷ ἡ Βαυαρία 1,20 φρ. γρ. σχεδὸν κατὰ στρέμμα.

Συνεπώς ἀπολύτως ἐξεταζομένη ἡ διὰ τὴν διοίκησιν καὶ διαχειρίσιν τῶν δασῶν ἡμῶν προβλεπομένη ἐτησία δαπάνη εἶνε ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὑπὸ τῶν ἄλλων Κρατῶν διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν καταβαλλομένην, ἡ ἐλαχίστη σχεδὸν πασῶν.

Ἄν ἤδη ἐξετάσωμεν τὴν δαπάνην ταύτην σχετικῶς πρὸς τὰ σημερινὰ ἡμῶν ἐκ τῶν δασῶν ἔσοδα καὶ σχετικῶς πρὸς τὰς δαπάνας, ὥς ἄλλα Κράτη ὑφίστανται διὰ τὴν δασικὴν ὑπηρεσίαν, ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐκ τῶν δασῶν τῶν δημόσια ἔσοδα, παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς:

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει, ὅτι ὁ μέσος ὅρος τῶν ἐκ τῶν δασῶν ἡμῶν καθαρίστων ἐτησίων ἐσόδων, συμφώνως πρὸς τὰ εἰσπραχθέντα κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν, ἀνέρχεται εἰς 1,850,000 ὀρχ. περίπου, καὶ ὅτι ὁ μέσος ὅρος τῆς ἐτησίας δαπάνης διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δασῶν, ἐπὶ τῇ βάσει καὶ πάλιν τῶν δαπανῶν τῆς τελευταίας πενταετίας, ἀνέρχεται εἰς 240 χιλ. ὀρχ. παρατηροῦμεν, ὅτι τὰ ἔσοδα ἀποτελοῦσι τὰ 13 ἑκατοστὰ τῶν ἀκαθαρίστων ἐκ τῶν δασῶν ἡμῶν ἐσόδων. Καὶ τοὺς μισθοὺς δὲ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὀπλιτῶν ἂν προσθέσωμεν εἰς ταῦτα, καὶ πάλιν ἡ ἀναλογία τῆς δαπάνης πρὸς τὰ ἔσοδα μόλις ἐκινεῖται εἰς 23 % τῶν ἐσόδων.

Ἡ εἰς τὰ διάφορα ἄλλα Κράτη ἀναλογία, μεταξὺ ἐσόδων καὶ ἐξόδων, ἦτο ἡ ἑξῆς κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν.

	Μέσος ὅρος ἐσόδων κατὰ στρέμμα	Μέσος ὅρος ἐξόδων κατὰ στρέμμα	ἀναλογία %
	φρ. χρ.	φρ. χρ.	
Πρωσσία	4.20	1.90	47.50 %
Βαυαρία	5.40	2.50	47.00 %
Σαξωνία	9.50	3.90	42.00 %
Βυρτεμβέργη	10.00	3.60	34.50 %
Βάδη	10.40	4.30	44.00 %
Ἀλσατία	8.20	5.50	65.00 %
Βρουμβούκη	6.40	3.40	55.00 %
Γαλλία	3.03	1.27	42.00 %
Αὐστρία	1.60	1.50	81.00 %
Δανία	2.50	2.00	80.00 %
Ρουμανία	0.40	0.17	42.50 %
Ἑλλάς	0.18	0.024	13.00 %
»		ἢ τὸ πολὺ 0.042	ἢ 23.00 %

Ἄρα ἡ Ἑλλάς καὶ ἀπολύτως σχετικῶς ἔρχεται ἡ τελευταία μεταξὺ ὅλων τῶν γνωστῶν Κρατῶν καὶ ὡς πρὸς τὰ ἐκ τῶν δασῶν ἔσοδα καὶ ὡς πρὸς τὰ ἐξόδα καὶ κυρίως, ὡς πρὸς τὴν μεταξὺ αὐτῶν ἀναλογίαν, ἥτις κατὰ μέσον ὅρον εἶνε 40—50 %, εἰς ὅλα τὰ Κράτη, τὰ ὅπωςδήποτε καλῶς διαχειριζόμενα τὸν δασικὸν αὐτῶν πλοῦτον.

Συνεπῶς καὶ ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν σημερινῶν ἡμῶν ἐκ τῶν δασῶν ἔσόδων κρίνοντες, δυνάμεθα καὶ πρέπει νὰ αὐξήσωμεν τὰς διὰ τὴν διαχείρισιν καὶ διαφύλαξιν τῶν δασῶν ἡμῶν δαπάνας, τοῦλάχιστον μέχρι τῆς ἀναλογίας 40 % ἐπὶ τῶν ἐκ τῶν δασῶν ἀκαθαρίστων ἐσόδων, ἥτοι:

μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 740,000 δρχ. ἐτησίως, ἀσχέτως πρὸς πᾶσαν ἐλπίδα αὐξήσεως τῆς ἐκ τῶν δασῶν ἡμῶν προσόδου.

Ἐνταῦθα ὅμως ἀκριβῶς γεννᾶται τὸ μέγα ζήτημα. «Καὶ ἡ διὰ τῆς μεγαλητέρας ταύτης δαπάνης ἐπενεχθισμένη συμπλήρωσις καὶ διοργάνωσις τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν δὲν θὰ ἐπιφέρει οὐδεμίαν αὐξήσιν τῶν ἐσόδων ; » Ἄλλ' ἀκριβῶς δύο τινα πείθουσιν ἡμᾶς ἀκραδάντως, ὅτι μολις γείνη ἑναρξίς τῆς ἐφαρμογῆς πρὸς διοργάνωσιν τῆς ὑπηρεσίας ἡμῶν, καὶ μολις ἀρχίσωμεν νὰ διοργανώμεν κατὰ δασαρχικὰς περιφερείας τὴν δασικὴν ἡμῶν ἑκτασιν καὶ νὰ ἀναθέτωμεν τὴν διαφύλαξιν καὶ διαχείρισιν ἐκάστης εἰς προσωπικόν, ἀριθμητικῶς ἐπαρκές, εἰδικῶς μεμορφωμένον καὶ ἓνα ὅλον ἀλληλένδετον ὀργανισμόν ἀποτελοῦν, κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, ἡ αὐξήσις τῶν ἐκ τῶν δασῶν ἡμῶν ἐσόδων θέλει ἐπέλθει ἄμεσος καὶ ταχεῖα, καὶ διὰ πολλοὺς λόγους, οὓς κατωτέρω θὰ εἴπωμεν, ἐν ἀναλογία μεγαλητέρα τῆς ἐν ἄλλαις χώραις παρατηρουμένης.

Οἱ λόγοι οἱ πείθοντες ἡμᾶς τελείως περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τούτου εἰσὶν οἱ ἑξῆς :

Πρῶτον ἡ σύγκρισις τῶν ἡμετέρων ἀκαθαρίστων ἐκ τῶν δασῶν ἐσόδων πρὸς τὰ ὅμοια ἔσοδα τῶν ἄλλων χωρῶν. Ἐκ τοῦ ἀνωτέρου παρατεθέντος πίνακος βλέπομεν, ὅτι τὰ ἔσοδα ταῦτα τῶν πλείστων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ποικίλλουσι μεταξὺ 1,60 φρ. χρυσοῦ κατὰ στρέμμα, ὡς ἐν (Αὐστρία) καὶ 10,40, ὡς ἐν Βάδῃ, ἡμεῖς δὲ μόνον ἔχουμεν τὸ πρωτοφανὲς ἴσως διὰ τὸν κόσμον ὅλον ἀκαθάριστον δασικὸν ἔσοδον, τῶν 18 χαρτίνων λεπτῶν κατὰ στρέμμα. Καὶ εἰς τὸ ἥμισυ δὲ μόνον, ἂν ὑπολογίσωμεν

τὸ κατὰ στρέμμα ἀκαθάριστον ἔσοδον τῶν δασῶν τῶν διαφόρων γεωμ. χωρῶν, ὧν τινων τὰ ἔσοδα παρίστανται μεγαλύτερα, λόγῳ τῆς ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀπ' εὐθείας πωλήσεως τῶν δασικῶν προϊόντων, ἡμικατειργασμένων καὶ ἐν ταῖς ἀποθήκαις τοποθετημένων, ἐν ᾧ ἡμεῖς καὶ τὰ ἄλλα Κράτη πωλοῦσι ταῦτα ἐν τῷ δάσει ἀκατεργαστα καὶ πρὶν ἀκόμῃ ὑλοτομηθῶσι, καὶ εἰς τὸ ἡμῖς μόνον, λέγω, ἂν ὑπολογίσωμεν τὸ ἔσοδον τοῦτο. βλέπομεν, ὅτι ἐν στρέμμα κανονικοῦ δάσους παρέχει ἐτησίως ἀκαθάριστον ἔσοδον (χωρὶς δηλ. νὰ ἀφαιρεθῇ ἡ κατὰ στρέμμα διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δασῶν ἀναλογούσα δαπάνη) ἐν μὲν τῇ Πρωσσίᾳ φρ. χρυσᾶ 2,10, ἐν Βαυαρίᾳ 2,70, ἐν Σαξωνίᾳ 4,75, ἐν Βυρτεμβέργῃ 5, ἐν Βάδῃ 5,25, ἐν Ἀλσατίᾳ 4,10, ἐν Βρουμβίκῃ 3,25, ἐν Γαλλίᾳ 3,03, ἐν Αὐστρίᾳ 1,60, ἐν Δανίᾳ 2,50. ἐν Ρουμανίᾳ 0,40 καὶ παρ' ἡμῖν λεπτὰ χάρτινα 18 μόνον. Δὲν ὑποστηρίζω βεβαίως, ὅτι ἅμα τῇ διοργανώσει τῆς ὑπηρεσίας θὰ φθάσωμεν ἀμέσως εἰς τὸ ἔσοδον τῆς Σαξωνίας, Βάδης ἢ Βυρτεμβέργης, τῶν πέντε τοῦτέστι φρ. κατὰ στρέμμα περίπου, οὐχ' ἥττον ὁμῶς δὲν βλέπω καὶ τὸν λόγον διὰ τὸν ὅποιον τὸ ἐκ τῶν δασῶν ἡμῶν εἰσόδημα θὰ μείνῃ εἰς τὰ 18 λεπτὰ κατὰ στρέμμα. Τὰ ἐκ τῶν δασῶν μεγάλα ἔσοδα προέρχονται κυρίως, ἐκ τοῦ παραγομένου ποσοῦ τῆς ξυλείας, ἐκ τοῦ ποιοῦ αὐτῆς καὶ ἐκ τῆς τιμῆς, ἣν προσφέρει ἡ κατανάλωσις, ἀναλόγως τῆς ὑπαρχούσης ζητήσεως.

Τὸ ὑπὸ τῶν δασῶν ἡμῶν κατὰ στρέμμα παραγόμενον πλεόν ξυλείας, ἢ μᾶλλον τὸ δυνάμενον νὰ παραχθῇ τοιοῦτον, ὅταν τὰ δάση ἡμῶν τεθῶσιν ὑπὸ κανονικὴν διαχείρισιν καὶ προστασίαν, ἔχομεν πάντα λόγον νὰ πιστεύσω-

μεν, ὅτι οὐ μόνον ἴσον πρὸς τὸ ἀλλαχοῦ παραγόμενον, ἀλλ' ἐν πολλαῖς περιστάσεσιν, ἂν ἔχι γενικῶς, καὶ μεγαλήτερον τούτου θέλει εἶσθαι, λόγῳ τοῦ εὐνοϊκοῦ ἡμῶν κλίμακος καὶ τῆς μακρᾶς περιόδου τῆς βλαστήσεως, οὐδεὶς δὲ λόγος ὑπάρχει διὰ νὰ φοβηθῶμεν τὸ ἐναντίον.

Τὸ ποῖον τῆς παραχθισμένης ξυλείας, ἀφ' οὗ, οὐ μόνον ἔχμεν ὅλα σχεδὸν τὰ εἶδη τῶν παραγόντων πολυτιμον ξυλείαν δένδρων, ἥτοι πεύκην, ἐλάτην, ὄρυν, πετελέαν, φιλλύραν, λεύκην, ἀκακίαν, σφένδαμνον, πλάτανον, μελίαν, κληθραν κτλ, κτλ. ἀλλ' ἀφ' οὗ καὶ λόγῳ τοῦ μεσημβρινοῦ ἡμῶν κλίματος, ἡ παραγομένη ξυλεία εἶνε βαρυτέρα, σκληροτέρα καὶ συνεπῶς πολυτιμωτέρα, τὸ ποῖον, λέγω, τῆς ξυλείας τῶν δασῶν ἡμῶν ἐξαρτᾶται καὶ πάλιν ἀποκλειστικῶς ἐκ μόνης τῆς κανόνικης διαχειρίσεως καὶ διαφυλάξεως αὐτῶν. Ἐφαρμοζομένης τοιαύτης θὰ ἐπέλθῃ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦς ἀπαιτούμενους εὐνοϊκοὺς ὅρους ἀνάπτυξίς των καὶ συνεπῶς καὶ ἡ ὑπ' αὐτῶν παροχὴ ἀρίστης ξυλείας.

Ἀγορὰ καταναλώσεως τέλος, δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχῃ καλητέρα ἄλλη ἀπὸ τὴν χώραν ἡμῶν, ὅπου ἡ τιμὴ τῆς τε καυσίμου, καθὼς καὶ τῆς οἰκοδομησίμου ξυλείας, εἶνε ὑπερδιπλασία τῆς τιμῆς τῶν αὐτῶν εἰδῶν ξυλείας, ἐν τῇ κεντρικῇ καὶ βορείᾳ Εὐρώπῃ.

Συνέπεια πάντων τούτων εἶνε, ὅτι βεβαίως εἰς τὰς ἀρχὰς δὲν θὰ ἐπιτύχωμεν τὰ μεγάλα ἔσοδα τῶν τριῶν, τεσσάρων καὶ πέντε φρ. κατὰ στρέμμα, ἀλλὰ μετὰ δέκα, εἴκοσι, τριάκοντα ἔτη, ἀσφαλῶς, τὰ ἐκ τῶν δασῶν ἡμῶν ἔσοδα θὰ φθάσωσι τὰ πεντήκοντα, ὀγδοήκοντα, ἑκατὸν λεπτά κατὰ στρέμμα, καὶ διὰ νὰ μὴ φανῶ ἀπίστευτος καὶ

υπερβολικός, δὲν ἐπιμένω, ὅτι δύνανται νὰ φθάσωσι καὶ αὐτὰς τὰς δύο Δρχ. κατὰ στρέμμα, καὶ τοι ἀτομικῶς εἶμαι ἀπολύτως πεπεισμένος περὶ τούτου. Τὸ ὅλον ἄρα τῶν ἐκ τῶν δασῶν ἡμῶν ἐσόδων ταχέως θὰ φθάσῃ τὰ 5, 8, 10 καὶ 20 ἑκατομμύρια Δρχ. ἐτησίως, διότι 10 ἢ 20 ἔτη εἶνε ὄντως ἐλαχίστη χρονικὴ περίοδος, διὰ τὴν βελτίωσιν τοιοῦτου παραγωγικοῦ κλάδου, οἷος τὰ δάση. Ὅταν δὲ φθάσωμεν, ἔστω καὶ εἰς τὰ πέντε μόνον ἑκατομμύρια ἐτησίως, δὲν πιστεύω πλέον νὰ ὑπάρξῃ τις ὁ μεμφίμοιρος διὰ τὴν δαπάνην τοῦ 1,200,000, ἣν ἀπαιτεῖ ἡ διοργάνωσις τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν.

Ἐπὶ τέλους, τὸ ἀσφαλὲς παράδειγμα τῆς τοιαύτης αὐξήσεως δεικνύει ἡμῖν ἡ Ρουμανία. Δὲν παρῆλθεν εἰκοσαετία σχεδόν, ἀφ' ἧς ἐγένετο βραδέως καὶ διὰ μεθοδουλίαν ἀμφισβήτησίμου ὠφελείας, ἡ ἐναρξίς τῆς διοργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν, καὶ ἀπὸ ἐσόδων, τὰ ὅποια κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη δὲν ἀντεπροσώπευον ἢ ἐν λεπτὸν κατὰ στρέμμα, (1867) ἀνῆλθεν ἡ παραγωγή τῶν σῶν εἰς τὰ 40 λεπτά κατὰ στρέμμα καὶ ἀπὸ δασῶν κατεστραμμένων σχεδόν, βαίνει ἤδη πλησίστιος ἡ Ρουμανία εἰς τὴν ἀποκτήσιν δασῶν πρώτης τάξεως.

Καὶ αὐτὸ μὲν τὸ ἀσφαλὲς πόρισμα ἐξάγομεν ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ἐκ τῶν δασῶν ἐσόδων τῶν ἄλλων χωρῶν. Δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ὅμως, ὑπάρχει καὶ ἄλλος πειστικώτατος καὶ ἀναμφισβήτητος λόγος, περὶ τῆς ταχίστης καὶ ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς ὁργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας, ἐπελευσμένης αὐξήσεως τῶν ἐκ τῶν δασῶν ἡμῶν ἐσόδων.

Τὸν λόγον τοῦτον παρέχει ἡμῖν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ μελέτη τῶν ἀπὸ εἰκοσαετίας ἐκ τῶν δασῶν ἡμῶν ἐσόδων

καὶ τῶν δι' αὐτὰ γενομένων ἐξόδων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ μεταξὺ αὐτῶν σύγκρισις καὶ στατιστικαὶ τινες παρατηρήσεις ἐν σχέσει πρὸς τὴν κατανάλωσιν τῶν δασικῶν προϊόντων καὶ τὰς ἐκάστοτε παρατηρουμένας αὐξομειώσεις τῶν ἐσόδων εἰς διάφορα Δασαρχεῖα, ἀναλόγως τοῦ διευθύνοντος ἑκαστον αὐτῶν Δασάρχου καὶ τοῦ ὑπηρετοῦντος ἐν γένει ἐν αὐτῷ προσώπικου.

Κατὰ τὴν στατιστικὴν τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν, τὰ ἐκ τῶν δασῶν ἡμῶν ὀλικά ἐτήσια ἐσοδα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1882 μέχρι τοῦ ἔτους 1886 ἐκυμαίνοντο μεταξὺ 700—800 χιλ. Δρχ. περίπου, ἀπὸ τοῦ 1886 μέχρι τοῦ 1892 ἐκυμαίνοντο μεταξὺ 800 χιλ. καὶ 1,200,000 Δρχ. τὰ δὲ ἐξοδα πάντοτε μεταξὺ τῶν 110—115 χιλ. Δρχ.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1893 μέχρι τοῦ 1904 παρουσιάζουσι τὴν ἑξῆς σειράν.

Ἔτος	Ἀνθρακες εἰς ἑκατομ. ὀκάδων	Υἱοτομηθέντα ποσὰ ξυλείας εἰς κ. μέτρα	Ετήσια ἐξοδα δραχ.	Ετησίως εἰσπραχθὲν ποσὸν εἰς δρ.
1893	26	61104	117,748	1,423,640.46
1894	20,5	85103	134,160	1,842,059.96
1895	20,3	76562	114,860	1,754,216.86
1896	16,3	68540	126,780	1,807,119.03
1897	12,5	55443	146,240	1,329,335.67
1898	17	87214	135,620	1,860,891.76
1899	14	72880	172,180	1,787,128.38
1900	15,8	53726	210,680	1,630,371.28
1901	17	64931	207,760	1,682,145.17
1902	17,5	68756	246,319	1,917,900.67
1903	15,9	74541	249,890	1,922,299.94
1904	15,9	55969	249,240	1,783,243.44

Ἐννοεῖται, ὅτι εἰς πάντα τὰ ἀνωτέρω ἀναφερόμενα ἐξοδα δὲν συμπεριλαμβάνονται οἱ μισθοὶ τῶν χωροφυλάκων καὶ ἀξιωμ. τῆς χωροφυλακῆς, τῶν ἀπεσπασμένων εἰς

τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δασῶν, ἀλλὰ μόνον τὰ σχετικὰ ἐπι-
μίσθια, τὰ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν κατα-
βαλλόμενα. Ἐκ τῆς μελέτης τοῦ ἀνωτέρω πίνακος καὶ
ἐκ τῆς μελέτης, τῶν δι' ἑκάστον ἔτος λεπτομερῶν ἀνα-
λυτικῶν τοιούτων, τῶν ὁποίων δυστυχῶς καθίσταται ἀδύ-
νατος ἡ καταχώρησις ἐνταῦθα, (') διὰ τὸ μέγεθος αὐτῶν,
συνάγονται τὰ ἑξῆς ἀσφαλῆ συμπεράσματα.

1ον) Μέχρι τοῦ 1893 διείπε τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δασῶν
ὁ νόμος XII' τοῦ 1877, καθ' ὃν τὰ χρέη τοῦ δασάρχου
ἐξετέλουν οἱ κατὰ τόπους Μοίραρχοι καὶ Ὑπομοίραρχοι,
χωρὶς νὰ ὑπάρχωσιν εἰδικῶς ἀπεσπασμένοι διὰ τὴν δασο-
φυλακὴν, εἰμὴ μόνον 190 χωροφύλακες, οὐδεὶς ὁμῶς
ὑπαξιωματικός. Ἡ Σχολὴ τῆς Βυτίνης δὲν ἐσυστήθη
εἰμὴ κατὰ τὸ 1891 καὶ κυρίως, ὡς προεῖπον, ἐλειτούρ-
γησε μόνον ἀπὸ τοῦ 1898, συνεπῶς ἄλλοι εἰδικοί δασο-
φύλακες ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, πλὴν τῶν ἀνωτέρω 190 χωρο-
φυλάκων, δὲν ὑπῆρχον. Ἡ Κεντρικὴ ὑπηρεσία ἀπετελεῖτο
τότε ἀπὸ ἑνα διευθύνοντα ἐπιθεωρητὴν καὶ ἑνα γραφεύ.
Τὰ γενικὰ ἐτήσια ἔξοδα τῆς ὑπηρεσίας κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα
ἦσαν σενεπῶς τὸ ἥμισυ μόνον τῶν σημερινῶν τοιούτων,
ἦτοι 110 ἕως 115 χιλ. δρχ. ἐτησίως, τὰ δὲ ἔσοδα ἐκυ-
μαίνοντο ἀπὸ 800 χιλ. δρχ. μέχρις 1200000 δρχ. ἐτη-
σίως, καίτοι τὰ ὑλοτομούμενα ποσὰ ξυλίας καὶ οἱ κατα-
σκευαζόμενοι ἄνθρακες καὶ κατ' ἐκεῖνα τὰ ἔτη δὲν ἦσαν
πολὺ κατώτερα τῶν σημερινῶν, ὡς δεικνύει ὁ ἐπόμενος
πίναξ, καθ' ὃν κατὰ τὰ ἔτη,

(') Τοὺς ἀναλυτικοὺς πίνακας τῆς στατιστικῆς δύναται πᾶς ἐπι-
θυμῶν νὰ ἴδῃ καὶ μελετήσῃ ἐν τοῖς γραφεῖσι τοῦ τμήματος τῶν δα-
σῶν ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν.

Όκ. άνθρωποι

1885	υλοτομήθησαν	42420 κ. μ.	ξυλείας και κατεσκευασθ.	18.106.300
1884	»	56868	» »	20.730.050
1883	»	58187	» »	17.730.000
1882	»	53330	» »	21.924.248

Κατά τὰ ἔτη ταῦτα ὅμως ἡ δασικὴ ἀστυνομία καθ' αὐτήν, λόγω πλήρους ἀριθμητικῆς ἀνεπαρκείας, (190 δασοφύλακες χωροφύλακες) ἡ ἐπίβλεψις αὐτῆς, ἡ τῆς Κεντρικῆς ὑπηρεσίας ἐνέργεια κλ. κλ. ἦσαν τελείως χαλαρά. Συνεπῶς, αἱ ἐκ τῶν ἐνοικιαζομένων πρόσδοι, ὡς ἡ ἐκ τῆς ρητίνης, καστάνων κτλ. αἱ ἐκ τῆς ἀσβεστοποιίας καὶ καυσοξύλειας τοιαῦται, καθὼς καὶ αἱ ἐκ τῶν βαλανοκηριδίων ἦσαν κατὰ πολὺ κατώτεραι τῶν σημερινῶν, καὶ τοὶ αἱ παραγωγαί, λόγω τῆς μεγαλητέρας ἀκμαιότητος τῶν δασῶν, ἦσαν ὑπέρτεραι τῶν σημερινῶν. Οὕτω ἡ ρητίνη κατὰ τὸ ἔτος 1880 φερεται ὡς ἀποδώσασα μόνον 95 χιλ. ὀρχ. περίπου, κατὰ δὲ τὸ 1881, 92 χιλ. μόνον, ἐν ᾧ ἀπὸ τοῦ 1898 μέχρις σήμερον, τὸ ἐλάχιστον εἰσπραχθὲν διὰ ρητίνην ποσὸν ἀνῆλθεν εἰς 170 χιλ. ὀρχ. ἐτησίως, τὸ δὲ μέγιστον κατὰ τὸ π. ἔ. εἰς 250 χιλ. ὀρχ. Δυστυχῶς δὲν εὐρίσκονται ἀκριβεῖς καὶ λεπτομερεῖς παλαιαὶ στατιστικαί, διὰ νὰ παραθέσω καὶ ἄλλα ὁμοίου εἶδους παραδείγματα.

2ον) Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1893 ἰσχύει ὁ σημερινὸς ὀργανισμὸς καὶ ἐτέθησαν καὶ αἱ βάσεις τῆς μορφώσεως ἐιδικοῦ προσωπικοῦ διὰ τοῦ Νόμου ΒΡΕΒ'. Τὰ ἐξόδα ἤρχισαν αὐξανόμενα, ἀλλὰ σὺν αὐτοῖς ἡυξήθησαν ἀμέσως καὶ τὰ ἐσοδα καὶ ἔκτοτε διαρκῶς ἐξακολουθοῦσιν αὐξάνοντα.

Ἰσως θὰ εἴπωσι τινὲς τῶν ἀναγνωστῶν μου, ὅτι τοῦτο προῆλθε κυρίως ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς φορολογίας

της ξυλείας καὶ τῆς κατὰ τὰ ἔτη 1894, 1895, 1898 κτλ. ἀποτόμου αὐξήσεως τῆς ὑλοτομίας, ὡς ἐμφαίνει ὁ πίναξ. Ἐπὶ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐσόδων ἐπέδρασαν βεβαίως ἡ αὐξήσις τῆς φορολογίας, καθὼς καὶ ἡ ἐξ ἐμπορικῶν λόγων ἐπελθούσα ἀπότομος αὐξήσις τῆς ὑλοτομίας καὶ χρησιμοποίησεως ἐγγχωρίου ξυλείας, ἰδίᾳ ἀφ' ὅτου ἰδρύθησαν μεγάλα ἀτμοκίνητα πριστήρια ἐν Πάτραις, πρὸς παρασκευὴν σανίδων, διὰ τὰ πρὸς συσκευὴν τοῦ σταφιδοκαρποῦ ἀπὸ τοῦ 1890 ἐν χρήσει κιβώτια. Οὐχ ἥττον ὁμως, ἡ λεπτομερὴς μελέτη τοῦ ἀνωτέρου πίνακος, ἰδίᾳ δὲ τῶν σχετικῶν ἀναλυτικῶν πινάκων, δεικνύει, ὅτι ἂν ἀναλογίσῃ τις ἴσα ποσὰ ξυλείας καὶ ἀνθράκων εἰς ἕκαστον ἔτος, παρατηρεῖται, παρ' ὅλην τὴν ἰσότητά, διαρκὴς αὐξήσις ἐσόδων, καὶ τοῦτο καταδεικνύεται πλέον σαφῶς κατὰ τὰ ἔτη 1902 καὶ 1903, ὁπότε οἱ κατασκευασθέντες ἀνθρακες καὶ ἡ ὑλοτομηθεῖσα ξυλεῖα εἶνε ἐν συγκρίσει πολὺ κατώτερα τῶν ἐτῶν 1894 καὶ 1895 λ. χ. καὶ ἐν ᾧ ἀναλόγως τῶν ποσῶν τούτων ἔδει νὰ ἔχωμεν ἐλάττωσιν βασικῶν ἐσόδων, κατὰ 300—400 χιλ. Δρχ. ἔχμεν ἀπειναντίας αὐξήσιν αὐτῶν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ ἐξῆς πίναξ.

Ἔτη	Ξυλεῖα κ. μ.	Ἀνθρακες ὁκ.	Ἑσοδα Δρχ.
1894	85,103	20,500,000	1,842,060
1895	76,562	20,300,000	1,754,218
Τὸ ὅλον	161,665	40,800,000	3,596,277
1902	68,756	17,500,000	1,917,901
1903	74,541	15,900,000	1,922,300
	143,297	33,400,000	3,840,201

ἤτοι κατὰ τὰ ἔτη 1902 καὶ 1903 ὑλοτομήθησαν κυβ-
μέτρα ξυλείας 18,368 ὀλιγώτερα ἀπὸ τὰ ἔτη 1894 καὶ
1895 καὶ κατεσκευάσθησαν 7,500,000 ὀκ. ἀνθράκων
ὀλιγώτεροι, τῶν κατὰ τὰ ἔτη 1894 καὶ 1895 κατα-
σκευασθέντων, καὶ ἐν ᾧ συνεπῶς ἔδδει τὰ ἔσοδα νὰ ὑπο-
ληφθῶσιν ἀναλόγως τῆς διαφορᾶς ταύτης, τοῦλάχιστον
κατὰ 250 χιλ. Δρχ. τὸυναντίον περιέργως ἠϋξήσαν
ταῦτα κατὰ τὰ ἔτη 1902 καὶ 1903 κατὰ Δρχ. 243,924.

Ὁ λόγος τοῦ φαινομένου τούτου εἶνε ἀπλοῦς, ὅτι
ὡς προεῖπον, μὴ ὑπαρχούσης προηγουμένως οὐδεμιᾶς
σχεδὸν ἀστυνομικῆς, ἀκόμη καὶ λογιστικῆς ⁽¹⁾ ἐπιτηρή-
σεως καὶ ἐξελέγγεως, αἱ ἐκ τῆς καυσοξυλείας, τῶν
κατασχομένων καὶ ἐκποιουμένων ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου θα-
σικῶν προϊόντων, αἱ ἐξ ἀσθέστου, βαλανοχηκιδίων κ.τ.λ.
πρόσοδοι ὑπελείποντο κατὰ πολὺ τῶν σημείρινων.

3ον) Τὸ καὶ σπουδαιότερον ἴσως πάντων τῶν προηγου-
μένων. Ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἀναλυτικῶν πινάκων τῆς
στατιστικῆς ἐξάγεται, ὅτι αἱ κατὰ τὰ ἔτη 1885—1898
παρατηρηθεῖσαι μεγάλαι ὑλοτομίαι καὶ τὰ ἀντίστοιχα ἐξ
αὐτῶν ἔσοδα, εἶνε κυρίως μεγάλαι ὑλοτομίαι, γενόμεναι
ὑπὸ εἰδικῶν ὑλοτόμων, πρὸς ἐμπορικοὺς σκοποὺς καὶ εἰδι-
κῶς πρὸς παροχὴν εἰς τὸ ἐμπόριον δοκῶν, διαφόρων δια-
στάσεων (πάτερα) καὶ κορμῶν πρὸς πρίσῃν σανίδων, ὑπὸ

(1) Μόνον ἡ λογιστικὴ ἐξελέγξις τῶν Οἰκ. Ἐφόρων, ἀφ' ὅτου ἤρ-
ξατο ἡ ἐργασία αὕτη ἐν τῷ τμήματι τῶν δασῶν ὑπὸ εἰδικοῦ ὑπαλ-
λήλου, ἀπέφερε Δρχ. 25—26,000 κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη καὶ παρ' ὅλην
τὴν ὑπὸ τῶν Οἰκ. Ἐφόρων καταβαλλομένην ἤδη προσοχὴν πρὸς ἀπο-
φυγὴν τῶν καταλογισμῶν τούτων, ἐξακολουθεῖ ἀποφέρουσα ἔτι αὕτη
χιλιάδας τινὰς Δρχ. μῶν ἐτησίως.

τῶν ἐν Πάτραις ἐργοστασίων. Αἱ ὑλοτομίαι αὗται ἐνερ-
γήθησαν κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα κυρίως εἰς τὰ Δασαρχεῖα
Εὐρυτανίας, Ἀρτης, Καλαμπάκας καὶ Τρικκάλων καί
τινες ἐν Καρδίτῃ. Ἀπὸ τοῦ ἔτους ὅμως 1898, αἱ ὑλο-
τομίαι αὗται καὶ λόγῳ τῆς ἐξαντλήσεως τῶν δασῶν,
καὶ λόγῳ τοῦ συναγωνισμοῦ μὲ τὴν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ
εἰσαγομένην ξυλείαν, κατὰ δὲ τὰ τρία τέλευτα ἔτη, καὶ
λόγῳ τῆς μειώσεως τῆς νομισματικῆς διαφορᾶς, περιο-
ρίσθησαν ἤδη κάτω τοῦ ἡμίσεως ἀρχικοῦ ποσοῦ. Περιέρ-
γως ὅμως ἐν ᾧ ἔδει νὰ περιορισθῇ ἀναλόγως τὸ ἔτησίως
ὕλοτομούμενον ποσόν, ἐξηκολούθησε τοῦτο σχεδὸν αὐξά-
νόμενον, καθότι εἰς τὰ διάφορα ἄλλα Δασαρχεῖα παρετη-
ρήθη γενικῶς αὐξήσις τῶν ἐκ τῶν δασῶν ἐσόδων, οὐχί
βεβαίως, διότι ἡὔξησαν ἀποτόμως αἱ τοπικαὶ ἀνάγκαι ἐντὸς
τετραετίας, ἀλλ' ἀπλούστατα, διότι ἐξασκηθείσης ἐντονω-
τέρας ἐπιτηρήσεως, περιορίσθη ἡ πλῆθὺς τῶν παρανόμων
ὕλοτομιῶν. Ἡ ἐκ τῆς αὐξήσεως ταύτης διαφορὰ ἀνῆλθεν
ἐν συνόλῳ, εἰς τὰ λοιπὰ Δασαρχεῖα τοῦ Κράτους, εἰς τὸ
μέγα σχετικῶς ποσόν τῶν 400 χιλ. ὀρχ. περίπου.

4ον) Οἱ λεπτομερεῖς πίνακες μαρτυροῦσι προσέτι, ὅτι
ὅπου ὑπηρέτησε Δασάρχης νέος καὶ δραστήριος, μὲ προσω-
πικὸν ἐπιτηρούμενον καὶ μὲ ὑπαξιωματικὸν ἱκανόν, ἀμέ-
σως καὶ ἐντὸς μηνὸς μόνον, ἐπῆλθε πολλάκις διπλασια-
σμὸς τῶν ἐσόδων τοῦ Δασαρχείου. Τοῦναντίον, ὅπου, εἴτε
ἔλειπε τακτικὸς Δασάρχης, εἴτε ἦτο δι' οἰονδήποτε λόγον
ἀδρανὴς οὗτος καὶ ἔμενε τὸ ἀστυνομικὸν προσωπικὸν ἀνε-
πιτήρητον, τὰ ἔσοδα κατήρχοντο ἀποτόμως.

Τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα ἐξάγεται ἐκ τῆς μελέτης τῶν
λεπτομερῶν πινάκων καὶ ὡς πρὸς τὰς συχνὰς τοῦ προσω-
πικοῦ μεταθέσεις. Μετὰ μεταθέσεις συχνὰς, ἐπῆλθεν

ἀμέσως καταφανής ἐλάττωσις τῶν ἐκ τῶν δασῶν ἐσόδων, παραλειπομένων, ἐννοεῖται, τῶν ἄλλων ζημιῶν.

5ον) Ἐκ τῆς συγκρίσεως, τῶν ὑπὸ τῆς στατιστικῆς τῶν δασῶν ἀναγραφομένων ποσῶν ξυλείας καὶ ἰδίως καυσοξυλείας καὶ ἀνθράκων, πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῆς χώρας καὶ τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ, τὰς κατὰ μέσον ὄρεν καὶ ἐπὶ τῇ βάσει δεδομένων ἄλλων χωρῶν, ὧν αἱ συνθήκαι προσομοιάζουσι πρὸς τὰς τῆς ἡμετέρας, ὡς τῆς Ἰταλίας λ. χ. ὑπολογιζομένης, συνάγομεν τὸ ἀσφαλὲς συμπέρασμα, ὅτι λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν καὶ τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγχομένων διαφορῶν δασικῶν προϊόντων, ἤτοι ξυλείας, καυσοξυλείας καὶ ἀνθράκων ἰδιά, τὸ ὅλον τοῦ ποσοῦ τῶν ἐγγυρίων ἁμειδῶν προϊόντων καὶ τῶν εἰσαγχομένων τοιούτων, δὲν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀνάγκας ἡμῶν καὶ συνεπῶς κατ' ἀνάγκην δεῖν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἐν εἶδος ἀδήλου πόρου, διὰ τὰ ἀπαιτούμενα ἡμῖν δασικά προϊόντα. Ὁ ἀδήλος οὗτος πόρος δὲν εἶνε ἄλλος, ἢ ὁ τῆς λαθραίας ὑλοτομίας, ὃ κατὰ τοὺς στατιστικούς ὑπολογισμούς παρέχων εἰς τὴν κατανάλωσιν, ἐκ μὲν τῆς οἰκοδομησίμου ξυλείας, τοῦλάχιστον ἐν 20—30 %, ἐπὶ πλέον τῆς ἐπισήμως βεβαιουμένης ὡς ὑλοτομουμένης, ἐκ τῆς καυσοξυλείας ὅμως καὶ τῶν ἀνθράκων, τοῦλάχιστον, ἐν 50—60 %, ἐπὶ πλέον, ἂν μὴ καὶ ἄνω τούτου.

Περὶ τὸν νὰ εἶπω, ὅτι τὸ μόνον κατὰ τοῦ πόρου τούτου τελεσφόρον φράγμα, θὰ εἶνε ἡ προτεινομένη ὀργάνωσις τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας, τῇ καταβολῇ τῆς πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένης δαπάνης.

Εἰς τὸ Γ'. μέρος τῆς παρούσης μελέτης θὰ ἀναπτύξωμεν καὶ τὰ ἄλλα ἀποτελέσματα, ἅτινα μετὰ πεποιθή-

σεως προσδοκῶμεν ἐκ τῆς ὁργανώσεως τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας καὶ ὧν τινα ἔχουσιν ἐπίσης καὶ ἄμεσον οἰκονομικὴν ἐπίδρασιν, ἐπὶ τῶν ἐκ τῶν δασῶν καὶ πολλάκις καὶ ἐπὶ ἄλλων δημοσίων ἐσόδων.

Τελευτῶντες τὴν ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν ἐξέτασιν τοῦ δυνατοῦ τῆς ἐφαρμογῆς καὶ παρ' ἡμῖν ὁργανωμένης ὑπηρεσίας τῶν δασῶν, κατὰ τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις, ἐν ἔτι ἔχομεν νὰ τονίσωμεν. Πᾶσα διοργάνωσις τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν, ἣν θὰ ἐπιχειρίσωμεν ἐν τῷ μέλλοντι, δεῖν νὰ γείνη κατὰ τρόπον ἐπιτρέποντα τὴν πλήρη καὶ τελείαν ὁργάνωσιν τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν, κατὰ Δασαρχεῖα ἢ διαχειριστικὰς περιφερείας, οὕτως, ὥστε τὸ ἐκάστοτε μορφούμενον εἰδικὸν προσωπικόν, νὰ μὴ διασπείρηται, εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀπανταχοῦ τοῦ Κράτους, ἀλλὰ νὰ ἀντικαθιστᾷ καὶ συμπληροῖ, ὁλόκληρον τὸ προσωπικὸν μιᾶς νέας διαχειριστικῆς περιφερείας. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον, θ' ἀρχίσωμεν νὰ περισώζωμεν καὶ διαχειριζόμεθα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὰ σπουδαιότερα ἡμῶν δάση, ταυτοχρόνως δὲ θέλει καταστεῖ καταφανής, ἡ μεταξὺ τῶν κανονικῶς καὶ τῶν κατὰ τὸ κρατοῦν ἤδη σύστημα, διαχειριζομένων δασῶν, σύγκρισις. Τέλος, διὰ τοῦ τρόπου τούτου, θέλει ἐπέλθῃ βεβαίως καὶ ἑτέρα αὐξησης, καὶ δὴ ἄμέσως, εἰς τὰ δημόσια ἡμῶν ἔσοδα, ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως πολλῶν καὶ ἀρκετὰ πολυτίμων δασῶν ἡμῶν, καὶ εἰς τὰ ὅποια, ἡ σημερινὴ ὑπηρεσία δὲν τολμᾷ νὰ ἐπιτρέψῃ οἰανδήποτε ἐκμετάλλευσιν, ὑπὸ τὰς ἰσχυροῦσας ἀστυνομικὰς ἰδίως συνθήκας, φοβουμένη μήπως ἡ ἐκμετάλλευσις αὕτη, ὑφ' ὅσον δῆποτε περιοριστικοὺς ὅρους καὶ ἂν γείνη, ἀποβῇ καταστρεπτικὴ διὰ τὸ μέλλον των.

Τ' ἄνωτέρω ἐκτεθέντα ἐλπίζω νὰ ἔπεισαν τοὺς ἀναγνώστας μου, ὅτι ἡ διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας ἐνδεικνυμένη δαπάνη, οὔτε ὑπερβολικὴ εἶνε, σχετικῶς πρὸς τὰ μέσα ἡμῶν καὶ τὰ ἐκ τῶν δασῶν ἔσοδα, ἀλλ' οὔτε καὶ ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν ἀσύμφορος, ἀφ' οὗ καὶ μόνον ὑπὸ καθαρῶς ταμιευτικὴν ἔποψιν, ἂν ἐξετάσωμεν τὸ ζήτημα, παραλείποντες πᾶσαν ἄλλην ἔμμεσον ἐκ τῶν δανῶν ὠφέλειαν, ἣν θέλει ἐπιφέρει ἡ ὑποδεικνυομένη διοργάνωσις, πάλιν ἡ δαπάνη αὕτη θέλει εἶσθαι δαπάνη τελείως παραγωγικὴ, δι' ἧς, ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ, θέλει ἐπιτευχθῇ σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ αὐξήσις τῶν δημοσίων ἐκ τῶν δασῶν ἐσόδων, πολυπλασσία τῆς καταβληθησομένης δαπάνης.

Ἐξετάσωμεν ἤδη ἐν ὀλίγοις τί δυνάμεθα νὰ πράξωμεν προσωρινῶς, πρὸς βελτίωσιν τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας, μέχρι τῆς τελείας ὀργανώσεως αὐτῆς.

Βον) Προσωρινὰ μέτρα μέχρι τῆς ὀριστικῆς ὀργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν

Πανθ' ὅσα προείπομεν ἐν τῷ Κεφαλαίῳ τούτῳ ἀφορῶσι τὴν ὀριστικὴν ὀργάνωσιν τῆς ὅλης ὑπηρεσίας τῶν δασῶν. Ἐρωτᾶται ἤδη: Καὶ μέχρις ὅτου ὀργανωθῇ ἡ ὑπηρεσία αὕτη, δὲν εἶνε δυνατόν νὰ πράξωμέν τι, πρὸς ἀναχαίτισιν τῆς ὁσημέραι προοῦσης καταστροφῆς τῶν δασῶν ἡμῶν, καὶ νὰ προπαρασκευάσωμεν κάπως τὸ ἔδαφος, διὰ τὴν μέλλουσαν ὑπηρεσίαν;

Ὅφειλω εἰλικρινῶς νὰ ὁμολογήσω, ὅτι φοβοῦμαι φοβερὰ πάντα τὰ λεγόμενα προσωρινὰ μέτρα, διότι ἂν μὴ ληθῇ ταῦτοχρόνως πρόνοια περὶ τῆς ὀριστικῆς διορ-

γνώσεως, εἶνε κίνδυνος, ὅπως ἐπανελημμένως τοῦτο συνέβη, καθ' ἃ προεξεθέσαμεν, εἶνε κίνδυνος, λέγω, νὰ διανύσωμεν μακρὰν σειρὰν ἐτῶν, μὲ τὰ προσωρινὰ, μόνον μέτρα, τὰ ὅποια παρ' ἡμῖν καταντῶσι πάντοτε νὰ ἐπαληθεύωσι τὴν ῥῆσιν, «ὅτι οὐδὲν μονιμώτερον τῶν προσωρινῶν μέτρων». Μόνον ὑπὸ τὸν ὅρον ἄρα τῆς θεσπίσεως τῆς ὀριστικῆς καὶ μονίμου ὁργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας καὶ κατόπιν ταύτης, δυνάμεθα, ἂν θέλωμεν, νὰ σκεφθῶμεν καὶ περὶ τινων δυνατῶν μέτρων προσωρινῶς μόνον καὶ μέχρι συμπληρώσεως τῆς ὅλης ὁργανώσεως ἐφαρμοστέων.

Κυρίως εἰπεῖν προσωρινὰ μέτρα εἶνε αὕτη αὕτη ἡ ἐπικρατοῦσα τὴν σήμερον ὁργάνωσις τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας. Ἐπειδὴ ὅμως αὕτη, ὅσον ὑπὸ διαχειριστικὴν, ὅσον καὶ ὑπὸ ἀστυνομικὴν ἔποψιν, εἶνε τελείως ἀνεπαρκής, πᾶν προσωρινὸν μέτρον πρὸς βελτίωσιν τῆς σημερινῆς καταστάσεως, δεόν ν' ἀφορᾷ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς σημερινῆς ὑπηρεσίας.

Εἶνε γνωστόν, ὅτι ἡ σημερινὴ ἐξωτερικὴ δασικὴ ὑπηρεσία ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς ἐπιθεωρητοῦ, ἐκ τεσσάρων ἐπιστημόνων δασολόγων, δασαρχῶν, ἐκ 14 ἀρχιφυλάκων καὶ 93 δασοφυλάκων, ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς Βυτίνης καὶ ἐξ 26 δασαρχῶν, ἀξιωματικῶν τῆς χωροφυλακῆς, 38 ἀρχιφυλάκων ὑπαξιωματικῶν (ὑπενωμοτάρχαι καὶ ἐνωμοτάρχαι) καὶ 190 δασοφυλάκων (χωροφύλακες).

Κατὰ ταῦτα, καὶ συμφώνως πρὸς τὰ προηγουμένως ἐκτεθέντα, ἡ σημερινὴ ὑπηρεσία πάσχει ἀπὸ τελείαν ποσοτικὴν καὶ ποιοτικὴν ἀνεπάρκειαν. Ἐπειδὴ δὲ καθ' ἃ προείπομεν, δὲν εἶνε δυνατόν νὰ θεραπευθῶσιν ἀμέσως τὰ κακὰ ταῦτα, ἀλλ' ἀπαιτοῦσι μίαν δεκαετίαν περὶπου

πρὸς θεραπείαν τῶν, ἔπεται, ὅτι δύο τινὰ προσωρινὰ μέτρα δυνάμεθα νὰ λαβώμεν, ἤτοι πρῶτον μέτρα, πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς σημερινῆς ὑπηρεσίας ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν ἀστυνομικῶν αὐτῆς καθηκόντων, περὶ ἃ καὶ μόνον ἀσχολεῖται, καὶ δεύτερον, εἰ δυνατόν, μέτρα τινά, πρὸς προλείανσιν τοῦ ἔργου τῶν μελλόντων δασολόγων δασαρχῶν.

Ἡ ἐνίσχυσις τῆς σημερινῆς ἀστυνομικῆς ὑπηρεσίας δὲν δύναται νὰ γείνη κατὰ τὴν γνώμην μου ἄλλως, ἢ δι' ὁμογενοῦς προσωπικοῦ, πρὸς τὸ σήμερον ὑπηρετοῦν τοιοῦτο. Καὶ διὰ μὲν τὸ κατώτερον προσωπικόν, δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος ἢ ὁ τῆς ἐνισχύσεως ἐπὶ τινὰ ἔτη διὰ 200—300 ἔτι χωροφυλάκων, οἵτινες κατ' ἔτος θὰ ἐλαττοῦνται ἀνὰ 25 μὲν, κατὰ τὰ πρῶτα δύο ἔτη, ἀνὰ 50—60 δέ, κατὰ τὰ ἀκόλουθα ἔτη, μέχρις ὁλοσχεροῦς ἀντικαταστάσεώς τῶν, ὑπὸ τῶν μελλόντων τακτικῶν δασοφυλάκων.

Διὰ τὸ προσωπικόν τῶν δασαρχῶν, δεόν νὰ ληθῇ ὑπ' ὅψιν πρωτίστως, ὅτι αἱ σημεριναὶ τριάκοντα δασαρχικαὶ περιφέρειαι, αἱ παρακολουθοῦσαι τὰς διοικητικὰς τοιαύτας, εἶνε πολὺ ὀλίγαι καὶ ὑπερβαλλόντως ἐκτεταμέναι, ἢ ὥστε νὰ δύνανται εἰ κκ. δασάρχαι νὰ ἐπιτηρῶσιν αὐτάς καὶ ἐξελέγχωσι τὰ ἐν αὐταῖς ἐγκάτεσπαρμένα ὄργανά τῶν μετ' ἐπιτυχίας, ὅσον δήποτε δραστήριοι καὶ ἀν ὑποτεθῶσι. Δέον συνεπῶς χάριν αὐτῆς ταύτης τῆς ἐξασκήσεως, τῆς ἀπαιτουμένης ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως, πρὸς προφύλαξιν τῶν δασῶν ἡμῶν, νὰ αὐξήσωμεν τὰς περιφέρειας ταύτας, τοῦλάχιστον εἰς τεσσαράκοντα, πρὸς τὸ παρὸν καὶ προσωρινῶς, ὑποδαιριούντες τινὰς τῶν μεγίστων ἐξ αὐτῶν, ὡς τὴν τῆς Εὐβοίας λ. χ., ἥτις

περιλαμβάνει καὶ τὰς τρεῖς ἐπαρχίας, Χαλκίδος, Ξηροχωρίου καὶ Καρυστίας, τὴν τῆς Ἀργολίδος, ἣτις περιλαμβάνει Ἀργολίδα, Ναύπλιον, Τροιζηνίαν, Ἑρμιονίδα καὶ τὰς νήσους, τὴν τῆς Αἰτωλίας, ἣτις περιλαμβάνει Μεσολόγγιον καὶ Τριχωνίαν καὶ ἄλλας τινάς, καθ' ἑαυτὰς ἀπεράντους, ὡς τὴν τῆς Καλαμπάκας, Τρικάλων, Ἀττικῆς κτλ. εἰς δύο ἢ τρεῖς τοιαύτας. Πρὸς ἐπίτευξιν τούτου, ἀπαιτεῖται ἡ ἀπόσπασις δέκα ἔτι ἀξιωματικῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δασῶν, προσωρινῶς βεβαίως καὶ μόλις ἐπὶ μίαν τετραετίαν τὸ πολὺ, ἂν ἀμέσως συστήθῃ ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ τῶν δασαρχῶν. Εἶπον ἀξιωματικῶν, χωρὶς νὰ καθορίσω τὸ σῶμα, διότι νὰ μὲν οἱ κκ. ἀξιωματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς εἶνε ἀναντιρρήτως οἱ ἀρμοδιώτεροι πρὸς ἐπιτέλεσιν ἀστυνομικῶν καθηκόντων, ἐπειδὴ ὁμοῦς τούτου ἔνεκεν ἀκριβῶς εἶνε καὶ ἀπαραίτητοι διὰ τὴν σχετικὴν ὑπηρεσίαν, φρονῶ, ὅτι ἡ ἀπόσπασις τῶν ἀπαιτούμενων ἡμῶν ἀξιωματικῶν, δύναται νὰ γίνῃ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων σωμάτων καὶ δὴ μεταξύ τῶν νεωτέρων καὶ ἐμπείρων κάπως περὶ τὰς τοπογραφικὰς ἐργασίας κ. κ. ἀξιωματικῶν, ὅπως δυνηθῶμεν δι' αὐτῶν νὰ καταρτίσωμεν, κατὰ τὴν τετραετίαν ταύτην, τοὺς τοπογραφικοὺς χάρτας τῶν σπουδαιοτέρων ἡμῶν δασῶν καὶ οὕτω, οἱ πρῶτοι διοριζόμενοι δασολόγοι δασάρχαι δυνηθῶσιν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τοπογραφικῶν τούτων σχεδίων, τῶν συνταχθησομένων κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ Νόμου, περὶ διακρίσεως καὶ ὁροθεσίας δασῶν, νὰ προβῶσιν ἀμέσως, εἰς διαχειριστικὰς ἐργασίας καὶ μὴ βραδύνωσι ταύτας, ἀσχολούμενοι πρῶτον εἰς τὴν σύνταξιν τῶν σχετικῶν τοπογραφικῶν σχεδίων, ἅτινα προαπαιτοῦνται διὰ πᾶσαν σχετικὴν ἐργασίαν. Ἄς μοὶ ἐπιτραπῇ δὲ νὰ φρονῶ,

ὅτι ἡ προσωρινὴ αὕτη ἐνασχόλησις τῶν κκ. ἀξιωματικῶν τοῦ πεζικοῦ ἢ καὶ ἄλλων ὅπλων, εἰς φαινομενικῶς ἀλλότρια πρὸς τὴν κυρίαν αὐτῶν ἐργασίαν καθήκοντα, οὐ μόνον πρόξενος βλάβης δὲν θέλει γίνεῖ εἰς αὐτοὺς, ἀλλὰ τοῦναντίον θὰ προσκομίσῃ αὐτοῖς καὶ πολλὰς ὠφελείας, διότι καταγινόμενοι, περὶ τὴν σύνταξιν τῶν διαγραμμάτων τῶν δασῶν ἰδίᾳ, καὶ τὴν λεπτομερῆ γνῶσιν τῆς χώρας, θέλουσιν ἀποκτήσῃ ἐκ τούτου, καὶ εἰς ἔργον συναφές πρὸς τὸ κύριον αὐτῶν ἔργον θέλουσι κυρίως ἀσχοληθεῖ.

Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο δύνανται νὰ ὑποβοηθήσωσι σημαντικῶς τοὺς κκ. ἀξιωματικοὺς καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν εὕρισκομένων γεωμετρῶν.

Διὰ τῆς ὡς ἄνω ἐνισχύσεως, θὰ δυνηθῶμεν νὰ συγκεντρώσωμεν ἐν Ἀθήναις καὶ δύο ἢ τρεῖς ἐκ τῶν δασολόγων, ὅπως διδάξωσιν ἐν τῇ ἰδρυθησομένῃ Σχολῇ, ἐφαρμοζόντες ταυτοχρόνως καὶ ἐν μικρᾷ τινι παρακειμένῃ δασικῇ περιφερείᾳ, διαχειριστικόν τι σχέδιον, χάριν τῆς ἐμπράκτου τῆς διδασκαλίας ἐφαρμογῆς.

Ἡ ἔλη ἐτησίᾳ δαπάνη, δι' ἧς θὰ ἐπιβαρυνθῇ ὁ προϋπολογισμὸς τῶν ἐξόδων, ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω προσωρινῶν μέτρων, θέλει ἀνέλθει εἰς 30—35 χιλ. δραχμὰς, ποσὸν, ὅπερ ἀφ' ἐνὸς μὲν θὰ καλυφθῇ ἀμέσως καὶ ἐντὸς τοῦ πρώτου ἔτους, δι' ὑπερδιπλάσιων ἐσόδων, ἐκ τοῦ περιορισμοῦ ἔστω καὶ κατὰ 10 % τῶν γενομένων παρανομειῶν, καὶ ὅπερ ἀφ' ἑτέρου μετὰ τινα ἔτη καὶ ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ὑπηρεσίας, θέλει τελείως ἀπαλειφθεῖ ἀπὸ τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν ἐξόδων.

Ἀφ' οὗ διεξήλθομεν ἤδη πάντα τὰ ἀφορῶντα τὴν διορ-

γάνωσιν τῆς ἀναγκαιούσης ἡμῖν δασικῆς ὑπηρεσίας, τὰ ὅποια ἐλάχισται νομοθετικαὶ διατάξεις δύνανται νὰ περιλάβωσι, γεννᾶται βεβαίως εἰς πάντα τῶν ἀναγνωστῶν μου ἡ φυσικὴ ἐρώτησις. « Ἀρκεῖ μόνον ἡ τοιαύτη ὀργάνωσις πρὸς σωτηρίαν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν δασῶν ἡμῶν; ἢ ἀπαιτοῦνται καὶ ἄλλα μέτρα; καὶ ποῖα εἶνε ταῦτα; »

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἐπιβαλλόμενα γενικὰ μέτρα πρὸς προστασίαν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν δασῶν ἡμῶν.

Πρέπει νὰ ἐννοηθῇ καλῶς παρὰ παντὸς ἐνδιαφερομένου διὰ τὴν δασικὴν ἀποκατάστασιν τῆς πατρίδος ἡμῶν, ὅτι καὶ ἡ σκέψις καὶ πρὸς λήψιν οἰουδήποτε νομοθετικοῦ μέτρου, ἀφορῶντος τὴν προστασίαν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν δασῶν ἡμῶν, ἀποτελεῖ αὐτόχρημα οὐτοπίαν, ἐφ' ὅσον δὲν ὀργανοῦται ἡ εἰδικὴ ὑπηρεσία, περὶ ἧς διελάβομεν ἐν τῷ προηγουμένῳ Κεφαλαίῳ. Εἶνε ἀπείρως προτιμώτερον νὰ μὴ νομοθετηθῇ ἀπολύτως οὐδεμία ἄλλη διάταξις, ἀφορῶσα τὰ δάση καὶ νὰ περιορισθῶμεν μόνον εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῆς κατὰ τὰ προηγουμένα ἀπαιτουμένης ὑπηρεσίας, λειτουργούσης, ἔστω καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κειμένων Νόμων, ἢ ν' ἀμελήσωμεν ταύτην καὶ νὰ θεσπίσωμεν, ἔστω καὶ τὰς νεωτεριστικωτάτας περὶ δασῶν διατάξεις. Ὅχι μόνον τὸ ἀδύνατον τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ σύγχυσις, ἣν θέλουσιν ἐπιφέρει, εἰς τὰ ἔστω καὶ κακῶς κείμενα, πρόξενοι κακοῦ μάλλον ἢ καλοῦ δύνανται

ν' ἀποβῶσιν. Διὰ ταῦτα, τὰ κατωτέρω ἐν τῷ παρόντι Κεφαλαίῳ ἐκτιθέμενα, ἐκτίθενται ἐπὶ τῇ προϋποθέσει διοργανωμένης ἤδη δασικῆς ὑπηρεσίας, ἄνευ τῆς ὁποίας, οὐδὲν ἐστὶ τῶν δεόντων γενέσθαι.

Βεβαίως, ἡ ὁργάνωσις τῆς ὑπηρεσίας ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον ἀσφαλὲς βῆμα τῆς προσόδου τοῦ δασικοῦ κλάδου· ταύτης ὅμως προϋπαρχούσης, ἀπόκεινται εἰς τὴν Πολιτείαν δύο ἕτερα καθήκοντα νομοθετικά, ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς καθορισμὸν τοῦ ἔργου τῆς ὁργανωθείσης ὑπηρεσίας, ἐν τε ταῖς γενικαῖς αὐτοῦ γραμμαῖς, καθὼς καὶ ἐν ταῖς λεπτομερείαις, ἀφ' ἑτέρου δὲ, πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτῆς καὶ παροχὴν αὐτῇ τῶν μέσων, δι' ὧν δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ τὸ ἔργον αὐτῆς καὶ παρεμπροδίσῃ πᾶσαν ἀντίθετον καὶ ἐπιβλαβὴ εἰς τοῦτο ἐνέργειαν. Ἐν ἄλλοις λόγοις, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπαιτεῖται ἡ θέσπισις τῶν νομοθετικῶν καὶ διατακτικῶν διατάξεων, αἵτινες καθορίζουσι τὰς βάσεις καὶ τὰς λεπτομερείας τοῦ ἔργου τῆς ὑπηρεσίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ θέσπισις τῶν κρίνικων καὶ ἀστυνομικῶν διατάξεων, αἵτινες δίδουσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τὴν δύναμιν τῆς ἀμύνης, κατὰ τῶν ὁπωσδήποτε παραβλαπτόντων τὸ ἔργον αὐτῆς.

Καί· εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔχομεν πολλὰς νομοθετικάς καὶ διατακτικάς διατάξεις, οἱ νόμοι ὅμως οὗτοι ἢ καὶ τὰ Β. Δ., ἐξαιρέσει ἐλαχίστων νεωτέρων, εἴτε στεροῦνται τελείως βάσεως ἐπιστημονικῆς, συμφώνως πρὸς τὴν σημερινὴν ἐπιστημονικὴν δασολογικὴν ἀντίληψιν, εἴτε εἶνε ἀσαφεῖς ἢ ἀτελεῖς καὶ ἄσχετοι ὅλως πρὸς ἀλλήλους, δι' αὐτὸ καὶ ἀνεφάρμοστοι ἢ ἄνευ ἀγαθοῦ ἀποτελέσματος.

Δὲν προτίθεμαι νὰ πρεβῶ ἐνταῦθα εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ὑπαρχόντων νόμων καὶ τὴν ἀνάπτυξιν ὅλων τῶν λε-

πτομερειῶν τῶν ἀπαιτουμένων νέων τοιούτων. Τὸ τοιοῦτον καὶ μακρὸν καὶ ἀνιαρὸν καὶ ἀσχετον ἴσως, πρὸς τὸν διὰ τοῦ παρόντος ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν θὰ ἦτο, φρονῶ ὁμῶς, ὅτι δεόν νὰ ἀναφέρω ἐν ὀλίγοις τὰ σπουδαιότερα τῶν μέτρων, ἅτινα ἀσχέτως πρὸς τὴν διοργάνωσιν τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας, δεόν νὰ λάβωμεν ταῦτοχρόνως σχεδόν, ἢ καὶ ἐντὸς βραχείας χρονικοῦ διαστήματος, ὅπως καὶ εὐκολώτερον καὶ ὠφελιμώτερον καταστήσωμεν τὸ ἔργον αὐτῆς.

Τὰ κατὰ τ' ἀνωτέρω ἐπιβαλλόμενα οὐσιώδη μέτρα, δυνάμεθα ν' ἀναγάγωμεν εἰς τρεῖς κυρίως κατηγορίας, ἥτοι:

1^{ον}) Μέτρα διαχειριστικά.

2^{ον}) Ἀστυνομικαὶ καὶ ποινικαὶ διατάξεις περὶ δασῶν.

3^{ον}) Γενικὰ μέτρα, ἀφορῶντα κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ αἰσθημάτος τῆς πρὸς τὰ δάση ἀγάπης, καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς δασικῆς φυτείας ἐν Ἑλλάδι.

Ἰδῶμεν ἤδη λεπτομερέστερον ἐκάστην τῶν κατηγοριῶν τούτων.

1^{ον}) Μέτρα διαχειριστικά.

Εἰς τὰ μέτρα ταῦτα ἀνάγονται ὅλοι οἱ Νόμοι, τὰ Διατάγματα καὶ αἱ λεπτομερεῖς ὁδηγίαι, αἱ ἀφορῶσαι τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ διαχειριστικοῦ συστήματος εἰς τὰ δάση ἡμῶν. Πάντα ταῦτα ὁμῶς εἶνε ἀντικείμενα μελέτης τῶν εἰδικῶν καὶ ἐν ᾧ ἡ λεπτομερὴς ἀνάπτυξις των θὰ ἀπήτει τάμους ὁλοκληρήρους, δὲν θὰ ἐνδιέφερον, εἰμὴ τοὺς εἰδικοὺς μόνον. Τούτων ἕνεκεν, θὰ περιορισθῶμεν ἐνταῦθα, εἰς τὸ νὰ τονίσωμεν μόνον τὰ οὐσιώδη ζητήματα, περὶ ὧν δεόν νὰ ληφθῇ πρόνοια νομοθετικὴ ταῦτοχρόνως, ἢ ἄμα τῇ διοργανώσει τῆς ὑπηρεσίας, περὶ ἧς προείπομεν, διὰ θεσπί-

σεως ειδικου Νόμου «Περί διαχειρίσεως τῶν δασῶν ἡμῶν».

Ὁ Νόμος οὗτος, πλὴν τῶν γενικῶν ἀρχῶν περὶ διαχειρίσεως τῶν δασῶν, περὶ ὧν προείπομεν, δεόν νὰ προνοῇ καὶ περὶ τῶν ἐξῆς ζητημάτων.

α΄) Δι' αὐτοῦ δεόν νὰ καθορίζηται ὁ τρόπος τῆς διαχειρίσεως, οὐ μόνον τῶν δημοσίων, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς Κοινότητας, Μονάς, Δήμους, Σωματεῖα ἢ ιδιώτας ἀνηκόντων δασῶν. Δεόν τοῦτέστι νὰ τεθῶσιν αἱ βάσεις, συμφώνως πρὸς τὰς ὁποίας θὰ γένηται ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δημοσίων δασῶν καὶ θὰ ἐξασκῆται καὶ ἡ ἐποπτεία καὶ ὁ ἐλεγχος ἐκ μέρους τοῦ Κράτους, ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως, τῶν εἰς οἵονδήποτε ἄλλον ἰδιοκτῆτην ἀνηκόντων τοιούτων.

Κατὰ τὸ Β. Δ. τοῦ 1836 «Περί ἰδιοκτῆτων δασῶν» «ἡ ἐπιτήρησις πάντων, τῶν ἀναγνωρισθέντων ὡς ἰδιοκτῆτων δασῶν, ἀνήκει εἰς τὸ Δημόσιον καὶ ἡ ἐπιτήρησις αὕτη θέλει ἐνεργεῖσθαι κατὰ τὰς ἰσχυοῦσας διατάξεις, ὑπὸ τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν συντήρησιν καὶ διοίκησιν τῶν δημοσίων δασῶν ὑπαλλήλων». Δυστυχῶς ὅμως, οὔτε τὸ Διάταγμα τοῦτο, οὔτε ἄλλα, καθώρισαν τὸν τρόπον τῆς διαχειρίσεως τῶν δημοσίων δασῶν, καὶ τὸ μέτρον τῆς ἐπιτηρήσεως τοῦ Κράτους ἐπὶ τῶν ἰδιοκτῆτων τοιούτων, ἀλλὰ τοῦναντίον, δι' ἐιδικῆς διατάξεως τοῦ αὐτοῦ ἀρθρου καὶ Διατάγματος, ἐπαφίετο εἰς μέλλοντα Νόμον, οὐδέποτε δυστυχῶς θεσπισθέντα, ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἐκτάσεως τῆς ἐποπτείας τοῦ Κράτους, ἐπὶ τῶν ἰδιοκτῆτων δασῶν.

Ἐκτοτε, οὐδεὶς Νόμος μέχρι σήμερον καθώρισε τὸ μέτρον τῆς ἐπὶ τῶν ἰδιοκτῆτων δασῶν ἐπιτηρήσεως τοῦ Κράτους, καὶ δια τοῦτο ἐν τῷ «Περί διαχειρίσεως δασῶν Νόμῳ» πρέπει νὰ καθορισθῇ ἐπακριβῶς τοῦτο.

Ἐν τοῖς προηγουμένοις, καὶ εἰδικῶς ἐν τῷ κεφαλαίῳ «περὶ τοῦ ἀρμοδιωτέρου ἰδιοκτῆτου τῶν θαλάσσης», ἐγένετο λόγος περὶ τῆς σήμερον, σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀπανταχοῦ ἐπικρατούσης γνώμης, ὅτι δηλ. τὰ ἰδιοκτήτα θάλασσης, ὡς ἀντικείμενα κοινῆς ὠφελείας, δεόν νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς διαχειρίσιν συντηρητικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν, προσκομιάν πρὸς τὴν διὰ τὰ δημόσια θάλασση ἰσχύουσαν, καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν δημοσίων διαχειριστικῶν ὀργάνων ἐφαρμοζομένην. Τὸ οὐσιῶδες δηλ. ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶνε, ὅτι τὸ Δημόσιον πρέπει, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ καθορίζη διὰ τῶν ὀργάνων του (ἐπὶ σχετικῇ ἀποζημιώσει), τὸ ἐξ ἐκάστου ἰδιοκτῆτου θάλασσης, ἀναλόγως τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ ὕλοτομητέον ποσόν, ὅπως τὸ θάλασος ἐξακολουθῇ ὑφιστάμενον καὶ παραγόμενον ἐπὶ κοινῇ ὠφελείᾳ, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἀπαγορεύῃ, εἰς τὸν ἰδιοκτήτην πᾶσαν πράξιν, τείνουσαν εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ θάλασος, ὅποια ἢ ἐκχέρσασις, ὁ καταμερισμὸς κ.τ.λ., νὰ ἐπιβάλῃ δὲ καὶ ἐνεργείας, πρὸς βελτίωσιν τυχόν ὑπαρχουσῶν ἐλλείψεων, ὡς τὴν θάλασσωσιν καὶ ἀναδάσσωσιν κτλ. Ἐννοεῖται, οἱ βαρεῖς αὗτοι περιορισμοὶ δεόν νὰ ἀφορῶσιν ἐκεῖνα μόνον τὰ θάλαση, ἅτινα θὰ χαρακτηρισθῶσιν, ὡς ἔχοντα πρᾶγματι γενικὴν ἐπωφελεῖ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς χώρας καὶ ὧν τινων συνεπῶς δεόν νὰ μὴ ἐπιτραπῇ ἢ ὁπωσδήποτε καταστροφὴ. Τὸναντίον διὰ θάλαση φύσιμα ἐπὶ ἐδαφῶν, ἅτινα ἢ γεωργικὴ καλλιέργεια δύναται νὰ καταστήσῃ παραγωγικώτερα καὶ τὰ ὅποια δὲν ἔχουσι γενικὴν σημασίαν, δεόν ν' ἀφεθῇ ὁ ἰδιοκτήτης ἐλεύθερος, νὰ χρησιμοποίησιν καὶ διαχειρισθῇ ταῦτα, κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ, ὑπὸ τὸν ὅρον μόνον, νὰ εἶνε διαρκῶς παραγωγὰ τὰ ἐδάφη, ἐφ' ὧν ταῦτα φύονται.

β') Διὰ τοῦ αὐτοῦ Νόμου δεόν νὰ καθορισθῶσι ποῖα

δέον νὰ θεωρῶνται, ὡς δάση προστατευτικά τῆς χώρας καὶ διὰ τὰ ιδιόκτητα τριαῦτα, νὰ καθορισθῇ τρόπος βαθμιαίας ἀπαλλοτριώσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Κράτους, ὅπως διαφυλαχθῶσι ταῦτα, ὅσον ἐνεστὶ καλῆτερον. Ταῦτο χρόνως, δέον νὰ καθορισθῇ ἀκριβῶς καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν προστατευτικῶν δασῶν, ἐν σχέσει πρὸς τὴν χρησιμότητα καὶ τὸν σκοπὸν τῶν.

γ') Διὰ τοῦ αὐτοῦ Νόμου, δέον νὰ ἐξασφαλισθῇ πρῶτιστως ἡ κυριότης τοῦ Κράτους, ἐπὶ τῶν ἀνηκόντων Αὐτῷ δασῶν, τιθεμένου φραγμοῦ, εἰς τὰς ἐπὶ τῇ βάσει πολυετοῦς δῆθεν κατοχῆς γεννωμένας διεκδικήσεις τῆς κατοχῆς ἢ κυριότητος, διαφόρων δημοσίων δασῶν, ὑπὸ ιδιωτῶν. Ἡ ἀσφαλεστέρα καὶ ἀπλουστέρα μέθοδος εἶνε, ὅπως διὰ τοῦ Νόμου τούτου κηρυχθῶσι πάντα τὰ δημοσία δάση, ὡς ἀναπολλοτριώτα καὶ ἐξαιρούμενα τῆς συναλλαγῆς, τοῦλάχιστον τὰ ἅπαξ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἰσχύοντος σχετικοῦ Νόμου, καταμειρηθέντα καὶ ὁροθετηθέντα ποιαῦτα, ὡς ἰσχύει ἤδη τοῦτο εἰς πάντα ἀνεξαρτήτως τὰ Γερμανικὰ Κράτη καὶ ἐφ' ὅσον ἡδυνήθην νὰ ἐξακριβώσω καὶ εἰς τὰ λοιπὰ Εὐρωπαϊκά.

Εἶπεν, εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς παρούσης μελέτης, πῶσον ἐπιβλαβὴ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῶν δασῶν ἡμῶν ἐπιφέρουσιν, αἱ ἐτησίως διενεργούμεναι καταπατήσεις δημοσίων δασῶν, ὑπὸ διαφόρων ιδιωτῶν. Καὶ εἶνε μὲν κυρία ἀφορμὴ τοῦ κακοῦ τούτου ἡ ἔλλειψις ἐπαρκoῦς δασικῆς ἀστυνομίας καὶ ἡ ἔλλειψις κτηματολογίου τῶν δασῶν ἡμῶν, συντείνει ὅμως εἰς τοῦτο καὶ ἡ ἰσχύουσα νομολογία, καθ' ἣν τὰ δάση δὲν θεωροῦνται, ὡς ἐξηρημένα τῆς συναλλαγῆς, καὶ ἐπομένως τῆς διεκδικήσεως, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς νεμῆς ἢ τῆς κτη-

τικῆς παραγραφῆς, κατόπιν τριακονταετοῦς κατοχῆς. Τὰ δάση ὅμως καὶ λόγῳ τῶν ἐξ ἔθους ἐξασκουμένων ἐπ' αὐτῶν δουλειῶν καὶ λόγῳ τοῦ τρόπου τῆς ἀπολήψεως τῶν ἐξ αὐτῶν προϊόντων (νομῆς), ἥτις δύναται νὰ ἐξασκῇται ὑπὸ τοῦ ιδιοκτῆτου των, κατὰ χρονικὰς περιόδους μεμακρυσμένας ἀλλήλων, εἰς ὅσον κατὰ πενταετίαν, δεκαετίαν, εἰκοσαετίαν κτλ. ἔχουσιν ἀνάγκην τῆς διατάξεως τοῦ ἀναπαλλοτριώτου αὐτῶν, διότι φύσει παρέχουσιν μείζονα εὐκολίαν, πρὸς ἐξάσκησιν πράξεων νομῆς ἢ κατοχῆς ὑπὸ τρίτων καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ιδιοκτῆτου.

Πλὴν τούτων, τὰ δάση ἀποτελοῦσι δι' οἰκονομικοὺς καὶ διὰ δημοσιονομικοὺς λόγους, δημόσια κτήματα, ἅτινα καὶ τὸ Κράτος ὀφείλει νὰ μὴ ἐκχωρῇ ἐπὶ οἰσθήποτε ἀνταλλάγματι εἰς τρίτους, πλὴν σπανίων περιπτώσεων, καθ' ὅς διακανονισμὸς τῶν ὁρίων αὐτῶν μόνον, ἢ ἐπιβαλλομένη ἀπόκτησις γεωργικῶν ἐδαφῶν ἤθελεν ἐπιβάλλει μικρὰς ἀπαλλοτριώσεις ἢ ἀνταλλαγὰς.

Εἶπον ἐν ἄλλῳ Κεφάλαιῳ, ὅτι μετὰ τὴν μεγάλην γαλλικὴν ἐπανάστασιν, ὑπερίσχυεν κατ' ἀρχὰς ἡ γνώμη τῆς ἐκποιήσεως τῶν δημοσίων δασῶν. Πρὸς κάλυψιν δὲ διαφόρων ἀναγκῶν τοῦ δημοσίου ταμείου, πολλὰ Κράτη, ὡς ἡ Πρωσσία, ἡ Βαυαρία, ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Γαλλία ἰδίως, ἐπώλησαν πολλὰ ἐκ τῶν δημοσίων ἢ εἰς τὸ Στέμμα τότε ἀνηκόντων δασῶν των. Ἡ πείρα ὅμως ἐξηνάγκασε πάντα τὰ Κράτη ταῦτα, εἰς τὸ νὰ προβῶσι ταχέως καὶ μετὰ μεγάλων δαπανῶν, εἰς τὴν ἐξαγορὰν τῶν ἐκποιηθέντων δασῶν καὶ νὰ ἐξακολουθῶσι καὶ σήμερον ἐτι τὴν αὐτὴν τακτικὴν. Οὕτω, ἡ Γαλλία ἐπώλησεν εἰς ἰδιώτας, ἀπὸ τοῦ 1814 μέχρι τοῦ 1870, 3.526.450 στρεμμ. δάση ἀντὶ 360.400,000 στρ. ἀλλ' ἐν συνόλῳ, Κ. Μ. ΣΑΜΙΟΥ.—ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝ. ΔΑΣΕΩΝ 13

ἀπὸ τοῦ 1791, ὑπολογίζεται εἰς τὸ διπλοῦν ἢ ἑκτασις τῶν πωληθέντων δασῶν. Κατὰ τὸ 1872 εἶχε μόνον 9.638.730 στρεμ. δημόσια δάση καὶ μέχρι τοῦδε διὰ πολλῶν προσκτήσεων καὶ ἀναδασώσεων, τὰ ᾗξησέν εἰς 11.560,000 στρεμ. ἀγοράσασα 2.620,000¹⁾ στρεμ. γυμνῶν γαιῶν, ἰδίως ἐπὶ τῶν Ἀλπεων καὶ τῶν παρω-
κεανίων θινῶν, ὥς καὶ ἀνεδάσωσέν (*). Ἡ Πρωσία ἐπώλησεν ἀπὸ τοῦ 1820—1830, 2.691,000 στρεμ. καὶ μέχρι τοῦ 1862 καὶ ἄλλα πολλά, ὧν ἄγνωστος ὁ ἀκριβὴς ἀριθμὸς. Ἀπὸ τοῦ 1885 ὅμως, ᾗρξατο ἀγοράζουσα τοιαῦτα καὶ δὴ κατεστραμμένα, ἀγοράσασά μέχρι τοῦ 1900, 767.360 στρεμ. Τὸ αὐτὸ ἐγένετο καὶ ἐν Βαυαρίας καὶ ἐν Αὐστρίᾳ ἰδίως, ὅπου ἐπωλήθη τὸ ἥμισυ τῶν δημοσίων δασῶν, ἀπὸ τοῦ 1800 μέχρι τοῦ 1884, ἦτοι περὶ τὰ 6,344,000 στρεμ. καὶ δὴ τὰ παραγωγικώτερα, ὥς ἐκ τούτου δὲ καὶ τὰ ὑποληφθέντα δημόσια δάση ἀποδίδουσιν, ἐν σχέσει πρὸς τὰ λοιπὰ Εὐρωπαϊκά, ἐλαχίστην πρόσδοον.

Ταῦτα πάντα πείθουσιν ἡμᾶς, περὶ τῆς ἐπιβεβλημένης ἀνάγκης, ὅπως καταστῇ διὰ Νέμου ἀδύνατος πᾶσα περαιτέρω καταπάτησις δημοσίων δασῶν καὶ διεκδίκησις τῆς κατοχῆς καὶ κυριότητος αὐτῶν, ἐπὶ τῇ βάσει πράξεων νομῆς ἢ κατοχῆς, ἀπαλλασσομένου εὖτω καὶ τοῦ Δημοσίου ἀπὸ τῆς πληθύος τῶν ἐκάστοτε ἐγχειρομένων δικαστικῶν ἀγώνων, ἐν αἷς, διὰ πολλοὺς λόγους, δὲν δύναται νὰ ὑπερασπίσῃ ἐπαρκῶς τὰ δικαιώματά του, καὶ οἵτινες συνεπῶς, ἔχουσιν ὥς ἐπὶ

(¹⁾ Ἀπὸ τοῦ 1828 μέχρι τοῦ 1902 ἀπεψιλλώθησαν, ἐν Γαλλίᾳ, ἐκχερωθέντα τελείως ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν, ἰδιόκτητα δάση ἐκτάσεως 4.630.610 στρ.

τὸ πολὺ, δυσμενῇ πρὸς τὰ δημόσια συμφέροντα ἔκβα-
σιν. Βραδύτερον σὺν τῇ αὐξήσει τῶν ἐκ τῶν δασῶν
δημοσίων ἐσόδων, δύναται νὰ γείνη σκέψις καὶ περὶ αὐξή-
σεως τῶν δασικῶν κεφαλαίων τοῦ Δημοσίου, δι' ἐξαγο-
ρᾶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἰδιοκτητῶν δασῶν,

δ') Ὁ αὐτὸς Νόμος δεόν νὰ προνοήσῃ καὶ περὶ τῆς
ὑπὸ τοῦ Κράτους βαθμιαίας ἐξωνύσεως τῶν, εἴτε ἐξ
ἔθους, εἴτε ἐξ ἀμελείας, γεννηθεισῶν δουλειῶν, τοῦλά-
χιστον διὰ τὰ σπουδαιότερα τῶν δασῶν ἡμῶν, ἣ ὅπου
τοῦτο, ἕνεκα ἰδιαιτέρων λόγων, καθίσταται δυσχερές,
δεόν νὰ ληφθῇ πρόνοια περὶ διακανονισμοῦ τῶν δουλειῶν
καὶ ὑπαγωγῆς τῆς ἐξασκήσεως, τῶν ἐξ αὐτῶν ἀπορ-
ρεόντων δικαιωμάτων, ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ Κράτους.

Εἶπον ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης μελέτης, ὅτι αἱ ὑφιστά-
μεναι εἰς τὰ δάση ἡμῶν πολυειδεῖς δουλεῖαι εἶνε μία ἐκ
τῶν πολλαπλῶν ἀφορμῶν, αἵτινες προκαλοῦσι τὴν κατα-
στροφὴν αὐτῶν, ὀφειλαμένη κυρίως, εἰς τὴν ἔλλειψιν
πάσης διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν δασῶν ἡμῶν
καὶ εἰς ἐπικρατούσας τινὰς τοπικὰς συνθήκας.

Οὕτω λ. χ. οἱ κάτοικοι πολλῶν ἐκ πεύκης δασικῶν
μερῶν, συνηθίσαντες ἀνέκαθεν νὰ χρῶνται τῆς ρητίνης,
εἰς τὴν παρασκευὴν τῶν οἶνων των, ἐρητίνευον τὰς πεύ-
κας, καταβάλλοντες εἰς τὸ Δημόσιον τὸν νόμιμον φόρον.
Ρητινεύοντες ὁμῶς τὰς πεύκας, συνεβλήθησαν, οὕτως εἰ-
πεῖν, σιωπηρῶς μεταξύ των καὶ πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς δια-
πληκτισμοῦ, ἐπῆλθε καθορισμός, ἐκτὸς τῆς θέσεως καὶ τῶν
πευκῶν ἀκόμη, τὰς ὁποίας ἕκαστος ἐδικαιούτο νὰ ρητι-
νεύῃ. Οὕτω τὸ ἀρχικῶς ἰδανικὸν τοῦτο δικαίωμα, κατήντη-
σαν, ὡς ἐκ τῆς πολυετοῦς χρήσεως, νὰ θεωρῶσιν, ὡς πραγ-
ματικὸν καὶ νὰ θεωρῶσι τὰ ρητινεύμενα δάση, ὡς ἰδιο-

κτησίαν των σχεδόν, καίτοι καὶ διὰ τὴν ρητίνην, ἰδίως ὅμως διὰ τὴν ὕλοταμίαν, οἰασθῆποτε ξυλείας ἐν αὐτοῖς, ἐπλήρωνον φόρον, ὡς ἐπὶ δασῶν δημοσίων. Ἡ κατάστασις αὕτη προήλθεν, ἐκ τοῦ ὅτι διὰ τὴν συλλογὴν ρητίνης, δὲν ἐπέβαλεν ὁ Νόμος τὴν ἐκ τῶν προτέρων καὶ κατὰ τὴν λήψιν τῆς ἀδείας καταβολὴν τοῦ δικαιώματος τοῦ Δημοσίου, ἀλλ' ἀφήκεν νὰ ἐνεργῇται ἡ βεβαίωσις αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῆς συλλεγείσης ρητίνης.

Τὸ Δημοσίον οὐδὲν βεβαίως τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ, ὡς πρὸς τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν δασῶν τούτων ἀπώλεσεν· ἡ πολυετής χρῆσις ὅμως τοῦ δικαιώματος τῆς ρητινοσυλλογῆς, ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀτόμων καὶ τῶν ἐκδοχέων τῶν δικαιωμάτων των, ἐγέννησεν εἶδος δικαιώματος δουλείας ὑπὲρ τῶν ρητινευόντων, ὃ δὲ τρόπος τῆς ἐξασκήσεως τοῦ δικαιώματος τούτου ἀποβαίνει καταστρεπτικὸς διὰ τὰ δάση. Ὅτι δὲ ἐγένετο διὰ τὴν ρητινοσυλλογὴν, τὸ αὐτὸ ἐγένετο καὶ διὰ τὴν συλλογὴν τῶν βαλανιδίων καὶ κηκιδίων ἰδίως, καὶ τινων ἄλλων δασικῶν προϊόντων, πρὸ πάντων ὅμως, διὰ τὴν ἐντὸς τῶν δασῶν βοσκήν.

Τὸ Νομοθετικὸν Διάταγμα τῆς 4 Σεπτεμβρίου 1836 «Περὶ κανονισμοῦ τῆς βοσκῆς τῶν δασῶν» προὐνόησε μὲν, ὅπως τὰ ἐν ἀναπτύξει εὐρισκόμενα δάση, τὰ καέντα τοιαῦτα, καὶ ἐν γένει τὰ δασώδη μέρη, τὰ δυνάμενα ν' ἀλαπτυθῶσι διὰ τῆς περιφράξεως καὶ προστασίας, προφυλάσσονται ἀπὸ τῆς βοσκῆς, ἐλλείψει ὅμως καὶ πάλιν ἐπαρκoὺς ἀστυνομικοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ προκειμένου καὶ εἰδικoῦ διαχειριστικοῦ προσωπικοῦ, αἱ διατάξεις τοῦ ἐν λόγῳ Β. Διατάγματος, εἴτε οὐδόλως ἐφηρμόσθησαν, εἴτε ἐφηρμόσθησαν τόσον κακῶς, ὥστε ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῶν ν' ἀποτελῇ ἐκβίασιν τῶν ποιμένων μόνον καὶ ἄσκοπον περιορι-

σμόν. Οὕτως, ἀφεθείσης τῆς βοσκῆς σχεδὸν ἐλευθέρας, ἀφ' ἑνὸς μὲν, ἐθεωρήθη αὕτη ὑπὸ πολλῶν, ὡς πρᾶξις νομῆς ἢ αἰωνεὶ νομῆς, ἅτε περιορισθεῖσα εἰς τὴν ἀπόληψιν ἑνὸς μόνου τῶν προϊόντων τοῦ ἐδάφους, ἀφ' ἑτέρου ἐγεννήθησαν δικαιώματα δουλείας ὑπὲρ Κοινοτήτων ἢ Δήμων ἢ ἰδιωτῶν, οἵτινες διέθετον τὴν βοσκὴν, τῶν εἰς τὴν περιφέρειάν των ἀνηκόντων δασῶν, ἢ τῶν δασῶν, ἐφ' ὧν ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἔβοσκον αὐτοὶ μόνοι τὰ ποίμνιά των.

Διὰ πάσας ταύτας τὰς δουλείας, καθὼς καὶ διὰ τὰς ὑπὸ τῶν τουρκικῶν νόμων ἀναγνωριζομένας ταιαύτας, εἰς τινὰ δάση, χαρακτηρισθέντα ὑπὸ τοῦ Ὀθωμανικοῦ περὶ δασῶν Νόμου τοῦ 1867, ὑπὸ τὸ εἰδικὸν ὄνομα *Μπαλταλίκια* καὶ εὐρισκόμενα ἐν τῷ Νομῷ Καρδίτσας, δεόν νὰ προνοήσῃ ὁ περὶ διαχειρίσεως δασῶν Νόμος καὶ νὰ διακανονίσῃ ταύτας, διὰ περιορισμοῦ, καθορισμοῦ, μεταβολῆς, ἀνταλλαγῆς, μεταθέσεως ἢ ἐξωνύσεως αὐτῶν. Κυρίως ὁμῶς ἐπείγει τὸ τῆς βοσκῆς ζήτημα, ὡς προεῖπον, ἄνευ διακανονισμοῦ τῆς ὁποίας, εἶνε ἀδύνατον νὰ ἔχωμεν δάση.

Προκειμένου περὶ διακανονισμοῦ τῆς βοσκῆς, δὲν εἶνε βεβαίως μόνον τὸ ζήτημα τοῦ διακανονισμοῦ τῶν ἐπικρατουσῶν δουλειῶν, ὅπερ ἐπιβάλλεται. Ἀπαιτοῦνται πρὸς τούτοις καὶ ἄλλαι διατάξεις, ἀφορῶσαι τὴν λήψιν ἀμέσων καὶ ἐμμέσων μέτρων πρὸς περιορισμὸν τῆς αἰγιοβοσκῆς, ἀναλόγως τῶν ἐπιτοπίων συνθηκῶν· ἤτοι διατάξεις, ἀφορῶσαι τὸν διακανονισμὸν τοῦ τρόπου τῆς ἐξασκήσεως αὐτῆς, τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τοῦ εἶδους, τῶν ἐν ἐκάστῳ δάσει βοσκόντων ζώων καὶ τῶν βοσκησίμων δασικῶν ἐκτάσεων, καὶ τὸν χρόνον τῆς ἐξασκήσεως αὐτῆς. Πάντα ταῦτα ὁμῶς ἐν ταῖς λεπτομερεῖαις των εἶνε ἀντικείμενα μελέτης, τῶν ἐκασταχοῦ ἐπικρατουσῶν τοπικῶν συνθηκῶν. Ἐλμεθα κατ'

ἐξοχήν τόπος κτηνοτροφικός, καὶ μέτρα νομοθετικά, ἀπαγορεύοντα γενικῶς τὴν βόσκησιν αἰγῶν, ἢ τὴν ἐν τοῖς δάσεσι βόσκήν, θὰ ἦσαν ἄσκοπα καὶ θὰ εἶχον καὶ ἀντίκτυπον οἰκονομικῆς δυσπραγίας, διὰ τοὺς ὄρεινους ἰδίως πληθυσμούς. Διὰ ταῦτα, μόνον ὁ διακανονισμὸς αὐτῆς, κατὰ τρόπον μὴ παραβιάζοντα τὴν δασικὴν βλάστησιν, ἢτοι ἡ περίφραξις τῶν προφυλακτέων δασῶν, ὁ καθορισμὸς ἐιδιχῶν τόπων διὰ τὴν αἰγοβόσκήν, ἴσως ἴσως καὶ ὁ συνδυασμὸς αὐτῆς εἰς τινα μέρη μὲ τὴν δασοκομίαν καὶ ἰδίως, ἡ παραδειγματικὴ διδασχὴ τῶν χωρικῶν, ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους ἐγκατεστημένων δασικῶν ὀργάνων, πρὸς βαθμιαίαν ἀντικατάστασιν τῶν ἐκτρεφόμενων ζώων καὶ ἰδίᾳ τῶν αἰγῶν, ὑπὸ βοῶν καὶ ἀγελάδων, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν γεωργικὴν παραγωγὴν κτηνοτροφικῶν προϊόντων καὶ ἡ διδασχὴ ἀκόμη, πρὸς βελτίωσιν τοῦ γένους τῶν αἰγῶν, ἣτις θὰ ἐπιφέρῃ τὴν κατὰ τὸ ἥμισυ ἐλάττωσίν των, θὰ ἦσαν τὰ συντελεστικώτερα μέτρα, πρὸς βαθμιαίαν παρακώλυσιν, τῶν ἐκ τῆς βόσκης τῶν ποιμνίων τῶν αἰγοπροβάτων, ἐπερχομένων εἰς τὰ δάση ἡμῶν ζημιῶν. Ἐννοεῖται, ὅτι διὰ πάντα ταῦτα, ἀρμόδιοι θὰ εἴνε οἱ ἐπιστήμονες δασολόγοι καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦς ὅργανα τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας, ἐφαρμόζοντες τὰ ἀνωτέρω μέτρα, μόνον κατόπιν λεπτομεροῦς ἐπιτοπίου μελέτης.

Ἰδοὺ τί λέγει περὶ τῆς αἰγοβόσκης ὁ εἰδικῶς πραγματευθεὶς τὸ ζήτημα τοῦτο Fankbauser. «Εἰς τὸν διακανονισμὸν καὶ ὄχι εἰς τὰ δρακόντια μέτρα, εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς καλλιιεργείας τῆς χώρας, καὶ ὄχι εἰς τὴν δυσκόλευσιν τῆς ὑπάρξεως τῶν ὄρεινῶν πληθυσμῶν, εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς τύχης τῶν ἐργαζομένων, εἰς τὴν ὑποστήριξιν καὶ διδασκαλίαν των, περὶ τοῦ συμφέροντός των,

ἐν ἐνὶ λόγῳ εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ ἀνύψωσιν τῆς αἰγοτροφίας καὶ ὅχι εἰς τὴν κατὰπτωσιν τῆς, ὑπάρχει τὸ ἀληθὲς μέσον τοῦ διακανονισμοῦ, τῆς ἐν τοῖς δάσεσιν αἰγοβοσκῆς καὶ τῆς ἐλαττώσεως τῆς ἐξ αὐτῆς βλάβης».

Εἰς τὸ Κράτος ὁμῶς ἀπόκειται καὶ ἕτερον καθήκον, ὅπως θάπτον ἢ βράδιον τοῦτέστι καὶ κατόπιν μελέτης τῶν ἀρμοδιῶν, διευθετήσῃ διὰ Νόμου τὸ ζήτημα τῆς νομαδικῆς ποιμνιβοσκῆς. Ἡ διευθέτησις τοῦ ζητήματος τούτου, διὰ τῆς ὅπωςδὴποτε ἐπιτευχθήσομένης μονιμοποιήσεως τῶν νομάδων ποιμένων, εὐ μόνον τὰ δάση θέλει ἀπαλλάξει πολλῶν καταστροφῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν γεωργίαν θέλει λυτρώσῃ ἀπὸ τῶν καθιστωσῶν τὴν ἐξάσκησιν αὐτῆς προβληματικὴν ἀγροζημιῶν, ἐπιλύουσα κατὰ ¹⁰/10 σχεδὸν, τὸ ἄλυτον καὶ φλέγον ζήτημα τῆς ἀγροφυλακῆς. Μολονότι δὲ τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν ἀνήκει εἰς ἡμᾶς νὰ πραγματευθῶμεν, μολαταῦτα φρονῶ, ὅτι αἱ ἐκ τῆς νομαδικῆς ποιμνιβοσκῆς ζημίαι εἴνε τριαυταὶ καὶ τσαυταὶ, διὰ τε τὰ δάση καὶ τὴν γεωργίαν, ὥστε ἡ μονιμοποίησις τῶν νομάδων ποιμένων, πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῶν ζημιῶν τούτων, ἐπιβάλεται, ἔστω καὶ διὰ θυσίων καὶ παροχῶν αὐτοῖς, ὠρισμένων δασωδῶν δημοσίων ἐκτάσεων, πρὸς ὀριστικὴν ἐγκατάστασιν.

Τὰς λεπτομερείας τῆς μονίμου ἐγκαταστάσεως, διὰ τριαυτῆς παροχῆς βοσκησίμων δημοσίων γαιῶν, ἐπαφίημι εἰς ἀρμοδιωτέρους, συνιστῶν μόνον τὴν σύμπραξιν τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας, εἰς τὴν ὑπόδειξιν τῶν καταλλήλων μερῶν, πρὸς ἀποφυγὴν ἐνδεχομένων ζημιῶν, ἐκ παροχῆς δασῶν, ἀναγκαίων διὰ γενικαὺς λόγους, ἢ δασῶν κατ' ἐξοχὴν παραγωγῶν.

ε') Ὁ περὶ διαχειρίσεως δασῶν Νόμος δεῖν τέλος νὰ

προνοήσῃ καὶ περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου ζητήματος, τοῦ καθορισμοῦ τοῦ τρόπου τῆς ἐκποιήσεως τῶν δασικῶν προϊόντων ὑπὸ τοῦ Δημοσίου.

Κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἤδη παρ' ἡμῖν πρωτότυπον ὅλως σύστημα, τῆς ὑπὸ τοῦ Δημοσίου εἰσπράξεως, τῶν ἐκ τῶν δασικῶν προϊόντων δημοσίων ἐσόδων, πᾶς τις, "Ἑλλην ἢ ξένος, προσερχόμενος εἰς τὸν Οἶκ. Ἐφορον καὶ καταβάλλων τὸ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενον κατὰ κ. μ. δικαίωμα τοῦ Δημοσίου, δικαιούται νὰ λάβῃ ἄδειαν ὕλοτομίας, εἰς πᾶν δάσος, ἀναγεγραμμένον εἰς τοὺς ἐτησίως συντασσόμενους πίνακας ὕλοτομίας, ὡς ὕλοτομήσιμον, καὶ δι' ὅλον τὸ ἐν τῷ πίνακι ὀριζόμενον, ὡς ὕλοτομήτεον ποσόν. Ὅπερ δὲ τὸ χερίστον, δικαιούται νὰ ζητήσῃ καὶ λάβῃ ἄδειαν, οὐχὶ διὰ τόσα δένδρα, ὠρισμένων διαστάσεων, ἀλλὰ διὰ ὠρισμένα κυβικά μέτρα κατεργασμένης ξυλείας, χωρὶς νὰ ἔχωσι προσημειωθῇ (προσημανθῇ διὰ σφραγίδος) τὰ ὕλοτομητέα δένδρα, οὐδὲ προὔπολογισθῇ κἂν τὸ ποσὸν καὶ αἱ διαστάσεις τῶν δένδρων, τῶν ἀπαιτουμένων, ὅπως κατεργασθῇ ἐξ αὐτῶν ὁ ὕλοτόμος τὸ ποσὸν τῆς ξυλείας, δι' ἣν ἔλαβε τὴν ἄδειαν.

Τὰ φανερά ἄτοπα τοῦ πρωτοφανοῦς καὶ πρωτοτύπου τούτου συστήματος ἔγκεινται εἰς τὸ ὅτι, α) Δι' αὐτοῦ, ἂφ' ἑνὸς μὲν ἀποκλείεται πᾶς συναγωνισμὸς τῶν ὕλοτόμων, πρὸς βλάβην τῶν δημοσίων συμφερόντων, ἐν περιπτώσει μεγάλης ζητήσεως ξυλείας, ἀλλ' ἂφ' ἑτέρου καὶ πρὸς βλάβην τῶν συμφερόντων τῶν ὕλοτομούντων. β) Ὁ ὕλοτόμος ὑποκαθίσταται εἰς τὸ ἔργον τοῦ διαχειριστοῦ, ὀρίζων αὐτὸς τὰ ὕλοτομητέα δένδρα, τὰ ὅποια ἐννοεῖται, ὅτι ἐκλέγει κατὰ τὸ συμφέρον του, μεταξὺ τῶν καλητέρων, ἐπὶ βλάβῃ τοῦ μέλλοντος τοῦ δάσους. γ) Τὸ Δημοσίον

εἶνε ὑποχρεωμένον νὰ ἐποπτεύῃ τὸν ὕλοτόμον, οὐ μόνον ἐπιτοπίως κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς ὕλοτομίας, πρὸς ἀποφυγὴν ζημιῶν ἐκ κακῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ παρακολουθῇ αὐτὸν εἰς τὴν κατεργασίαν τῆς ξυλείας καὶ τὴν ἐκ τοῦ δάσους μεταφορὰν αὐτῆς, ἐλέγχον, ἂν ὁ ὕλοτόμος ὕλοτόμησεν ἐπακριβῶς τὸ ποσόν, ὅπερ δυνάμει τῆς ἀδείας του ἐδικαιούτο νὰ ὕλοτομήσῃ. Οὕτω ἡ δημοσία ὑπηρεσία τῶν δασῶν, παρ' ὅλην τὴν ἀριθμητικὴν αὐτῆς ἀνεπάρκειαν, ὑποχρεοῦται νὰ παρακολουθῇ τοὺς ὕλοτόμους καὶ ἐκτὸς τῶν δασῶν καὶ δι' αὐτὸ πολλάκις, μὴ δυναμένη νὰ ἐνεργήσῃ τὴν δέουσαν ἐποπτείαν ἐντὸς τοῦ δάσους, ὅπου δὲν εἶνε καθωρισμένον ἐπακριβῶς τὸ ἔργον αὐτῆς, ἀρκεῖται ἢ προτιμᾷ νὰ ἐνέργῃ τὸν ἀρνητικὸν ἐλεγχον, ἐκ τῶν ὑστέρων καὶ παρὰ τὰ κέντρα καταστροφῶν, τῶν ὕλοτομουμένων ἢ κατασκευαζομένων δασικῶν προϊόντων, ἐγκαταλείπουσα ἀνεπιτήρητα τὰ δάση. Περιττὸν φρονῶ νὰ ἐπιμείνω περισσότερον, εἰς τὴν κατάδειξιν τῶν ἀτόπων τοῦ τοιούτου συστήματος, ὅπερ μόνον ὡς προσωρινὸν βεβαίως ἐθεσπίσθη κατὰ τὸ 1836, ὅπως καταστῇ δυνατὴ ἡ νόμιμος ὕλοτομία, καὶ τὸ ὅποιον, μολαταῦτα, κατέστη ὀριστικὸν μέχρι σήμερον, ἐπὶ ἀνυπολογίστῳ ζημίᾳ τῶν δασῶν ἡμῶν καὶ τῶν δημοσίων συμφερόντων.

Πάντα ταῦτα καιρὸς εἶνε νὰ καταργηθῶσι πλέον καὶ αὐτ' αὐτῶν, νὰ θεσπισθῇ τὸ ἀπλοῦν καὶ γενικῶς σχεδόν, πλὴν τῆς Γερμανίας, ἐφαρμοζόμενον σύστημα, τῆς διὰ πλειστηριασμοῦ ἐκποιήσεως τῶν ὕλοτομητέων δένδρων, ἐκ τῶν δάσει καὶ ἱσταμένων ἐτι. Τὰ κατὰ τὸ διαχειριστικὸν σχέδιον ὕλοτομητέα δένδρα, ὀριζόμενα διὰ σημάνσεως ὑπὸ τοῦ Δασάρχου, καὶ ἐκτιμώμενα, ὅσον ἐνεστὶν ἀκριβέστερον, ὡς πρὸς τὰς διαστάσεις (μῆκος, πλάτος, πάχος), τὸν

ὄγκον καὶ τὴν ποιότητα αὐτῶν, περιγράφονται λεπτομερῶς, ἐν τῇ σχετικῇ διακηρύξει καὶ ἐκπλειστηριάζονται ἐν τακτῇ ἡμέρᾳ. Ὑλοτομία, κατεργασία καὶ μεταφορὰ αὐτῶν ἀποκείται εἰς τὸν πλειοδότην ὑλοτόμον, καὶ τὰ δημόσια ὄργανα δὲν ἔχουσιν ἢ νὰ ἐπιτηρήσωσιν ἐν τῷ δάσει μόνον τὴν ἐνέργειαν τῆς ὑλοτομίας, ὅπως ὑλοτομηθῶσι μόνον τὰ σεσημασμένα καὶ πωληθέντα δένδρα, καὶ ὅπως ἡ ὑλοτομία ἐκτελεσθῇ κατὰ τρόπον ἀβλαβῆ, διὰ τὰ παρακείμενα, ὃ δὲ ὑλοτόμος εἶνε ἐλεύθερος μετὰ ταῦτα, νὰ κατεργασθῇ ἐξ αὐτῶν ὅ,τι εἶδους ξυλείαν θέλει, καὶ νὰ τὴν μεταφέρῃ, ὅπου τὸ συμφέρον του ἀπαιτεῖ.

Τὸ αὐτὸ μέτρον δέον νὰ ληφθῇ καὶ διὰ τὰ λοιπὰ δασικὰ προϊόντα, μέ τινας παραλλαγὰς, ἀναλόγως τοῦ εἶδους αὐτῶν καὶ τοῦ εἶδους τῆς ἀπαιτουμένης σχετικῆς ὑλοτομίας. Ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς διατάξεως ταύτης, καὶ ἡ σπατάλη τῆς ξυλείας κατὰ τὰς σημερινὰς ὑλοτομίας θέλει ἐκλείψει, καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ Δημοσίου θέλουσιν ὑποστηριχθῇ καὶ προαχθῇ καὶ, ὅπερ τὸ σπουδαιότερον, καὶ τὰ δασικά ὄργανα θὰ περιορισθῶσιν εἰς τὴν πραγματικὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἐν τῷ δάσει καθήκοντός των.

Εἰς τὴν αὐτὴν χορείαν τῶν διαχειριστικῶν μέτρων ἀνάγεται καὶ ἡ μέριμνα, περὶ κατασκευῆς δασικῶν ὁδῶν πρὸς μεταφορὰν τῶν δασικῶν προϊόντων. Κατάλληλοι καὶ ἄφθονοι ὁδοὶ ὑπερδιπλασιάζουσι τὴν ἀξίαν τῶν προϊόντων τούτων. Ἡ κατασκευὴ των ὅμως δὲν εἶνε οὐδεμία ἀνάγκη, νὰ ὀρισθῇ ἐκ τῶν προτέρων. Ἡ ἐπιτόπιος μελέτη τῶν δασῶν καὶ ἡ καλλιτέρα διάθεσις τῶν προϊόντων, θὰ ὑποδείξωσιν ἐν τῷ μέλλοντι, ποῦ καὶ πόσαι τοιαῦται δέον νὰ κατασκευασθῶσιν.

Καὶ ταῦτα μὲν εἶνε τὰ οὐσιωδέστερα μέτρα, τὰ σχε-

τικά πρὸς τὴν διαχείρισιν τῶν δασῶν ἡμῶν, ἅτινα θέον νὰ διαλάβῃ ὁ περὶ διαχειρίσεως τῶν δημοσίων καὶ ιδιοκτητῶν δασῶν Νόμος. Αἱ λεπτομέρειαι τῆς διαχειρίσεως εἶνε ἀντικείμενον μελέτης τῶν εἰδικῶν, ὡς προεῖπον, καὶ εἰς τούτους συνεπῶς ἀνήκει καὶ ὁ διὰ Β. Διαταγμάτων καὶ ὑπουργικῶν ὁδηγιῶν, περαιτέρω καθορισμὸς αὐτῶν.

Πλὴν τῶν μέτρων τούτων ὅμως, θέον νὰ ληφθῇ πρόνοια καὶ περὶ τοῦ καθορισμοῦ, τῶν διὰ τὴν διαφύλαξιν τῶν δασῶν καὶ τὴν καταδίωξιν τῶν παρανομούντων ἀπαιτουμένων,

2ον) Ἀστυνομικῶν καὶ ποινικῶν μέτρων.

Εἶνε ἀληθές, ὅτι οἱ παρ' ἡμῖν ἰσχύοντες περὶ δασῶν Νόμοι διαλαμβάνουσι καὶ πόλλας ἀστυνομικὰς καὶ ποινικὰς διατάξεις, λογικὰς καὶ ἐπωφελεῖς ἐν πολλοῖς· οὐχ ἥττον ὅμως, αἱ διατάξεις αὗται, ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν, στεροῦνται πρακτικότητος, τὸ μὲν, διότι ἐπιβάλλουσι πολλάκις ποινὰς δυσαναλόγους πρὸς τὰς προβλεπομένας παραβάσεις, τὸ δὲ, διότι ἀπαγορεύουσι ρητῶς πόλλας πράξεις, χωρὶς νὰ προβλέπωσι, περὶ τῆς εἰς τοὺς παραβάτας ἐπιβλητέας ποινῆς. Ὅχι δὲ μόνον τὰς ρηθείσας ἐλλείψεις παρουσιάζουσιν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τεχνικὴν ἔποψιν, εἶνε πόλλாகις ὅλως ἄσκοποι. Πρὸς ἄρσιν τῶν ἀνωτέρω ἀτόπων, ἀπαιτεῖται ἡ ἀναθεώρησις τῶν διατάξεων τούτων, ἡ κωδικοποίησις των, πρὸς εὐκολίαν αὐτῶν τῶν κ. κ. δικαστῶν κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν των, ἡ λογικὴ διαβάθμισις τῶν ποινῶν, ἀναλόγως τῆς παρανόμου πράξεως, καὶ ἡ ὑπὸ τεχνικὴν ἔποψιν σκοπιμότης τῶν ἀστυ-

νομικῶν ἰδίᾳ διατάξεων. Προκειμένου δὲ περὶ τῆς ἐφαρμογῆς ποινικῶν διατάξεων, ἀπαιτεῖται πρὸ παντός, ὁ καθορισμὸς τῆς ὅσον ἐνεστί ταχείας καὶ συντόμου ἐκδικάσεως τῶν καταγγελιῶν, ὅπως ἐπιβάληται ὡς τάχιστα ἡ ποινὴ καὶ συντελῇ εἰς τὸν παραδειγματισμόν.

Τὸ ἔργον τῆς ἀναθεωρήσεως καὶ συντάξεως, τῶν κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀπαιτουμένων ἀστυνομικῶν καὶ ποινικῶν διατάξεων, φρονῶ, ὅτι δύναται νὰ ἀναλάβῃ ἐπιτυχῶς ἐπιτροπὴ, ἐκ δύο τῶν ἐγκρίτων νομικῶν ἡμῶν, δικαστῶν ἰδίᾳ καὶ ἐνὸς ἢ δύο δασολόγων, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κειμένων Νόμων, τῶν σημερινῶν συνθηκῶν, τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων ἡμῶν, καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀπαιτήσεων διοργανωμένης διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν δασῶν ἡμῶν, κατὰ τὰ προεκτεθέντα, νὰ καταρτίσῃ σχέδιον Νόμου, περὶ ἀστυνομικῶν καὶ ποινικῶν διατάξεων, ἀφορῶν τὴν προστασίαν τῶν δασῶν καὶ τὴν ταχείαν τιμωρίαν τῶν ὅπωςδήποτε παρανόμως πρὸς βλάβην τοῦ δασικοῦ πλούτου ἐνεργούντων. Τὸ ἔργον τοῦτο δὲν εἶνε μὲν ἴσως εὐκόλον, δὲν θεωρῶ ὅμως αὐτό, σχετικῶς πρὸς τὰ ἄλλα, ἅτινα ὀφείλομεν νὰ πράξωμεν, διὰ τὰ δάση ἡμῶν καὶ ὡς ὑπερβαλλόντως δύσκολον ἢ ἀπαιτοῦν μακρὸν χρόνον.

Εἰς τὰς λεπτομερείας τοῦ διακανονισμοῦ καὶ καθορισμοῦ τῶν ὡς ἄνω διατάξεων, κρίνω περιττὸν νὰ εἰσέλθω ἐνταῦθα, θεωρῶν αὐτὰς ὡς ἀντικείμενον ἰδίᾳς μελέτης, καθ' ἃ προεῖπον.

Ἐναπολείπεται ἤδη ἡμῖν ἡ ἐξέτασις τῆς Γ' κατηγορίας, τῶν διὰ τὴν προαγωγὴν τῶν δασῶν ἡμῶν ληπτέων μέτρων, ἅτινα δὲν ἀποτελοῦσι κυρίως μέρος τῆς ὑπηρεσιακῆς ὁράσεως τοῦ διοικητικοῦ προσωπικοῦ, ἐπιβάλ-

λονται ὅμως ἡμῖν, ὡς θὰ ἰδῶμεν, διὰ πολλοὺς καὶ οὐσιώ-
δεις λόγους ἐκ τῶν πρωτίστων, ἂν πράγματι ἐπιθυμῶ-
μεν τὴν ταχείαν τῆς πατρίδος ἡμῶν, ὑπὸ δασικὴν ἐποψίν,
ἀποκατάστασιν.

**3ον Γενικὰ μέτρα, ἐπιβαλλόμενα πρὸς ἀνάπτυ-
ξιν τοῦ ὑπὲρ τῶν δασῶν ἐνδιαφέροντος τῶν
κατοίκων τῆς χώρας καὶ πρὸς ἐπίτασιν
τῆς δασικῆς βλαστήσεως καὶ παραγωγῆς.**

Ὅσον δὴποτε τελείως ὁργανωμένην καὶ ἂν φαντα-
σθῶμεν τὴν διαφυλάττουσαν καὶ διαχειρίζομένην τὰ δάση
τῆς χώρας δημοσίαν ὑπηρεσίαν, οὐδέποτε τὸ ἔργον αὐτῆς
θὰ δυνήθῃ νὰ εὐδοκιμήσῃ τελείως, ἂν μὴ κατωρθώσῃ
νὰ προσλάβῃ ὡς συναρωγὸν εἰς τοῦτο καὶ ὀλέκληρον τὸν
πληθυσμὸν τῆς χώρας. Ἀστυνομικαὶ καὶ ποινικαὶ δια-
τάξεις μόνον, ὅσον δὴποτε καλὰ καὶ ἂν ᾧσι καθ' ἑαυτὰς
καὶ ὅσον δὴποτε καλῶς καὶ ἂν ἐφαρμοζῶνται, εἴτε κατὰ
βάθος πράξεις ἀρνητικαί, προωρισμέναι μόνον πρὸς τι-
μωρίαν τῶν κακοβούλων καὶ προφύλαξιν ἀπὸ τῶν ἀπερι-
σκέπτως ἢ κακοβούλως κατὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν δα-
σῶν ὁρῶντων.

Πρὸς ἐπιτυχίαν ὅμως τοῦ τελικοῦ σκοποῦ, πρὸς ὃν
ἀφορᾷ ἡ διοίκησις καὶ διαχείρισις τῶν δασῶν, ἀπαιτεῖται
καὶ ἡ θετικὴ ἀντίληψις τοῦ λαοῦ καὶ ἡ ἐκ μέρους αὐτοῦ,
ἐν πεποιθήσει καὶ ἀπὸ ἀγαθῆς προαιρέσεως ἐπιβοήθησις.
Πρέπει ἀκριβῶς νὰ ἐλαττωθῶσιν ὁσήμεραι οἱ κακόβουλοι
καὶ οἱ ἀπρόσεκτοι, νὰ παραμείνωσιν οἱ τοιοῦτοι ὡς ἐξαί-
ρεσις μόνον, καὶ ὁ πολὺς κόσμος, νὰ ταχθῇ ὑπὲρ τοῦ ἔργου
ἡμῶν. Διὰ νὰ καταστῇ ὅμως ὁ λαὸς συναρωγὸς καὶ

συναντιλήπτωρ τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας, εἰς τὸ ἔργον αὐ-
τῆς, δεόν νὰ πεισθῇ δι' ἁρμοδίας διδασχῆς, περὶ τε τῆς ὠφε-
λιμότητος τῶν δασῶν ἐν γένει, καὶ τῆς εὐεργετικῆς αὐτῶν
ἐπιδράσεως, ἐπὶ τὰ ἄμεσα αὐτοῦ ὕλικά συμφέροντα, καθὼς
καὶ περὶ τῶν τρόπων, δι' ὧν δύναται νὰ συντρέξῃ τὸ ἔργον
τῆς Πολιτείας, πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ὠφελιμμάτων τούτων
καὶ περὶ τῶν τρόπων τῆς ἐπωφελεστέρας ἐκμεταλλεύσεως
τῆς δασικῆς παραγωγῆς ἐν γένει. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς δὲ
καὶ μόνον, καθ' ἣν ἤθελον κατορθωθῇ τὰυτα πάντα, δυνά-
μεθα ἡσυχῶς νὰ προσατενίσωμεν εἰς τὸ μέλλον, ἀναμέ-
νοντες ἐν πεποιθήσει, τὴν ὁσημέραι ἐπελευσμένην πρό-
δον καὶ τὴν τελικὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ.

Πάντα ἔμως τ' ἀνωτέρω ἀφορῶσι κυρίως τὴν διαπαι-
δαγωγίαν τοῦ λαοῦ, διὰ καταλλήλου, ἐν ἁρμοδίῳ χρόνῳ,
ὑπὸ εἰδικῶν ἀνθρώπων καὶ μὲ ἰδία μέσα, ἐνεργουμένης
διδασχῆς, τὸ δὲ ἔργον τοῦτο μόνῃ ἡ Πολιτεία εἶνε ἱκανὴ
ν' ἀναλάβῃ, καὶ οὐ μόνον εἶνε ἡ ἁρμοδία νὰ διεξαγάγῃ
αὐτὸ ἐπιτυχῶς, ἀλλὰ καὶ τῇ ἐπιβάλλεται, ὡς ἐν ἐκ τῶν
πρωτίστων καθηκόντων, μεταξὺ ὅλων τῶν ὑπ' αὐτῆς πρὸς
πρόδον καὶ εὐημερίαν τῆς ὁλότητος τοῦ ἔθνους, λαμβανου-
μένων μεριμνῶν.

Κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν, ὡς συντελεστικώτερα μέτρα
πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἀνωτέρω σκοποῦ, φρονοῦμεν, ὅτι εἶνε
τὰ ἐξῆς :

**α) Σχετικὴ διαπαιδαγώγησις τοῦ λαοῦ
ἐν τοῖς σχολείοις.**

Ἐννοεῖ πᾶς τις εὐκόλως, ὅτι προκειμένου περὶ γενέ-
σεως ὅσον ἔνεστι γενικωτέρου ὑπὲρ τῶν δασῶν ἐνδιαφέ-
ροντος, ἡ σχετικὴ διδασκαλία δεόν νὰ γένηται ἐν αὐτοῖς

τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις, δι' ὧν ἐπιδιώκεται ἡ τοῦ λαοῦ ἐν γένει διαπαιδαγώγησις. Τὰ δημοτικά σχολεῖα εἶνε παγκοίνως πλέον γνωστὸν, ὅτι ἀποτελοῦσι τὴν βάσιν τῆς ὀρθῆς παιδεύσεως καὶ τὸ φυτώριον τῆς ψυχικῆς αὐτόχρομα καὶ ἠθικῆς διαπλάσεως παντὸς λαοῦ. Ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις ἄρα, δεόν νὰ ἐπιβληθῇ ἡ τακτικὴ καὶ ἀνελλιπὴς διδασκαλία, τῶν ἐκ τῶν δασῶν παρεχμένων εἰς τοὺς ἀνθρώπους, παντοειδῶν καὶ σπουδαιοτάτων, ἀμέσων καὶ ἐμμέσων ὠφελημάτων. Διὰ τῆς διδασκαλίας ταύτης πρέπει νὰ ἐμπνευσθῇ εἰς τὰ παιδία, ἡ πρὸς τὴν δασικὴν φύσιν ἀγάπη, διὰ τῆς παρ' αὐτῶν τελείας κατανόσεως τῶν διαφόρων ἀγαθῶν, ὧν ἀπολαμβάνομεν ἀπὸ ταύτης. Πρέπει ταῦτοχρόνως καὶ ἐμπράκτως, διὰ μικρῶν κήπων, περὶ τὰ σχολεῖα, διὰ μικρῶν ἑορτῶν ἐμφυτεύσεως ἢ σπορᾶς δένδρων, ἅπαξ ἢ δις τοῦ ἔτους, κατὰ τὴν ἀνοιξὶν ἰδίᾳ καὶ τὸ φθινόπωρον τελουμένων, διὰ τινῶν ἐκδορεμῶν τέλος, ἀνά τὰ πλησιόχωρα δάση, νὰ κίνηθῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ παιδὸς καὶ βαθμηδὸν νὰ ἐπιρρῶσθῃ, τὸ πρὸς τὸ δένδρον καὶ τὰ δάση ἐνδιαφέρον αὐτοῦ. Ἡ παιδικὴ ἡλικία εἶνε ἡ μόνη περίοδος τοῦ βίου, καθ' ἣν τίθενται μόνιμοι καὶ ἀδιάσπαστοι βάσεις τῆς ψυχικῆς τοῦ ἀνθρώπου διαπλάσεως καὶ ἡ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, κατὰ τ' ἀνωτέρω, σχολικὴ διαπαιδαγώγησις, ἀποτελεῖ τὴν μόνην ὁδόν, δι' ἧς δυνάμεθα νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ ἐπωφεληθῶμεν βραδύτεροντων καρπῶν τῆς ἀγαθῆς ταύτης σπορᾶς, ὅπως δι' εἰδικωτέρας πλέον τεχνικῆς χειραγωγήσεως, ἐπιτύχωμεν καὶ ἀγαθώτερα ἀποτελέσματα.

Διδασκαλία, ὡς ἄνω, γινομένη ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις, θέλει ἐπιτύχει, οὐ μόνον τοῦ εἰδικοῦ σκοποῦ, ἐν ἐπιδιώκωμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρμονικωτέρας μορφώσεως τοῦ

παιδὲς πρὸς τὴν περιβάλλουσιν αὐτὸν φύσιν καὶ πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ βίου, συνεννοῦσα ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην καὶ τὸ ὠφέλιμον μετὰ τοῦ τερπνοῦ καὶ ὑγιεινοῦ. Διὰ ταῦτα, θεωρῶ, ὡς πρῶτιστον καθήκον τῆς Πολιτείας, τὴν διὰ καταλλήλου ἐνεργείας, ἄμεσον ἐπιβολὴν τῆς τοιαύτης διδασκαλίας ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις, ἀμφοτέρων τῶν φύλων.

6) Τεχνικὴ διαπαιδαγώγησις τοῦ λαοῦ.

Εἶπον ἀνωτέρω, ὅτι πλὴν τοῦ ὑπὲρ τῶν δαστῶν ἐνδιαφέροντος, ὅπερ δεόν νὰ διεγείρωμεν ἐν τῇ λαϊκῇ ψυχῇ, δεόν συνάμα νὰ γεννήσωμεν ἐν αὐτῇ καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὰ δάση, ἐκ τῆς ἐμπράκτου καταδείξεως διαφόρων ὠφελιμάτων, ἅτινα οἱ χωρικοὶ ἰδίᾳ δύνανται νὰ ἔχωσιν ἐκ τῶν δαστῶν.

Εἶπον ἀλλὰ, ὅτι μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐστερούμεθα καὶ τακτικῶν ὑλοτόμων ἀκόμη, καὶ ἡ χρῆσις τοῦ πελέκεως ἐγένετο παρὰ τῶν χωρικῶν ἡμῶν εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν, ἐπὶ σπατάλῃ δασικῆς ὕλης καὶ χρόνου καὶ ἐπὶ ζημίᾳ συνεπῶς καὶ αὐτῶν καὶ τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ δάσους.

Ἡ ἐκ Μακεδονίας προσέλευσις, ἀπὸ εἰκοσαετίας περίπου, ἑκατοντάδων τινῶν ἐμπειροτέρων ὑλοτόμων, ἐγένετο ἀφορμὴ, ὅπως πολλοὶ τῶν ὁρεινῶν χωρικῶν ἡμῶν, Εὐρυτάνες ἰδίως, ἐκμάθωσι καλῆτερον τὴν τέχνην τοῦ ὑλοτόμου, καὶ οὕτως, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἤρχισαν κερδαίνοντες δι' αὐτῆς τὸν ἄρτον των. Ἀκόμη ὅμως ὑπὸ τεχνικὴν ἐποψίν εἶνε ἀτελεστάτῃ ἡ μόρφωσις τῶν ὑλοτόμων ἡμῶν, ὅσον δῆποτε ἀπλοῦν καὶ ἂν φαίνεται τὸ ἔργον των. Ἀκόμη ἡ ἐκ τῆς κακῶς ἐνεργουμένης ὑλοτομίας ἐπερχομένη ζη-

μία εἶνε πολλαπλή καὶ μεγάλη καὶ διὰ τοὺς ὑλοτόμους καὶ διὰ τοὺς ἰδιοκτήτας τῶν δασῶν. Ὅπερ ἄμως τὸ σπουδαιότερον, εἶνε ἔτι ἐλάχιστος ὁ ἀριθμὸς τῶν τεχνητῶν, τῶν εἰδικῶν δηλ. Ἑλλήνων ὑλοτόμων, καὶ εἰς τὰς παρ' ἡμῖν μεγάλας ὑλοτομίας, χρησιμοποιοῦνται ἔτι καὶ σήμερον πολλαχῶς, Μακεδόνες, Βούλγαροι, Ἡπειρώται καὶ Ἀλβανοί.

Ὅτι εἶπον διὰ τὴν ὑλοτομίαν, ἐφαρμόζεται καὶ διὰ τὴν ἀνθρακοποιάν. Μέχρις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, τὴν τέχνην τοῦ ἀνθρακοποιοῦ ἐκ τῶν ἐγχωρίων ἐξήσκουν, κατ' ἐξοχήν μὲν οἱ Κυνourieῖς (Ἀγιοπετρίται, ἐκ τοῦ Ἁγίου Πέτρου τῆς Κυνourίας) καὶ κατὰ δεύτερον λόγον, οἱ Σαλαμίνιοι, ἀπανταχοῦ δὲ τῆς χώρας. ὅπου ἐνηργεῖτο ἀνθρακοποιία, ἐξήσκουν ταύτην ἀλβανόφωνοι Ἡπειρώται. Εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Βάλτου λ. χ. ὅπου ἀπὸ δεκαετηρίδων ἐνηργεῖτο καὶ ἐνεργεῖται ἐντονος ἀνθρακοποιία ἑκατομ. ὀκάδων ἐτησίως, οὐδεὶς τῶν ἐγχωρίων, καίτοι πενομένων, καίτοι ἐλλείψει ἐργασίας, διαβιούντων ἐν ἀεργίᾳ, οὐδεὶς αὐτῶν, λέγω, ἐξέμαθε τὴν τέχνην τοῦ ἀνθρακέως, ἀλλ' ἐξασκοῦσι ταύτην ξένοι, συναποφέροντες καὶ τὸ κέρδος τῆς εἰς τὴν ἀλλοδαπήν. Ἀλλαχοῦ ἤρχισαν καὶ οἱ ἐγχώριοι ἐκμανθάνοντες ταύτην, ἀλλὰ πάντοτε ἐν μικροτάτῃ ἀναλογίᾳ.

Δὲν εἶνε δὲ μόνον τὰ τραχέα ὅπωςδῆποτε ἐπαγγέλματα τοῦ ὑλοτόμου καὶ τοῦ ἀνθρακέως, ἅτινα ἀποστέρουσιν ἔτι οἱ χωρικοὶ ἡμῶν, ἐπὶ μεγίστῃ αὐτῶν καὶ τῆς χώρας ἐν γένει ζημία, ἀλλὰ παρὰ τοῖς χωρικοῖς ἡμῶν βασιλεύει καὶ τελεία ἄγνοια, ἐπὶ τῆς πληθύος τῶν διαφόρων βιοποριστικῶν ἔργων, τῶν κατεργαζομένων ἢ καὶ

συλλεγόντων ἀπλῶς καὶ μεταπωλούντων ἐπικερδῶς, διάφορα δασικά προϊόντα.

Οὕτω λ. χ. ἡ λεπτοξυλουργική, ἡ πατηνιοποιεία, ἡ κατεργασία δασικοῦ ἐρίου, ἐκ τῶν βελονῶν τῆς ἐλάτης, κατὰ τὸν χειμῶνα ἰδίως, ἡ συλλογὴ δασικῶν σπερμάτων, ἀμυγνιῶν, χαμαικεράσων, ἱατρικῶν φυτῶν κτλ. κτλ. ἐξ ὧν ἀποζῶσιν ἀλλαχοῦ ὁλόκληροι πληθυσμοί, ὡς ἐν τῷ Μέλανι Δρυμῷ, τῷ Βαυαρικῷ δρυμῷ, ἐν Ἑλβετία, Σουηδία κτλ. κτλ. εἶνε πράγματα πάντι ἄγνωστα παρ' ἡμῖν.

Πλὴν τούτων πάντων, ἡ ἄγνοια τῶν χωρικῶν ἡμῶν ἐπεκτείνεται ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ κατὰ τὴν χρῆσιν δασικῶν τινῶν προϊόντων, ἀπαραιτήτων διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν, ὅπως τοῦ δασικοῦ χόρτου ἢ καὶ τῶν κλώνων τῶν δένδρων, πρὸς διατροφὴν τῶν ζώων τῶν, τῆς ξυλείας, τῆς χρησίμου πρὸς θέρμανσιν ἢ πρὸς κατασκευὴν τῶν οἰκιῶν τῶν κτλ. νὰ ἀποβαίνει αὕτη λείαν ἐπιζήμιος εἰς τὰ δάση, ἐπὶ βλάβῃ πάλιν πρωτίστως, αὐτῶν τούτων τῶν παροικούντων αὐτοῖς.

Τὴν θεραπείαν πασῶν τῶν ἀνωτέρω ἐλλείψεων, τὴν διδασκαλείαν τοῦ χωρικοῦ, πρὸς ἐπικερδῆ διάθεσιν πολλῶν δασικῶν προϊόντων, τὴν τεχνικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν, πρὸς ἐπικερδῆ χρησιμοποίησιν τῆς ἀτομικῆς του ἐργασίας, τὴν ἔμπρακτον τέλος καθοδήγησιν, ὅπως καρποῦται τὰ ἀναγκαῖα αὐτῷ δασικά προϊόντα, ἄνευ βλάβης τοῦ δάσους, πάντα ταῦτα, μόνον ἡ Πολιτεία καὶ πάλιν ἐνδεύκνυται ὡς ἱκανὴ νὰ θεραπεύσῃ, διὰ τῆς καταλλήλου χειραγωγήσεως τῶν χωρικῶν πληθυσμῶν, ὑπὸ τῶν μεταξὺ αὐτῶν ἐγκατασταθησομένων εἰδικῶν ὀργάνων τῆς, ἅτινα θὰ ἐπιτάξῃ, νὰ προβαίνωσι συστηματικῶς

καὶ συνεχῶς εἰς τὴν σχετικὴν ἔμπρακτον τῶν χωρικῶν καθοδήγησιν, πρὸς ἐκμάθησιν τῶν ἀναλόγως τῶν τοπικῶν συνθηκῶν, ὡς ἐπικερδεστέρων ὑποδεικνυομένων τεχνῶν καὶ ἐπαγγελμάτων καὶ εἰς τὴν παροχὴν αὐτοῖς, ὅσον ἔνεστι ἀφθονωτέρας, τῆς διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ βίου τῶν ἀπαραιτήτου ξυλείας, ἀλλ' ἀβλαβῶς καὶ πρὸς ὠφέλειαν εἰ δυνατόν μᾶλλον, παρά πρὸς βλάβην τοῦ ἐξ οὗ ἀπολαμβάνουσι ταύτην δάσους.

Ἡ διδαχὴ αὕτη δύναται νὰ κατέλθῃ καὶ μέχρι τοῦ τρόπου τῆς καλητέρας οἰκιακῆς χρησιμοποίησεως δασικῶν τινῶν προϊόντων. Οὕτω λ. χ. εἰς πάντα ἐξ ὀρεινῶν μερῶν καταγόμενον, ἢ ἐν ὥρᾳ χειμῶνος εἰς τοιαῦτα μέρη περιοδεύσαντα, εἶνε πασίγνωστον, πόσον ἀτελῶς τελεῖται ἡ θέρμανσις τῶν οἰκημάτων καὶ ὅποια σπατάλη κολοσσιαίων ποσοτήτων ξυλείας γίνεται, πρὸς παρασκευὴν τῶν τρεφῶν καὶ πρὸς θέρμανσιν. Μία ἔμπρακτος ὑπόδειξις, τῆς διὰ κτιστῶν θερμαστῶν ἐξ ἐγχωρίων λίθων ἢ ὀπτοπλίνθων, εὐκολωτέρας, ταχυτέρας καὶ ἀπείρως τελειοτέρας ἐπιτεύξεως, ἀμφοτέρων τῶν σκοπῶν, τῆς τε θερμάνσεως καὶ τῆς παρασκευῆς τῶν τρεφῶν, ἤθελε κατορθώσῃ, τὴν ἐν βραχεὶ χρόνῳ ἀντικατάστασιν τῶν περιφήμων ἡμῶν τζακίων, ὑπὸ τοιούτων θερμαστῶν, ἐπὶ μεγίστῃ ὠφελείᾳ καὶ τῶν χωρικῶν καὶ τῶν δασῶν. Θὰ ἐπῆρχετο οὕτω οἰκονομία καυσίμου ὕλης, ἴσως κατὰ τὰ τρία τέταρτα τῆς σήμερον καταναλισχομένης τοιαύτης, ἢ ὅποια καὶ μόνῃ θὰ ἀπετέλει οἰκονομίαν, τοῦλάχιστον 150—200 χιλ. κυβ. μέτρων ξυλείας ἐτησίως.

Οἰκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι πᾶσα τοιαύτη ἐνέργεια προὔπτεται προηγουμένην πλήρη διοργάνωσιν τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας· ταύτης ὑπαρχούσης ὅμως, ἀποτελεῖ διὰ χώ-

ραν, ὡς ἡ ἡμετέρα, μίαν φυσικὴν καὶ ἀπαραίτητον συμπλήρωσιν αὐτῆς.

Τέλος ἡ Πολιτεία δύναται καὶ υποχρεοῦται νὰ λάβῃ καὶ ἄλλα τινα,

γ) Γενικώτερα μέτρα πρὸς επέκτασιν τῆς δασικῆς
βλαστήσεως τῆς χώρας.

Τὰ μέτρα ταῦτα δεόν ν' ἀφορῶσι κυρίως, εἰς τὴν ὅσον ἐνεστὶ διὰ κοινῆς ἐνεργείας τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς χώρας, επέκτασιν τῆς δασικῆς βλαστήσεως, διὰ κατάλληλων φυτειῶν καὶ σπορῶν, διαφόρων δασικῶν δένδρων, ἐνεργουμένων οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, ἰδίᾳ δαπάνῃ, καὶ ἐντὸς τῶν δημοσίων δασῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν Κοινοτήτων, Μονῶν, Δήμων, Σωματείων καὶ ἰδιωτῶν ἀκόμη. Πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ταιαύτης ἐνεργείας, ἐννοεῖται, ὅτι ἡ Πολιτεία καὶ πάλιν δεόν νὰ δώσῃ τὴν κατάλληλον ὥθησιν, ἀφ' ἐνὸς μὲν μεριμνῶσα, περὶ ἰδρύσεως κέντρων, τοιούτου εἶδους ἐνεργείας, εἰς διάφορα δασοβριθῆ μέρη, ἀφ' ἑτέρου δέ, παρέχουσα τὰ μέσα πρὸς ταιαύτην ἐνέργειαν.

Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν ἰδρύσιν Κέντρων φιλοδασικῆς ἐνεργείας, ἐγένετο ἤδη σχετικὴ τις ἐνέργεια, διὰ τῆς ψηφίσεως τοῦ «Περὶ ἀναπτύξεως δασικῶν φυτειῶν καὶ περὶ ἀναδασώσεων ἐν γένει Νόμου τοῦ 1900» καὶ διὰ τῆς ἰδρύσεως τῆς Φιλοδασικῆς Ἐνώσεως. Τὰ ἀποτελέσματα ὁμῶς καὶ τῶν δύο τούτων ἐνεργειῶν δὲν ἠδύναντο νὰ ᾧσι, οἷα παρὰ τοῦ πολλοῦ κόσμου ἀνεμένοντο, ἐλλείπει καὶ πάλιν τοῦ εἰδικοῦ προσωπικοῦ τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν, τοῦ καταννοῦντος τὴν σκοπιμότητα

τοιούτων διατάξεων καὶ δυναμένου νὰ ὑποκινήσῃ τοὺς ἀρμοδίους, ἤτοι Δημάρχους, Προέδρους Σωματείων, Ἡγουμενοσυμβούλια καὶ ἰδιώτας ἀκόμη, εἰς τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν καὶ τὴν ἐπίτευξιν, τῶν ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀγαθῶν ἀποτελεσμάτων.

Τούτων ἕνεκεν, φρονῶ, ὅτι πρὸς τὸ παρὸν καὶ πρὸ τῆς διοργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν, εἶνε περιττὴ πᾶσα περαιτέρω σχετικὴ νομοθετικὴ ἢ ἄλλῃ ἐνέργεια, ὥς μὴ ὑπαρχόντων τῶν καταλλήλων προσώπων, πρὸς ἐφαρμογὴν τοιούτων μέτρων. Μετὰ τὴν ὁργάνωσιν τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν, δύναται αὕτη καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν θεσπισθέντων ἤδη, νὰ ὁράσῃ λίαν ἐπωφελῶς, ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην, ἀναζωογονοῦσα τὰ κατὰ τόπους φιλοδασικά κέντρα, δημιουργοῦσα νέα ταιαῦτα καὶ προτρέπουσα αὐτὰ εἰς ἐπωφελεῖς ὁρᾶσιν, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀνωτέρω ρηθέντος περὶ ἀναδασώσεων Νόμου. Τότε δὲ καὶ μόνον θὰ παρουσιασθῇ καὶ ἡ ἀνάγκη, ὅπως καὶ ἡ Πολιτεία ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς τὰ φιλοδασικὰ ἔργα τῶν ἰδιωτῶν ἢ σωματείων, διὰ τῆς παροχῆς αὐτοῖς δασικῶν σπερμάτων καὶ φυτῶν ἰδίᾳ, πρὸς εὐκολωτέραν πραγμάτωσιν τῶν ἀναδασωτικῶν αὐτῶν ἐργασιῶν. Τὸ τοιοῦτον εἶνε μόνον ζήτημα μικρᾶς ἐτησίας δαπάνης, μετὰ τὴν ὡς ἄνω ὁργάνωσιν τῆς ὑπηρεσίας. Ἄν δὲ τότε παρουσιασθῇ ἡ ἀνάγκη, μεταρρυθμίσεώς τινος, τῶν περὶ ἀναδασώσεων ἰσχυουσῶν διατάξεων, ἰδίως πρὸς ἐπίτευξιν προστατευτικῶν σκοπῶν, ἤτοι πρὸς διακανονισμόν ἢ ἀποξήρανσιν χειμάρρων καὶ ἐλῶν, ἢ καὶ πρὸς ἐπίτευξιν πραγματικῶν μεγάλων ἀναδασώσεων, ἐπὶ γυμνῶν ἐκτάσεων, εἶνε πράγμα εὐκόλως καὶ ἀκόπως δυνάμενον νὰ κατορθωθῇ, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κτηθησομένης πείρας, ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ὑπαρ-

χουσῶν διατάξεων, περὶ ἀναδασώσεων καὶ πρᾶγμα, οὐ-
 τινος ἄλλως τε τὴν ἐφαρμογὴν θὰ κανονίσωμεν, ἀναλόγως
 τῶν πόρων ἡμῶν καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐκ τῶν δασῶν
 ἡμῶν ἐσόδων. Διαφυλάξεως τῶν ὑπαρχόντων ἔτι δασῶν
 ἔχομεν πρωτίστως ἀνάγκην καὶ κατὰ δεύτερον λόγον
 καὶ κανονικῆς αὐτῶν ἐκμεταλλεύσεως. Ἀμα ὡς ἐφαρ-
 μοσθῶσι τὰ μέτρα ταῦτα καλῶς, θὰ ἐπέλθωσιν οἰκοθεν
 καὶ ἐντὸς δεκαετίας μόνον αἱ σπουδαιότεραι ἀναδασώ-
 σεις, διὰ τῆς φυσικῆς ὁδοῦ, θὰ ἀπομείνωσι δὲ μόνον αἱ
 χρήζουσαι τεχνητῆς ἐπεμβάσεως, αἱ ὁποῖαι εὐτυχῶς,
 λόγῳ τῆς γεωλογικῆς κατασκευῆς τῆς χώρας ἡμῶν,
 οὔτε λίαν ἐπείγουσαι, οὔτε ἀναπόφευκτοι πρὸς τὸ πα-
 ρὸν εἶνε.

Ἐξητάσαμεν οὕτω, ἐν τῇ δυνατῇ συντομίᾳ, ὁλόκλη-
 ρον τὸ εἰς τὴν Πολιτείαν ἐπιβαλλόμενον ἔργον, πρὸς προ-
 τασίαν καὶ προαγωγὴν τῶν δασῶν ἡμῶν. Εἶδομεν τοὺς
 λόγους, οἵτινες ἐπιβάλλουσιν ἡμῖν καὶ ἀπὸ τεχνικῆς καὶ
 ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ ἀποδημοσιονομικῆς ἀπόψεως, τὰ
 πρὸς διάσωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν δασῶν ἡμῶν ληπτέα
 μέτρα, ἐξητάσαμεν τέλος τὸ δυνατόν αὐτῶν, ἐν σχέσει
 πρὸς τὰ μέσα, ἅτινα διαθέτομεν καὶ ἐλπίζω, ὅτι πάντες
 οἱ ἀναγνώσται μου καὶ περὶ τῆς ἐπιτακτικῆς ἀνάγκης,
 τῆς ταχίστης αὐτῶν ἐφαρμογῆς καὶ περὶ τῆς ὠφε-
 λιμότητος καὶ περὶ τῆς λογικότητος καὶ τοῦ δυ-
 νατοῦ τῶν προτεινομένων μέτρων, θὰ ἐπείσθησαν ἐπαρ-
 κῶς. Δυστυχῶς, ὁ κίνδυνος, τῆς ὑπὲρ τὸ μέτρον ἐπε-
 κτάσεως τῆς παρούσης μελέτης, δὲν μᾶς ἐπιτρέπει τὴν
 λεπτομερεστέραν ἀνάπτυξιν πολλῶν, ἐκ τῶν προεκτεθέν-
 των ζητημάτων. Οὐχ ἥττον εἰς πάντα ἐνδιαφερόμενον
 εἴμεθα πρόθυμοι νὰ παρέξωμεν, εἴτε κατ' ἰδίαν, εἴτε καὶ

δημοσία, σίανδῆποτε ἤθελε ζητήσῃ εὐρυτέραν ἀνάπτυξιν, ἐφ' οἰουδῆποτε τῶν προεκτεθέντων ζητημάτων, ἅτινα ἤγαγον ἡμᾶς, εἰς τὰ ἀνωτέρω ἀναγραφέντα συμπεράσματα.

Ἄλλως τε τὰ πράγματα ταῦτα ἔχουσιν ἤδη μελετηθεῖ, ὑπὸ θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν ἐποψιν, ἐν πάσαις αὐτῶν ταῖς λεπτομέρειαις, παρὰ διαφορῶν σοφῶν ἀνδρῶν καὶ τὰ συμπεράσματα αὐτῶν ἔχουσιν ἀποκρυσταλλωθεῖ, εἰς τὰς νομοθεσίας τῶν διαφορῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν, αἵτινες δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ἡμῖν ἐν πολλοῖς, ὡς ὑπόδειγμα. Δι' ἡμᾶς ὅμως ἀρκεῖ μόνον νὰ πεισθῶμεν, ἐκ τῆς σχετικῆς ἐνεργείας τῶν ἄλλων καὶ ἐκ τῆς μελέτης τῶν παρ' ἡμῖν συνθηκῶν, περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ καθορισμοῦ ἀναλόγων βάσεων, διὰ τὴν δασικὴν ἡμῶν ὑπηρεσίαν καὶ ἐφ' ὅσον ἔτι εἶνε καιρὸς πρὸς τοῦτο, ὅπως περισώσωμεν καὶ ἀναπτύξωμεν τὸν δασικὸν πλοῦτον τῆς χώρας ἡμῶν, ὁ ὁποῖος, οὕτω προστατευόμενος, θὰ ἀποβῇ ἐν προσεχεῖ μέλλοντι πηγὴ πλούτου καὶ εὐημερίας, καὶ τοῦ δημοσίου ταμείου καὶ τῆς χώρας. Ἀπαξ δὲ τιθεμένων τῶν ὑγειῶν αὐτῶν βάσεων, ἡ περαιτέρω βελτίωσις τοῦ δασικοῦ κλάδου εἶνε ζήτημα χρόνου μόνον καὶ ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων, ἅτινα ἐκάστοτε θὰ ἔχῃ νὰ ἐπιδείξῃ.

Ὅφείλω ἐν τέλει νὰ προσθέσω, ὅτι, τὰ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, ἐπιβαλλόμενα νομοθετικὰ μέτρα, οὔτε ἐκτεταμένα λίαν, οὔτε δυσνόητα, δι' οἰανδῆποτε ἐθνικὴν ἀντιπροσωπεῖαν θὰ εἶνε, ἀλλ' ὅτι δύνανται νὰ περιληφθῶσιν εἰς συνοπτικώτατον σχετικῶς Νόμον καὶ ὅτι, ἐν ἀνάγκῃ, δύνανται νὰ ὑποδιαιρεθῶσι καὶ εἰς τρεῖς τοιούτους, ὧν ὁ μὲν πρῶτος, ὁ καὶ μᾶλλον ἐπείγων, καὶ ἂφ' οὗ δέον νὰ γίνῃ ἡ ἐναρξίς τῆς διοργανώσεως τῆς δασικῆς

ἡμῶν ὑπηρεσίας, εἶνε ὁ ἀφορῶν τὸν ὀργανισμὸν καὶ τὴν μὀρφωσιν, τοῦ δι' αὐτὴν ἀπαιτουμένου εἰδικοῦ προσωπικοῦ, ὁ δεῦτερος εἶνε ὁ περιλαμβάνων τὰς διαχειριστικὰς περὶ δασῶν διατάξεις, ἢ μᾶλλον τὰς βάσεις, ἐφ' ὧν αὗται δεόν νά στηρίζονται, καθὼς καὶ πάντα τὰ πρὸς τὴν διαχείρισιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν διαφορῶν κατηγοριῶν δασῶν μέτρα, καὶ ὁ τρίτος πάσας, τὰς πρὸς τὴν διαφύλαξιν τῶν δασῶν ἡμῶν σχετιζομένας ἀστυνομικὰς καὶ ποινικὰς διατάξεις.

Ἐξετάσωμεν ἤδη ἐν ὀλίγοις καὶ τὸ τέταρτον καὶ τελευταῖον, τῶν ἐν ἀρχῇ τοῦ Βου Μέρους τῆς παρούσης ἡμῶν μελέτης τεθέντων ζητημάτων, ἤτοι :

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ποία ἡ μεταξὺ τῆς τελείας ὀργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν καὶ τῆς σήμερον παρατηρουμένης καταστροφῆς αὐτῶν σχέσις ;

Μετὰ τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, περὶ τῶν διαφορῶν αἰτίων τῆς σημερινῆς καταστροφῆς τῶν δασῶν ἡμῶν ἀφ' ἑνὸς καὶ περὶ τῶν πρὸς διάσωσιν καὶ βελτίωσιν αὐτῶν ληπτέων μέτρων ἀφ' ἑτέρου, ἐρωτᾶται « Ἡ λήψις τῶν προτεινομένων μέτρων θέλει πράγματι ἐπιφέρει τὴν ὀλοσχερῇ ἀπάλειψιν τῶν παρατηρουμένων καταστρεπτικῶν αἰτίων, ἢ τοῦλάχιστον τὴν οὐσιώδη καὶ μέχρις ἀκινδύνου σημείου, μείωσιν αὐτῶν ; »

Καὶ εἶνε μὲν διὰ πάντα εὐνόητον, ὅτι εὐθὺς ὡς ἐκλείψωσιν αἱ ἀφορμαί, ἐξ ὧν προέρχονται αἱ σημεριναὶ κατα-

στροφαί, θά ἐκλείψωσι κατ' ἀνάγκην ἢ θά μειωθῶσιν οὐσιωδῶς καὶ αἱ τελευταῖαι, ἐπιθυμῶ ὅμως νὰ καταδειξῶ συνοπτικῶς καὶ ἐν παραλληλισμῷ οὕτως εἰπεῖν, τοὺς λόγους, δι' οὓς ἡ προτεινομένη δασικὴ διοργάνωσις θά ἐπιφέρῃ τὴν μείωσιν, τῆς ἐξ ἐκάστου καταστρεπτικοῦ αἰτίου φθορᾶς, τὸν βαθμὸν τοῦ περιορισμοῦ, ὃν δικαιοῦμεθα νὰ προσδοκῶμεν, δι' ἐκάστην τοιαύτην καὶ τὸν χρόνον, ἐν ᾧ δύναται νὰ συντελεσθῇ ὁ περιορισμὸς οὗτος.

Κατὰ ταῦτα, θέον νὰ ἐξετάσωμεν συνοπτικῶς ἕκαστον, τῶν ἐν τῷ Α' Μέρει τῆς παρούσης ἡμῶν μελέτης περιγραφέντων καταστρεπτικῶν αἰτίων καὶ τῶν ἀφορμῶν αὐτῶν, ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐν τῷ Β' Μέρει προτεινόμενα σωστικά μέτρα. Καὶ δὴ :

1ου) Ἀκανόνιστοι ὕλοτομῖαι.

Εἶπομεν, ὅτι ἀφορμὴ αὐτῶν εἶνε ἡ ἔλλειψις πάσης διαχειρίσεως τῶν δασῶν ἡμῶν, προερχομένη ἐκ μὴ εἰδικῶς μεμορφωμένου, καὶ ἀριθμητικῶς ἀνεπαρκοῦς προσωπικοῦ τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν. Φυσικὴ ἄρα συνέπεια εἶνε, ὅτι ἅμα ὡς τὴν διαχείρισιν τῶν δασῶν ἀναλάβῃ προσωπικόν, προπαρασκευασθὲν καταλλήλως, διοργανωμένον καλῶς καὶ ἐφαρμόζον τὰ διαχειριστικά μέτρα, κατὰ τὰ προεκτεθέντα, ἢ ἐκ τῶν ἀκανονίστων ὕλοτομιῶν ἐπερχομένη εἰς τὰ δάση ἡμῶν φθορὰ θά ἐξαλειφθῇ. Ἀμα δηλονότι ὀρισθῇ δι' ἕκαστον δάσος τὸ ὕλοτομητέον ποσόν, καὶ δὴ τὰ ὕλοτομητέα δένδρα, ἀναλόγως τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἐπιβαλλομένης συντηρήσεως καὶ βελτιώσεως ἐκάστου δάσους, ἐπιτηρηθῇ δὲ καὶ ἡ ὕλοτομία, ὅπως ἐκτελεσθῇ ἀβλαβῶς.

δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς λόγος περαιτέρω φθορᾶς τῶν δασῶν ἡμῶν, ἐξ ἀκανονίστων ὕλοτομιῶν.

Ὁ βαθμὸς τῆς μειώσεως τῆς τοιαύτης φθορᾶς, μετὰ τὴν διοργάνωσιν τῆς ὅλης ὑπηρεσίας, δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ᾔηνε ἢ ἀπόλυτος Ἀκανόνιστοι ὕλοτομίαι πλέον, μόνον ἐκ παραλείψεως καθήκοντος τῶν δασικῶν ὀργάνων, δύνανται νὰ ἐπισυμβαίνωσιν.

Ὁ χρόνος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ συντελεσθῇ ἡ ἀπάλειψις τοῦ κακοῦ τούτου, εἶνε ἀκριβῶς ὁ χρόνος, ὁ ἀπαιτούμενος διὰ τὴν πλήρη τῆς ὑπηρεσίας ὀργάνωσιν καὶ ἡ μείωσις τοῦ θὰ βαίνει κατ' εὐθὺν λόγον, πρὸς τὴν συμπλήρωσιν τῆς ὀργανώσεως τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας. Ἐπειδὴ δὲ τὴν ὀργάνωσιν αὐτῆς θ' ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὰς σπουδαιότερας δασικὰς περιφερείας, κατὰ τὰ προεκτεθέντα, ἔπεται, ὅτι εἰς αὐτάς πρῶτον θὰ μειωθῇ ἢ ἐκ τῶν ἀκανονίστων ὕλοτομιῶν φθορά, ἥτοι ἀκριβῶς θὰ μειωθῇ κατ' ἀρχάς καὶ θὰ ἐκλείψῃ ἐντὸς ὀλίγου, κυρίως εἰς τὰ δάση, ὅπου ἐπιφέρει καὶ τὴν μεγαλειτέραν φθοράν.

2ον Παράνομοι ὕλοτομίαι.

Αὗται ἀφορμὴν ἔχουσιν, ὡς προείπομεν, τὴν ἔλλειψιν ἐπαρκoῦς ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως. Μολονότι ἡ σημερινὴ ὑπηρεσία τῶν δανῶν δὲν ἐκτελεῖ ἢ ἀστυνομικὰ μόνον καθήκοντα, μελαταῦτα καὶ λόγῳ τῆς τελείας ἀριθμητικῆς ἀνεπαρκειᾶς τῆς, ἥτις ἀναγκάζει τὴν ὑπηρεσίαν νὰ διαθέτῃ ἓνα δασοφύλακα, πρὸς φύλαξιν τῆς δασικῆς περιφερείας ἐνὸς ὁλοκλήρου καὶ πολλάκις καὶ δύο δήμων, καὶ λόγῳ τῆς μὴ εἰδικότητος τῶν δασοφυλάκων, τῶν συχῶν αὐτῶν μεταθέσεων, τῆς μὴ μονιμότητός των, ἀφ' οὗ

ὡς χωροφύλακες ἀντικαθίστανται ἐτησίως παρ' ἄλλων, τοῦ ἀδυνάτου τοῦ συχνοῦ ἐλέγχου αὐτῶν, κυρίως ὁμως, λόγῳ τῆς μὴ μονίμου αὐτῶν ἐγκαταστάσεως ἐν ὠρισμένῃ περιφερείᾳ καὶ τῆς συνεπείᾳ τῆς ἐλλείψεως ταύτης ἀρνητικῆς ἀστυνομικῆς ὑπηρεσίας, ἣν ἐκτελοῦσι, περιμένοντες τὴν σύλληψιν τῶν παρανομούντων, κατὰ τὴν εἰς τὰ χωρία ἢ τὰς πόλεις εἰσοδόν των καὶ μετὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν διάπραξιν τῆς παρανόμου ἐνεργείας, τῆς ἐπιφερούσης τὴν βλάβην τοῦ δάσους, ἕνεκεν πάντων τῶν ἀνωτέρω, λέγω, ἡ σημερινὴ ἀστυνομικὴ ὑπηρεσία, δὲν εἶνε, οὔτε κατὰ τὴν ἀλλοτρίαν, οὔτε ἐπαρκῆς, οὔτε ἱκανή, νὰ προλάβῃ καὶ παρακωλύσῃ τὰς ἐκ τῶν παρανόμων ὑλοτομιῶν προξενουμένας εἰς τὰ δάση ζημίας.

Ἀντὶ τοιαύτης ὑπηρεσίας, θὰ ἔχωμεν, μετὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας, κατὰ τὰ προεκτεθέντα, ἀνὰ 10 χιλ. στρέμ. δάσους περίπου καὶ ἓνα εἰδικόν, μόνιμον, μὴ μετατιθέμενον εὐκόλως καὶ ἐν ἰδίῳ δημοσίῳ οἰκήματι, παρὰ τὸ δάσος ἐγκαταστημένον, δασοφύλακα. Πρὸς τούτοις, ἀνὰ 4—5 δασοφύλακας θὰ ἔχωμεν καὶ ἓνα ἀρχιφύλακα, διαρκῶς ἐπιτηροῦντα καὶ ἐλέγχοντα τὸ ἔργον αὐτῶν. Εἶνε φυσικὸν καὶ πάλιν, ὅτι ἅμα ὡς ἐγκαταστῶσι τοιοῦτοι δασοφύλακες ἐντὸς καὶ παρὰ τὰ δάση ἡμῶν καὶ ἅμα ὡς γνωσθῇ μόνον, ὅτι ἕκαστος αὐτῶν ὑποχρεοῦται νὰ περιοδεύσῃ, ἅπαξ τῆς ἡμέρας τοῦλάχιστον, ἀνὰ τὴν περιφέρειάν του, πάντες οἱ παρανόμως ὑλοτομοῦντες, βλέποντες τὸ ἀδύνατον τῆς ἐξασκήσεως τοῦ παρανόμου ἔργου των, ὑπὸ τοιαύτην ἐποπτείαν, κατ' ἀνάγκην θὰ ἀπόσχωνται τούτου. Σημειωτέον συνάμα, ὅτι μία παράνομος ὑλοτομία δὲν εἶνε πράξις εὐκόλως καὶ ἐν κρυπτῷ καὶ παραβύστῳ γενομένη. Ὁ δοῦπος τοῦ πελέκειος

καὶ τοῦ ὑλοτομουμένου δένδρου, αὐτὸ τὸ μὴ εὐκόλως ἀπο-
κρυπτόμενον προτὶν τῆς ὑλοτομίας, προδίδουσι πάντα
ἀποπειρώμενον τοιαύτην καὶ μακροθεν, οὕτως ὥστε ἡ
διαρκὴς ὑπαρξίς δασοφύλακος, εἰς ἀπόστασιν, ἔστω καὶ
ἡμισείας ἢ μιᾶς ὥρας, ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς ὑλοτομίας, νὰ
ἦνε διαρκὴς ἀπειλή, κατὰ παντὸς ἐπιχειροῦντος παρὰ νο-
μον ὑλοτομίαν, τῆς αἰφνιδίου ὑπὸ τοῦ φύλακος συλλή-
ψεώς του. Σημειωτέον προσέτι, ὅτι οἱ σήμερον παρανο-
μοῦντες χωρικοὶ ἐξαναγκάζονται πολλάκις εἰς τοῦτο καὶ
ὑπὸ τῶν κατ' ἀνάγκην ὑπαρχουσῶν τυπικῶν δυσκολειῶν,
πρὸς λήψιν κανονικῆς ἀδείας ὑλοτομίας καὶ ὑπὸ τῆς
ἀνάγκης τῆς θεραπείας τῶν ἀναγκῶν των, δι' ἃς δυσκό-
λως καὶ ἐλάχιστα παρέχονται αὐτοῖς δασικὰ προτόντα.
Ἀκριβῶς ὅμως, ἅμα τῇ διοργανώσει τῆς δασικῆς ὑπηρε-
σίας, θὰ ἐκλείψωσι καὶ πάντα ταῦτα, κατὰ τὰ προεκ-
τεθέντα.

Ὁ βαθμὸς βεβαίως τῆς μειώσεως τῶν παρανόμων
ὑλοτομιῶν δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἦνε ἀπόλυτος, ἥτοι νὰ
παύσωσιν αὐταὶ τελείως, ὅσονδήποτε τελείως καὶ ἂν ὁρ-
γανωθῇ ἡ δασικὴ ἀστυνομία. Πάντοτε μεμονωμένα κρού-
σματα θὰ παρουσιάζωνται, ἀλλ' ἐλάχιστα σχετικῶς, ἐν
σχέσει πρὸς τὰ σημερινὰ καὶ ὅπερ τὸ σπουδαιότερον, οἱ
παρανομοῦντες σπανίως θὰ δύνανται νὰ διαφύγωσι. Καὶ
νὰ μὴ τοὺς συλλάβῃ ὁ δασοφύλαξ ἐπ' αὐτοφώρῳ, θὰ ἴδῃ
τὸ κεκομμένον πρέμνον καὶ ὡς γνωρίζων τὴν περιφέρειάν
του καὶ ἐπισκεπτόμενος αὐτὴν καθ' ἐκάστην καὶ γνωρίζων
καὶ τοὺς περιοίχους, θὰ εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐξακριβώσῃ
99 % τὸν παρανομίσαντα, τὸν ὁποῖον ἡ ταχεῖα ἐνέρ-
γεια τῆς δικαιοσύνης ἀφ' ἑτέρου καὶ ἀτομικῶς θὰ συνε-
τίξῃ διὰ τὸ μέλλον καὶ ὡς παράδειγμα θὰ παρέχῃ, εἰς

πάντα παρόμοια πράττοντα. Οίκοθεν έννεείται, ότι ο χρόνος, έν απαιτεί ή μείωσις, του διά τὰ δάση ήμων φθοροποιού τούτου αίτίου, όπως περιορισθῇ εἰς τὸ κατώτατον δυνατὸν ὄριον, εἶνε κατά τι μακρότερος τοῦ πρὸς ὀργάνωσιν τῆς αστυνομικῆς ὑπηρεσίας απαιτουμένου χρόνου, καθότι πρὸς ἐπιτυχῇ ἐξάσκησιν τοῦ ἔργου αὐτῶν, ἔχουσι τὰ δασικὰ ὄργανα πάντοτε ἀνάγκην καὶ χρόνου τινός, ἐξ μηνῶν μέχρι ἐνὸς ἔτους, όπως γνωρίσωσι καλῶς τὴν περιφέρειάν των, τοὺς πέριξ κατοίκους κτλ. κτλ. Ἐν γένει ὁμως, ή μείωσις τῶν παρὰ νόμων ὑλοτομιῶν, ἅμα τῇ ὀργανώσει καὶ ἐγκαταστάσει τῶν οἰκειῶν δασικῶν ὀργάνων, θά ἐπέλθῃ κατ' ἀρχάς ἀποτόμως καὶ ἴσως κάτω τοῦ ἡμίσεως τῶν σημερινῶν, κατόπιν δὲ θά βαίνει αὐξάνουσα σὺν τῷ χρόνῳ, μέχρι τοῦ ἐλαχίστου σημείου τοῦ περιορισμοῦ τῆς. Σήμερον, αἱ πολλαὶ παρανομίαι προέρχονται ἐκ τῆς βεβαιότητος τῆς ἐλλείψεως τοῦ δασοφύλακος. Ἀρκεῖ ή ὑπαρξίς τοιούτου, πρὸς περιορισμὸν των, διότι πᾶς τις καὶ ἰδίᾳ ὁ χωρικός, ὑπὲρ πάντα φοβεῖται τὰ δικαστήρια, ἔστω καὶ ἀθωούμενος, ἐνεκεν ὅλων τῶν ἄλλων ὀχληρῶν συνεπειῶν των καὶ ἰδίᾳ τῆς σχετικῶς μεγίστης δι' αὐτὸν δαπάνης, τῆς μεταβάσεως καὶ παραστάσεως εἰς αὐτά.

Έννεείται ὅτι, ὅτι εἵπομεν περὶ ἀκανονίστου καὶ παρὰ νόμου ὑλοτομίας ξυλείας, ἐφαρμόζεται κατ' ἀναλογίαν καὶ εἰς τὴν ἀκανόνιστον ἢ παρὰ νόμον ἀπόληψιν παντὸς ἄλλου δασικοῦ προϊόντος.

3ον Καταπατήσεις δημοσίων δασῶν, Ἐκχερώσεις
δασῶν, Ποιμνιοδοσκή. Πυρκαϊαὶ δασῶν καὶ
δουλεῖται ἢ οἶονεὶ δουλεῖται, ἐπὶ τῶν
δημοσίων δασῶν.

Πάντα τὰ διὰ τὰ δάση ἡμῶν καταστρεπτικὰ ταῦτα αἷτια εἰσὶ συναφῇ, ὡς προεξεθέσαμεν, ἅτε ἔλκοντα τὴν ἀφορμὴν ἐκ τῆς ταῦτοχρόνου ἐλλείψεως καλῶς ὀργανωμένης ἀστυνομίας καὶ διαχειρίσεως τῶν δασῶν ἡμῶν καὶ ἐκ τινῶν ἐπικρατοῦσῶν βιωτικῶν ἢ ἄλλων συνηθειῶν.

Καταπατοῦνται τὰ δημόσια δάση ὑπὸ ἰδιωτῶν, διότι δὲν ὑπάρχει Νόμος ἐξαιρῶν αὐτὰ τῆς συναλλαγῆς, διότι τὰ δημόσια δάση δὲν εἶναι ἀκριβῶς κατὰ τὰ ὅρια αὐτῶν καθωρισμένα καὶ ὀροθετημένα, διότι δὲν ὑπάρχουσι ἐπαρκεῖς δασοφύλακες, πρὸς διαρκὴ παρακώλυσιν πάσης πράξεως, τεινούσης πρὸς καταπάτησιν δημοσίου δάσους, διότι τέλος, πᾶς καταπατητῆς τρέφει τὴν ἐλπίδα, τῆς ἐπιτυχοῦς διεκδικήσεως τῆς κατοχῆς ἢ κυριότητος τοῦ καταπατηθέντος δάσους καὶ τῆς τελείας αὐτοῦ πρὸς ἴδιον ὄφελος ἀποψιλώσεως, ἐλλεῖπει ἐπαρκοῦς ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐπιτηρήσεως, τῆς διαχειρίσεως τῶν ἰδιοκτητῶν ἢ διακατεχομένων δασῶν.

Ἐκχεροῦνται τὰ δημόσια δάση, διότι καὶ πάλιν δὲν ὑπάρχει ἀστυνομικὴ ἐπαρκὴς ἐπίβλεψις, πρὸς παρακώλυσιν τοῦ ἔργου τῶν ἐκχερωτῶν, διότι οἱ ὄρεινοὶ καὶ ὃι οἱ κάτοικοι τῶν δασοβριθῶν μερῶν, μὴ ἔχοντες οὐδένα ἄλλον πόρον ζωῆς ἢ τὴν μικρογεωργίαν καὶ μικροκτηνοτροφίαν καὶ μὴ εὐρίσκοντες τοιοῦτον ἐν τῇ ἐκμεταλλεύσει τῶν δασῶν, προτιμῶσι νὰ καλλιεργῶσι μέρος τοῦ δασικοῦ ἐδάφους, πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ἀναγκαζούν-

των αὐτοῖς δημητριακῶν καρπῶν, καὶ ἐπειδὴ τὰ κε-
κλιμένα ὀρεινὰ ἐδάφη ταχέως ἐκπλύνονται καὶ καθί-
στανται ἄγονα, ἐπεκτείνουνσιν ὅσημέραι τὰς ἐκχερσώσεις
ἐν τοῖς δάσεσι, πρὸς ἀπόκτησιν νέων γονίμων ἐδαφῶν.

Ἐξασκεῖται ἡ ἐν τοῖς δάσεσι βοσκή ἐπιβλαβῶς, τὸ
μὲν, διότι οὐδεὶς περιορισμός, ἀφορῶν τὸν τρόπον τῆς
ἐξασκήσεως τῆς ἐλευθέρας ἐν τοῖς δάσεσι κτηνοτροφίας
ισχύει, τὸ δέ, διότι καὶ ἂν ὑπῆρχον τοιοῦτοι, θά ἦτο καὶ
πάλιν ἀδύνατος ἡ ἐφαρμογὴ των, ἐλλείπει τοῦ καταλ-
λήλου ἀστυνομικοῦ προσωπικοῦ· βλάπτει τέλος τὰ δάση
ἡμῶν ἡ παρ' ἡμῖν κτηνοτροφία, ὡς ἐκ τοῦ εἶδους τῶν
ἐκτρεφόμενων ζώων, διότι καὶ περὶ τούτου οὐδεὶς κα-
νονισμός ισχύει, ἀλλ' οὐδὲ ποδηγέτησις τις τῶν κτηνο-
τρόφων ἐγένετο μέχρι σήμερον, ἐν σχέσει πρὸς τὸ συμ-
φερώτερον αὐτοῖς εἶδος τῶν ζώων, ὅπερ δεόν νὰ ἐκτρέ-
φωσι· καὶ πάντα ταῦτα, οὔτε ἐγένοντο, οὔτε νὰ γείνωσι
δύνανται, ἂν μὴ ὑπάρξωσι κατὰ τόπους ἄνθρωποι ἱκα-
νοὶ νὰ διάξωσι καὶ ποδηγετήσωσιν εἰς ταῦτα, τοιοῦτοι δὲ
καὶ οἱ καταλληλότεροι πάντων εἶνε μόνον οἱ δασάρχαι
καὶ τὰ ὑπ' αὐτοὺς ὄργανα.

Καίονται καὶ ἔτις τὰ δάση ἡμῶν, διότι οὔτε ὄρ-
γανα κατάλληλα νὰ περιστείλωσι τὰς ἐξ ἀπροσεξιών
ἢ κακοβουλιῶν προερχομένας πυρκαϊὰς ἔχομεν, οὔτε νὰ
παρεμποδίσωμεν τοὺς ἐνεργοῦντας ἐπικινδύνους πράξεις
δυναμέθα, διὰ τὸν αὐτὸν καὶ πάλιν λόγον, ἀλλ' οὔτε
μέτρα διαχειριστικὰ κατάλληλα, πρὸς πρόληψιν τῶν
πυρκαϊῶν ἢ περιορισμὸν τῆς ἐπεκτάσεως αὐτῶν, λαμ-
βάνομεν, ἐλλείπει τῶν ἀρμοδίων προσώπων, τῶν δυνα-
μένων νὰ μελετήσωσιν, ὑποδείξωσι καὶ ἐφαρμόσωσι τὰ
δι' ἑκαστον δάσος ἀπαιτούμενα τοιαῦτα, ἐλλείπει δη-

λονότι καὶ πάλιν εἰδικῶν δασολόγων καὶ ὁργανωμένῃς ὥς δεῖ, δασοφυλακῆς.

Βλάπτονται ἰέλος πολυειδῶς τὰ δάση ἡμῶν, ἐκ τῆς ἐνασκήσεως τῶν κτηθέντων δικαιωμάτων δουλείας ἐπ' αὐτῶν καὶ διότι δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἡ δέουσα ἐπιτήρησις, πρὸς πρόληψιν γενέσεως παντὸς τοιούτου εἶδους δικαιώματος καὶ διότι δὲν διακανονίζεται ἡ ἐνάσκησις τῶν δικαιωμάτων τούτων ὑπὸ οὐδενός. Ὑφιστάμεθα ἐν αἷλοις λόγοις καὶ πάλιν τὰ κακὰ ταῦτα, ὥς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῆς ἀπαιτουμένης ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ ἀναλόγως τοῦ προορισμοῦ ἐκάστου δάσους, διαχειρίσεως αὐτοῦ.

Ἄρα πάντα, τὰ ὡς ἀνωτέρω φθοροποιὰ αἷτια τῶν δασῶν ἡμῶν, καταστέλλουσι τὰ προτεινόμενα μέτρα, περὶ ὁργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν καὶ περὶ θεσπίσεως τῶν ἀπαιτουμένων σχετικῶν διατάξεων, περὶ ὧν προείπομεν.

Τὸ μέτρον τῆς περιστολῆς ἐκάστου τούτων εἶνε διάφορον, καθότι διὰ μὲν τὰς καταπατήσεις καὶ ἐκχερσώσεις δύναται τις νὰ παραδεχθῇ, ὅτι εἶνε ἀπόλυτον καὶ ὅτι μὲ ὁργανωμένην ὑπηρεσίαν δασῶν δὲν δύνανται νὰ ἐνεργηθῶσι τοιαῦτα. Διὰ τὴν παράνεμον ἢ ἐπιβλαβὴ βοσκὴν καὶ τὰς πυρκαϊάς, ὁ περιορισμὸς εἶνε σχετικὸς, καθότι δύνανται μὲν καὶ πάλιν νὰ ἐπισυμβῶσι τοιαῦτα, εἴτε ἐξ ἀβλεψίας τῶν φυλάκων, εἴτε καὶ ἐκ κακοβουλίας, ἀλλὰ μὲ μικρὰ μόνον ἀποτελέσματα καὶ ὅχι μὲ τὰ σημερινὰ καταστρεπτικὰ τοιαῦτα. Ὡς πρὸς τὰς δουλείας, δεόν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὑπαρχούσης πλήρους διοργανώσεως τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας, ἡ γένεσις νέων τοιούτων θελεῖ τελείως παρακωλυθεῖ, αἱ δὲ ὑφιστάμεναι τοιαῦτα, διακανονίζεσθαι, ἢ καταστῶσιν ἀκίνδυναι.

Ὁ χρόνος τέλος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ ἐπέλθῃ ἡ μείωσις τῶν ἀνωτέρω κακῶν εἶνε καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀντιστρόφως ἀνάλογος, πρὸς τὴν ταχύτητα ἡμῶν, περὶ τὴν ὁργάνωσιν τῆς ὑπηρεσίας. Ὅσον ταχύτερα αὕτη, τόσον βραχύτερος ἐκεῖνος. Ὡς πρὸς τὰ τρία ὅμως ἐκ τῶν προηγούμενων κακῶν, ἥτοι τὰς καταπατήσεις, ἐκχερώσεις καὶ δουλείας, δύναται τις νὰ παραδεχθῇ, ὅτι αὗται θέλουσι καταπαύσει ἀμέσως, ἅμα τῇ ἀναλήψει ὑπὸ ὀργανωμένης ὑπηρεσίας, τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν δασῶν ἐκάστης δασικῆς περιφερείας. Ὡς πρὸς τὰ ἕτερα δύο, θὰ ἐπέλθῃ ὁ περιορισμὸς βραδύτερον, καὶ ἐφ' ὅσον ἡ ὀργανωμένη δασικὴ διοίκησις συμπληρῇ τὸ διδακτικόν, διαφυλακτικόν καὶ διαχειριστικόν αὐτῆς ἔργον, διὰ τῶν καταλλήλων ἐνεργειῶν.

**109 Καταστροφὰὶ τῶν δασῶν ἐκ φυσικῶν φαινομένων,
ἐξ ἀσθενειῶν, ὑπὸ ἐντόμων καὶ ὑπὸ ἀγριμύων.**

Ἀφορμὴν, πρὸς γένεσιν τῶν εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ἀναγομένων καταστρεπτικῶν αἰτίων, παρέχει, κατὰ τὰ προρρηθέντα, τὸ μὲν ἡ φύσις, τὸ δὲ τυχαῖαι καιρικαὶ μεταβολαί. Ἡ ἐπέκτασις ὅμως αὐτῶν καὶ τὰ μεγάλα κακὰ ἀποτελέσματα προέρχονται μόνον, ὅταν δὲν ἐπέμβῃ ἐν καιρῷ ἡ χεὶρ τοῦ εἰδικοῦ δασολόγου, πρὸς πρόληψιν ἢ πρὸς ἀναχαίτισιν τοῦ καταστρεπτικοῦ ἀποτελέσματος.

Χιών λ. χ. ἡ σφοδρὸς ἄνεμος δύναται νὰ καταρρίψῃ ὀλόκληρα δάση, ὅταν ὁ διαχειριζόμενος ταῦτα δὲν προσκολληθῇ νὰ τὰ ἀναπτύξῃ, ὑπὸ μορφήν καὶ εἶδος ἀντιστασίμενα εἰς τοιαύτας καταστροφάς, συμφώνως πρὸς τὰς

Κ. Μ. ΣΑΜΙΟΥ.—ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝ. ΔΑΣΕΩΝ 15

ἐπιστημονικὰς ὑποδείξεις. Ζημίαι ἐξ ἀσθενειῶν καὶ καταστροφῶν ἐξ ἐντόμων δύνανται ἀποτόμως νὰ ἐπεκταθῶσιν (¹), ὅταν δὲν ὑπάρχῃ ὁ εἰδικός, ὁ δυνάμενος νὰ μελετήσῃ τὰ αἷτια καὶ ἐξεύρῃ καὶ ἐφαρμώσῃ, ὡς τάχιον, τὰ ἀνάλογα σωστικὰ μέτρα. Καὶ πάλιν δηλαδὴ, ὁ περιορισμὸς αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐνεργείας εἰδικῶν ἀνθρώπων, τεταγμένων εἰδικῶς διὰ τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τῶν δασῶν.

Εὐτυχῶς τιαύτας καταστροφὰς καὶ λόγῳ τοῦ κλίματος ἡμῶν καὶ λόγῳ τῆς γεωλογικῆς διαπλάσεως τῆς χώρας καὶ λόγῳ τῆς δασικῆς ἡμῶν χλωρίδος, δὲν ἔχομεν ἢ ἐλαχίστας. Ὁ βαθμὸς ὅμως τῆς περιστολῆς αὐτῶν καὶ ὁ χρόνος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου δύνανται νὰ ληφθῶσι τὰ κατάλληλα μέτρα, ὅπως καταστῶσιν αὗται ἀκίνδουνοι, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς ὁργανώσεως τῆς μελλούσης δασικῆς ἡμῶν ὑπηρεσίας καὶ ἐκ τοῦ χρόνου ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ ἐφαρμοσθῇ αὕτη ὀλκοσχερῶς. Ἐννοεῖται μόνον, ὅτι τῶν αἰτίων τούτων ἡ ἐξάλειψις δὲν εἶνε δυνατόν νὰ γείνη τελείως, ἐὰν ὅμως τυχαῖα περιστατικὰ συμβάλλωσιν εἰς τὴν ἐμφάνισιν αὐτῶν, ἢ καλῇ.

(¹) Ἐν Βαυαρίᾳ κατὰ τὸ 1899 ἐγένοντο φρικῶδεις καταστροφῶν ὑπὸ τῆς λεγομένης «κάμψης τῆς λειτανευούσης» ἀναπτυχθείσης, λόγῳ ὕγρου καὶ θερμοῦ καιροῦ, εἰς φοβερὸν βαθμὸν καὶ ἀπειλούσης τὴν γενικὴν καταστροφὴν. Εἰδικὴ ὅμως μελέτη ὠδήγησε τοὺς εἰδικούς, εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τόσοῦ ἀπλοῦ, ὅσον καὶ σωστικοῦ μέτρου. Περιηλοῖσθαι τούτεστι ἅπαντες οἱ κορμοὶ εἰς ὕψος 50—60 ἑκατοστῶν ἀπὸ τοῦ ἑδάφους καὶ εἰς πλάτος 3—4 ἑκατοστῶν, ὑπὸ κατράμης καὶ παρεκωλύθη οὕτω ἡ ἄνοδος τῆς κάμψης εἰς τὰ δένδρα. Τὰ δὲ προσβληθέντα ὑλοτομήθησαν τῆχῶς, ἵνα μὴ ἀποξηραθῶσι καὶ σηπῶσι καὶ ἐπωλήθησαν.

διοικήσεις καὶ πρὸ παντὸς ἢ ἐπιμελὲς καὶ λελογισμένη διαχείρισις δύναται νὰ καταστήσῃ ταῦτα ἀκίνδυνα.

Ἐλπίζω, κατόπιν τῶν προηγουμένων, ἅτινα ἐπαναλαμβάνω νὰ εἶπω, ὅτι ἐγράφησαν διὰ τοὺς πολλοὺς καὶ διὰ τοὺς δεομένους σχετικῶν γνώσεων, λόγῳ τοῦ ἐπιβεβλημένου αὐτοῖς καθήκοντος, τῆς περὶ τῶν κοινῶν μερίμνης, καὶ οὐδαμῶς διὰ τοὺς εἰδικούς, ἐλπίζω, λέγω, νὰ ἐπείσθησαν οἱ ἀναγνώσταί μου, περὶ τε τῶν ἀφορμῶν, ἐξ ὧν πηγάζει ἡ σημερινὴ τῶν θασῶν ἡμῶν καταστροφή, καθὼς καὶ περὶ τῆς ὀρθότητος, τῶν πρὸς διάσωσιν καὶ βελτίωσιν αὐτῶν προτεινομένων μέτρων.

Ὑπολείπεται ἤδη νὰ καταδείξω, ἐν ὀλίγοις, καὶ τὰ ἀναπόφευκτα ἀποτελέσματα, ἅτινα προβλέπω, ὡς ἐπακόλουθα ἑκατέρας τῶν περιστάσεων, περὶ ὧν προλαβόντως εἶπον· τὰ ἀποτελέσματα δηλονότι, τῆς παρατάσεως τῆς σημερινῆς ἡμῶν, ὡς πρὸς τὰ θάση, καταστάσεως καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐνδεχομένης ἀντικαταστάσεως αὐτῆς, ὑπὸ τῆς ἀνωτέρῳ περιγραφείσης καὶ προτεινομένης, ὡς κρείσσονος τοιαύτης. Ἴσως ταῦτα ἐξαλείψωσι πάντα ἔτι ὑφιστάμενόν δισταγμόν, περὶ τὴν προτίμησιν, ἣν δεόν νὰ ἐπιδείξωμεν, πρὸς τὴν μίαν ἐκ τῶν ἄνω καταστάσεων.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ 3^{ON}

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΗΜΩΝ

Ἐξητάσαμεν μέχρι τοῦδε ἐν τοῖς προηγουμένοις Κεφαλαίοις, ποῖα εἶνε τὰ αἷτια τῆς ὁσημέραι αὐξούσης καταστροφῆς τῶν δασῶν ἡμῶν καὶ ποῖα μέτρα ἐπιβάλλονται καὶ δύνανται νὰ ληφθῶσι παρὰ τῆς Πολιτείας, ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς ἐκμηδένησιν τῶν καταστρεπτικῶν τούτων αἰτίων καὶ ἀφ' ἑτέρου, πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ δασικοῦ πλούτου τῆς χώρας. Ἀς ἐξετάσωμεν ἤδη ἐν ἐλίγοις, ὅποτον ἔσεται τὸ μέλλον τῶν δασῶν ἡμῶν, ἐν ἑκατέρᾳ τῶν ἀνωτέρω περιπτώσεων, ἤτοι 1^{ον}) ἐὰν ἀφήσωμεν τὰ δάση ἡμῶν ὑπὸ τὴν σημερινὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν ἢ 2^{ον}) ἐὰν λάβωμεν τὰ ὑπὸ τῶν περιστάσεων καὶ τῆς ἐπιστήμης ὑποδεικνύμενα ὡς ἄνω σωστικά μέτρα. Ὡς χρονικὸν διάστημα ἐπαρκὲς νὰ καταδείξῃ τὰ ἐν ἑκατέρᾳ τῶν περιπτώσεων ἀποτελέσματα, λαμβάνομεν μίαν εἰκοσιπενταετίαν, τὸ χρονικὸν δὴλ. διάστημα, τὸ ἀπαιτούμενον πρὸς ἀνάπτυξιν νέων δασῶν, μέχρι τῆς ἀνδρικῆς λεγομένης ἡλικίας αὐτῶν καὶ ἐπαρκὲς πρὸς διακανονισμόν τῶν ἀκανονίστων δασῶν καὶ ἀποκατάστασιν αὐτῶν, εἰς κανονικῶς διαχειριζόμενα τοιαῦτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ὅποσον τὸ μετὰ εἰκοσιπενταετίαν μέλλον τῶν δασῶν ἡμῶν, διατηρουμένης τῆς σήμερον ὑπαρχούσης διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως αὐτῶν.

Θὰ προκαλέσῃ πιθανῶς τὸ μειδιάμα τῶν ἀναγινωστῶν μου ὁ τίτλος τοῦ παρόντος κεφαλαίου. Ὑπάρχει ἀνάγκη δηλονότι ν' ἀναπτύξῃ τις ἐπὶ πλέον τὰς συνεπειὰς τῆς σημερινῆς καταστάσεως, ἀφ' οὗ ὅλοι εἴμεθα πεπεισμένοι, ὅτι διαρκούσης ταύτης, δὲν εἶναι δυνατόν ἢ νὰ ἐπέλθῃ, θάττον ἢ βράδιον, τελεία καταστροφή τῶν δασῶν; Καὶ παρ' ὅλα ταῦτα ὅμως, φρονῶ, ὅτι πρὸς καλητέραν κατανόησιν τοῦ ζητήματος, δεόν νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα, ἐν ἀνακεφαλαιώσει, τὰ φθοροποιὰ αἰτία τῶν δασῶν μετὰ τῶν αποτελεσμάτων αὐτῶν, ἵνα κατανοήσωμεν κάλλιον καὶ τὸ προβλεπόμενον ὀλικὸν ἀποτέλεσμα.

Συγκεφαλαιοῦντες τὰς ἐν ἀρχῇ ἐκτεθείσας ζημίας, ἔχομεν.

1ον) Ἐξ ἀκανονίστων ὑλοτομιῶν, μέσην ἐτησίαν ζημίαν, κατὰ προσέγγισιν, Δρχ. 3.000.000.

2ον) Ἐκ παρανόμων ὑλοτομιῶν, ὁμοίως ἐτησίαν ζημίαν, Δρχ. 5.000.000, καὶ διὰ τὸ Κράτος ἐτησίαν ζημίαν εἰς τὰ δημόσια ἔσοδα, ἐκ Δρχ. 800.000 περίπου.

3ον) Ἐκ καταπατήσεων δημοσίων δασῶν, δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ ὑπολογίσωμεν ἐτησίαν καταστροφὴν δασῶν, ἐκτάσεως 20.000 στρεμ. καὶ ζημίαν 1—2.000.000 Δρχ.

4ον) Ἐξ ἐκχερσώσεων δασῶν ὁμοίως 20.000 στρεμ. καὶ ζημίαν Δρχ. 1—2.000.000.

5ον) Ἐκ τῆς ποιμνιοβοσκῆς, ἂν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκ-

τάσεως τῶν δασῶν ἡμῶν, ἦται 10 ἑκατομ. στρέμ. ὑπολογίσωμεν, ὅτι ταῦτα ἀπαιτοῦσι κατὰ μέσον ὅρον μίαν πεντηχονταετῇ περιτροπῇ, τοὔτέστιν, ὅτι ἐντὸς 50 ἐτῶν ἀναπαράγονται καὶ καθίστανται παραγωγά, καὶ συνεπῶς, ὅτι ἐτησίως διακόσiai χιλιάδες στρεμ. δασῶν ἀποψιλοῦνται καὶ δεόν νὰ ἀναδασῶνται φυσικῶς ἢ τεχνητῶς, ὅπως παραμένῃ πάντοτε ἀμείωτος ἡ ὀλική αὐτῶν ἑκτασις, ἔπεται, ὅτι ἐπειδὴ ὡς ἐν ἀρχῇ εἶπομεν, ἡ ποιμνιοβοσκή παρακωλύει τὴν ἀναδάσωσιν ὀλοτελῶς ἢ ἐν μέρει καὶ στρεβλοῖ τὰ φυόμενα δένδρα καὶ πλειστάκις θαμνοποιεῖ ταῦτα, ἔπεται, λέγω, ὅτι ἡ ποιμνιοβοσκή καὶ τὸ ἥμισυ μόνον τῶν ἐν ἀναβλαστήσει δασῶν, ἂν καταστρέφῃ, ἐπιφέρει ἐτησίαν ζημίαν εἰς τὰ δάση ἡμῶν, ἀνερχομένην, κατὰ τοὺς μετριωτέρους ὑπολογισμοὺς, εἰς τὴν ὀλοσχερῇ ἀποψίλωσιν ἢ στρέβλωσιν τῆς δασικῆς βλαστήσεως ἐπὶ 100.000 στρέμ. δασῶν μὲ χρηματικὴν ζημίαν 500.000 δρχ. τοὔλάχιστον.

6ον) Ἐκ τῶν πυρκαϊῶν ἔχομεν μέσην ἐτησίαν ἀποψίλωσιν 50,000 στρ. μὲ ζημίαν 500,000 Δρχ. Παραλείπω τὰς λοιπὰς ἐκ φυσικῶν φαινομένων κλ. ζημίας, ὡς ἦσσαν σπευδαίδητος. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὅμως καταφαίνεται, ὅτι αἱ ὀλικαὶ ἐτήσiai ζημίαι εἰσὶ,

1ον) Ἐλάττωσις τῶν σημερινῶν δημοσίων ἐκ τῶν δασῶν ἐσόδων, κατὰ Δρχ. 800,000 ἐτησίως.

2ον) Ἐλάττωσις τῆς δασικῆς ἐπιφανείας, ἐκ καταπατήσεων, ἐκχερσώσεων, πυρκαϊῶν, ἐπιβλαβοῦς βοσκῆς κτλ. ἐτησίως καὶ κατὰ μέσον ὅρον, κατὰ 190,000 στρεμ.

3ον) Ἐλάττωσις τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου ἐτησίως καὶ κατὰ μέσον ὅρον, κατὰ 10—12,000,000 Δρχ.

Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἐτησίως καταστρέφονται δασικαὶ

ἐκτάσεις ἴσαι πρὸς τὸ $\frac{1}{50}$ τῆς ὅλης ἐκτάσεως τῶν δασῶν ἡμῶν, μεταβαλλόμεναι ἢ εἰς θαμνώδεις, ἢ εἰς τελείως φιλάς, καὶ τὸ Κράτος ζημιούται ἐτησίως, τοῦλάχιστον μὲν, κατὰ 80,000 Δρχ. εἰσόδηματος, ἐκ τῶν παρανόμων ὑλοτομιῶν, κατὰ 40 — 50,000 δὲ Δρχ. τοῦλάχιστον, μειούται ἔτι τὸ ἐτήσιον εἰσόδημά του καὶ δὴ προσδεύει-
κῶς, ἤτοι ἐπιπροστιθεμένης ἐτησίως εἰς τὸ σύνολον τῶν ἄλλων ζημιῶν καὶ νέας τοιαύτης ἐκ 40 — 50,000 Δρχ. ἐκ τῆς ἐτησίας καταστροφῆς Δασικοῦ Κεφαλαίου, ἀξίας 10,000,000 Δρχ. περίπου. Τὸ εἰσόδημα τοῦτο ὑπολογί-
ζομεν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ σημερινοῦ μέσου εἰσόδηματος ἐκ τῶν δασῶν ἡμῶν, καθότι τιθεμένων ὑπὸ κανονικὴν δια-
χείρισιν καὶ διαφυλαττομένων τῶν καταστρεφόμενων δασῶν, θὰ ἦτο ἀσφαλῶς τὸ δεκαπλάσιον.

Εὐκόλον εἶνε ἤδη μετὰ τ' ἀνωτέρω, νὰ προῖδωμεν, ὁποῖον ἔσεται τὸ μέλλον τῶν δασῶν ἡμῶν, μετὰ 25 ἔτη, εἰάν ἐξακολουθήσωσιν αἱ αὐταὶ συνθήκαι.

Μετὰ 25 ἔτη τοῦτέστι,

1ον) Τὸ Κράτος θέλει ζημιωθεῖ περὶ τὰ 30 ἑκατομ-
μύρια δραχμ. τοῦλάχιστον, ἐκ τῆς μειώσεως τῶν ἐτη-
σίων αὐτοῦ προσόδων, μὴ συνυπολογιζομένου οὐδενὸς
τόκου ἢ ἐπιτοκίου.

2ον) Ἡ ἐκτασις τῶν δασῶν ἡμῶν θὰ περιορισθῇ τοῦ-
λάχιστον κατὰ τὸ ἥμισυ, ἀφ' οὗ ἐτησίως ἐπέρχεται
ἡ καταστροφή διακοσίων χιλ. στρεμ. δασῶν περίπου,
ὡς μὴ λαμβανομένου οὐδενὸς μέτρου πρὸς ἀναδάσωσιν,
καὶ ἀφ' οὗ ἀσφαλῶς δύναται τις νὰ προείπῃ, ὅτι ἡ κα-
ταστροφή αὕτη βαίνει ὁσημέραι αὐξάνουσα, πρωτίστως
μὲν λόγῳ τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλὰ καὶ
λόγῳ τῆς αὐξήσεως τῶν ἀναγκῶν τῶν κατοίκων καὶ

τῆς ὁσμῆραι πρὸς θεραπείαν τούτων ἐπιβαλλομένης μεγαλητέρας καταναλώσεως ξυλείας. Καλήτεραι οἰκοδομαί, περισσοτέρα εὐμάρεια, ἀνάπτυξις τῆς γεωργίας κτλ. κτλ. ἐπιφέρουσι καὶ μεγαλητέραν χρῆσιν δασικῶν προϊόντων.

3ον) Μετὰ 25 ἔτη τὸ δασικὸν κεφάλαιον τῆς χώρας θὰ μειωθῇ κατὰ 250—300 ἑκατομμύρια δραχ. κατὰ τ' ἄνωτέρω. Ἐν ἄλλαις λέξεσι, κινδυνεύσμεν μετὰ 25 ἔτη νὰ ἴδωμεν καὶ τὰ ὑπολειπόμενα ἔτι τῶν δασῶν ἡμῶν, ἐστερημένα πάσης πραγματικῆς ἐμπορικῆς ἀξίας καὶ σύνολον μόνον δένδρων, στρεβλῶν καὶ ἀχρήστων τὸ πλεῖστον, καλυπτόντων μὲν ἀκόμη ἐκτάσεις τινάς, ἀλλὰ μὴ ἀποτελούντων πλέον οὐδαμῶς δάση, ὑπὸ τὴν ἀληθῆ τῆς λέξεως σημασίαν, καὶ ὅπερ τὸ σπουδαιότερον καὶ χερίστον, καὶ μὴ δυναμένων νὰ μεταβληθῶσι πλέον εὐκόλως εἰς κανονικὰ δάση.

Ἡ στυγερά καὶ μαύρη αὕτη εἰκὼν τοῦ προσεχοῦς μέλλοντος τῆς Ἑλληνικῆς δασικῆς βλαστήσεως, οὐδένα πρέπει νὰ ἐκπλήξῃ καὶ οὐδεὶς νὰ ὑπολάβῃ ταύτην ὡς ἐπίτηδες ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον παρασταθεῖσαν. Τοῦναντίον, ἔχω πολλοὺς λόγους νὰ θεωρῶ ἐν πολλοῖς, τὰς ἐτησίως εἰς τὰ δάση ἡμῶν ἐπερχομένας καταστροφάς, πολὺ μεγαλητέρας τῶν ἐκτεθεισῶν, καὶ ὅμως, παντὶ σθένει ἀπέφυγον νὰ ὑπερβάλω, μετριάσας ταύτας, διὰ νὰ ᾔνε ἀκριβῶς πειστικώτεροι.

Τὸ ὅτι δ' οὕτως ἔχουσι τὰ παρ' ἡμῖν καὶ μὲ τοιοῦτον γοργὸν βῆμα βαίνομεν πρὸς τὴν ἐξολόθρευσιν τῶν δασῶν ἡμῶν, μαρτυρεῖ σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ μικρὰ ἐπισκόπησις τῆς καταστάσεως τῶν δασῶν ἡμῶν, ἀπὸ τῆς ἀνεξαρτησίας μέχρι σήμερον καὶ ἰδίως κατὰ τὴν παρελθούσαν.

εἰκοσαετίαν, τὴν ὁποῖαν ἀτυχῶς ἰδίῳις ὄμμασι ἡδυνήθην
 νὰ παρακολουθήσω. Παρ' ὅλας τὰς ἀπὸ τοῦ 1893, ἰδίᾳ
 ὅμως ἀπὸ τοῦ 1898, θεσπισθείσας μεταρρυθμιστικὰς δια-
 τάξεις, παρ' ὅλην τὴν γενομένην σχετικῶς αὐστηροτέραν
 ἐπιτήρησιν καὶ παρακώλυσιν καταπατήσεων καὶ ἐκχερ-
 σώσεων, παρ' ὅλον τὸν σχετικὸν περιορισμὸν τῶν ἐμ-
 πρησμῶν, τὴν ἐπίβλεψιν καὶ ἐξέλεγχιν τῶν τε ὕλοτομιῶν
 καὶ τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν δασικὴν ὑπηρεσίαν ὑπαλ-
 λήλων, παρ' ὅλα ταῦτα, λέγω, μὴ ὑπαρχούσης ἔτι, κατὰ
 τὰ ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τοῦ παρόντος ἐκτεθέντα, μονί-
 μου, ἐπαρχοὺς καὶ καλῶς διωργανωμένης διοικητικῆς
 καὶ διαχαριστικῆς ὑπηρεσίας, αἱ καταστροφαὶ ἐξακολου-
 θοῦσι καὶ σήμερον, ἴσως κατὰ τι περιορισμέναι, ἀλλ'
 οὐχὶ ἐπαρκῶς, ὅπερ δὲ τὸ χεῖριστον, θετικὴ ἐργασία
 πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ βελτίωσιν τῶν δασῶν, οὔτε γίνεται,
 ἀλλ' οὔτε νὰ γείνη δύναται, ὑπὸ τοὺς ὅρους τούτους.
 Οὕτως, ὡς ἀσφαλῶς γνωρίζομεν, ἐντὸς τῆς τελευταίας
 εἰκοσαετίας, τὰ μὲν ἐξ ἐλάτης δάση, ἡ βάσις δηλονότι
 πρὸς παραγωγὴν οἰκοδομησέμου ξυλείας, ὅπου ὅπωςδὴ-
 ποτε ἦσαν προσιτὰ εἰς τοὺς ὕλοτόμους, ἂν δὲν κατε-
 στράφησαν τελείως, περιορίσθησαν εἰς τὸ ἐν τρίτον ἢ
 τέταρτον τῆς ἐκτάσεώς των. Μάρτυς ἀψευδῆς ὅλη ἡ
 ὄρεινὴ Θεσσαλία, ἥτοι τὰ ὄρεινὰ μέρη τῶν ἐπαρχιῶν
 Τρικκάλων, Καλαμπάκας καὶ Ἀρτης ἰδίως, καὶ ἡ
 Εὐρυτανία καθὼς καὶ ἡ ὄρεινὴ Πελοπόννησος. Οἱ σημε-
 ρινοὶ των κάτοικοι δύνανται ἀψευδῶς νὰ μαρτυρήσωσι
 τὰ λεγόμενά μου. Ὅχι μόνον κατεστράφησαν εἰς τὰ
 μέρη ταῦτα τὰ ἐξ ἐλάτης δάση ἀλλὰ δυστυχῶς, τὰ
 ὑπ' αὐτῶν καλυπτόμενα ἐδάφη παρέμειναν, ἕνεκεν τῶν
 γεωργικῶν ἐκχερσώσεων, τῆς ποιμνιοβοσκῆς καὶ τῆς ἐλ-

λείψεως πάσης προνοίας πρὸς ἀναδάσωσίν των, γυμνά καὶ ἄγωνα κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ ὁ διερχόμενος σήμερον διὰ τῶν μερῶν τούτων, ἅπαντ' ὡς συχνότατα ὁλόκληρα βραχῶδη καὶ ἀπεψιλωμένα ὄρη, μὲ δύο ἢ τρεῖς γηραιὰς ἐλάτας μόνον, ἀνὰ μέσῳ τῶν βράχων, αἵτινες ἀνθέξασαι εἰς τὰς ἀνθρωπείους καὶ τὰς ἀτμοσφαιρικὰς βιαιότητας, διατηροῦνται ὡς λείψανα, μαρτυροῦντα τὴν πρό τινων ἔτι δεκαετηρίδων ὑπάρξασαν αὐτοῖσι δαψιλῇ δασικῇ βλάστησιν. Εἶνε πένθιμοι ὄντως εἰκόνες τὰ μέρη ταῦτα μετὰ τῶν ἐπ' αὐτῶν δασικῶν λειψάνων, καὶ εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ συναντήσῃ συχνότατα τοιαῦτα, ὅ ὅπωςδὴποτε ἀνὰ τὴν χώραν ἡμῶν περιοδεύων.

Ἄλλὰ μήπως μόνον τὰ ἐξ ἐλάτης δάση τῶν ὄρειων μερῶν εἶνε τὰ μόνον ὑποστάντα τὴν ἐξολοθρευτικὴν ταύτην καταστροφὴν; Τὰ αὐτὰ ὑπέστησαν τὰ ἐκ πεύκης δάση, ὅπου ἡ ξυλεία αὐτῶν ἠδύνατο ἐπικερδῶς νὰ χρησιμοποιηθῇ. Ποῦ τὰ ὠραῖα καὶ ἀπέραντα τῆς Ὀλυμπίας καὶ Ἠλείας ἐκ Πεύκης καὶ Πίτυος δάση, ἐξ ὧν δεκάδες μεγάλων ἱστιοφόρων πλοίων καὶ ἑκατοντάδες μικρῶν τοιούτων ἐναυπηγοῦντο ἑτησίως; Ποῦ τὰ πρὸ εἰκοσαετίας ἔτι δάση τῆς Εὐβοίας, ἅτινα ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἐσχίζον τοὺς λόφους καὶ τὰ ὄρη αὐτῆς; Μεμονωμένα μόνον λείψανα τούτων, ἐντὸς καλλιεργημένων ἢ χέρσων ἐκτάσεων καὶ τινες περισωθεῖσαι ὁμάδες ἢ ἀραιὰ καὶ στρεβλὰ δάση μαρτυροῦσι τὴν πρό τινων ἔτι ἐτῶν κατεχομένην ὑπ' αὐτῶν ἔκτασιν.

Τὸ αὐτὸ δύναται τις νὰ εἴπῃ καὶ δι' ὅλα τὰ λοιπὰ δάση, ἐκ δρυός, δξύας, φιλικῆς, πρίνου καὶ θαμνωδῶν δένδρων. Ποῦ τὰ πρὸ εἰκοσιπενταετίας βαθύσκια τοῦ Πηλίου ἐξ δξύας δάση; Ποῦ τὰ ἀπέραντα ἐκ δρυός τῆς Τρι-

φυλίας τοιαῦτα, ἀφ' ὧν στόλοι ὀλόκληροι ἐναυπηγοῦντο; Ποῦ τὰ τῆς Φθιώτιδος ἐκ ὄρυός ἀπέραντα τοιαῦτα; Ποῦ τὰ περιβάλλοντα ὀλόκληρον τὴν Ἀγίαν Ἄνναν τῆς Εὐβοίας; Ποῦ τέλος τὸ συμπλεγμα τῶν δασῶν τοῦ Βάλτου, τῆς Ἀρτις καὶ τόσων ἄλλων μερῶν; Χέρσαι καὶ ἄγονοι ἐκτάσεις, μὲ ἰσχυροτάτην βλάστησιν, διὰ τὴν κτηνοτροφίαν μόνον κατάλληλον, καὶ μὲ δασικά λείψανα μόνον, περιωρισθέντα ἐντὸς φαραγγῶν ἢ ἐπὶ κορυφῶν ὄρεων, ἀντὶ τῶν πρὸ ὀλίγου ἔτι θαλερωτάτων δασῶν, ἀντικατέστησαν ἐν πολλοῖς ταῦτα καὶ τὰ πλεῖστα τῶν περισωθέντων τοιούτων, μόνον μακρόθεν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς δάση, καθότι ἢ ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐπισκόπησις τῶν παρουσιάζει ταῦτα, ὡς σύμφυρμα δένδρων καὶ θάμνων μόνον, δυνάμενα μὲν ἴσως ἔτι εἰς ἀπώτερον μέλλον νὰ μεταβληθῶσιν εἰς δάση, ἀλλὰ μὴ φέροντα σήμερον οὐδεμίαν τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ κανονικοῦ δάσους ἰδιοτήτων, καὶ συνεπῶς μὴ ἔχοντα ἢ μικρὰν πραγματικὴν ἀξίαν.

Ἐτι καταφανεστέρα εἶνε ἡ καταστροφή, ἂν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν περισωθεισῶν ἐκθέσεων, τῶν πρώτων Γερμανῶν ὑπαλλήλων τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας, ἀνατρέξωμεν εἰς τὴν κατὰ τὰ πρῶτα μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν ἡμῶν ἔτη, δασικὴν κατάστασιν. Ὀλόκληρα δάση περιγραφόμενα τότε, ὡς θαλερά καὶ ἐκτεταμένα, ἐξηλείφθησαν παντελῶς καὶ ἄνευ ἱχνους σχεδόν, δασοβριθῆ ἄλλα μέρη, ἱχνη μόνον τῆς πάλαι δασικῆς αὐτῶν βλαστήσεως περισώζουσιν ἔτι, δάση ἀπέραντα τέλος καὶ ἀκμαῖα ἐσμικρύνθησαν καὶ ἡλλοιώθησαν ἐπὶ τοσοῦτον, ἀπωλέσαντα πάντα τὰ πολύτιμα αὐτῶν δένδρα, ὥστε νὰ νομίζῃ τις, ἀναγινώσκων τὰς ἐκθέσεις ἐκεῖνας, ὅτι πρόκειται περὶ μυθικῶν ὄντως δασῶν, οὐδεμίαν πρὸς τὰ σημερινὰ ἐχόντων σχέσιν.

Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι πολλὰς δασικὰς ἐκτάσεις, ἐπὶ πεδιάδων καὶ γεωργησίμων ἐν γένει ἐδαφῶν ἐκτείνονμένας, ἀντικατέστησεν ἡ γεωργικὴ καλλιέργεια καὶ κατέστησεν αὐτὰς παραγωγικωτέρας ἴσως, αἱ τοιαῦται ὁμῶς ἀποτελοῦσι μικρὰς ἐξαιρέσεις, περὶ ὧν δὲν πρόκειται ἐνταῦθα. Ἄλλως τε, ἂν οἱ πληθυσμοὶ οἱ ἐκχερσώσαντες καὶ καταλαβόντες ταύτας, ἐποδηγετοῦντο εἰς τὴν σκόπιμον χρησιμοποίησιν τοῦ δασικοῦ πλούτου, δὲν θὰ εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἐκχερσώσεως τῶν δασῶν των, ἀφ' οὗ θὰ ἐκέρδιζον ἐξ αὐτῶν τὰ τοῦ βιοπορισμοῦ των εὐκολώτερον ἴσως καὶ ἀφθονώτερον, ἀσφαλῶς δέ, κατὰ διαρκέστερον καὶ καιονικώτερον τρόπον. Ἄλλως τε καὶ παμμεγέθεις γεωργικαὶ καθαρῶς ἐκτάσεις μένουσιν ἔτι ἀνεκμετάλλευται παρ' ἡμῖν, οὕτως ὥστε προκειμένου, περὶ ἐντάσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς τῆς χώρας, θὰ ἠδύναντο ἄριστα νὰ μεταβληθῶσιν αἱ ἐκτάσεις αὗται εἰς γεωργησίμους, ἀντὶ νὰ ἐκχερσῶνται καὶ καταστρέφωνται πολύτιμα δάση, ἀποτελοῦντα κεφάλαια πλούτου καὶ μελλούσης ἐθνικῆς εὐημερίας.

Δὲν ὑφίσταται, φρονῶ, οὐδεμίαν ἀνάγκην νὰ πραγματευθῶμεν ἐκτενέστερον τὰ τοῦ Κεφαλαίου τούτου ἀρκοῦσι τὰ προεκτεθέντα, διὰ νὰ ἐννοήσῃ πᾶς τις, ὅποια ἔσεται ἡ ἄμεσος ὑλικὴ ζημία πάσης ὅπωςδήποτε παρατεινομένης ἀκηδίας ἡμῶν, περὶ τὴν λήψιν τῶν διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν δασῶν ἡμῶν ἐπιβαλλομένων μέτρων.

Πάντα ὁμῶς τὰ ἀνωτέρω ἐν τῷ Κεφαλαίῳ τούτῳ λεχθέντα, ἀφορῶσι τὰς ἀμέσους ὠφελείας ἐκ τῶν δασῶν καὶ τὰς ὑλικὰς ζημίας, ἃς τινες θὰ ὑποστώμεν ἐκ τῆς

ἐλλείψεως ἢ μειώσεως αὐτῶν. Μήπως ὁμως ἀποτελοῦσιν αὐται τὰς μόνας τοιαύτας ; εἶνε ἀνάγκη ἄρα γε ν' ἀναπτύξωμεν καὶ τὰς φοβεράς ἐμμέσους ζημίας, τὰς ὁποίας ὑφίσταται καὶ θὰ ὑποστῇ ἡ χώρα ἡμῶν, ἐν προσεχεί μέρλλοντι, ἐφ' ὅσον ἐξακολουθεῖ ἡ σημερινή φθοροποιὸς τῶν δασῶν κατάστασις ; Φρονῶ, ὅτι πάντες οἱ ἀναγνώσται μου, ἰδίᾳ ὁμως οἱ ἀναγνώσται τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον « ἡ Ἑλλάς καὶ τὰ δάση » πέρυσιν ἐκδοθέντος πονήματός μου, εἶνε εἰς θέσιν νὰ κρίνωσιν, ὁποῖαι φοβερὰ ὄντως καταστροφὰί ἐπικεῖνται εἰς τὴν χώραν ἡμῶν, ἂν ἀφήσωμεν ἐπικρατοῦσαν τὴν σημερινήν κατάστασιν καὶ ἐπέλθωσιν αἱ ἀνωτέρω προβλεπόμεναι ζημίαι.

Ἀνακεφαλαιῶν ἐν ὀλίγοις ταῦτα πάντα, περιορίζομαι ν' ἀναγράψω ἐνταῦθα, ὅτι ἂν, ὃ μὴ γένοιτο, ἐπέλθωσι μετὰ εἰκοσιπενταετίαν αἱ ἀνωτέρω περιγραφόμεναι ἄμεσοι ζημίαι, εἰς τὸν δασικὸν τῆς πατρίδος μας πλοῦτον, ἡ χώρα μας θέλει ὑποστῇ καὶ τὰς ἐξῆς ἐμμέσους τοιαύτας.

1ον) Ὡς πρὸς τὴν ἐπίδρασιν τῶν δασῶν, ἐπὶ τῆς κατανόμης τῶν ὑδάτων ἐν γένει καὶ τοῦ ποσοῦ τῶν πηγαίων τοιούτων.

Γνωστῶν ὄντων τῶν ἐξῆς, περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν δασῶν ἐπὶ τῆς κατανομῆς τῶν ὑδάτων καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τῆς ποσότητος τῶν πηγαίων τοιούτων, ἦτοι

α') Ὅτι τὰ δάση ἐπιφέρουσι τὴν αὐξησιν τῶν πιπτόντων ὕδρομετεώρων κατὰ 23 %. ἐπὶ πλεόν τῶν ἐπὶ γυμνῶν ἐδαφῶν πιπτόντων τοιούτων.

β') Ὅτι τὰ δάση ἐλαττοῦσιν οὐσιωδῶς τὴν ἄμεσον ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐξάτμισιν τῆς ὑγρασίας καὶ ἐκμηδενίζουν σχεδὸν τὴν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους ροήν

τοῦ ὕδατος, συνεπῶς ἐπιδρῶσιν εὐεργετικῶς ἐπὶ τῆς τροφοδοτήσεως τῶν πηγαίων ὑδάτων, ἰδίως εἰς τὰς θερμὰς ζώνας καὶ τὰ κεκλιμένα ἐδάφη, καὶ

γ') Ὅτι ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἐπὶ τῶν κεκλιμένων ἐδαφῶν παρουσιάζονται αἱ πολυαριθμότεραι καὶ πλουσιώτεραι πηγαί, ἄρα τὰ δάση πρὸ παντὸς ἐπιδρῶσι ἐπὶ τῶν πηγῶν τούτων εὐεργετικῶς, γνωστοῦ δ' ὄντως συνάμα, ὅτι ἡ χώρα ἡμῶν εἶνε κατ' ἐξοχὴν ὀρεινὴ καὶ ἀρκετὰ μεσημβρινὴ καὶ ὅτι τὸ πλεῖστον αὐτῆς δέχεται μικρὰν σχετικῶς ποσότητα ὑδρομετεώρων καὶ ὅτι καθ' ὃ ὀρεινῇ, διαθέεται ὑπὸ ἀπειροπληθῶν ρυάκων, ποταμίων καὶ ποταμῶν, τῶν ὁποίων ἡ κανονικὴ ροὴ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς κανονικότητος τῶν τροφοδοτουσῶν τούτους πηγῶν, συνάγεται τὸ ἀσφαλὲς συμπέρασμα, ὅτι ἂν μετὰ εἰκοσιπενταετίαν ἐπέλθωσιν αἱ ἀνωτέρω περιγραφεῖσαι ζημίαι, ἤτοι ἡ ἀποψίλωσις τῶν ὀρέων ἡμῶν, ἔστω καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ, θὰ ὑποστῇ καὶ πᾶς ἐξῆς ἐμμέσους ζημίας ἡ χώρα.

α') Θὰ ἐλαττωθῶσιν οὐσιωδῶς τὰ καταπίπτοντα ὑδρομετέωρα καὶ θὰ ἐπιταθῇ ἡ καὶ ἤδη μαστίζουσα τὸν τόπον ξηρασία.

β') Ἀπαξάπαντες οἱ ποταμοὶ ἡμῶν καθὼς καὶ οἱ παραπόταμοι καὶ ρυάκες, κατὰ τὸ πλεῖστον θὰ μεταβληθῶσιν εἰς ἀκανονίστους χειμάρρους.

γ') Αἱ ἐπὶ τῶν ὀρεινῶν ἰδίως μερῶν ἀναβλύζουσαι ἄφθονοι πηγαὶ θὰ ἐλαττωθῶσι καὶ κατ' ἀριθμόν, κυρίως ὅμως θὰ πτωχεύσωσι κατὰ τὸ παρεχόμενον ὑπ' αὐτῶν ποσὸν ὕδατος, πρᾶγμα δυστυχῶς καὶ ἤδη εἰς πολλὰς πηγὰς παρατηρούμενον.

2) Ὡς πρὸς τὸ κλίμα. Γνωστοῦ ὄντος, ὅτι τὰ δάση :

α') Διατηροῦσι πάντοτε ἡπιωτέραν θερμοκρασίαν ἀέρος καὶ ἐδάφους, ἐντὸς καὶ πέριξ αὐτῶν καὶ συγκερνῶσιν εἰς μεγάλην ἀκτῖνα τὸ κλίμα ἐνὸς τόπου, καὶ

β') Ὅτι τὰ δάση διατηροῦσι τὸν ἀέρα ὑγρότερον ἐντὸς αὐτῶν καὶ εἰς μέγα ὑπὲρ αὐτὰ ὕψος, καὶ λαμβανομένης καὶ πάλιν ὑπ' ὅφει τῆς ὀρεινότητος τῆς χώρας ἡμῶν, ἔπεται, ὅτι πᾶσα ἐνδεχόμενη καταστροφή τῶν δασῶν ἡμῶν θέλει ἐπιφέρει ἀφεύκτως ἀποτόμους μεταβολὰς τῆς καθημερινῆς καὶ τῆς κατ' ἐποχὰς θερμοκρασίας, καθῶς καὶ βιαίους καὶ ξηροὺς ἀνέμους, ὅτε μὲν ψυχροτάτους, ὅτε δὲ υπερθερμούς, ἥτοι θὰ ἐπιφέρει τὴν μεταβολὴν ἐπὶ τὸ τραχύτερον τοῦ κλίματος τῆς χώρας.

3) Ὡς πρὸς τὴν προστασίαν τῆς χώρας. Γνωστῆς οὐσης, τῆς ἀνωτέρω ἐπὶ τῶν πηγῶν καὶ ὑδρομετεώρων ἐπιδράσεως τῶν δασῶν, καθὼς καὶ τῆς προστασίας, ἣν ταῦτα ἐξασκοῦσι διὰ τὰ ὀρεινὰ ἰδίως μέρη, ἀπὸ τῆς διαβρώσεως τῶν ἐδαφῶν, ἀπὸ τῶν ξηρῶν καὶ βιαιῶν ἀνέμων, καθὼς καὶ ἀπὸ τῆς χαλάζης καὶ τῶν κεραυνῶν, διὰ ν' ἀναφέρω μόνον τοὺς κινδύνους, οἵτινες ἔχουσι μείζονα διὰ τὴν χώραν ἡμῶν σημασίαν, ἔπεται, ὅτι πᾶσα ἐπιτείνουμένη καταστροφή τῶν δασῶν ἡμῶν θέλει ἐπιφέρει καὶ τὰς ἐξῆς οὐσιώδεις ζημίας.

α') Οἱ ποταμοὶ κλπ. μεταβαλλόμενοι εἰς χειμάρρους, θέλουσιν ἐπιφέρει πλημμύρας καὶ πάσας τὰς παρακουλουθούσας ταύτας ζημίας.

β') Πάντα τὰ ἀποφιλούμενα ὀρεινὰ ἐδάφη θέλουσιν ἐκπλυνθῆναι ὑπὸ τῶν καταπιπτόντων καὶ καταρρεόντων ὑδάτων, παρασυρμένης πάσης φυτικῆς γῆς καὶ ἐν γένει παντὸς ἐπ' αὐτῶν γεωργησίμου ἐδάφους, καὶ οὕτω διατρέχμεν τὸν κίνδυνον, οὐ μόνον νὰ ἴδωμεν φαλακρὰ τὸ

πλείστον τῶν ὁρέων ἡμῶν, ἐντὸς μιᾶς εἰκοσιπενταετίας, ἀλλὰ νὰ ἴδωμεν ταῦτα καὶ μεταβεβλημένα εἰς ἀγόνους βράχους, ἀπαιτοῦντας Ἰώθειον ὑπομονὴν καὶ δυσαναλόγους πρὸς τοὺς πόρους ἡμῶν χρηματικὰς θυσίας, πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν.

γ'.) Βίαιοι ἄνεμοι, πυκνότατα χαλάζαι καὶ πληθὺς κεραυνῶν θὰ καταστήσωσι προβληματικὴν, εἰς τὰ ὄρεινά ἰδίως μέρη, οὐ μόνον τὴν διαβίωσιν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξάσκησιν οἰασδῆποτε κτηνοτροφικῆς ἢ γεωργικῆς ἐπιχειρίσεως.

4ον) Ὡς πρὸς τὴν Γεωργίαν τῆς χώρας ἐν γένει, δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ προεῖπωμεν, ὅτι αὕτη μὲ τὴν αὕξησιν τῶν χειμάρρων, τὴν ἀκανόνιστον ροὴν τῶν ποταμῶν, ποταμίων κτλ. καὶ τὴν ἀκανόνιστον συνεπῶς ἄρδουσιν, μὲ τὴν ἐλάττωσιν τῶν βροχῶν, καὶ τὴν αὕξησιν τῆς ξηρασίας, μὲ τὴν τραχύτητα τοῦ κλίματος καὶ τὰς ἀποτόμους τῆς θερμοκρασίας ἐναλλαγὰς, μὲ τὴν ξηρότητα τοῦ ἀέρος καὶ τὴν ἔλλειψιν πάσης προστασίας, ἀπὸ τῶν πλημμυρῶν, τῶν βιαιῶν ἀνέμων, τῆς χαλάζης κτλ. μὲ τὰς διαβρώσεις καὶ ἐκπλύνσεις τῶν ὁπωδῆποτε κεκλιμένων ἐδαφῶν, καὶ μὲ ὅλας τὰς πολλαπλᾶς συνεπειὰς τῆς τοιαύτης καταστάσεως, δυνάμεθα, λέγω, ἀσφαλῶς νὰ προεῖπωμεν, ὅτι γεωργία πραγματικὴ, ὅχι μόνον ἐπὶ τῶν ὀρεινῶν μερῶν καὶ τῶν κοιλάδων ἡμῶν, ἀλλ' οὐδ' ἐπ' αὐτῶν τῶν πεδιάδων, θὰ δύναται μετ' ἀποτελέσματος νὰ ἐξασκηθῇ, ἀφ' οὗ καὶ αὐταὶ αἱ πεδιάδες μας, περιβαλλόμεναι πανταχόθεν ὑπὸ ὁρέων, ὑπ' αὐτῶν καὶ μόνων καὶ ὑπὸ τῆς ἐπ' αὐτῶν δασικῆς βλαστήσεως προστατεύονται.

5) Ὡς πρὸς τὴν ὑγίαν τῆς χώρας. Γνωστῶν ὄντων,
Κ. Μ. ΣΑΜΙΟΥ.—ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝ. ΔΑΣΩΝ 16

τῶν πολλαπλῶν ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἐπιδράσεων τῶν δασῶν ἐπὶ τε τοῦ ἀέρος, καὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ὅτι ταῦτα ἐκτὸς τῶν προρρηθέντων, περὶ τῆς ἐπιδράσεώς των, ἐπὶ τοῦ κλίματος ἐν γένει τῆς χώρας, ἐξασκοῦσι καὶ ἄλλας ὑγιεινάς ἐπιδράσεις, ὅτι δηλ. ὁ ἀήρ διηθίζεται διὰ τῶν δασῶν, ἀπαλλασσόμενος πληθὺς ἐπιβλαβῶν οὐσιῶν καὶ μικροβίων, ὅτι περιέχει περισσότερον ὀζόνιον, καταστρέφον τὰς ἐπιβλαβεῖς καὶ δυσαρέστους ἀναθυμιάσεις καὶ ὅτι καθίσταται ἡπιώτερος, ἀνακοπτομένης τῆς βιαιότητός του καὶ ὅτι τέλος τὰ δασικὰ ἐδάφη εἶνε διὰ πολλοὺς λόγους δυσμενῆ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μικροβίων καὶ δὲν ἀφί-
νουσι καὶ τὰ τυχὸν ὑπάρχοντα ^α μεταδοθῶσιν εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν καὶ μολύνωσι τὸν αἶρα, λαμβανομένης δὲ συνάμα ὑπ' ὅψιν καὶ τῆς ἐπὶ τῆς ψυχικῆς διαθέσεως τῶν ἀνθρώπων ἐπιδράσεως τῶν δασῶν, ἔπεται, ὅτι σὺν τῇ ἐνδεχομένῃ ἐκλείψει ἢ ἐλαττώσει τῶν δασῶν ἡμῶν, ἀφευκτοὶ συνέπειαί θέλουσιν εἶσθαι :

α') "Ὅτι ὁ ἀήρ, τὸ ἐδαφος καὶ τὰ ὕδατα θέλουσι στε-
ρηθεῖ ἐν πολλοῖς τῆς σημερινῆς αὐτῶν καθαρότητος καὶ
εὐκολώτερον θέλουσι χρησιμεύει ὥς ἐστία ἀναπτύξεως
νοσογόνων βακτηριδίων.

β') "Ὅτι τὸ ἀπότομον τοῦ κλίματος θέλει ἐπιφέρει
ἐπαύξησιν τῶν φλογιστικῶν ἰδία νόσων καὶ καταστήσει
δύσκολον, ἂν μὴ ἀδύνατον, τὴν διαμονήν, εἰς πάντα τὸν
ὅπωςδῆποτε ἐξησθενημένον καὶ τέλος,

γ') "Ὅτι ἡ χώρα θὰ ὑφίσταται μέγιστον ἐκ τῶν λοιμω-
δῶν νόσων κίνδυνον, ὅν ἐν πολλοῖς μετριάξουσιν τὰ δάση.

δ) "Ὡς πρὸς τὸν ἐκπολιτισμὸν τῆς χώρας ἐν γένει.
Λαμβανομένου ὑπ' ὅψιν, ὅτι ὅροι ἀπαραίτητοι τούτου εἶνε
ἡ αὐξήσις τοῦ πλούτου τῆς χώρας, ἡ αὐξήσις τοῦ πληθυ-

σμοῦ καὶ ἡ ἀνετος αὐτοῦ διαβίωσις, ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐσωτερικῆς συγκοινωνίας τῆς χώρας, ἡ ἐξασφάλισις τῆς υἱείας, ἡ ἀνάπτυξις τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας κτλ. κτλ. γνωστῶν ὄντων, λέγω, τῶν ἀνωτέρω, ἐπεταί, ὅτι ὁ πολιτισμὸς τῆς χώρας δὲν δύναται ἢ ν' ἀνακοπῇ τελείως μὲ τὴν προϋούσαν καταστροφὴν τῶν δασῶν.

Καταστροφὴ τῶν ὄρεινῶν ἰδίᾳ δασῶν, θὰ εἴπῃ δι' ὅλους τοὺς προεκτεθέντας λόγους, δυσκατοίκητον τῶν ὄρεινῶν μερῶν, ἔλλειψις ἐργασίας καὶ περιορισμὸς τῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας, συνεπῶς, ἀραίωσις πληθυσμοῦ καὶ πτωχία τῶν μερῶν τούτων. Καταστροφὴ ὅμως τῶν δασῶν ἐν γένει, θὰ εἴπῃ μείωσις τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου ἀφ' ἑνός, καὶ πολυειδῶς ἐπιβλαβὴς ἐπίδρασις ἐφ' ὅλων τῶν βιωτικῶν συνθηκῶν, ἀφ' ἑτέρου, ἐν ἐνὶ λόγῳ, θὰ εἴπῃ ἀναχαίτισις πάσης προσόδου, παρεμποδισις ἀναπτύξεως διαφόρων βιομηχανιῶν, ὡς ἀλλαχοῦ ἐξεθέσαμεν, δυσκόλευσις βίου ἐν γένει, ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται, ἄρα ἀνακοπὴ πάσης ἐκπολιτιστικῆς τάσεως καὶ προσόδου τῆς χώρας.

Ὅτι δὲ μετὰ τῆς μειώσεως τῶν ὄρεινῶν πληθυσμῶν καὶ τῆς πτωχίας αὐτῶν, εἶνε ἀναποσπάστως συνδεδεμένα καὶ ἡ μεταβολὴ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τοῦ φρονήματος αὐτῶν καὶ ἡ μείωσις τῆς πρὸς τὴν πατριὸν γῆν ἀγάπης καὶ ἡ αὐξήσις τῆς μεταναστεύσεως, καὶ πληθὺς ἄλλη κακῶν, περιττὸν νὰ τονίσω ἐπὶ πλέον, ὡς ἐν ἐκτάσει ἐν ἄλλῃ μελέτῃ ρηθέντα.

Τοιαῦτα εἶνε ἐν ὀλίγοις τὰ ἐξ ἐνδεχομένης καταστροφῆς τῶν δασῶν, ἀφεύκτου ἄλλως τε ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας, ἀναμενόμενα κακά.

Εἶνε καιρὸς νὰ ἰδῶμεν ἤδη, ὅποια εἰκὼν ἀντίθετος

τῆς προηγουμένης θέλει παρουσιασθεῖ πρὸ τῶν ὁμμάτων ἡμῶν καὶ ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ χρονικοῦ διαστήματος, ἂν ἀντὶ τῆς σημερινῆς ἀκηδείας ἡμῶν, ἐπέλθῃ σύντονος καὶ ἀποφαστικὴ ἡ λήψις τῶν σωτηριωδῶν μέτρων. περὶ ὧν διελάβομεν ἐν τῷ 2ῳ Μέρει τῆς παρούσης μελέτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ὅποσον τὸ μέλλον τῶν δασῶν τῆς Ἑλλάδος, μετὰ εἴκοσιπέντε ἔτη ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς συστήματος διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως αὐτῶν.

Ὅποσον ἀντικείμενον μελέτης ἀποτελοῦσι τὰ δάση, ὑπὸ δημεσιονομικὴν ἐποψίν καὶ πῶτα τὰ πρὸς διάσωσιν καὶ προαγωγὴν αὐτῶν ἐπιβάλλόμενα μέτρα, τὰ ἀνάλογα πρὸς τὰς δυνάμεις ἡμῶν, ἴδομεν ἐν ἐκτάσει εἰς τὸ Β΄ μέρος τῆς παρούσης πραγματείας. Ἐπιβάλλεται νὰ διερευνησώμεν ἤδη, ὅποια θὰ ὦσι τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐφαρμογῆς τῶν τοιούτων μέτρων, ὅπως πεισθῶμεν τελείως, εἰ δυνατόν, περὶ τῆς ὠφελιμότητος τῶν προτεινομένων μέτρων καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀποδοχῆς, τῶν πρὸς ἐπιβολὴν αὐτῶν ἀπαιτουμένων θυσιῶν.

Διὰ τοῦ λεπτομερῶς ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει περιγραφέντος συστήματος διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν δασῶν ἡμῶν, ἐπιδιώκονται δύο τινα, ἥτοι 1^{ον}) ἡ ἄρσις τῶν αἰτίων τῆς καταστροφῆς τῶν δασῶν ἡμῶν καὶ 2^{ον}) ἡ θετικὴ ἐργασία τῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν. Τὰ δύο δὲ ταῦτα ἐπιδιωκόμενα καλὰ εἶνε ἐπὶ τοσοῦτον ἀλληλένδετα, ὥστε ἡ ἐπίτευξις τοῦ ἑνὸς νὰ ἐπιφέρῃ καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἑτέρου.

Καίτοι δὲ ἀνεπτύξαμεν ἐν τοῖς προηγουμένοις, τὴν με-

ταῦ τῶν προτεινομένων μέτρων καὶ τῆς ἄρσεως τῶν καταστρεφόντων τὰ δάση ἡμῶν αἰτίων, ὑφισταμένην σχέσιν, μολαταῦτα φρονοῦμεν, ὅτι ἐπιβάλλεται καὶ ἡ ἐξακριβωσις τῶν θετικῶν ὠφελειῶν, τὰς ὁποίας θὰ ἀρυσθῶμεν, ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν μέτρων τούτων καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος τῶν δασῶν τῆς χώρας καθόλου ἐπίδρασις αὐτῶν.

Ὅπως κατανοηθῶσι ταῦτα τελείως, ἀρκεῖ νὰ ἐξετάσωμεν ἐν ὀλίγοις, ὁποῖον μέλλον διαβλέπομεν μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὡς ἄνω μέτρων, καὶ μετὰ πάροδον μιᾶς εἰκοσιπενταετίας, ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐφαρμογῆς τῶν μέτρων τούτων, διὰ τὰ δάση ἡμῶν, ὑπὸ τὴν ἐξῆς τετραπλὴν ἔποψιν.

1^{ον}) Πόσα θὰ εἶνε μετὰ εἰκοσιπενταετίαν, ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς διοργανώσεως τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας, τὰ ἐκ τῶν δασῶν ἡμῶν δημόσια ἔσοδα.

2^{ον}) Ὅποία θὰ εἶνε κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, ἡ ἔκτασις τῶν δασῶν ἡμῶν, ἐν σχέσει πρὸς τὴν σημερινήν των τοιαύτην.

3^{ον}) Ὅποία θὰ εἶνε ἡ ποιότης, ἡ καiάστασις ἐν γένει καὶ ἡ ἀξία συνεπῶς τῶν δασῶν ἡμῶν, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καὶ τέλος:

4^{ον}) Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν γενικῶν διὰ τὴν χώραν ἡμῶν ἐκ τῶν δασῶν ὠφελειῶν, ὁποίαν σημασίαν θὰ ἀποκλήσωσι τὰ δάση, μετὰ εἰκοσιπενταετὴ ἐπ' αὐτῶν ἐπίδρασιν ὁργανωμένης διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως.

Ἐξετάσωμεν ἥδη ἐν ὀλίγοις ἐκάστην τῶν τεσσάρων τούτων ἀπόψεων τοῦ μέλλοντος τῶν δασῶν ἡμῶν, καὶ δὴ:

10ν) Τὰ ἐκ τῶν δασῶν ἡμῶν δημόδια ἔσοδα, μετὰ 25 ἔτη ἀπὸ τῆς ὁργανώσεως τῆς βασικῆς ὑπηρεσίας.

Διὰ νὰ καταστήσωμεν εὐνόητον, ὅποια θὰ εἶνε τὰ ἐκ τῶν δασῶν ἡμῶν ἐτήσια ἔσοδα τοῦ Κράτους, μετὰ 25 ἔτη, δεόν νὰ ἐξετάσωμεν, ποία εἶνε ἡ ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ὁργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας πρόσδοκωμένη αὐξήσις αὐτῶν ἐτησίως, ὅποσα θὰ εἰσπράξωμεν κατὰ τὴν εἰκοσιπενταετίαν ταύτην, ἐπὶ πλεόν τῶν σημερινῶν ἐσόδων, καὶ ὅποσα θὰ δαπανήσωμεν, ἐπὶ πλεόν τῶν σημερινῶν ἡμῶν ἐξόδων, συνεπῶς, ἐάν θὰ ὑπάρξῃ καὶ ὁπόση διαφορά τῶν ἐσόδων, ἐπὶ πλεόν τῶν ἐξόδων ἡμῶν, καὶ πόσα τέλος θὰ εἶνε μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς εἰκοσιπενταετίας τὰ ἐτήσια ἡμῶν ἐκ τῶν δασῶν ἔσοδα καὶ ἂν καὶ κατὰ πόσον ὑπάρχει ἐλπίς ν' αὐξήσωσι καὶ μετὰ ταῦτα.

Εἶπομεν ἐπανειλημμένως, ὅτι ἡ συμπλήρωσις τῆς ὁργανώσεως τῆς βασικῆς ἡμῶν ὑπηρεσίας ἀπαιτεῖ 10—12 ἔτη, ἀπὸ τῆς σήμερον, ἂν ἀμέσως θεσπισθῶσιν οἱ σχετικοὶ Νόμοι καὶ ὅτι ἡ κυρία ἐναρξίς τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς θὰ γείνη, μετὰ τὸ τρίτον ἔτος, ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ὁργανώσεως.

Ὅθεν, ἐάν λάβωμεν ὡς βάσιν τὸ δεκαετὲς διάστημα, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὁργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας, ἔπεται, ὅτι κατ' ἔτος θὰ ὁργανοῦται αὕτη, ἡ ἐξωτερικὴ δηλονότι ὑπηρεσία, ἡ διαχειριζομένη καὶ διοικοῦσα τὰ δάση, κατὰ τὸ $\frac{1}{10}$ οὕτης, ἤτοι ἐτησίως θὰ δυνάμεθα νὰ ἀναθέτωμεν τὴν διαχείρισιν καὶ διοίκησιν τοῦ ἐνὸς δεκάτου τῆς ἐκτάσεως τῶν δασῶν ἡμῶν, εἰς ὑπηρεσίαν εἰδικῶς πρὸς τοῦτο μεμορφωμένην καὶ ὁργανωμένην.

Ἐάν ἤδη λάβωμεν ὑπ' ὄψει ἡμῶν, ἀφ' ἑνὸς μὲν, τὰ ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης μελέτης ἐκτεθέντα, περὶ τῆς σημερινῆς καταστροφῆς τῶν δασῶν ἡμῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ, τὰ ἐν τῷ 4ῳ Κεφαλαίῳ τοῦ Β' Μέρους τῆς παρούσης μελέτης γραφέντα, περὶ τῆς ὑφισταμένης σχέσεως μεταξὺ τῆς μειώσεως τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν ἡμῶν, ἐξάγομεν τὰ ἐξῆς ἀναντίρρητα συμπεράσματα.

Ἐπειδὴ ἡ εἰς χρῆμα ὀλικὴ ἐτησίᾳ ζημίᾳ, ἣν ὑφίσταται τὸ Κράτος, ἐκ τῆς καταστροφῆς τῶν δασῶν, ἀνέρχεται,

1ον) Εἰς ἐτησίαν ἐλάττωσιν τῶν σημερινῶν δημοσίων ἐκ τῶν δασῶν ἐσόδων, κατὰ 800.000 Δρχ. τοῦλάχιστον, ἐκ παρανόμων ὑλοτομιῶν, καί :

2ον) Εἰς ἐτησίαν ἐλάττωσιν τοῦ δασικοῦ Κεφαλαίου τῆς χώρας, κατὰ 10 ἑκατομ. τοῦλάχιστον, ἐξ ἧς προέρχεται καὶ ἑτέρα ζημίᾳ εἰς τὰ ἔσοδα τοῦ Κράτους, κατὰ 40—50 χιλ. Δραχ. ἐτησίως, ζημίᾳ ὅμως αὐξάνουσα προοδευτικῶς, ἥτοι διπλασιαζομένη κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος, τριπλασιαζομένη κατὰ τὸ τρίτον καὶ οὕτω καθέξης· (') ἥτοι εἰς ἐτησίαν ὀλικὴν ζημίαν ἐκ Δρχ. 850 χιλ. εἰς τὰ δημόσια ἔσοδα, καὶ ἐτησίαν καταστροφὴν

---

(1) Τὴν ζημίαν ταύτην ὑπολογίζομεν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σημερινῶν μέσων ἐτησίων ἐσόδων, κατὰ στρέμμα δάσους, ἅτινα, ὡς προείπον δὲν ὑπερβαίνουν τὰ 18 λεπτά. Ἐννοεῖται ὅμως, ὅτι περιτωζομένων τῶν οὕτω καταστρεφόμενων δασικῶν Κεφαλαίων καὶ καλῶς διαχειριζομένων αὐτῶν, θὰ εἴχομεν δεκαπλάσιον εἰσόδημα τοῦ ἀνωτέρω ὑπολογιζομένου, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ προκειμένου, πρόκειται μόνον περὶ τῶν ἐπικρατουσῶν ἤδη συνθηκῶν.

δασικοῦ Κεφαλαίου ἀξίας 10 ἑκατομ. Δρχ. τοῦλάχιστον, καί,

Ἐπειδὴ ἡ ὀργάνωσις τῆς ὑπηρεσίας θὰ τελεῖται ἐτησίως, κατὰ τὰ προρρηθέντα, ἐπὶ τοῦ $\frac{1}{10}$ τῆς δασικῆς ἐκτάσεως, ἔπεται, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ὀργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας, θὰ ἔχωμεν ἐτησίως, καὶ δὴ κατὰ τὸ 1ον ἔτος αὐξήσιν ἐσόδων, μόνον ἐκ τοῦ περιορισμοῦ τῶν παρανόμων ὑλοτομιῶν, κατὰ 70—80 χιλ. Δρχ. ἤτοι κατὰ τὸ $\frac{1}{10}$ τῆς ὀλικῆς τοιαύτης καὶ ἐτησίως θὰ προστίθεται σταθερῶς ἴση αὐξήσις, ἤτοι τὸ 2ον ἔτος, θὰ ἔχωμεν αὐξήσιν, κατὰ 140—160 χιλ. Δρχ. τὸ 3ον, κατὰ 210—240 καὶ οὕτω καθεξῆς, μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῆς ὀργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας, ἤτοι μετὰ δέκα ἔτη, ὅποτε θὰ ἔχωμεν ἐτησίαν αὐξήσιν ἐξ 700—800 χιλ. Δρχ. τοῦλάχιστον, μόνον ἐκ τοῦ περιορισμοῦ τῶν παρανόμων ὑλοτομιῶν.

Ταυτοχρόνως θέλει περιορισθῇ καὶ ἡ ἐπερχομένη ζημία τοῦ δασικοῦ Κεφαλαίου, κατὰ ἓν ἑκατομ. Δρχ. περίπου, καὶ θέλει ἐκλείψει συνεπῶς ἀναλόγως καὶ ἡ σχετικὴ ζημία ἐκ 40—50 χιλ. Δρχ. ἐτησίως, ἢ κατὰ τὰ προρρηθέντα, προοδευτικῶς αὐξάνουσα καὶ ἡ μέλλουσα συνεπῶς ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸ τέλος τῆς δεκαετίας εἰς 500 χιλ. Δρχ. ἐτησίως.

Ἡ ἐτησία πρόοδος τῆς αὐξήσεως τῶν ἐσόδων, ἐκ τῶν δύο ἀνωτέρω λόγων, θὰ ἔχῃ κατὰ τὰ ἀνωτέρω, ὡς ἐξῆς :

Ἔτη	Αὐξήσις ἐσόδων ἐκ περιορισμοῦ τῶν παρανόμων ὑλοτομιῶν.	Αὐξήσις ἐσόδων ἐκ περιορισμοῦ τῶν καταστροφῶν τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου.
1ον $\frac{1}{10}$ τοῦ ὅλου 70—	80.000 Δρχ.	$\frac{1}{10}$ τῆς ἀπλῆς ζημίας 4— 5.000 Δρχ.
2ον $\frac{2}{10}$ » 140—	160.000 »	$\frac{2}{10}$ τῆς διπλῆς 16— 20.000 »
3ον $\frac{3}{10}$ » 210—	240.000 »	$\frac{3}{10}$ » 3πλῆς 36— 45.000 »
4ον $\frac{4}{10}$ » 280—	320.000 »	$\frac{4}{10}$ » 4πλῆς 64— 80.000 »
5ον $\frac{5}{10}$ » 350—	400.000 »	$\frac{5}{10}$ » 5πλῆς 100— 125.000 »
6ον $\frac{6}{10}$ » 420—	480.000 »	$\frac{6}{10}$ » 6πλῆς 144— 180.000 »
7ον $\frac{7}{10}$ » 490—	560.000 »	$\frac{7}{10}$ » 7πλῆς 196— 245.000 »
8ον $\frac{8}{10}$ » 560—	640.000 »	$\frac{8}{10}$ » 8πλῆς 256— 320.000 »
9ον $\frac{9}{10}$ » 630—	720.000 »	$\frac{9}{10}$ » 9πλῆς 324— 405.000 »
10ον $\frac{10}{10}$ » 700—	800.000 »	$\frac{10}{10}$ » ὅλης 400— 500.000 »
<hr/>		
Τὸ ὅλον	3.850—4.400.000 Δρχ.	καὶ 1.538—1.925.000 Δρχ.

Κατὰ ταῦτα, τὸ Κράτος, κατὰ μὲν τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς 1ης δεκαετίας, μέχρι συμπληρώσεως τῆς ὁργανώσεως, θέλει εἰσπράξει ἐν συνόλῳ καὶ ἐπὶ πλεόντων σημερινῶν ἐσόδων Δρχ. 5—6. ἑκατομμύρια, ἀπὸ δὲ τοῦ 11ου ἔτους θὰ εἰσπράττῃ ἐπὶ πλεόντων σημερινῶν ἐσόδων, ἐτησίως 1.200,000 Δρχ. περίπου, ἥτοι εἰς τὸ τέλος τῆς εἰκοσιπενταετίας, θὰ ἔχῃ εἰσπράξει ἐν συνόλῳ **εἴκοσι καὶ τέσσαρα ἑκατομμύρια Δραχμῶν (24.000.000)** ἐπὶ πλεόντων τῶν ἐσόδων, ἅτινα θὰ εἰσέπραττε, ἐὰν ἀπὸ σήμερον καὶ ἐπὶ 25 ἔτη διετηροῦντο ἀμείωτοι, αἱ σημεριναὶ ἐτήσiai ἐκ τῶν δασῶν πρόσδοι, ὅπερ ἄλλως τε λίαν ἀμφίβολον, ὡς προείπομεν. Πάντα τὰ ἔσοδα ταῦτα ἐπαναλαμβάνω νὰ εἶπω, ὅτι θὰ προέλθωσιν ἀσφαλῶς, μόνον ἐκ τοῦ περιορισμοῦ τῶν παρανόμων ὑλοτομιῶν καὶ τῆς γιγνομένης σπατάλης τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου, κατὰ τὰς σημερινὰς ὑλοτομίας.

Ἡ ὥς ἄνω σειρὰ τῆς αὐξήσεως θέλει ἐπέλθῃ, ἐὰν

δὲν ληφθῶσι τὰ προσωρινὰ μέτρα, ἅτινα ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν, ἀλλ' ἀφεθῇ ἡ ὑπηρεσία τῶν δασῶν εἰς τὴν σημερινήν της κατάστασιν, μέχρι τῆς τελείας ὁργανώσεώς της.

Ἄν ὅμως ληφθῶσι καὶ τὰ ἐν τῷ ΒΨ Μέρει τῆς παρούσης μελέτης προταθέντα, ὡς προσωρινὰ μέτρα, τότε ἡ αὐξήσις τῶν ἐσόδων κατὰ τὰ πρῶτα δέκα ἔτη δὲν θὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἐν τῷ ἄνω πίνακι σειράν, ἀλλ' ἐπειδὴ θὰ ἐπέλθῃ ἄμεσος καὶ γενικὴ ἐνίσχυσις τοῦ ὅλου ἀστυνομικοῦ προσωπικοῦ, σὺν τῇ ταύτοχρόνῳ ὁργανώσει καὶ τοῦ μονίμου εἰδικοῦ, ἡ αὐξήσις τῶν ἐκ τῶν δασῶν ἐσόδων θὰ ἐπέλθῃ ἄμέσως εἰς τὸ τέλος τοῦ πρώτου ἔτους, ἐκ περιορισμοῦ τῶν παραγόμενων ὑλοτεμιῶν, τοῦλάχιστον κατὰ τὸ ἥμισυ, καθ' ὃ μαρτυροῦσιν ἀσφαλῶς, αἱ μέχρι τοῦδε ἐνιαχοῦ γενόμεναι ἐνισχύσεις τοῦ προσωπικοῦ τῶν δασαρχείων, περὶ ὧν προείπομεν. Συνεπῶς, ἡ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος αὐξήσις θὰ ἀνέλθῃ ἄμέσως εἰς 350—400 χιλ. Δρχ. ἐκ τοῦ περιορισμοῦ τῶν παραγόμενων ὑλοτεμιῶν καὶ εἰς 20—25 χιλ. Δρχ. ἐκ τοῦ περιορισμοῦ τῆς καταστροφῆς τῶν δασικῶν Κεφαλαίων. Εἰς τὸ τέλος ἄρα τῆς 1ης δεκαετίας θὰ εἰσπράξωμεν, λόγῳ τοῦ περιορισμοῦ μόνον τῶν δύο ἀνωτέρω κακῶν, ἐπὶ πλέον τῶν σημερινῶν ἐσόδων καὶ ἕτερα 3—3,5 ἑκατομμύρια Δρχ. (3.500,000).

Ἀμφότεραι ὅμως αἱ ὡς ἄνω αὐξήσεις τῶν ἐσόδων, εἶνε κυρίως, ἀρνητικαί, ἤτοι εἶνε ἔσοδα τοῦ Δημοσίου ὑφιστάμενα μὲν καὶ σήμερον ἀλλὰ ἐκφεύγοντα ἡμᾶς, ὡς ἐκ τῆς κακῆς διοικήσεως. Ἐρωτᾶται ὅμως ἡδὴ : Πλὴν τῶν ὡς ἄνω ἐσόδων, δὲν θὰ ἐπέλθῃ καὶ ὀριστικὴ αὐξήσις τῶν δημοσίων ἐκ τῶν δασῶν ἐσόδων, κατὰ τὸ εἰκοσιπενταετὲς τοῦτο χρονικὸν διάστημα ;

Θὰ ἦτο ἀπελπιστικὸν βεβαίως, ἐὰν ἡ ἐλπίς τῆς αὐξήσεως τῶν ἐκ τῶν δασῶν ἡμῶν δημοσίων ἐσόδων, περιορίζετο μόνον εἰς τ' ἀνωτέρω. Ἀνέφερον τὰς ἀνωτέρω αὐξήσεις, διὰ νὰ καταδείξω τὸ τί χάνομεν ἐτησίως, οὐδαμῶς θυμῶς, ὅπως ἀποδείξω τὸ ἐνδεχόμενον ποσὸν τῶν δημοσίων ἐκ τῶν δασῶν προσόδων, ὅταν ταῦτα τεθῶσιν ὑπὸ κανονικὴν διαφύλαξιν καὶ διαχείρισιν. Εἶδομεν ἐν τῷ Βῷ Μέρει, ὅποια εἶνε τὰ ἐσοδα διαφόρων ἄλλων Κρατῶν ἐκ τῶν δασῶν αὐτῶν καὶ ὅτι ταῦτα ποικίλουν μεταξὺ 40 λεπτῶν (Ρουμανία) καὶ 5 φρ. χρ. (Σαξωνία, Βαδία κτλ.) Εἶδομεν ἐπίσης, ὅτι ἡμεῖς μόνον ἐξαιρετικῶς ἔχομεν μέσον ὅρον ἐτησίων ἐσόδων 18 λεπτῶν χαρτίνων κατὰ στρέμμα δάσους, καὶ ὅτι οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει διὰ νὰ ἔχωμεν τόσον ἐλάχιστα ἐσοδα, ἀλλ' ὅτι τοῦναντίον τὰ πάντα συντρέχουσιν, ὥστε τὸ μέλλον ἡμῶν ἐκ τῶν δασῶν δημοσίων ἐσόδων νὰ φθάσῃ καὶ ὑπερβῇ μάλιστα τὸ τοιοῦτον ἄλλων χωρῶν, μετὰ τὴν πλήρη ἐφαρμογὴν καλῆς διαχειρίσεως καὶ μετὰ τὴν συνεχῇ ἐφαρμογὴν βεβαίως αὐτῆς, ἐπὶ σειρὰν τινὰ ἐτῶν, ἥτοι 30—40 τοῦλάχιστον.

Κατὰ ταῦτα ἀπὸ τοῦ 3ου ἔτους τῆς διοργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν, θὰ ἀρξῇται ἡ ἐφαρμογὴ τῆς διαχειρίσεως τῶν δασῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ συμπλήρωσις τοῦ ἀπαιτουμένου προσωπικοῦ ἀπαιτεῖ κατὰ τὰ ρηθέντα μίαν δεκαετίαν, ἕκαστος δὲ τῶν δασαρχῶν δὲν δύναται ἀμέσως ἀπὸ τοῦ 1ου ἔτους νὰ ἐφαρμώσῃ τὴν διαχείρισιν ἐφ' ὅλης τῆς περιφερείας αὐτοῦ, ἣν προϋπελόγισαμεν εἰς 100 χιλ. στρεμ. ἐκμεταλλευσίμων δασῶν, ἀλλ' ἔχει ἀνάγκην κατὰ μέσον ὅρον μιᾶς δεκαετίας πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ διαχειριστικοῦ σχεδίου, ἐφ' ὅλης τῆς ἀνω ἐκτάσεως, ἐπεταί, ὅτι ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 3ου ἔτους, μετὰ τὴν περά-

τωσιν τῆς διοργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν, τὰ τιθέμενα ὑπὸ διαχείρισιν δάση θὰ ὦσι, κατὰ μὲν τὸ τέλος τοῦ 3ου ἔτους τὸ $1/_{100}$ τῆς ὅλης ἐκτάσεως τῶν δασῶν τῆς χώρας, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 2ου ἔτους τὰ $3/_{100}$, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 3ου ἔτους τὰ $6/_{100}$, τοῦ 4ου τὰ $10/_{100}$, τοῦ 5ου τὰ $15/_{100}$, τοῦ 6ου τὰ $21/_{100}$ καὶ οὕτω καθεξῆς, αὐξανόμενα ἐτησίως, κατὰ ἰσάριθμα ἑκατοστὰ πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν, καθ' ᾧ διαρκεῖ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς διαχείρισεως. Οὕτω κατὰ τὸ 10 ἔτος θὰ ἔχωσι τεθῇ τὰ $55/_{100}$ τῶν δασῶν ἡμῶν ὑπὸ κανονικὴν διαχείρισιν καὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου θὰ τίθενται ἐτησίως κατὰ τὴν αὐτὴν ὡς ἄνω σειρὰν, ἀλλ' ἀντιστρέφως πλέον, ἥτοι τὸ 11ον ἔτος ἔτερα $9/_{100}$, τὸ 12 ἔτερα $8/_{100}$ καὶ οὕτω καθεξῆς, μέχρι τοῦ 20ου ἔτους, ὅποτε θὰ συμπληρωθῇ τελείως ἡ διαχείρισις τῶν δασῶν ἡμῶν.

Ἄν ὑπολογίσωμεν ἤδη τὰ ἐκμεταλλεύσιμα ἡμῶν δάση μόνον εἰς 5,000,000 στρεμ. ἔπεται, ὅτι ταῦτα θὰ τεθῶσιν ὑπὸ διαχείρισιν κατὰ τὴν ἐξῆς σειρὰν.

1ον ἔτος 50 000 στρεμ.

2ον » 150 000 »

3ον » 300.000 »

4ον » 500 000 καὶ οὕτω καθεξῆς μέ-

χρι τοῦ τέλους τοῦ 20ου ἔτους, ὅποτε θὰ ἔχωμεν 5,000,000 στρεμ. δασῶν ὑπὸ διαχείρισιν.

Ἄς ὑπολογίσωμεν ἤδη, ὅτι λόγῳ τῆς σημερινῆς τῶν δασῶν καταστάσεως καὶ τῆς ἀπαιτουμένης βαθμιαίας βελτιώσεως αὐτῶν, δὲν δυνάμεθα κατὰ τὴν 1ην εἰκοσαετίαν νὰ ἔχωμεν μεγάλα εἰσοδήματα, ἥτοι προσόμοια πρὸς τὰ ἀλλαχοῦ ἀπαντῶντα τοιαῦτα, ἀλλ' ὅτι ἐφαρμοζομένου τοῦ συστήματος, τῆς ἐπὶ δημοπρασίᾳ πωλήσεως

ίσταμένων κορμών, ἐκκαθαριζομένων τῶν δασῶν ἡμῶν ἀπὸ τῶν παλαιῶν καὶ ἀχρήστων τοιούτων, ἀραιουμένων τῶν ἄγαν πυκνῶν δασῶν κλ. κλ. κατορθοῦμεν νὰ αὐξήσωμεν μόνον εἰς τὸ κατώτερον ὄριον, τὸ σχεδὸν ἀνύπαρκτον ἀλλαχοῦ, ἥτοι εἰς 40 λεπτὰ τὸ κατὰ στρέμμα εἰσόδημα, καὶ μόνον ἐπὶ τοῦ ἡμίσεως τῶν δασῶν ἡμῶν, θὰ ἔχωμεν διαφορὰν 22 λεπτὰ κατὰ στρέμμα ἐν σχέσει πρὸς τὰ σημερινὰ ἔσοδα, ἥτοι ὀλίκην μὲν εἴσπραξιν εἰς τὸ τέλος τοῦ 20ου ἔτους ὁρ. 11 ἑκατομ. ἐπὶ πλεόν τῶν σημερινῶν ἔσόδων, ἀπὸ δὲ τοῦ 20ου ἔτους ἐτησίαν τοιαύτην ἐξ 1,100,000 δραχ., ἥτοι εἰς τὸ τέλος τοῦ 25ου ἔτους, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἄλλης αὐξήσεως καὶ μόνον ἐκ τῆς βελτιώσεως τῆς διαχειρίσεως, τὰ δάση θὰ ἀποδώσωσιν εἰς τὸ Δημόσιον ταμεῖον δραχ. 16,500,000 ἐπὶ πλεόν τῶν ἔσόδων, ἅτινα θὰ ἔχωμεν ἐξ αὐτῶν, ἐὰν τὰ σημερινὰ τοιαῦτα παρέμειον ἐπὶ εἰκοσαετίαν ἀναλλοίωτα.

Ἐπαναλαμβάνω νὰ τονίσω τὸ ἐντελῶς γελοῖον τοῦ ἄνω ποσοῦ, ἐν σχέσει πρὸς τὰ διαχειριζόμενα δάση, ἅτινα κατὰ μέσον ὅρον ἀποδίδουσι 2,50—3 φρ. χρ. κατὰ στρέμμα (Γαλλία).

Ὅθεν καὶ ἂν ὑποθέσωμεν, ὅτι ἀπαιτοῦνται 50—60 ἔτη διὰ νὰ ἀνανεωθῶσι τελείως τὰ δάση ἡμῶν καὶ φθάσωσιν εἰς τὴν κατάστασιν, τὴν ἀποδίδουσαν ἐτησίως τὸ ποσὸν τῶν 3 Δρχ. κατὰ στρέμμα, ἔπεται, ὅτι ἀπὸ τοῦ 25ου ἔτους θὰ ἐξακολουθῇ ἡ αὐξησις τῶν ἔσόδων βαθμιαίως, μέχρις ὅτου φθάσῃ καὶ παρ' ἡμῖν εἰς τὸ μέτριον ἄλλως τε ποσὸν τῶν 2,50—3 Δρχ. κατὰ στρέμμα, καὶ ὅτι μετὰ 50 ἔτη συνεπῶς, ἀπὸ τῆς διοργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας, δεόν ἀσφαλῶς ν' ἀναμένωμεν, ἂν ὅπωςδῇποτε διαχειρισθῶμεν καλῶς τὰ δάση ἡμῶν, ἐν ἐτήσιον εἰσόδημα κυμαι-

νόμενον μεταξὺ **25—30** ἑκατομ. **Δρχ.** λαμβανόμενου ὑπ' ὄψιν, ὅτι δὲν θὰ μείνῃ ἡ δασικὴ ἑκτασις εἰς τὸ ποσὸν τῶν 5 ἑκατομ. στρεμμ. μόνον, τὸ ὅποσον ὑπελογίσασμεν, διὰ τὰ ἐκμεταλλεύσιμα δάση ἡμῶν καὶ τὸ ὅποσον ἄλλως τε εἶνε ὅλως ὑποθετικὸν καὶ μικρότερον τοῦ πραγματικοῦ, ἀλλ' ὅτι ἡ πραγματικὴ δασικὴ ἑκτασις, ἡ ὑπὸ ἐκμεταλλευσίμων δασῶν καλυπτομένη, θὰ εἶνε μετὰ 50 ἔτη, τοῦλάχιστον ἴση πρὸς 10 ἑκατομ. στρέμματα, εἰς ὅσα ἄλλως τε καὶ σήμερον ἀκόμη δύναται νὰ ὑπολογισθῇ αὕτη, ἀλλὰ μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι τὰ σήμερον ἐπ' αὐτῆς ὑπάρχοντα δάση δὲν εἶνε ὅλα κανονικὰ καὶ ἐκμεταλλεύσιμα.

Θὰ ἐπεθύμουν νὰ φέρω πλείστα παραδείγματα ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν, ὅπως πείσω περὶ τοῦ βατίμου τῶν ὑπολογισμῶν μου, ἀλλὰ μὲ φοβίξει ἡ ὑπὲρ τὸ μέτρον ἑκτασις τῆς παρούσης μελέτης. Τοῦτο μόνον τονίζω, ὅτι ἔχομεν ἐτι ἀπέραντα δάση, καταστρεφόμενα ἐτησίως ὑφ' ὅλων τῶν προφρηθέντων αἰτίων καὶ τὰ ὅποια ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐκμεταλλευθῶμεν ἐκ φόβου, μήπως ἡ σημερινή, ὑπὸ τόσον καχὰς συνθήκας ἐνεργουμένη ἐκμετάλλευσίς των τὰ καταστρέψῃ. Μερικαὶ ὅμως, ἔστω καὶ μικραὶ ἀποπειραι αὐστηρᾶς καὶ μόνον ἐκμεταλλεύσεως, ἐδεκαπλασίασαν τὰ ἐξ αὐτῶν ἔσοδα ἀμέσως. Τοιαύτας ἐκμεταλλεύσεις προτίθεται καὶ ἤδη ἡ ὑπηρεσία νὰ ἐνεργήσῃ, ἐπὶ βελτιώσει τῶν ἐκμεταλλευομένων δασῶν, καὶ τότε ἐν ἰδίῳ φυλλαδίῳ θέλω ἐκθέσει τὰ ὀριστικὰ αποτελέσματα, ὅπως καταδείξω, ὅχι τὸ βάσιμον πλέον ἀλλὰ τὸ ὅλως συντηρητικὸν πνεῦμα τῶν ἀνωτέρω ὑπολογισμῶν μου.

Ἀνακεφαλαιοῦντες ἤδη τ' ἀνωτέρω, συνάγομεν, ὅτι μετὰ 25 ἔτη ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς διοργανώσεως εἰδικῆς

ὕπηρεσίας πρὸς διαχείρισιν καὶ διαφύλαξιν τῶν δασῶν ἡμῶν, θὰ ἔχωμεν τὰς ἐξῆς αὐξήσεις εἰς τὰς ἐκ τῶν δασῶν δημοσίας προσόδους :

1ον)	Αὐξήσεις τῶν ἐσόδων, ἐν σχέσει πρὸς τὰ σημερινὰ τοιαῦτα, ἐκ τοῦ περιορισμοῦ τῶν παρανόμων ὑλοτομιῶν καὶ τῆς σπατάλης τοῦ δασικοῦ Κεφαλαίου μόνον, κατὰ	Δρχ. 24,000,000
2ον)	Αὐξήσεις τῶν ἐσόδων, ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ὑποδειχθέντων προσωρινῶν μέτρων, κατὰ.....	Δρχ. 3,500,000
3ον)	Αὐξήσεις τῶν ἐσόδων, ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς διαχειρίσεως τῶν δασῶν κατὰ	Δρχ. 16,000,000

Ἦτοι ἐν συνόλῳ αὐξήσεις κατὰ Δρχ. 43,500,000

Ἀπὸ δὲ τοῦ 25ου ἔτους καὶ πέραν θὰ ἔχωμεν ἐτησίαν αὐξήσιν, ἐπὶ πλέον τῶν σημερινῶν προσόδων κατὰ τρία τοὐλάχιστον ἑκατομμύρια, ἐπιπροστιθέμενα ἐτησίως, μέχρι οὗ φθάσωμεν τὸ ὀλικὸν ποσὸν τῶν 25—30 ἑκατομ. ἐτησίων ἐσόδων, περὶ ὧν προείπομεν.

Ἀπέναντι τῶν ἐσόδων τούτων θέλομεν δαπανῆσαι ἐν συνόλῳ, κατὰ τὰ ἐν τῷ Γῳ μέρει ἐκτεθέντα, μέχρι τέλους τῶν 25 ἐτῶν, 18 ἑκατομ. δραχ. ἐπὶ πλέον τῶν ὧν θὰ ἐδαπανῶμεν, ἂν ἡ ἐτησία διὰ τὰ δάση ἡμῶν δαπάνη παρέμενε καὶ κατὰ τὰ 25 ἔτη, ἴση πρὸς τὴν σημερινὴν ἐτησίαν τοιαύτην. Ἦτοι, τὸ εἰσπραττόμενον μὲν ὀλικὸν χρηματικὸν ἡμῶν κέρδος, εἰς τὸ τέλος τῆς εἰκοσιπενταετίας, θὰ εἶνε ἡ διαφορὰ, μεταξὺ τῶν ὀλικῶν ἐπὶ πλέον ἐσόδων καὶ τοῦ ὅλου τῶν ἐπὶ πλέον ἐξόδων, ἀνερχομένη κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰς **Δρχ. 25,000,000**, τὸ δὲ ἐτήσιον

ἡμῶν ἐκ τῶν δασῶν ἔσοδον θ' ἀνέρχεται εἰς Δρχ. πέντε ἑκατομμύρια τοῦλάχιστον, ἀπέναντι τῶν 1,850,000 Δρχ. ἃς τινες καρπούμεθα σήμερον καὶ θὰ βαίνειν αὐξάνον μέχρις εὖ φθάσῃ τὸ ποσόν, ὅπερ προείπομεν, τῶν 25—30 ἑκατομμυρίων.

Καὶ ταῦτα μὲν, κατὰ τοὺς μετριοτάτους ὑπολογισμοὺς, τὰ προβλεπόμενα, ἐκ τῶν δασῶν ἡμῶν ἔσοδα, ἰδωμεν ἤδη :

2ον Ὅποια θὰ ἦνε, μετὰ 25 ἔτη ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς οργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας, ἡ ἑκταδὶς τῶν δασῶν ἡμῶν :

Ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι ἐτησίως καταστρέφεται δασικὴ ἑκτασίς ἴση πρὸς 190 χιλ. στρεμ. περίπου, ἀποφιλουμένη τελείως ἢ μεταβαλλομένων τῶν ἐπ' αὐτῆς δασῶν εἰς θαμνώδη, διὰ νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι ἡ ὀργάνωσις τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν, καθ' ἃ προείπομεν, θὰ ἐξάλειψῃ τελείως τὴν φθορὰν ταύτην καὶ οὕτω, δι' αὐτὸν καὶ μόνον τὸν λόγον, ἢ μετὰ 25 ἔτη, κατὰ 4—5 ἑκατομ. στρεμ. προβλεπομένη ἐλάττωσις τῆς δασικῆς ἐπιφανείας ἐκ τῆς σημερινῆς φθορᾶς, δὲν θὰ ἐπισυμβῇ. Πλὴν τοῦ ἀρνητικοῦ τούτου καλοῦ ὅμως, ἡ ὑπηρεσία τῶν δασῶν δύναται λίαν τελεσφύρως νὰ ἐργασθῇ καὶ πρὸς ἐπέκτασιν τῆς δασικῆς ἐπιφανείας, ἀναδασοῦσα διὰ τεχνητῶν σπορῶν ἢ φυτειῶν τὰς ἀποφιλωθείσας ἐπιφανείας, καὶ προτρέπουσα, ὡς προανέφερον, Κοινότητας, Δήμους, Μονὰς καὶ ἰδιώτας ἀκόμη εἰς παρομίας ἐνεργείας.

Ἐὰν ἤδη ὑπολογίσωμεν, ὅτι ἑκαστος Δασάρχης, ἀπ' εὐθείας ἐνεργῶν, δύναται ν' ἀναδασώσῃ ἐτησίως τοῦλάχιστον 1—2 χιλ. στρεμ. γυμνῶν δασικῶν ἐδαφῶν, διὰ σπορᾶς, ἢ καὶ φυτείας ἐν μέρει, ἐπωφελοῦμενος τοῦ φυτω-

ρίου του, περί οὗ προείπομεν, καὶ νὰ προκαλῇ ἐμμέσως διὰ τῶν Δήμων, Μονῶν, Κοινοτήτων καὶ ἰδιωτῶν, τὴν ἀναδάσωσιν καὶ ἄλλων τόσων ἐκτάσεων, ἔπεται, ὅτι ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ ὅλου προσωπικοῦ τῶν 50 Δασαρχῶν, θὰ δύνανται ν' ἀναδασῶνται ἐτησίως, περί τὰς 150—200 χιλ. στρεμ. δασικῶν ἐκτάσεων. Μέχρι τῆς συμπληρώσεως τοῦ ὅλου προσωπικοῦ, θὰ ἐκτελῶνται ἐτησίως ἀναδασώσεις, κατὰ μὲν τὸ 3ον ἔτος 10—20 χιλ. στρεμ. κατὰ δὲ τὰ ἐπιδόντα ἔτη θὰ αὐξάνη τὸ ποσὸν τοῦτο, κατὰ τὴν αὐτὴν ἔκτασιν, μέχρις οὗ φθάσῃ εἰς τὰς 150—200 χιλ. στρεμ. ἐτησίως. Ἐν ἄλλαις λέξεσι, καὶ μόνον τὴν ἐλαχίστην ταύτην θετικὴν ἐνέργειαν τῶν δασαρχῶν, ἂν ἀποδεχθῶμεν, ἔπεται, ὅτι μετὰ 25 ἔτη, οὐ μόνον θὰ ἔχωμεν ἀμείωτον τὴν σημερινὴν τῶν δασῶν ἡμῶν ἔκτασιν, ἀλλὰ κατὰ μέσον, ἢ μᾶλλον, κατ' ἐλάχιστον ὅρον, δυνάμεθα νὰ ἐπαυξήσωμεν ταύτην, κατὰ τρία εἰς ἑκατομμύρια στρεμ. περίπου, διὰ τῆς ἀναδασώσεως γυμνῶν ἢ θαμνωδῶν δασικῶν ἐδαφῶν. Οἰκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι τοιαύτη ἐπέκτασις τῆς δασικῆς ἐπιφανείας θὰ ἐπιφέρῃ καὶ ἀνάλογον αὐξησιν τῶν δημοσίων ἐσόδων, ἔστω καὶ μετὰ πάρεδον ἄλλων τόσων ἐτῶν, ὅπως καταστῇ παραγωγικὴ. Ἐπίσης ἐννοεῖται, ὅτι ἡ ἐπέκτασις αὕτη τῶν δασῶν δὲν θὰ σταματήσῃ μετὰ 25 ἔτη, ἀλλὰ θὰ βαίνει διαρκῶς αὐξάνουσα καὶ μάλιστα μὲ μεγαλητέραν ἀναλογίαν.

Ἐξετάσωμεν ἀκόμη ἐν ὀλίγοις :

3ον Ὅποια θὰ εἶνε μετὰ 25 ἔτη κανονικῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως ἢ κατάστασις ἐν γένει καὶ συνεπῶς ἡ ἀξία τῶν δασῶν ἡμῶν.

Περιεγράψαμεν ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος βιβλίου τὴν σημερινὴν τῶν δασῶν ἡμῶν κατάστασιν καὶ τὰ αἷτια τὰ

προκαλοῦντα ταύτην. Ἀκανόνιστοι καὶ παράνομοι ὕλο-
τομῖαι, καταπατήσεις, ἐκχερσώσεις, ἐλευθέρα καὶ ἀκα-
νόνιστος βροχή, πυρκαϊαί, κακῶς ἐξασκούμεναι δουλεῖται,
φυσικὰ φαινόμενα τέλος, ἀνθ' ὧν οὐδὲν δύναται ἡ σημε-
ρινὴ ὑπηρεσία ν' ἀντιτάξῃ, συντείνουσιν εἰς τὴν ἀραίω-
σιν, τὴν κατάτμησιν, τὴν ἐλάττωσιν τῆς ἀξίας, τὴν
μείωσιν τῆς ἐκτάσεως κτλ. κτλ. τῶν δασῶν ἡμῶν καὶ
οὐδεμία προστατευτικὴ χεὶρ προστατεύει, ἐνισχύει ἢ δια-
κανονίζει τὴν παραγωγὴν αὐτῶν, εἴτε ὡς πρὸς τὸ ποιόν,
εἴτε ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν προϊόντων.

Πάντα ταῦτα σὺν τῇ ὀργανώσει τῆς ὑπηρεσίας θέ-
λουσι βαθμιαίως ἐκλείψει, ἡ περαιτέρω καταστρεφὴ θέλει
ἀναχαιτισθεῖ, ἡ δασικὴ βλάβησις θέλει προστατευθεῖ,
ὅπως παραγάγῃ, ὅτι δύναται περισσοτερον καὶ καλὴτε-
ρον, ἐν ἐνὶ λογῇ τὰ δάση ἡμῶν, ἀντὶ τὰ εὐρίσκωσιν εἰς
τοὺς ἐκμεταλλευμένους ταῦτα, τὸν ἄσπονδον ἐχθρον
τῶν, θὰ εὕρωσι τὸν προστάτην καὶ φίλον, τὸν ἐπιδιώ-
κοντα παντὶ τρόπῳ τὴν βελτίωσίν των, πρὸς τελειοτέ-
ραν καὶ εὐχελωτέραν ἱκανοποιήσιν τῶν ἰδίων αὐτοῦ
ἀπαιτήσεων. Εἶνε ἄρα γε ἀπίθανον, μετὰ ταῦτα πάντα,
ἂν παραδεχθῶμεν, ὅτι σὺν τῇ ἐκλείψει τῶσων φθορο-
ποιῶν αἰτίων, καὶ σὺν τῇ προστασίᾳ καὶ κανονικῇ καὶ
συντηρητικῇ ἐκμεταλλεύσει τῶν δασῶν ἡμῶν, θὰ ὑπερ-
διπλασιασθῇ καὶ ἡ ἀξία αὐτῶν καὶ θὰ καταστῶσι ταῦτα
ἄξια πραγματικῶς τῆς ἐπωνυμίας τῶν κανονικῶν καὶ
πλουτοπαραγωγῶν δασῶν; Δὲν ἐπιχειρῶ δι' ἀριθμῶν νὰ
ἀποδείξω τὸ βάσιμον καὶ τοῦ ἰσχυρισμοῦ μου τούτου.
Ἀρκεῖ ν' ἀναπολήσῃ ὁ ἀναγνώστης τὰς σημερινὰς κατα-
στρεφὰς καὶ τὴν ἐκ τούτων κατάστασιν, διὰ νὰ φαντασθῇ
εὐκολως τὴν ἀντίθετον εἰκόνα, διὰ τὰ δάση ἡμῶν, μετὰ

παρέλευσιν τῶν 25 ἐτῶν, ἅτινα ἐθέσαμεν ὡς συγκριτικὸν χρόνον. Ἐντὸς τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος, μὲ τὴν προτεινομένην ὀργάνωσιν, δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ ἴδωμεν ἀναθάλλουσιν τὴν δασικὴν φύσιν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀντὶ στρεβλῶν, ἡραιωμένων, κατατετμημένων ὑπὸ ἐκχερσώσεων καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ κατεστραμμένων δασῶν, νὰ ἴδωμεν δάση ἐκτεταμένα, συναφῇ, θαλλερὰ, παραγωγικὰ δάση τέλος, ἐφ' ὧν νὰ δύναται νὰ οἰκοδομηθῇ ἀσφαλῶς εὐτυχὲς οἰκονομικὸν μέλλον τοῦ δημοσίου ταμείου καὶ πολιτισμὸς καὶ εὐμάρεια τῶν κατοίκων τῆς χώρας.

Ἐπολείπεται τέλος νὰ ἴδωμεν ἐν ὀλίγοις :

1ον) Ποίᾳς γενικᾶς ὠφελείας τῆς χώρας μετὰ εἰκοδιπενταετῇ κανονικὴν διοίκησιν καὶ διαχειρίσιν τῶν δασῶν ἡμῶν προσδοκῶμεν :

Ὅσοι ἀνέγνωσαν τὴν πέρυσιν ἐκδοθεῖσαν μελέτην ἡμῶν ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὰ Δάση καὶ ἡ Ἑλλὰς», δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην περαιτέρω ἀναπτύξεως, πρὸς κατανόησιν τῆς εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως ἐκτεταμένων, καλῶς συντηρουμένων καὶ κανονικῶν δασῶν, ἐπὶ τῆς ἡμετέρας χώρας. Ἀρκεῖ μόνον νὰ ὑπομνήσω ἐνταῦθα, ὅτι ὅλαι, αἱ ἐπὶ πάσης χώρας εὐεργετικαὶ τῶν δασῶν ἐπιδράσεις, περὶ ὧν ἐπανειλημμένως προείπομεν, προσλαμβάνουσι μείζονα σημασίαν, διὰ τὰς ὄρεινὰς καὶ μεσημβρινὰς χώρας, ὡς ἡ ἡμετέρα. Ὑδατα, γεωργία, κλῆμα, ὑγιεία, προστασία τῆς χώρας, πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ, πολιτισμὸς τέλος καὶ πλοῦτος αὐτῆς ἐξαρτῶνται, εἴτε ἐξ ὁλοκλήρου, εἴτε κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῶν δασῶν ἡμῶν καὶ σὺν τῇ αὐξήσει καὶ βελτιώσει των συναυξάνονται καὶ βελτιοῦνται καὶ ταῦτα, ὅπως σὺν τῇ ἐλαττώσει καὶ καταστροφῇ τῶν δασῶν, ἐκλεί-

πουσιν ἢ χαλαροῦνται καὶ μεταβάλλονται ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ καθιστῶσι προβληματικὴν τὴν διαβίωσιν καὶ ἀνακόπτωσι πᾶσαν σχεδὸν γεωργικὴν καὶ βιομηχανικὴν ἢ ἐμπορικὴν πρὸδον.

Δὲν εἶνε συνεπῶς μόνον τὸ εὐτυχές ὕλικόν μέλλον, ὅπερ διαβλέπομεν, μετὰ πάροδον ἐτῶν τινων ἀπὸ τῆς διοργανώσεως, τῆς ὡς μὴ ὤφειλε παρημεληθείσης ὑπηρεσίας τῶν δασῶν, τῆς περὶ βελτιώσεως, διαφυλάξεως καὶ ἐκμεταλλεύσεως αὐτῶν μεριμνώσης. Αἱ ὕλικαὶ αὐταὶ ὠφέλειαι καθιστῶσι μὲν ἀσφαλῶς τὰ δάση τὴν πρωτίστην ἰσως πλουτοδότειρα πηγὴν διὰ τὸ δημόσιον ταμεῖον, ἀλλὰ διὰ τὴν μεσημβρινὴν καὶ ὅλως ὀρεινὴν ἡμῶν χώραν, αἱ προβλεπόμεναι εὐεργετικαὶ ἐπιδράσεις αὐτῶν, ἐπὶ τῶν γενικῶν τῆς χώρας συμφερόντων, δίδουσιν αὐτοῖς πολὺ μείζονα σπουδαιότητα.

Ὅταν οἱ ρύακες, τὰ ποτάμια καὶ οἱ ποταμοὶ ἡμῶν γείνωσι πάντες κανονικοὶ καὶ αἱ γεωργήσιμοι ἐκτάσεις, δι' ὧν διέρχονται οὗτοι, ἀρδεύσιμοι, ὅταν ἡ γεωργία ἡμῶν παύσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ φοβῆται ἀποτέμους καιρικὰς μεταβολὰς, καταστρεπτικωτάτας πολλάκις διὰ τὰ προϊόντα τῆς, ἢ πλημμύρας ἄρδην ἀνατρεπούσας τὸ ἔργον αὐτῆς, ὅταν οἱ ἀλοοῖοι καὶ ὀρεσίβιοι τῶν κατοίκων τῆς χώρας ἀρχίσωσι νὰ κερδαίνωσιν ἐπαρκῶς καὶ ἐντίμως τὸν ἄρτον των, διὰ τῆς ἐν τοῖς δάσεσιν ἐργασίας, ὅταν ἀκμάσωσι καὶ παρ' ἡμῖν βιομηχαναίαι κατεργαζόμεναι διάφορα δασικά προϊόντα, ὅταν τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ εἰς ἄλλας χώρας εἰσαγωγὴ αὐτῶν ἢ ἔστω καὶ ἡ ἐπιτόπιός των μόνον κατανάλωσις, εἰσαγάγωσιν ἄφθονον τὸ χρῆμα ἢ παρακωλύσωσι τὸ πρὸς ἀγορὰν ξένων ὁμοίων προϊόντων σήμερον ἐξαγόμενον τιοῦτον, ὅταν τέλος δασικὴ βλάβησις θαλλερὰ

καὶ σκιδέσσαι περιχοσμήσῃ τὰ ὄρη ἡμῶν καὶ τοὺς δρυμοὺς
καὶ προσδώσῃ εἰς τὴν κατ' ἐξοχὴν πατρίδα τῶν Δρυάδων
καὶ Ἀμαδρυάδων τὴν πάλαι ἀνθηρὰν καὶ γελέεσσαν ὄψιν,
τὴν προσάδουσιν πρὸς τὸν γαλανὸν οὐρανὸν καὶ τὸ κλῖμά
της, ἐξυγείανη δ' οὕτω καὶ ἐξωραίτῃ καὶ πάλιν τὴν ὅλην
χώραν, τότε, ἀλλὰ τότε καὶ μόνον λέγω, οἱ ἐπιζῶντες
ἡμῶν ἢ ἔστω καὶ οἱ ἀπόγονοι ἡμῶν θὰ εὐλογήσωσι τὸ
ὄνομα ἐκείνων, οἵτινες προῦνόησαν περὶ τῆς ἐπιτεύξεως
τῶν ἀγαθῶν τούτων, ἐφ' ᾧ καὶ μόνον στηρίζεται ἡ
πράγματι εὐτυχὴς διαβίωσις ἐν πάσῃ χώρᾳ.

Διαβλέπω ὥς ἐν ὄνειρῳ, τὸ πανόραμα μιᾶς ταιαύτης
θαλλούσης Ἑλλάδος καὶ ὅταν συλλογίζωμαι, ὅτι δὲν
ἀπαιτεῖται ἡ θέλησις καὶ μόνον θέλησις, πρὸς πραγμά-
τωσιν τῆς περικαλλοῦς ταύτης καὶ παραδεισίου ὄντως
εἰκόνας, καὶ δὴ, ἐντὸς τόσοῦ βραχείου διαστήματος, δύο
ἢ τριῶν δεκαετηρίδων μόνον, δὲν τολμῶ νὰ πιστεῦσω,
ὅτι θὰ ὑπάρξῃ, ἔστω καὶ εἰς ἀδιάφορος, ἔστω καὶ εἰς
τόσον νωχελὴς, ὥστε νὰ μὴ θελήσῃ νὰ συντρέξῃ πάσῃ
δυνάμει, πάσῃ θελήσῃ, εἰς τὸ νὰ καταπέσῃ καὶ ἐκδιᾷσῃ
ἐν ἀνάγκῃ τὴν θέλησιν τῶν ἀρμοδίων, πρὸς ἐπίτευξιν
ἔργου, τόσον μεγάλου καὶ τόσον εὐεργετικοῦ, διὰ τὸ μέλ-
λον τῆς φιλτάτης ἡμῶν πατρίδος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Πρὶν ἢ ἐκθέσω εἰς τὴν δημοσίαν κρίσιν τὰς ἀνωτέρω παρατηρήσεις καὶ σκέψεις μου, περὶ τοῦ δασικοῦ μέλλοντος τῆς χώρας ἡμῶν, ἐδίστασα ἐπὶ πολὺ, φοβούμενος, μήτοι τὴν πρόθεσιν, ἣν εἶχον πράττων τοῦτο, παρεξηγήσωσιν εὐκόλως πολλοὶ τῶν ἀναγνωστῶν μου, βλέποντες ἐκτεθειμένην δημοσίᾳ τὴν σημερινήν κατάστασιν τῆς διοικήσεως, ἐνὸς τῶν σπουδαιοτάτων πλουτοπαραγωγῶν τῆς χώρας ἡμῶν κεφαλαίων καὶ σκεπτόμενοι, ὅτι ταῦτα πάντα ἀποτελοῦσι κυρίως ἀντικείμενον διοικητικῆς μερίμνης καὶ ὅτι συνεπῶς, ἡ περιγραφὴ τῆς καταστάσεως ταύτης θὰ ἦτο καλλίτερον νὰ ὑποβληθῇ ὥς ἔκθεσις εἰς τὸν ἀρμόδιον Ὑπουργόν. Πράγματι δέ, ἂν ἐθεωροῦμεν ἰσχύον ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ «τὰ ἐν οἴκῳ μὴ ἐν δήμῳ», ἔδει νὰ μὴ περιέλθωσιν εἰς τὴν δημοσιότητα ἀντικείμενα, ἀφορῶντα, οὕτως εἰπεῖν, τὴν ἐσωτερικὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν, καθότι, κατὰ τὴν κρίσιν ἐνίων, τὴν ἐσφαλμένην ἄλλως τε, ὥς προαπεδείξαμεν, ἐκ τῆς καταδείξεως τῶν ἐπικρατουσῶν ἀτελειῶν θὰ ἦτο κίνδυνος νὰ ἴδωμεν γεννωμένην τὴν ἀπαγοήτευσιν καὶ τὴν ἔλλειψιν ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸ Κράτος, τὸ ἐπιδεικνῶν τοιαύτην ἀμέλειαν, πρὸς τόσον πολὺτιμα δημόσια συμφέροντα. Ἴσως δὲ ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω σκέψεων γεννηθῶσι καὶ ἄλλαι παρ' ἄλλοις,

ὅτι δηλαδὴ ἡ δημοσίευσίς τοιούτων βιβλίων, μὴ ἐπιστημονικῶν δῆθεν, οὐδένα ἔχει λόγον.

Ἄς μοι ἐπιτραπῇ νὰ φρονῶ τὰ ἐναντία τούτων, τὰ ὁποῖα καὶ μοι ἐπέβαλον τὴν ἀπόφασιν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος.

Ἀναντίρρητον εἶνε, ὅτι ἡ περιγραφή τῆς ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως κλάδου τινος, καθὼς καὶ τῶν πρὸς βελτίωσιν αὐτοῦ ἐπιβαλλομένων ὑπηρεσιακῶν μέτρων, ἀποτελεῖ ἀντικείμενον καθαράς ὑπηρεσιακῆς μελέτης, ὑποβλητέας μόνον εἰς τοὺς ἀρμοδίους νὰ κρίνωσι περὶ ταύτης καὶ δυναμένους νὰ μεριμνήσωσι, περὶ τῆς προόδου τοῦ ἐν λόγῳ κλάδου. Ἐφ' ὅσον ὁμοῦς ὁ κλάδος οὗτος συνδέεται στενῶς μὲν τὰ συμφέροντα τῆς ὁλότητος τοῦ ἔθνους καὶ μάλιστα κατὰ τοιοῦτον πολλὰ πλοῦν τρόπον, ὅπως τὰ δάση, καὶ ἐφ' ὅσον οἱ μέλλοντες νὰ κρίνωσι καὶ λάβωσι τὰ κατάλληλα μέτρα, δὲν εἶνε ἀνεξάρτητοι τῆς κοινῆς γνώμης, ἀλλ' ἀκριβῶς, ὅπως παρ' ἅπασιν τοῖς συνταγματικῶς διοικουμένοις Κράτεσιν, εἰδικῶς δὲ παρ' ἡμῖν συμβαίνει, ἔχουσι τοῦναντίον ἀπόλυτον ἀνάγκην, τῆς ἐκ μέρους τῆς κοινῆς γνώμης ἀποδοχῆς τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐνδεικνυμένων σωστικῶν μέτρων, ὅπως ταῦτα ἐπιβληθῶσι καὶ τελεσφορήσωσιν, ἔστω καὶ μέ τινας θυσίας, ἐφ' ὅσον λέγω προϋπάρχουσιν οἱ ὅροι οὗτοι. νομίζω, ὅτι ἐπιβάλλεται, ἢ δι' ὅσον ἔνεστι εὐρυτέρας τῆς ἀληθείας διαδόσεως, διαμόρφωσις ὁρθῆς κοινῆς γνώμης, περὶ τῶν χάριν τῶν συμφερόντων τῆς ὁλότητος ἐπιβαλλομένων μέτρων. Ἄλλ' εἶνε ἀπαισία ἡ εἰκὼν τῆς σημερινῆς καταστάσεως, θὰ μοι εἴπῃ τις καὶ προσβλητικὴ ὄντως δι' ἡμᾶς, διεκδικοῦντας ὑψηλὴν βαθμίδα ἐν τῷ διεθνεί πολιτισμῷ.

Τίς ἀντιλέγει; Ἀρκεῖ ἀκριβῶς νὰ ἐπέισθῃμεν, ὅτι ἡ πληγὴ αὕτη τῆς χώρας, εἶνε κίνδυνος νὰ μεταβληθῇ εἰς ἀνίατον γάγγραιναν, ἂν μὴ δι' ἐγχειρίσεως καὶ δρα-
στικῶν ἀπολυμαντικῶν ἀναχαιτίσωμεν αὐτὴν ἐγκαίρως.
Ἡ τιμὴ δι' ὅλους μας, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, θὰ ἦνε
μεγίστη καὶ τοιοῦτον κατόρθωμα θὰ τὸ ἐθεώρουν, ὡς
δόξαν ἀληθῆ. Ἀνθ' ἐνὸς τότε περιγράφοντος τὴν
ἐλλεινότητα τῆς καταστάσεως ἡμῶν, θὰ εὐρίσκοντο πολ-
λοὶ ἐξυμνηταὶ τῆς βελτιώτεως αὐτῆς καὶ τῆς προόδου
μας καὶ μετὰ τὴν προσβολὴν θὰ ἐπήρχετο ἡ ἐκτίμησις
διὰ τὴν θεραπείαν τῶν κακῶς κειμένων, ἢ ὀφειλομένη
εἰς τε τὰ ὀρθοφρονοῦντα αἶμα, καθὼς καὶ εἰς τὰ ἔθνη,
τὰ διαγιγνώσκοντα ἀσφαλῶς καὶ καταπολεμοῦντα καὶ
ἐξαλείφοντα τὰ δεινὰ ὑφ' ὧν πάσχουσι, ἐξυγαιίνοντα καὶ
ἐνισχύοντα οὕτω τὸν ὀργανισμόν των. Ἄλλως τε, ὡς
ἐν ἰδίῳ κεφαλαίῳ ἐπραγματεύθη, οὐδεὶς δύναται νὰ
μεμφθῇ, ἐπὶ τῇ σημερινῇ τῶν δασῶν καταστάσει, τοὺς
ἐκάστοτε Κυβερνήτας τῆς χώρας καὶ μόνον ἢ καὶ τοὺς
ἰθύνοντας τὸν κλάδον τοῦτον. Εἶδομεν λεπτομερῶς ἐκεῖ,
πόθεν προῆλθον πάντα ταῦτα. Συνεπῶς, οὐδὲ σήμερον
δύναται ν' ἀποδοθῇ μομφή εἰς τοὺς ἰθύνοντας, εἰμὴ
μόνον, ἐφ' ὅσον οὗτοι δυνάμενοι καὶ γνωρίζοντες τὸ καλὸν
καὶ τὸ κακόν, δὲν πράττουσι τὸ ἐφ' ἑαυτούς, πρὸς ἐπιτυ-
χίαν τοῦ καλοῦ.

Καὶ ὑπὸ καθαρῶς ἐπιστημονικὴν ὁμῶς ἔποψιν ἐξε-
ταζόμενον τὸ ζήτημα δὲν μοι φαίνεται, ὡς ἄξιον ἀπο-
κλεισμοῦ ἀπὸ τῶν πολλῶν. Πᾶσα ἐπιστημονικὴ δημο-
σίευσις ἐν κυρίῳ σκοπεῖ, τὴν διάδοσιν τῆς ἀληθείας
καὶ ἐπὶ τοσοῦτον μᾶλλον διεκδικεῖ δικαίως τὸν τίτλον
τῆς ἐπιστημονικῆς συγγραφῆς, ἐφ' ὅσον τὰ ἐν αὐτῇ ἐκ-

τιθέμενα εἶνε καὶ πράγματι, ἀναντιρρήτως καὶ ἀποδεδειγμένως ἀληθῆ. Βεβαίως, καλλήτερον θὰ ἦτο, νὰ εὐρισκώμεθα εἰς τὸ εὐχάριστον ἐκεῖνο σημεῖον, ὅπερ ἐπιτρέπει εἰς τοὺς εἰδικῶς εἰς ἓνα ἐπιστημονικὸν κλάδον ἐγκύπτοντας, νὰ μελετῶσι καὶ ἐξευρίσκωσιν δι' ἐπισταμένης μελέτης καὶ εἰδικῶν παρατηρήσεων, ἀληθείας ἐπιστημονικάς, ἀναγομένας εἰς τὰς διαφόρους τοῦ κλάδου τούτου λεπτομερείας. Βεβαίως θὰ ἦτο ἀπείρως εὐχαριστοτέρα καὶ διὰ τὸν γράφοντα ἡ εἰδικὴ μελέτη τῆς Ἑλλην. δασικῆς φύσεως καὶ τῶν ὄρων, ὑφ' οὓς αὕτη προάγεται, καθὼς καὶ τῶν προϊόντων τῆς καὶ τῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν, ἀλλὰ ταῦτα πάντα τό γε νῦν ἔχον ἀποτελοῦσι τὸ *pium desiderium* ἡμῶν τῶν δασολόγων καὶ μόνον, ὅταν προὔλάρξωσιν ἡ ὀργανωμένη διοικήσεις καὶ διαχειρίσεις τῶν δασῶν ἡμῶν, θὰ ἀναθάλωσι καὶ αἱ ἐπιστημονικαὶ αὗται ἔρευναι, αἱ ἀφορῶσαι πλεον τοὺς εἰδικοὺς μᾶλλον καὶ βελτιοῦσαι ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὴν τε διοίκησιν καὶ τὴν διαχείρισιν τῶν δασῶν οὕτως, ὥστε καὶ πρὸς θεραπείαν τῶν ἀνθρωπίνων ἀναγκῶν ἐπιτυχέστερα νὰ ἐφαρμόζωνται καὶ τὰ μυστήρια τῆς φύσεως πρὸς ἐπιτυχεσιέαν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ ἐπίτευξιν νὰ διαλευκαίνωσιν. Μέχρι τῆς εὐτυχοῦς ἐκείνης ἡμέρας, ἐπιστημονικαὶ δασολογικαὶ γνώσεις δημοσιεύοι μοι παρ' ἡμῖν, δὲν εἶνε δυναταὶ ἢ τοῦλάχιστον δὲν ἔχουσι δι' ἡμᾶς οὐδένα πρακτικὸν σκοπὸν ἄλλαι ἢ αἱ τ' ἀληθῆ περὶ τῶν δασῶν ἡμῶν διδάσκουσαι.

Μὲ τὰς ἀνωτέρω σκέψεις ἀπειόλμησα καὶ τὴν δημοσίευσιν τοῦ παρόντος. Τὰ ἐν αὐτῷ διαλαμβανόμενα, ἃς χρησιμεύσωσιν ὡς βαρεῖα ἀπήχησις τοῦ κώδωνος τοῦ κιδύνου, οὕτινος ἀνέλαβον τὴν κροῦσιν, οὐ μόνον, ὡς

γνωρίζων τὰ πράγματα καλῆτερον ἅπῳς τῶν πολλῶν, λόγῳ εἰδικότητος καὶ πείρας, ἀλλ' ὥς ἔχων καὶ ἀπέναντι τῆς Πολιτείας τὸ ἐπιβεβλημένον καθήκον, νὰ κρούω διαρκῶς τὸν κώδωνα τοῦτον, οὐ μόνον εἰς ἐπήκοον παντὸς δυναμένου ν' ἀποσοβήσῃ τὸν ἐπαπειλοῦντα ἡμᾶς κίνδυνον, ἀλλὰ καὶ ὥς ἐγερτήριον κώδωνα, καλοῦντα πάντα πολίτην, εἰς τὴν ἐπιτέλεισιν τοῦ πρὸς τὰ δάση καθήκοντος, καὶ χάριν ἑαυτοῦ καὶ χάριν τῆς ὁλότητος τοῦ ἔθνους, ὑπὲρ ἧς ἡ δασικὴ βλάβησις τόσα καὶ τόσα ἀπεργάζεται καλὰ.

Ἀθῆναι Μάρτιος 1906.

Κ. Μ. ΣΑΜΙΟΣ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000016633

Τιμᾶται δραχ. 3.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ